

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

ŠKOLNÍ
STATISTICKÁ
ROČENKA

ŠKOLNÍ STATISTICKÁ ROČENKA

ÚVOD	7
ÚZEMÍ	8
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ	21
Ovzduší	23
Voda	28
Lesy	31
Odpady	34
Energetika	36
OBYVATELSTVO	38
ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST	55
ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ	64
KULTURA A SPORT	76
Kultura	76
Sport	82
ZDRAVOTNICTVÍ	89
ŠKOLSTVÍ	99
NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ	111
Průmysl	113
Zemědělství	116
Myslivost a rybářství	119
Stavebnictví	120
Zahraniční obchod	123
Služby	125
Hrubý domácí produkt	129
Ceny	131
ČR A SVĚT	135
Odpovědi na kvízové otázky	160
Měřicí jednotky a použité značky	162
Zkratky	163

Žijeme v době, kdy více než v předchozích obdobích roste význam informací. S informacemi nejrůznějšího druhu se denně setkáváme ve zprávách, tisku, školách i v zaměstnání. Informace tvoří nezbytnou základnu pro jakékoliv plánování, rozhodování, organizaci apod. Znalost určitých informací a umění se v nich orientovat, včas a v potřebný okamžik je nalézt, pak mnohdy zlepšuje postavení jedince nejen na pracovním trhu, ale i ve společnosti, při navazování různých kontaktů, podnikání, studijním prospěchu apod.

S informacemi je odjakživa spjata statistika, neboť číselný údaj dodával a dodává každé informaci nezvratný důkaz její existence. Ne vše, co se jako „statistika“ veřejnosti předkládá, však opravdu statistikou je. Je to tím, že stále ještě převládá názor, že k vypracování statistiky postačují jen základní znalosti počtů, méně je ve vědomí znalost o tom, že statistika je velmi složitý vědecký obor.

Patří do ní komplikované teorie, složité výpočty a měření. Má mnoho co do činění s pojmy jako nezaměstnanost, inflace, hrubý domácí produkt (HDP) a dalšími, se kterými se běžně setkáváme v médiích – v televizi, v rozhlase či v novinách. Statistika je důležitá. Statistika je mocná. Statistika však může být špatně interpretována nebo také docela snadno zneužita a v nesprávných rukách se může stát i velice nebezpečnou zbraní. Pro většinu lidí však představuje především užitečný zdroj zajímavých informací.

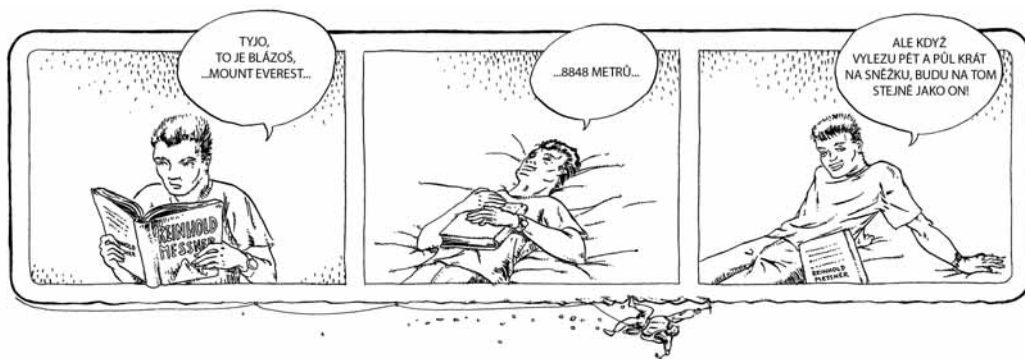
Díky statistice například víme, že v České republice žilo k 1. 7. 2003 přibližně 10 202 000 lidí, že rozloha České republiky je 78 866 km² a že hustota obyvatelstva u nás je 129 obyvatel na km². Přesné číslo počtu obyvatel lze zjistit pouze tzv. vyčerpávajícím (úplným) šetřením, jakým je sčítání lidu, domů a bytů. Poslední u nás proběhlo k 1. 3. 2001. V čem však spočívá možné nebezpečí zneužití statistiky? Například v tom, jak její výsledky hodnotíme, v jakých souvislostech na ně pohlížíme. Zůstaňme kupříkladu u statistik počtu obyvatel. Jedná se samozřejmě pouze o příklad použitý k nastínění možných obtíží při interpretaci čísel, která jsou díky statistice k dispozici, jakéhokoliv zneužití právě tohoto údaje se bezesporu není třeba obávat. Pokusme si nyní představit situaci, ve které nevíme o počtu obyvatel a rozloze jiných zemí vůbec nic. Pokud se pak dozvíme, že Belgie měla ke stejnému datu (1. 7. 2003) 10 348 000 obyvatel a Rusko 143 425 000 obyvatel, asi přirozeně usoudíme, že Belgie je stejně velká jako ČR, a Rusko o dost větší. Pokud bychom se však dříve dozvěděli informaci o rozloze, tedy, že Belgie má 33 100 km² a Rusko 17 075 000 km², zejména v případě Belgie bychom bezpochyby konstatovali, že je oproti ČR zhruba poloviční – závěr značně odlišný od závěru prvého. Pokud bychom se však ještě dříve než o počtu obyvatel a rozloze dozvěděli informaci o hustotě obyvatel (ta je rovna podílu počtu obyvatel a rozlohy země), tedy že v Belgii je hustota osídlení 312 obyvatel na km² a v Rusku 8 obyvatel na km², zřejmě bychom si z těchto omezených vědomostí snadno odvodili, že Belgie je asi velmi přelidněná země a Rusko nejspíš téměř neobydleno. Závěry se opět od předchozích velmi liší...

Jak je to možné? Kde jsme v našich hodnoceních udělali chybu? Odpověď je jednoduchá. Nikde! Chybou byl nedostatek informací! Vždy je totiž třeba mít před stanovením nějakého závěru informaci dostatek. V našem úkolkovém příkladě bychom si jistě byli schopni udělat o Belgii a Rusku obrázek co nejvíce se blížící skutečnosti v případě, kdy bychom měli k dispozici všechny tři údaje (počet obyvatel, rozloha, hustota obyvatelstva) najednou. Budme proto při činění vlastních závěrů obezřetní! Obecně však platí, že vlastní interpretace statistických údajů je lepší než jejich hodnocení, které nám připraví někdo jiný.

Na tomto příkladu jsme si celkem výstižně ukázali, jak může ke špatné interpretaci statistiky dojít. Přesto však rozhodně platí, že není třeba mít ze statistiky obavy. Ba právě naopak – statistika zde je hlavně proto, aby nám sloužila a byla užitečná. Není pochyb, že text známé písně „Statistika nuda je, má však cenné údaje...“ má pravdu nejméně v jednom z těchto dvou tvrzení.

Předkládaná publikace se nebude zabývat vyčerpávajícím popisem statistických metod sběru a zpracování dat, ani (až na některé výjimky) výkladem statistických pojmů a termínů. Chce formou odborně zpracovaných statistických dat, získaných v průběhu let, dokumentovat stav a vývoj společnosti a ekonomiky v České republice, poskytnout některá důležitá fakta ze sociální, ekonomické a ekologické oblasti, se kterými se můžete při studiu, studijních nebo pracovních cestách anebo v jiných životních situacích setkat. Měla by sloužit jako malý faktografický průvodce zejména vám, mladým lidem, a rozšířit, nebo prohloubit vědomosti o zemi, ve které jste se narodili nebo v ní žijete, která je vašim domovem, o níž budete muset nebo chtít při různých příležitostech informovat i v zahraničí. Vedle základních údajů z historie i současnosti, které by měl znát každý občan, jsou obsahem i vybrané odvětvové či regionálně členěné informace.

ÚZEMÍ

Víte, že...

Česká republika se řadí rozlohou na 21. příčku v pořadí evropských států, ale počtem obyvatel je na 12. místě? Má 14 krajů, 76 okresů a 6 249 obcí. Ve městech žije 70 % obyvatel. Největší zalidnění je v Praze, kde žije v průměru 2 350 lidí na jednom km². V ČR je 22 měst s více než 50 tisíci obyvateli a 131 měst s více než 10 tisíci obyvatel. Nejmenší obcí je Vlkov v okrese České Budějovice. Žije v něm 21 obyvatel. Nejnižše položeným sídlem je Hřensko v okrese Děčín. Leží ve výšce 130 m nad mořem. Vzdušná vzdálenost mezi nejzápadnějším a nejvýchodnějším bodem na území ČR je 493 km. Česká republika je opravdu srdcem Evropy – jejím územím probíhá rozvodí tří moří, Severního, Baltského a Černého a také rozhraní dvou horských soustav odlišného geologického stáří. Třetinu rozlohy země tvoří lesy.

Není-li uvedeno jinak, všechna data se týkají roku 2003.

Česká republika je vnitrozemským státem ležícím uprostřed mírného pásu severní polokoule ve střední části Evropy. Svou rozlohou 78 866 km² patří mezi menší evropské země (21. místo), počtem obyvatel 10 211 455 se však řadí na 12. místo. Hustotou zalidnění tak obsazuje 13. místo v Evropě, když na 1 km² žije 129 obyvatel. Nejdelší státní hranici má ČR s Německem (810,3 km). Sousedí však také s Polskem (761,8 km), Rakouskem (466,3 km) a Slovenskem (251,8 km).

Od roku 2000 platí v České republice nové územní uspořádání. Okresy jsou seskupeny do 14 krajů vč. Hlavního města Prahy jako samostatného kraje. Koncem roku 2002 ukončily činnost okresní úřady a významná část jejich kompetencí byla přenesena na 205 obcí s rozšířenou působností.

Územím České republiky prochází hlavní evropské rozvodí oddělující povodí Severního, Baltského a Černého moře. Rozvodním uzlem těchto tří moří je Králický Sněžník (1 423 m n. m.). Hlavní říční osy jsou v Čechách Labe (370 km) s Vltavou (433 km), na Moravě především Morava (246 km) s Dyjí (306 km) a na severu Moravy a ve Slezsku Odra (135 km) s Opavou (131 km).

Z geografického hlediska se Česká republika nachází na rozhraní dvou různých horských soustav, lišících se od sebe stářím i geologickým a geomorfologickým vývojem. Západní a střední část země vyplňuje Česká vysočina vytvořená koncem prvohor a mající převážně ráz pahorkatin a středohor (Šumava, Český les, Krušné hory, Krkonoše, Orlické hory, Jeseníky). Na východě pak zasahují do České republiky Západní Karpaty, které nabyly své nynější podoby v třetihorách (Beskydy). Rozhraní mezi oběma horskými systémy vyplňuje pásmo úvalů.

Podnebí České republiky se vyznačuje vzájemným pronikáním a míšením oceánských a kontinentálních vlivů. Je charakterizováno západním prouděním s převahou západních větrů, intenzivní cyklonální činností způsobující časté střídání vzduchových hmot a poměrně hojnými srážkami. Přímořský vliv se projevuje hlavně v Čechách, naproti tomu na Moravě a ve Slezsku je více kontinentálních podnebních vlivů. Značný dopad na podnebí České republiky má její nadmořská výška a reliéf. Přes dvě třetiny území (52 817 km²) leží v nadmořské výšce do 500 m, necelá třetina (25 222 km²) se nachází ve výšce od 500 m do 1 000 m a jen jedno procento rozlohy České republiky (827 km²) leží výše než 1 000 m nad mořem.

Také rostliny a živočichové vyskytující se na území ČR svědčí o vzájemném prolínání směrů, jimiž se šířila evropská fauna a flora. Lesy, převážně jehličnaté, zaujmají 33 % celkové rozlohy České republiky. Pro půdní pokryv je charakteristická značná variabilita, a to jak pokud jde o zrnitostní složení půd, tak i zastoupení jednotlivých půdních typů. Nejrozšířenější jsou v ČR hnědé půdy (tzv. kambizemě).

Kraje - vyšší územní samosprávné celky České republiky

Od 1. ledna 2000 byla Česká republika na základě ústavního zákona č. 347/97 Sb. ze dne 3. prosince 1997 o vytvoření vyšších územních samosprávných celků, rozdělena na 14 krajů se 76 okresy a 15 obvody Prahy.

NEJ... V ROCE 2003

Nejvýše položený bod	Sněžka	1 602 m n. m.	pohoří Krkonoše
Nejnižše položený bod	výtok Labe u Hřenska	115 m n. m.	okres Děčín
Největší přehradní nádrž	Lipno	4 870 ha	okresy Český Krumlov a Prachatice
Největší rybník	Rožmberk	489 ha	okres Jindřichův Hradec
- max. hloubka		6,2 m	
Největší jezero	Černé jezero	18,4 ha	okres Klatovy
- max. hloubka		39,8 m	
Nejdelší řeka	Vltava	433 km	
Největší plocha povodí	Labe	51 103,9 km ²	
Nejteplejší minerální pramen	Vřídlo	72 °C	Karlovy Vary
Nejhlubší propast	Hranická propast	- 244,5 m	okres Přerov
Největší národní park	Šumava	685,2 km ²	pohoří Šumava
Největší chráněná krajinná oblast	Beskydy	1 160 km ²	pohoří Beskydy
Nejvýše položené sídlo	Filipova Huť	1 093 m n. m.	okres Klatovy
Nejnižše položené sídlo	Hřensko	130 m n. m.	okres Děčín
Největší obec	Praha	1 165 581 obyvatel	hlavní město
Nejmenší obec	Vlkov	21 obyvatel	okres České Budějovice

Poloha území České republiky

Mezní souřadnice	Jižní	Severní	Západní	Východní
Poloha krajně odlehlých bodů	48° 33' 09" s. š.	51° 03' 22" s. š.	12° 05' 33" v. d.	18° 51' 40" v. d.
Okres	Český Krumlov	Děčín	Cheb	Frydek-Místek
Obec	Vyšší Brod	Lobendava	Krásná	Bukovec

Popis průběhu spojnic krajních bodů ČR:

Spojnice nejsevernějšího bodu s nejižnějším bodem:

Spojnice od severu k jihu přibližně probíhá východním okrajem Benešova nad Ploučnicí, východním okrajem Kralup nad Vltavou, 4 km na východ od Mnišku pod Brdy, 2,5 km na západ od Milevska, 3,5 km na východ od kóty 1 083 Kleť a 1,7 km na východ od Vyššího Brodu.

Spojnice nejzápadnějšího bodu s nejvýchodnějším bodem:

Spojnice od západu k východu přibližně probíhá 1,5 km na sever od Lokte, 2 km severně od Petrohradu, jižním okrajem Unhoště, 0,5 km na jih od Kouřimi, 2 km na jih od Heřmanova Městce, 1,3 km jižně od Litomyšle, 1,2 km na sever od Mohelnice, 1,5 km na sever od Oder, jižním okrajem Příboru a 1 km na jih od Morávky.

Maximální vzdušné vzdálenosti území České republiky

Spojnice nejsevernějšího a nejižnějšého bodu	278 km
Spojnice nejzápadnějšího a nejvýchodnějšého bodu	493 km
Spojnice maximálně odlehlých bodů	493 km
Maximální délka ve směru poledníku	276 km
Maximální délka ve směru rovnoběžky	452 km

ÚZEMÍ

Od roku 2000 má Česká republika nové územní uspořádání. Okresy jsou seskupeny do 14 krajů včetně Hlavního města Prahy, které je samostatným krajem. Se změnou nových názvů, odvozených od jména "hlavního města" kraje, se neztotožnili Jihočeši a také obyvatelé Jižní Moravy, kteří požádali během prvního roku nového samosprávného uspořádání o změnu na původní název. K úpravě došlo také u dvou dalších krajů – na kraj Moravskoslezský a kraj Vysočina.

Kraje a okresy České republiky k 1. 1. 2000

Tzv. obce s rozšířenou působností (užívá se pro ně zkratka ORP) od 1. 1. 2003 nahrazují činnost bývalých okresních úřadů. V naší republice je jich celkem 205.

do 31. 12. 1999	
Hl. m. Praha	Praha
Středočeský	StČ
Jihočeský	JČ
Západočeský	ZČ
Severočeský	SeČ
Východočeský	VČ
Jihomoravský	JM
Severomoravský	SM

Během roku 2000 došlo ke změně názvů 4 nově vzniklých krajů:	
Budějovický	Jihočeský
Jihlavský	Vysočina
Brněnský	Jihomoravský
Ostravský	Moravskoslezský

od 1. 1. 2000	
Hl. m. Praha	PHA
Středočeský	STČ
Jihočeský	JHČ
Plzeňský	PLK
Karlovarský	KVK
Ústecký	ULK
Liberecký	LBK
Královéhradecký	HKK
Pardubický	PAK
Vysočina	VYS
Jihomoravský	JHM
Olomoucký	OLK
Zlínský	ZLK
Moravskoslezský	MSK

**Rozloha území ČR podle okresů, počet obyvatel, hustota obyvatelstva na 1 km²
a počet obcí k 31. 12. 2003**

Území, kraj, okres	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	v tom		Průměrný věk	Hustota obyvatelstva na 1 km ²	Počet obcí
			muži	ženy			
Česká republika	78 866	10 211 455	4 974 740	5 236 715	39,5	129	6 249
Hlavní město Praha	496	1 165 581	555 482	610 099	41,6	2 350	1
Středočeský kraj	11 013	1 135 795	556 017	579 778	39,7	103	1 146
Benešov	1 523	93 392	46 011	47 381	39,7	61	115
Beroun	662	76 773	37 752	39 021	39,9	116	85
Kladno	691	150 536	73 320	77 216	39,8	218	100
Kolín	846	95 786	46 750	49 036	40,2	113	100
Kutná Hora	917	73 452	36 112	37 340	40,1	80	88
Mělník	712	95 315	46 642	48 673	39,2	134	70
Mladá Boleslav	1 058	114 664	56 436	58 228	39,4	108	123
Nymburk	876	85 408	41 569	43 839	39,9	97	90
Praha-východ	584	100 265	48 853	51 412	39,6	172	91
Praha-západ	586	88 896	43 454	45 442	39,2	152	80
Příbram	1 628	107 037	52 502	54 535	39,4	66	120
Rakovník	930	54 271	26 616	27 655	39,7	58	84
Jihočeský kraj	10 057	625 541	307 252	318 289	39,3	62	623
České Budějovice	1 626	179 043	87 580	91 463	39,3	110	107
Český Krumlov	1 615	59 941	29 891	30 050	37,5	37	46
Jindřichův Hradec	1 944	92 761	45 485	47 276	39,1	48	106
Písek	1 138	70 347	34 357	35 990	40,2	62	76
Prachatice	1 375	51 477	25 640	25 837	38,2	37	65
Strakonice	1 032	69 584	34 112	35 472	39,8	67	112
Tábor	1 327	102 388	50 187	52 201	39,9	77	111
Plzeňský kraj	7 562	550 113	269 342	280 771	40,0	73	501
Domažlice	1 140	58 901	29 070	29 831	39,1	52	86
Klatovy	1 940	87 573	42 962	44 611	40,0	45	95
Plzeň-město	138	164 180	78 966	85 214	41,2	1 190	1
Plzeň-jih	1 076	68 536	33 976	34 560	40,1	64	99
Plzeň-sever	1 314	73 774	36 375	37 399	39,2	56	101
Rokycany	575	45 576	22 371	23 205	40,4	79	68
Tachov	1 379	51 573	25 622	25 951	37,4	37	51
Karlovarský kraj	3 315	304 249	148 935	155 314	38,5	92	132
Cheb	933	89 603	43 713	45 890	38,6	96	39
Karlovy Vary	1 628	121 212	58 979	62 233	39,4	74	55
Sokolov	754	93 434	46 243	47 191	37,4	124	38
Ústecký kraj	5 334	820 868	402 019	418 849	38,5	154	354
Děčín	909	133 734	65 698	68 036	38,6	147	52
Chomutov	935	124 856	61 369	63 487	37,5	134	44
Litoměřice	1 032	114 953	56 684	58 269	39,3	111	105
Louny	1 118	85 897	42 262	43 635	38,5	77	70
Most	467	116 731	57 044	59 687	38,3	250	26
Teplice	469	127 103	61 922	65 181	38,8	271	34
Ústí nad Labem	404	117 594	57 040	60 554	38,6	291	23

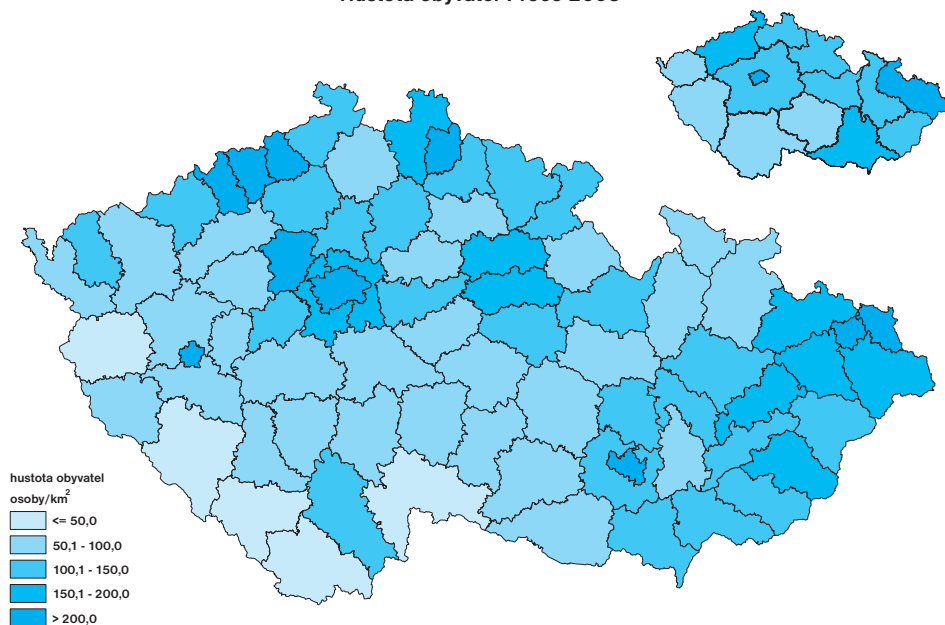
ÚZEMÍ

Rozloha území ČR podle okresů, počet obyvatel, hustota obyvatelstva na 1 km² a počet obcí k 31. 12. 2003

dokončení

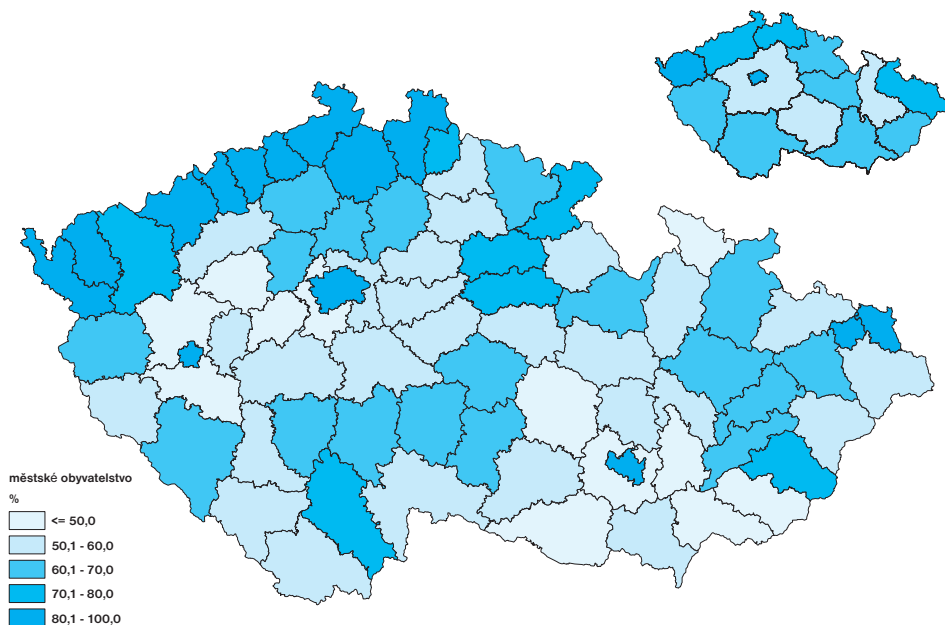
Území, kraj, okres	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	v tom		Průměrný věk	Hustota obyvatelstva na 1 km ²	Počet obcí
			muži	ženy			
Liberecký kraj	3 163	427 722	208 216	219 506	38,9	135	216
Česká Lípa	1 137	106 101	52 127	53 974	37,2	93	60
Jablonec nad Nisou	402	88 054	42 547	45 507	39,4	219	34
Liberec	925	158 526	76 781	81 745	39,3	171	57
Semily	699	75 041	36 761	38 280	39,8	107	65
Královéhradecký kraj	4 758	547 563	266 478	281 085	39,8	115	448
Hradec Králové	875	159 284	76 881	82 403	40,6	182	101
Jičín	887	77 066	37 734	39 332	40,1	87	111
Náchod	851	112 423	54 674	57 749	39,5	132	78
Rychnov nad Kněžnou	998	79 010	38 709	40 301	39,2	79	83
Trutnov	1 147	119 780	58 480	61 300	39,4	104	75
Pardubický kraj	4 519	505 486	247 407	258 079	39,3	112	452
Chrudim	1 030	104 707	51 473	53 234	39,3	102	113
Pardubice	889	159 910	77 475	82 435	40,4	180	115
Svitavy	1 335	102 106	50 313	51 793	38,6	76	113
Ústí nad Orlicí	1 265	138 763	68 146	70 617	38,5	110	111
Vysočina	6 926	517 511	255 821	261 690	38,9	75	729
Havlíčkův Brod	1 265	94 906	46 979	47 927	39,4	75	120
Jihlava	1 180	108 333	53 365	54 968	39,1	92	121
Pelhřimov	1 290	72 531	35 849	36 682	39,9	56	120
Třebíč	1 519	116 855	57 613	59 242	38,6	77	173
Žďár nad Sázavou	1 672	124 886	62 015	62 871	38,2	75	195
Jihomoravský kraj	7 065	1 122 570	544 425	578 145	39,8	159	647
Blansko	942	107 636	52 763	54 873	39,4	114	130
Brno-město	230	369 559	175 255	194 304	41,1	1 607	1
Brno-venkov	1 108	163 253	80 133	83 120	39,6	147	137
Břeclav	1 173	123 073	60 183	62 890	38,8	105	69
Hodonín	1 086	158 084	77 436	80 648	39,0	146	81
Vyškov	889	86 851	42 615	44 236	39,2	98	81
Znojmo	1 637	114 114	56 040	58 074	38,6	70	148
Olomoucký kraj	5 160	636 313	309 501	326 812	39,3	123	394
Jeseník	719	42 148	20 845	21 303	38,3	59	24
Olomouc	1 510	224 333	108 401	115 932	39,4	149	92
Prostějov	770	109 439	53 020	56 419	39,7	142	96
Přerov	845	134 599	65 435	69 164	39,3	159	104
Šumperk	1 316	125 794	61 800	63 994	38,9	96	78
Zlínský kraj	3 963	591 866	288 349	303 517	39,3	149	304
Kroměříž	799	107 883	52 455	55 428	39,4	135	80
Uherské Hradiště	991	144 010	70 330	73 680	39,3	145	78
Vsetín	1 143	146 127	71 505	74 622	38,8	128	59
Zlín	1 030	193 846	94 059	99 787	39,6	188	87
Moravskoslezský kraj	5 535	1 260 277	615 496	644 781	38,8	228	302
Bruntál	1 657	104 107	51 245	52 862	37,9	63	71
Frydek-Místek	1 273	226 863	111 079	115 784	38,9	178	77
Karviná	347	276 323	135 946	140 377	38,8	796	16
Nový Jičín	918	159 323	78 047	81 276	38,1	174	57
Opava	1 126	180 573	88 093	92 480	38,8	160	80
Ostrava - město	214	313 088	151 086	162 002	39,3	1 463	1

Hustota obyvatel v roce 2003

Nejvíce zalidněná jsou kromě Prahy území na severu Moravy a severních Čech, nejméně Šumava a vůbec jihozápadní hranice České republiky. Proč je tomu právě tak? S odpověďmi pomohou znalosti historie, a to té docela nedávně, z minulého století.

Podíl městského obyvatelstva v roce 2003

ÚZEMÍ

Koncem roku 2003 měla Praha 1 165 581 obyvatel. Ani kdybychom sečetli další čtyři města s více než sto tisíci obyvateli, nedostali bychom se na počet lidí žijících v Praze. Navíc „zbytek“ ostatních českých měst uvedených v tabulce (ta s více než 20 tisíci obyvatel) dá v úhrnu zhruba jen dvě další „Prahy“... Je tedy postavení Prahy pokud jde o podíl na počtu obyvatel opravdu tak výlučné? Vůbec ne. Například v Budapešti žije přes 1,708 mil. lidí a Maďarsko má přitom zhruba stejně obyvatel jako Česká republika. To znamená, že v Budapešti žije 26,6% Maďarů, kdežto v Praze jen 15,4% Čechů... Další podobná srovnání můžete provést sami za pomoci tabulky o městském obyvatelstvu v kapitole ČR a svět.

Města České republiky nad 20 000 obyvatel k 31. 12. 2003

Pořadí	Město	Počet obyvatel	Pořadí	Město	Počet obyvatel
1.	Praha	1 165 581	33.	Orlová	34 282
2.	Brno	369 559	34.	Cheb	33 242
3.	Ostrava	313 088	35.	Trutnov	31 398
4.	Plzeň	164 180	36.	Písek	29 774
5.	Olomouc	101 268	37.	Kolín	29 690
6.	Liberec	97 770	38.	Kroměříž	29 126
7.	České Budějovice	95 245	39.	Šumperk	28 768
8.	Hradec Králové	95 195	40.	Vsetín	28 575
9.	Ústí nad Labem	94 105	41.	Valašské Meziříčí	27 481
10.	Pardubice	88 741	42.	Litvínov	27 022
11.	Havířov	84 914	43.	Nový Jičín	26 547
12.	Zlín	79 177	44.	Uherské Hradiště	26 421
13.	Kladno	70 003	45.	Hodonín	26 345
14.	Most	67 905	46.	Český Těšín	26 159
15.	Karviná	63 677	47.	Břeclav	25 789
16.	Frýdek-Místek	60 290	48.	Krnov	25 547
17.	Opava	60 252	49.	Sokolov	24 901
18.	Děčín	52 058	50.	Litoměřice	24 489
19.	Karlovy Vary	51 807	51.	Havlíčkův Brod	24 356
20.	Teplice	51 223	52.	Žďár nad Sázavou	24 030
21.	Chomutov	50 251	53.	Chrudim	23 630
22.	Jihlava	50 100	54.	Strakonice	23 545
23.	Prostějov	47 374	55.	Kopřivnice	23 424
24.	Přerov	47 311	56.	Bohumín	23 075
25.	Jablonec nad Nisou	44 878	57.	Klatovy	22 872
26.	Mladá Boleslav	43 684	58.	Jindřichův Hradec	22 812
27.	Česká Lipa	38 841	59.	Vyškov	22 265
28.	Třebíč	38 785	60.	Kutná Hora	21 280
29.	Třinec	38 415	61.	Náchod	21 263
30.	Tábor	36 264	62.	Jirkov	21 056
31.	Znojmo	35 280	63.	Blansko	20 384
32.	Příbram	35 251			

Velikostní skupiny obcí k 31. 12. 2003

	Obce		Obyvatelstvo	
	počet	struktura (%)	počet	struktura (%)
Obce celkem	6 249	100,00	10 211 455	100,00
z toho města	526	8,42	7 179 252	70,31
Obce s počtem obyvatel				
do 199	1 642	26,28	201 862	1,98
od 200 do 499	2 018	32,29	655 426	6,42
od 500 do 999	1 291	20,66	900 139	8,81
od 1 000 do 1 999	664	10,63	918 935	9,00
od 2 000 do 4 999	370	5,92	1 133 479	11,10
od 5 000 do 9 999	133	2,13	911 787	8,93
od 10 000 do 19 999	68	1,09	957 807	9,38
od 20 000 do 49 999	41	0,66	1 205 631	11,81
od 50 000 do 99 999	17	0,27	1 212 713	11,88
nad 100 000	5	0,08	2 113 676	20,70

Městské obyvatelstvo podle krajů k 31. 12. 2003

Území	Obce celkem	z toho města		Obyvatelstvo	z toho městské	
		počet	podíl (%)		počet	podíl (%)
Česká republika	6 249	526	8,42	10 211 455	7 179 252	70,31
kraj:						
Hlavní město Praha	1	1	100,00	1 165 581	1 165 581	100,00
Středočeský	1 146	73	6,37	1 135 795	618 477	54,45
Jihočeský	623	45	7,22	625 541	401 366	64,16
Plzeňský	501	46	9,18	550 113	368 208	66,93
Karlovarský	132	28	21,21	304 249	246 219	80,93
Ústecký	354	46	12,99	820 868	652 433	79,48
Liberecký	216	36	16,67	427 722	333 724	78,02
Královéhradecký	448	43	9,60	547 563	373 451	68,20
Pardubický	452	32	7,08	505 486	310 037	61,33
Vysočina	729	33	4,53	517 511	299 012	57,78
Jihomoravský	647	47	7,26	1 122 570	711 625	63,39
Olomoucký	394	26	6,60	636 313	367 224	57,71
Zlínský	304	30	9,87	591 866	363 043	61,34
Moravskoslezský	302	40	13,25	1 260 277	968 852	76,88

Pětina obyvatel České republiky má jako své trvalé bydliště Prahu, Brno, Ostravu, Plzeň nebo Olomouc, protože v obcích nad 100 tis. obyvatel žije u nás přes 2,1 mil. lidí. Největší podíl městského obyvatelstva má kraj Karlovarský, Ústecký a Liberecký, kde žije mimo města jen něco okolo 20% tamějších obyvatel. Naproti tomu nejmenší podíl městského obyvatelstva má Středočeský kraj. Avšak pozor na procentní podíly – i když procento městského obyvatelstva v poměru k venkovskému je zdaleka nejvyšší na Karlovarsku a Ústecku, počet obyvatel měst v obou krajích nedá v úhrnu dohromady ani počet městských obyvatel Moravskoslezského kraje. Ten je z tohoto pohledu největší, protože ve městech zde žije téměř tři čtvrtě milionu lidí.

ÚZEMÍ

Správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) k 31. 12. 2003

Kraj, správní obvod ORP	Počet obcí	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	Kraj, správní obvod ORP	Počet obcí	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel
Středočeský kraj				Horšovský Týn	18	289	13 495
Benešov	51	690	53 180	Klatovy	44	906	50 268
Beroun	48	416	50 082	Kralovice	44	659	21 896
Brandýs n.L.-St.Boleslav	58	378	67 456	Nepomuk	26	309	11 229
Čáslav	37	274	24 523	Nýřany	54	628	48 014
Černošice	79	581	88 190	Plzeň	15	261	179 330
Český Brod	24	184	16 683	Přeštice	30	271	20 032
Dobříš	24	318	18 921	Rokycany	68	575	45 576
Hořovice	37	246	26 691	Stod	24	259	21 241
Kladno	48	351	114 859	Stříbro	24	431	16 631
Kolín	69	584	74 365	Sušice	30	781	24 969
Kralupy nad Vltavou	18	131	26 852	Tachov	27	948	34 942
Kutná Hora	51	643	48 929	Karlovarský kraj			
Lysá nad Labem	9	121	17 198	Aš	5	144	17 274
Mělník	39	457	40 283	Cheb	21	497	50 539
Mladá Boleslav	98	810	98 289	Karlovy Vary	40	1 196	89 180
Mnichovo Hradiště	22	213	15 214	Kraslice	8	265	14 050
Neratovice	12	113	28 140	Mariánské Lázně	14	405	24 824
Nymburk	39	355	36 622	Ostrov	14	319	28 998
Poděbrady	35	349	28 609	Sokolov	30	489	79 384
Příbram	75	925	68 955	Ústecký kraj			
Rakovník	83	896	52 612	Bílina	8	124	20 490
Říčany	52	377	42 412	Děčín	34	554	79 127
Sedlčany	22	449	22 034	Chomutov	25	486	81 027
Slaný	52	369	36 935	Kadaň	19	449	43 829
Vlašim	49	496	25 853	Litoměřice	40	470	57 801
Votice	15	289	11 908	Litvínov	11	236	39 976
Jihočeský kraj				Louny	41	473	42 825
Blatná	26	279	13 621	Lovosice	32	262	26 674
České Budějovice	79	924	148 028	Most	15	231	76 755
Český Krumlov	31	1 130	40 836	Podbořany	11	338	15 835
Dačice	23	472	20 191	Roudnice nad Labem	33	300	30 478
Jindřichův Hradec	58	933	47 310	Rumburk	12	266	34 018
Kaplice	15	485	19 105	Teplice	26	346	106 613
Milevsko	26	385	19 079	Ústí nad Labem	23	404	117 594
Písek	49	742	51 040	Varnsdorf	6	89	20 589
Prachatice	44	840	33 800	Žatec	18	307	27 237
Soběslav	31	324	22 012	Liberecký kraj			
Strakonice	69	574	44 908	Česká Lípa	41	862	76 236
Tábor	79	1 002	80 321	Frydlant	18	349	24 313
Trhové Sviny	16	452	17 505	Jablonec nad Nisou	11	142	53 126
Třeboň	25	539	25 260	Jilemnice	21	279	22 980
Týn nad Vltavou	14	262	13 793	Liberec	29	588	133 546
Vimperk	21	535	17 677	Nový Bor	16	201	25 910
Vodňany	17	179	11 055	Semily	22	230	26 624
Plzeňský kraj				Tanvald	10	191	21 874
Blovice	19	223	11 022	Turnov	37	247	31 113
Domažlice	58	763	39 228	Železný Brod	11	74	12 000
Horažďovice	20	259	12 240				

Správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) k 31. 12. 2003

pokračování

Kraj, správní obvod ORP	Počet obcí	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	Kraj, správní obvod ORP	Počet obcí	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel
Královéhradecký kraj				Jihomoravský kraj			
Broumov	14	259	17 489	Blansko	43	351	53 831
Dobruška	25	273	19 542	Boskovice	73	511	50 216
Dvůr Králové nad Labem	28	258	27 063	Brno	1	230	369 559
Hořice	28	188	17 912	Břeclav	17	439	58 776
Hradec Králové	82	683	143 162	Bučovice	20	171	15 795
Jaroměř	15	138	19 138	Hodonín	18	286	62 032
Jičín	78	602	45 974	Hustopeče	28	355	34 439
Kostelec nad Orlicí	22	223	24 735	Ivančice	16	163	22 792
Náchod	36	356	61 407	Kuřim	10	77	18 799
Nová Paka	5	97	13 180	Kyjov	42	470	56 258
Nové Město nad Metují	13	98	14 389	Mikulov	17	244	19 732
Nový Bydžov	23	214	16 967	Moravský Krumlov	33	348	22 355
Rychnov nad Kněžnou	32	479	33 888	Pohořelice	13	195	12 524
Trutnov	32	605	65 044	Rosice	24	174	22 968
Vrchlabí	15	284	27 673	Slavkov u Brna	18	158	20 022
Pardubický kraj				Štápanice	40	343	53 464
Česká Třebová	5	80	19 096	Tišnov	35	223	20 718
Hlinsko	22	247	21 610	Veselí nad Moravou	22	343	40 155
Holice	14	214	15 851	Vyškov	42	547	50 673
Chrudim	86	746	81 786	Znojmo	111	1 243	89 956
Králíky	5	159	9 330	Židlochovice	24	194	27 506
Lanškroun	22	275	21 805	Olomoucký kraj			
Litomyšl	35	337	26 189	Hranice	31	325	34 882
Moravská Třebová	33	417	27 542	Jeseník	24	719	42 148
Pardubice	57	409	120 213	Konice	21	178	11 533
Polička	20	273	19 434	Lipník nad Bečvou	14	119	15 265
Přelouč	42	257	23 519	Litovel	20	248	23 494
Svitavy	28	352	31 682	Mohelnice	14	188	18 737
Ústí nad Orlicí	16	191	26 741	Olomouc	45	859	158 479
Vysoké Mýto	40	282	31 969	Prostějov	75	592	97 906
Žamberk	27	281	28 719	Přerov	59	401	84 452
Vysočina				Šternberk	18	199	19 547
Bystřice nad Pernštejnem	46	396	24 147	Šumperk	35	857	72 967
Havlíčkův Brod	56	632	51 606	Uničov	10	207	23 035
Humpolec	25	228	16 874	Zábřeh	28	267	33 868
Chotěboř	31	329	22 401	Zlínský kraj			
Jihlava	79	922	96 523	Bystřice pod Hostýnem	14	164	15 928
Moravské Budějovice	47	414	24 346	Holešov	19	133	21 597
Náměšť nad Oslavou	28	221	13 940	Kroměříž	46	499	70 100
Nové Město na Moravě	30	293	19 535	Luhačovice	15	178	19 692
Pacov	24	235	10 095	Otrokovice	10	112	35 154
Pelhřimov	71	827	45 562	Rožnov pod Radhoštěm	9	239	35 208
Světlá nad Sázavou	32	290	20 515	Uherské Hradiště	48	518	89 942
Telč	45	291	13 657	Uherský Brod	30	473	54 068
Třebíč	93	838	76 237	Valašské Klobouky	20	259	24 223
Velké Meziříčí	74	545	38 245	Valašské Meziříčí	16	230	41 995
Žďár nad Sázavou	48	464	43 828	Vizovice	16	146	16 048
				Vsetín	32	662	68 163
				Zlín	29	350	99 748

ÚZEMÍ

Správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) k 31. 12. 2003

dokončení

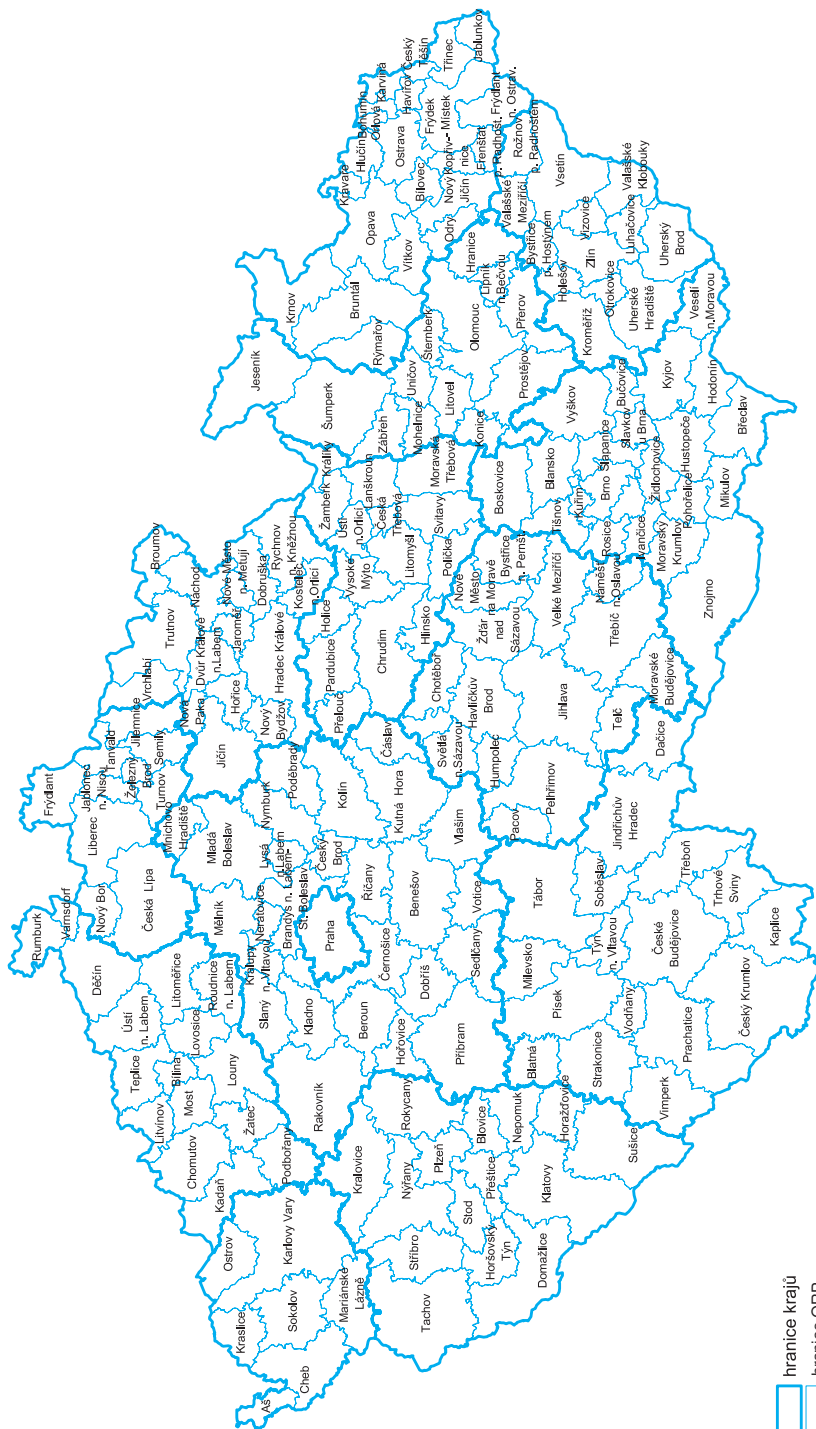
Kraj, správní obvod ORP	Počet obcí	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel	Kraj, správní obvod ORP	Počet obcí	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel
Moravskoslezský kraj				Kopřivnice	10	121	41 533
Bílovec	13	172	26 642	Kravaře	9	101	20 986
Bohumín	2	48	29 846	Krnov	25	574	42 881
Bruntál	33	703	43 088	Nový Jičín	16	325	52 634
Český Těšín	3	55	28 599	Odry	9	174	13 233
Frenštát pod Radhoštěm	7	119	20 858	Opava	40	558	101 472
Frydek-Místek	37	480	108 517	Orlová	4	70	47 592
Frydlant nad Ostravicí	10	297	20 378	Ostrava	13	332	340 124
Haviřov	5	88	99 185	Rýmařov	12	367	17 726
Hlučín	15	165	39 636	Třinec	11	225	54 545
Jablunkov	12	176	22 552	Vítkov	12	280	14 107
Karviná	4	106	74 143				

Správní obvody obcí s rozšířenou působností se liší nejen rozlohou a počtem obyvatel, ale i počtem obcí, které patří do těchto obvodů. Kolik má obcí „průměrný“ správní obvod v Moravskoslezském kraji a kolik ve Středočeském? Co z toho můžeme usoudit?

Správní obvody hlavního města Prahy k 31. 12. 2003

Název správního obvodu	Počet městských částí	Rozloha (km ²)	Počet obyvatel		Počet městských částí, ve kterých se nachází							
			celkem	z toho ve věku 15 - 64 let	pošta	škola	zdrav. zař.	policie	kanalizace	vodovod	plynofikace	
Praha 1	1	5,5	32 853	23 590	1	1	1	1	1	1	1	1
Praha 2	1	4,2	48 918	34 689	1	1	1	1	1	1	1	1
Praha 3	1	6,5	70 936	49 234	1	1	1	1	1	1	1	1
Praha 4	2	32,3	135 633	91 520	2	2	2	2	2	2	2	2
Praha 5	2	35,4	80 230	57 836	2	2	1	2	2	2	2	2
Praha 6	5	56,1	108 778	72 287	3	4	4	5	5	5	5	5
Praha 7	2	10,5	40 528	28 333	2	2	2	2	2	2	2	2
Praha 8	4	37,4	105 393	76 937	3	3	3	4	4	4	4	4
Praha 9	1	13,0	42 745	30 314	1	1	1	1	1	1	1	1
Praha 10	1	18,5	107 038	70 710	1	1	1	1	1	1	1	1
Praha 11	4	21,9	84 123	65 623	1	2	4	2	4	4	4	4
Praha 12	2	28,6	62 677	49 077	2	2	2	2	2	2	2	2
Praha 13	2	23,1	55 861	42 329	2	2	2	2	1	2	2	2
Praha 14	2	19,6	41 380	29 731	2	2	2	1	2	2	2	2
Praha 15	5	28,3	37 535	28 925	2	5	5	4	5	5	5	5
Praha 16	5	36,1	19 528	13 936	4	4	4	4	5	5	5	5
Praha 17	2	10,1	26 560	20 532	2	2	2	2	2	2	2	2
Praha 18	1	5,6	14 311	11 140	1	1	1	1	1	1	1	1
Praha 19	4	26,0	14 951	10 313	4	4	4	4	4	4	4	4
Praha 20	1	17,0	13 297	9 720	1	1	1	1	1	1	1	1
Praha 21	4	26,6	14 280	10 750	3	4	4	4	4	4	4	4
Praha 22	5	33,6	8 026	5 765	2	2	3	5	5	5	5	5

Správní obvody obcí s rozšířenou působností k 1. 1. 2003

UŽITEČNÉ ODKAZY

Český statistický úřad:

www.czso.cz/regiony

www.czso.cz/rocenka_uzemi

www.czso.cz/kraje

Další:

www.cenia.cz

mesta.obce.cz

www.chmi.cz

Česká informační agentura životního prostředí

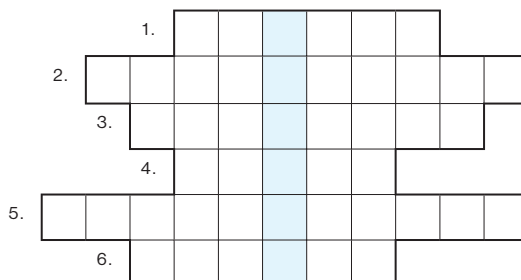
Města a obce online

Český hydrometeorologický ústav

KŘÍŽOVKA

Který je náš největší národní park?

1. 59. nejlidnatější město
2. Kraj o rozloze 4 519 km²
3. Největší rybník
4. Hlavní město ČR
5. Nejmenší kraj
6. Nejdelší řeka

KVÍZOVÉ OTÁZKY

Odpovědi na kvízové otázky najdete na konci publikace.

1. V kterém z krajů mimo Hl. m. Prahy je největší hustota obyvatel?
2. Mezi 10 největších měst ČR nepatří:
  - a) Ústí nad Labem
  - b) Havířov
  - c) Pardubice
3. Víte, do kterých krajů patří následující okresy? Vytvořte správné dvojice!

OKRES:

- 1) Mělník
- 2) Rokycany
- 3) Hodonín
- 4) Pelhřimov
- 5) Litoměřice

KRAJ:

- a) Plzeňský kraj
- b) Vysočina
- c) Středočeský kraj
- d) Ústecký kraj
- e) Jihomoravský kraj

Víte, že...

Kvalita ovzduší v roce 2002 byla výrazně lepší než v roce 1993? Tehdy připadalo na jednoho obyvatele 42,7 kg tuhých emisí, kdežto v roce 2002 už jen 4,8 kg. V produkci odpadu však situace tak příznivá není, protože z 25,2 mil. tun odpadů vyprodukovaných v roce 2003 představoval plných 5% odpad nebezpečný. Řekli byste, že z České republiky se vyváží přes 30% vytěženého dřeva? Jeho těžba přitom mezi lety 1993 až 2003 stoupla o 45%. Ještěže existují místa, kde se musí s těžbou velmi opatrně – Česká republika má 4 národní parky, 24 chráněných krajinných oblastí a 110 národních přírodních rezervací.

Není-li uvedeno jinak, všechna data se týkají roku 2003.

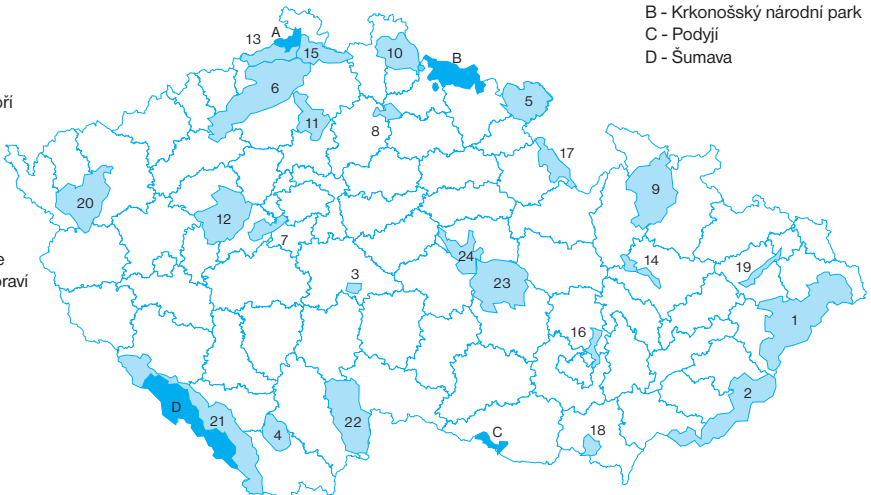
Chráněná území

Podle zákona ČNR č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny je rozlišováno 6 kategorií zvláště chráněných území: národní parky a chráněné krajinné oblasti - označované jako **velkoplošná chráněná území**, a národní přírodní rezervace, přírodní rezervace, národní přírodní památky a přírodní památky - označované jako **maloplošná chráněná území**.

CHRÁNĚNÉ KRAJINNÉ OBLASTI

- 1 Beskydy
- 2 Bílé Karpaty
- 3 Blaník
- 4 Blanský les
- 5 Broumovsko
- 6 České Středohoří
- 7 Český kras
- 8 Český ráj
- 9 Jeseníky
- 10 Jizerské hory
- 11 Kokořínsko
- 12 Křivoklátsko
- 13 Labské pískovce
- 14 Litovelské Pomoraví
- 15 Lužické hory
- 16 Moravský kras
- 17 Orlické hory
- 18 Pálava
- 19 Poodří
- 20 Slavkovský les
- 21 Šumava
- 22 Třeboňsko
- 23 Žďárské vrchy
- 24 Železné hory

NÁRODNÍ PARKY

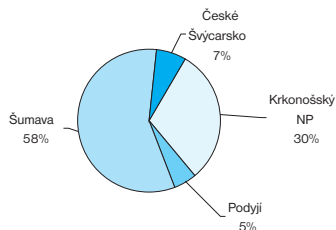
- A - České Švýcarsko
- B - Krkonošský národní park
- C - Podyjí
- D - Šumava

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Chráněná území

	počet		rozloha ¹⁾ (tis. ha)	
	1993	2003	1993	2003
Národní parky	3	4	111,1	119,0
Chráněné krajinné oblasti	24	24	1042,4	1 042,5
Národní přírodní rezervace	124	110	26,8	27,9
Národní přírodní památky	100	102	4,8	2,7
Přírodní rezervace	480	750	17,6	35,4
Přírodní památky	908	1 180	26,3	27,2

Národní parky v roce 2003

¹⁾ souhrn ploch neodpovídá součtu jednotlivých kategorií chráněných území, neboť některá chráněná území se vzájemně překrývají

Národní parky k 31. 12. 2003

Národní park	Rozloha (ha)		Rok vyhlášení	Kraj
	celkem	z toho MCHÚ		
Krkonošský NP	36 300	7 459	1963	Liberecký, Královéhradecký
Podyjí	6 300	6	1991	Jihomoravský
Šumava	68 520	7 372	1991	Jihočeský, Plzeňský
České Švýcarsko	7 900	126	2000	Ústecký

Chráněné krajinné oblasti k 31. 12. 2003

Chráněná krajinná oblast	Rozloha (ha)		Rok zřízení	Kraj
	celkem	z toho MCHÚ		
Beskydy	116 000	1 630	1973	Zlínský, Moravskoslezský
Bílé Karpaty	71 500	1 286	1980	Jihomoravský, Zlínský
Blaník	4 000	113	1981	Středočeský
Blanský les	21 235	286	1989	Jihočeský
Broumovsko	41 000	2 462	1991	Královéhradecký
České Středohoří	107 000	613	1976	Ústecký, Liberecký
Český kras	13 200	2 623	1972	Středočeský
Český ráj	18 152	1 101	1955	Královéhradecký, Středočeský, Liberecký
Jeseníky	74 000	4 159	1969	Olomoucký, Moravskoslezský
Jizerské hory	35 000	1 688	1967	Liberecký
Kokořínsko	27 000	2 397	1976	Středočeský, Ústecký, Liberecký
Křivoklátsko	63 000	1 255	1978	Středočeský, Plzeňský
Labské pískovce	24 500	311	1972	Ústecký
Litovelské Pomoraví	9 600	1 125	1990	Olomoucký
Lužické hory	35 000	237	1976	Ústecký, Liberecký
Moravský kras	9 200	1 170	1956	Jihomoravský
Orlické hory	20 000	410	1969	Královéhradecký, Pardubický
Pálava	7 000	770	1976	Jihomoravský
Poodří	8 150	637	1991	Moravskoslezský
Slavkovský les	64 000	855	1974	Plzeňský, Karlovarský
Šumava	94 480	3 236	1963	Plzeňský, Jihočeský
Třeboňsko	70 000	3 887	1979	Jihočeský
Žďárské vrchy	71 500	1 299	1970	Pardubický, Vysočina
Železné hory	38 000	854	1991	Pardubický, Vysočina

OVZDUŠÍ

V oblasti ochrany čistoty ovzduší je především pro účely informačního zajištění příslušných rozhodovacích procesů vytvořena celá soustava nástrojů pro objektivní sledování a hodnocení stavu a vývoje kvality ovzduší na území státu:

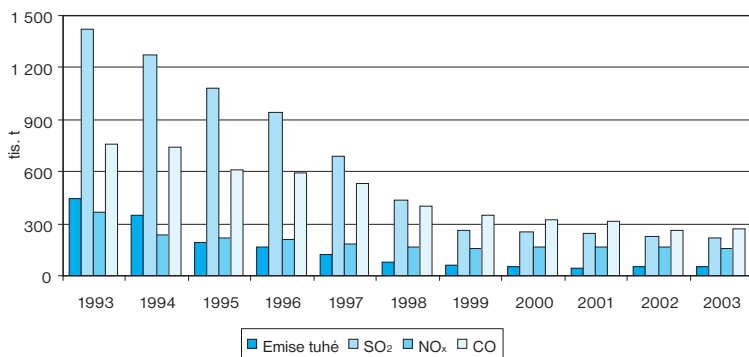
1. Evidence a sledování množství emisí ze zdrojů znečišťování ovzduší
2. Imisní monitorovací sítě
3. Sítě pro sledování atmosférické depozice (usazování škodlivých látek)
4. Prostředky pro shromažďování, archivaci a verifikaci (ověření správnosti) imisních, emisních a depozičních údajů

Základní sledované znečišťující látky vznikají především při spalování tuhých a kapalných paliv. Jejich množství vypouštěné do ovzduší je vykazováno v **Registru emisí a zdrojů znečišťování ovzduší - REZZO**, který je v závislosti na druhu zdrojů a jejich tepelných výkonech členěn do 4 skupin.

REZZO 1-3 zahrnují technologické objekty obsahující stacionární zařízení ke spalování paliv s různým tepelným výkonem.

REZZO 4 zahrnuje pohyblivá zařízení (silniční motorová vozidla, plavidla, letadla ap.).

Celkové emise (REZZO 1-3)

Mobilní zdroje znečišťování (REZZO 4)

	1993	1995	2000	2003
Emise tuhé	-	6,8	9,0	27,7
SO ₂	-	7,5	7,5	5,8
NO _x	210,4	193,5	235,0	170,5
CO	210,0	266,4	330,0	302,8

Emise znečišťujících látek (REZZO 1-3) na 1 obyvatele

	1993	1995	2000	2003
Emise tuhé	42,7	18,8	4,7	4,8
SO ₂	137,3	104,9	25,0	21,6
NO _x	35,2	21,2	15,8	15,6
CO	73,2	58,8	31,1	26,0

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Měrné emise jsou emise znečišťujících látek za určité časové období, připadající na jednotku plochy území.

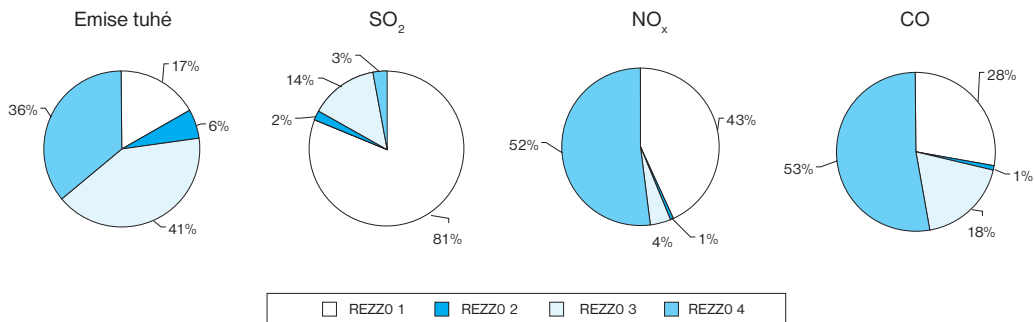
Emise znečišťujících látek (REZZO 1-3) na jednoho obyvatele podle krajů v roce 2002

Území	v kg/obyvatele			
	Emise tuhé	SO ₂	NO _x	CO
Česká republika	4,8	22,6	16,1	25,4
kraj:				
Hl. m. Praha	0,6	1,7	3,1	2,5
Středočeský	6,5	24,2	16,8	24,5
Jihočeský	7,7	18,3	8,3	18,8
Plzeňský	6,6	21,5	9,7	19,6
Karlovarský	5,7	56,8	26,9	18,1
Ústecký	6,2	98,4	77,1	20,0
Liberecký	4,6	11,0	6,5	15,7
Královéhradecký	5,4	13,5	5,1	17,9
Pardubický	6,3	36,2	27,5	19,2
Vysočina	6,4	8,2	5,3	18,1
Jihomoravský	2,0	3,1	4,6	5,0
Olomoucký	4,0	9,5	7,3	11,6
Zlínský	3,2	11,8	6,2	8,6
Moravskoslezský	5,9	22,8	18,8	103,0

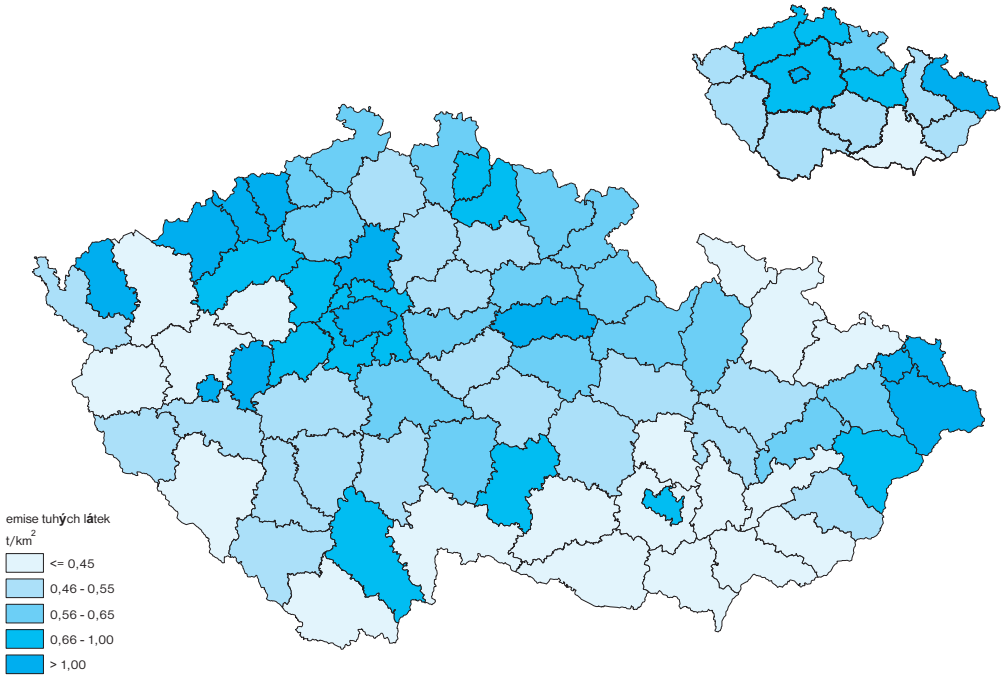
Velká část výnosu z prodeje národního majetku po roce 1990 byla použita ke zmírnění původu i následků ekologických škod. V České republice tak došlo k výraznému zlepšení mnoha charakteristik, jimiž se měří kvalita životního prostředí, tedy i kvalita ovzduší. Výstavba odsírovacích a dalších zařízení na ochranu ovzduší způsobila, že emise oxidu siřičitého v přepočtu na jednoho obyvatele klesly v roce 2003 proti stavu roku 1993 o 84 %. Snížily se i emise oxidu uhelnatého (o 65 %) a oxidu dusíku (o 54 %). Měrné emise znečišťujících látek jsou však stále nejvyšší v regionu severní Moravy a severních Čech. Například v Ostravě bylo v roce 2002 emitováno 59,2 tun oxidu dusíku na km², když průměr za ČR činil 1,9 t/km². Poznáte z kartogramů místo s nejnižší měrnou emisí této znečišťující látky v uvedeném roce?

Pozor na záměnu pojmů „emise“ a „imise“. Známy ekolog učil své posluchače s úsměvnou nadsázkou, že emise jsou znečištění létající vzhůru, kdežto imise pak znečištění klesající k zemi. Jednoduché k zapamatování, že? Přesné definice můžete nalézt v poznámkách s vykřičníkem.

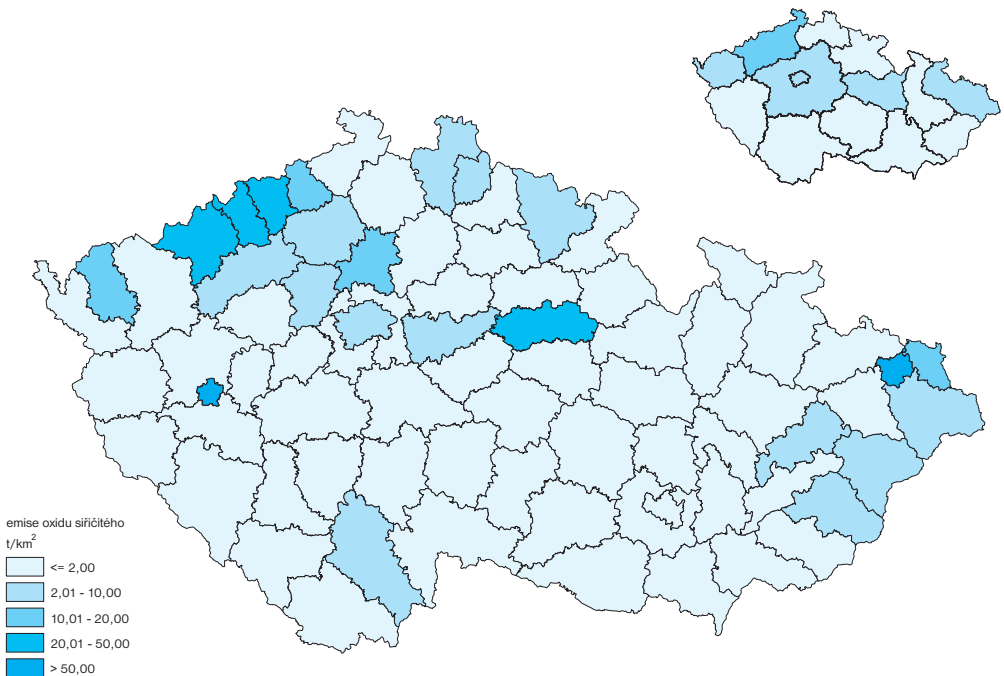
Podíl jednotlivých kategorií zdrojů (REZZO 1 až 4) na emisích celkem

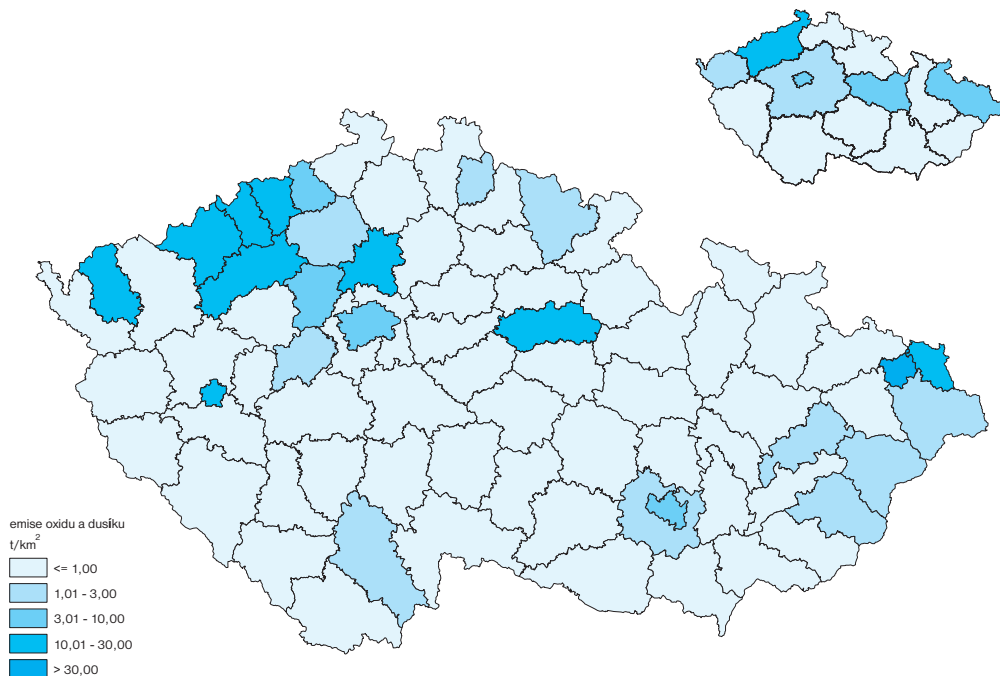
Měrné emise tuhých látek na 1 km² v roce 2003

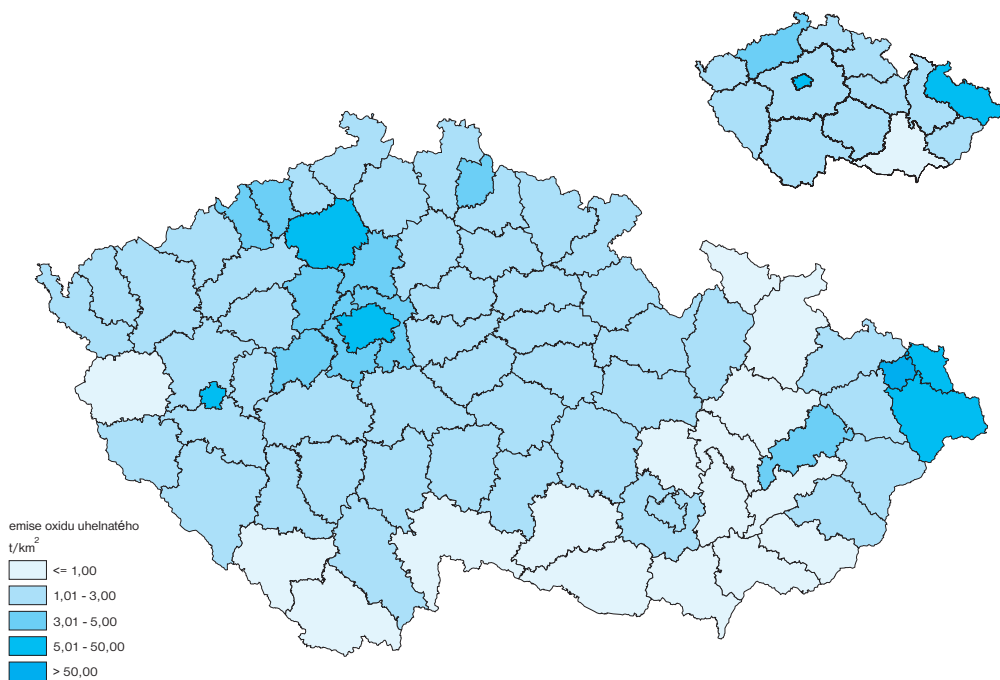
Měrné emise oxidu siřičitého na 1 km² v roce 2003

Měrné emise oxidu dusíku na 1 km² v roce 2003

Měrné emise oxidu uhelnatého na 1 km² v roce 2003

Imisní limit je nejvýše přípustná hmotnostní koncentrace znečišťující látky obsažená v ovzduší.

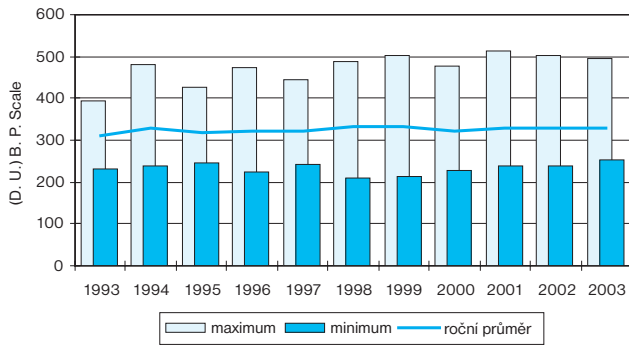
Hodnocení míry znečištění ovzduší vychází z monitorování koncentrací znečišťujících látek v přízemní vrstvě atmosféry v síti měřících stanic. Při hodnocení stavu znečištění ovzduší je především sledován vztah zjištěných imisních hodnot k příslušným imisním limitům. Základními indikátory znečištění ovzduší jsou koncentrace oxidu siřičitého, prašného aerosolu a oxidů dusíku.

Kyselost srážek se uvádí podle stupnice od hodnoty 14 do hodnoty 1, kde stupeň 14 je extrémně zásadité prostředí, stupeň 7 je neutrální a stupeň 1 je extrémně kyselé prostředí.

Ozon je vzácný plyn obsažený v atmosféře. Svoji nejvyšší koncentraci má zhruba v 25 až 35 km nad zemí. Pro lidstvo je ozon důležitý hlavně tím, že z velké části absorbuje škodlivé sluneční ultrafialové záření, které způsobuje spáleniny kůže, oční choroby, je rakovinotvorné a snižuje imunitu.

V České republice provádí měření ozonu Český hydrometeorologický ústav v Hradci Králové pomocí Dobsonova spektrofotometru. Princip měření spočívá v určení rozsahu selektivní absorpce (úměrné množství ozonu) slunečního záření ozonem po jeho průchodu zemskou atmosférou na určitých vlnových délkách. Všechny hodnoty jsou uvedeny v Dobsonových jednotkách (D.U.) B.P. Scale. Průměrná celosvětová tloušťka ozonoféry je 300 Dobsonových jednotek.

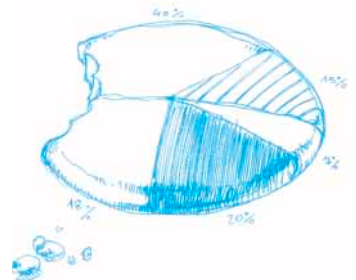
Ozon v atmosféře

Celkové množství ozonu v atmosféře

v (D. U.) B. P. Scale

	Ozon				
	roční průměr	minimum		maximum	
		hodnota	datum měření	hodnota	datum měření
1993	311	232	12. 2.	393	24. 3.
1995	318	247	27. 2.	427	27. 10.
2000	321	226	29. 11.	478	17. 2.
2003	329	254	14. 1.	496	31. 1.

VODA

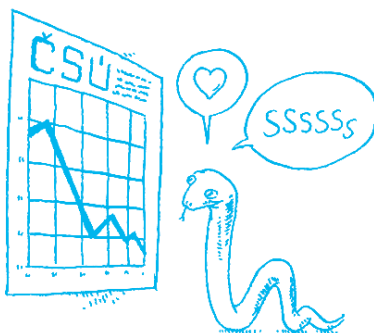
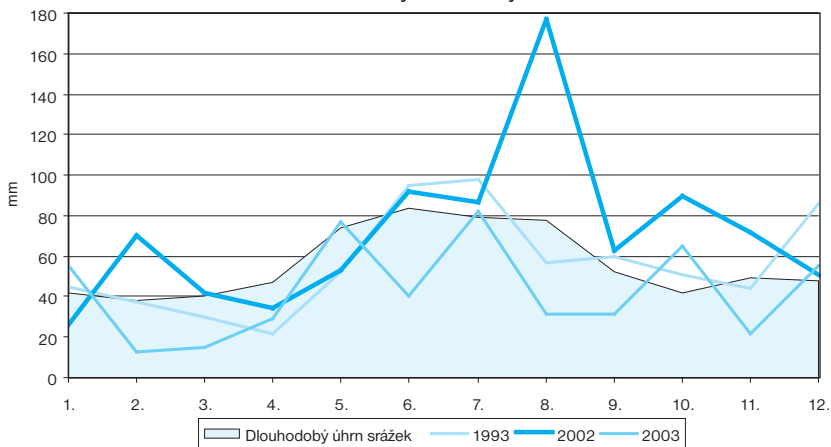
Průměrné srážky - srovnání s dlouhodobým úhrnem srážek za období let 1961 až 1990

v mm

	Měsíc												Celkem za rok
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
Dlouhodobý úhrn srážek	42	38	40	47	74	84	79	78	52	42	49	48	674
1993	45	37	30	22	52	95	98	57	60	51	44	86	677
1995	68	35	57	59	86	112	59	97	94	11	54	42	774
2000	54	46	118	21	61	52	123	48	42	49	47	33	694
2003	55	13	15	29	77	40	82	31	31	65	22	55	516

Průměrné srážky

Srovnání s dlouhodobým srážkovým úhrnem

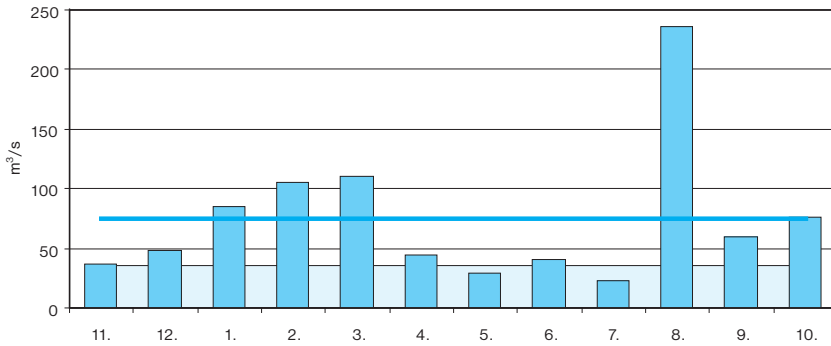
Průměrné průtoky vybraných toků v hydrologickém roce 2002

Hydrologický rok = od 1. listopadu do 31. října příslušného roku

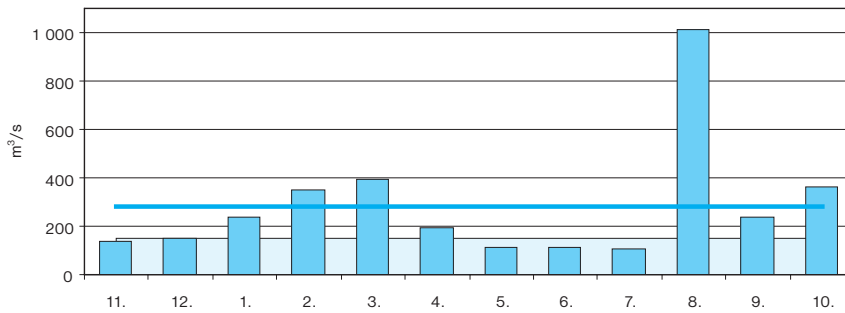
BEROUNKA

vodoměrná stanice Dobřichovice

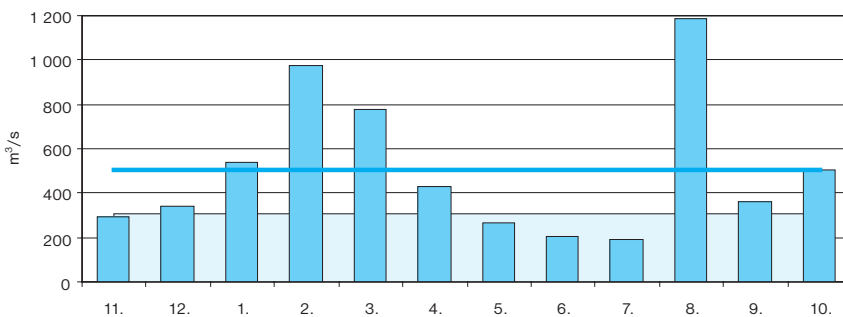
VLTAVA

vodoměrná stanice Praha - Chuchle

LABE

vodoměrná stanice Děčín

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Znečištění vypouštěné do vodních toků a havárie na vodních zdrojích

	Znečištění vypouštěné do vodních toků ve správě podniků Povodí (t/rok)				Havárie na vodních zdrojích (počet)			
	nerozpuštěné látky (NL)	rozpuštěné anorganické soli (RAS)	biochemická spotřeba kyslíku (BSK ₅)	chemická spotřeba kyslíku dichromanem (CHSK _{Cr})	celkem	v tom způsobené		
						ropou a ropnými látkami	zemědělskou prvovýrobou (bez ropných látek)	ostatní
1993	123 300	785 142	101 400	317 100	258	127	33	98
1995	96 056	833 853	67 466	238 100	243	134	16	93
2000	29 758	691 613	19 264	81 799	166	64	9	93
2003	20 626	854 081	11 805	59 812	316	137	16	163

Vodovody pro veřejnou potřebu

	Měřicí jednotka	1993	1995	2000	2003
Podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu ¹⁾	%	84,7	85,8	87,1	89,8
Voda vyrobená pitná z vodovodů pro veřejnou potřebu	mil. m ³	1 096	958	778	751
Voda fakturovaná pitná celkem	mil. m ³	743	656	554	547
z toho pro domácnosti	mil. m ³	439	391	351	345
Specifická potřeba pitné vody celkem	l/osobu/den	233	203	169	163
z toho pro domácnosti	l/osobu/den	137	121	107	103

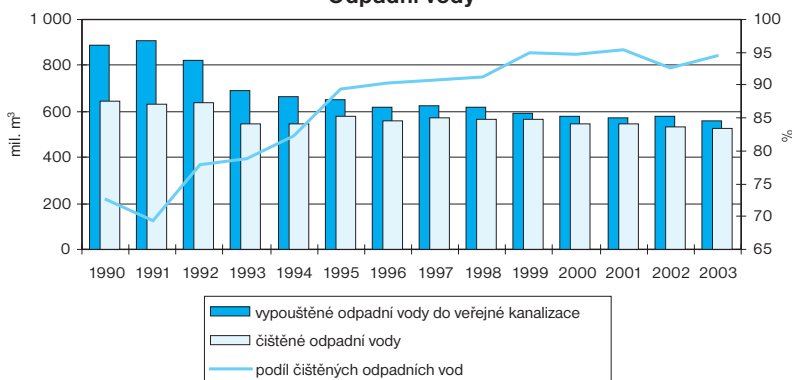
¹⁾ z celkového počtu obyvatel (střední stav v roce)

Kanalizace pro veřejnou potřebu

	Měřicí jednotka	1993	1995	2000	2003
Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na kanalizaci pro veřejnou potřebu ¹⁾	%	72,8	73,2	74,8	77,7
Vypouštěné odpadní vody do kanalizace pro veřejnou potřebu	mil. m ³	690	650	576	558
Čištěné odpadní vody (bez srážkových vod)	mil. m ³	544	581	546	527
Podíl čištěných odpadních vod	%	78,9	89,5	94,8	94,5

¹⁾ z celkového počtu obyvatel (střední stav v roce)

Odpadní vody

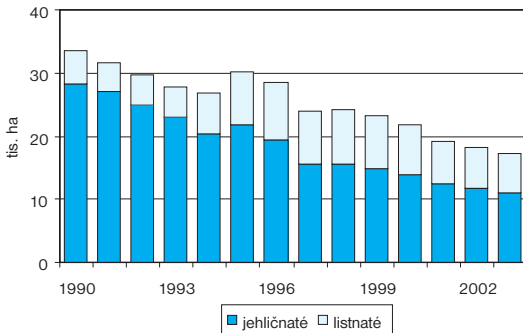

LESY

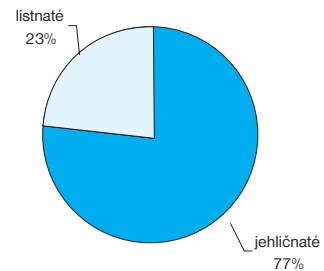
Vlastnictví lesů (stav k 31. 12.)

	Lesní pozemky celkem	v tom lesy			
		státní	měst a obcí	soukromých fyzických osob	ostatních majitelů
1993	2 628 628	2 015 628	235 950	346 550	30 500
1995	2 630 129	1 859 357	293 715	399 348	77 709
2000	2 637 290	1 683 540	358 853	547 182	47 715
2003	2 644 168	1 627 776	397 400	560 463	58 529

Zalesňování

Skladba lesů v roce 2003

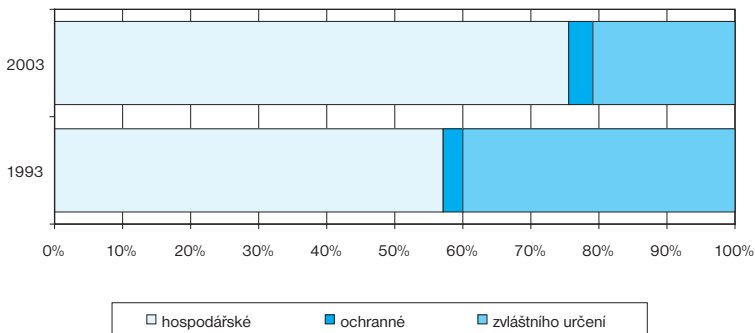

Do **lesů hospodářských** patří pozemky s lesními porosty, jejichž převažující funkci je produkce dřeva.

Do **lesů ochranných** se zařazují lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích (např. sutě, prudké svahy, strže, rašeliniště, výsypky), dále vysokohorské lesy pod hranici stromové vegetace chránící níže položené lesy, lesy na exponovaných hřebenech a lesy v klečovém lesním vegetačním stupni.

Lesy zvláštního určení slouží k jiným účelům než je produkce dřeva. Patří sem lesy národních parků a národních přírodních rezervací, lesy v pásmech hygienické ochrany vodních zdrojů I. stupně a v ochranných pásmech zdrojů přírodních léčivých a stolních minerálních vod. Patří sem i lesy lázeňské, lesy příměstské (rekreační), lesy lesnických výzkumných ústavů a škol, lesy se zvýšenou funkcí půdoochrannou, vodoochrannou, klimatickou nebo krajinnou, lesy v uznaných oborách a bažantnicích a lesy potřebné pro zachování biologické různorodosti.

Kategorizace lesů

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Těžba dřeva podle druhů dřevin

v m³ bez kůry

	1993	1995	2000	2003
Dřeviny celkem	10 405 639	12 365 359	14 440 990	15 139 933
v tom:				
Jehličnaté celkem	9 685 512	11 308 066	12 851 020	13 659 507
v tom:				
smrk, jedle, douglaska	8 880 963	9 926 017	10 525 158	11 942 822
borovice všech druhů	690 404	1 206 797	1 870 596	1 269 119
modřín	104 576	168 954	454 950	446 359
ostatní jehličnaté	9 569	6 298	316	1 207
Listnaté celkem	720 127	1 057 293	1 589 970	1 480 426
v tom:				
dub	222 420	295 746	395 308	369 059
buk	248 128	381 043	663 411	667 376
jasan	34 428	45 040	72 661	68 225
javor	9 820	19 651	28 261	26 437
lípa	20 287	36 957	62 647	49 382
olše	23 294	31 279	36 298	35 522
bříza	97 984	152 663	170 090	131 110
topol, vrba, osika	30 634	47 525	83 451	60 449
ostatní listnaté	33 132	47 389	77 843	72 866

Dovoz dřeva

	Měřicí jednotka	1993	1995	2000	2003
Dřevo celkem	m ³	672 098	727 118	1 465 975	1 140 390
	mil. Kč	1 360,9	1 650,3	4 138,7	3 522,1
v tom:					
jehličnaté	m ³	310 790	406 818	1 204 523	725 636
	mil. Kč	583,6	709,9	2 606,3	1 670,7
listnaté	m ³	361 308	320 300	261 452	414 754
	mil. Kč	777,3	940,4	1 532,4	1 851,4

Vývoz dřeva

	Měřicí jednotka	1993	1995	2000	2003
Dřevo celkem	m ³	4 475 400	4 391 064	3 873 735	4 564 300
	mil. Kč	5 989,4	10 527,0	12 598,2	12 176,3
v tom:					
jehličnaté	m ³	4 142 977	3 810 972	3 383 174	4 317 545
	mil. Kč	5 393,6	9 570,5	11 301,2	11 219,8
listnaté	m ³	332 423	580 092	490 561	246 755
	mil. Kč	595,8	956,5	1 297,0	956,5

Škody v lesích

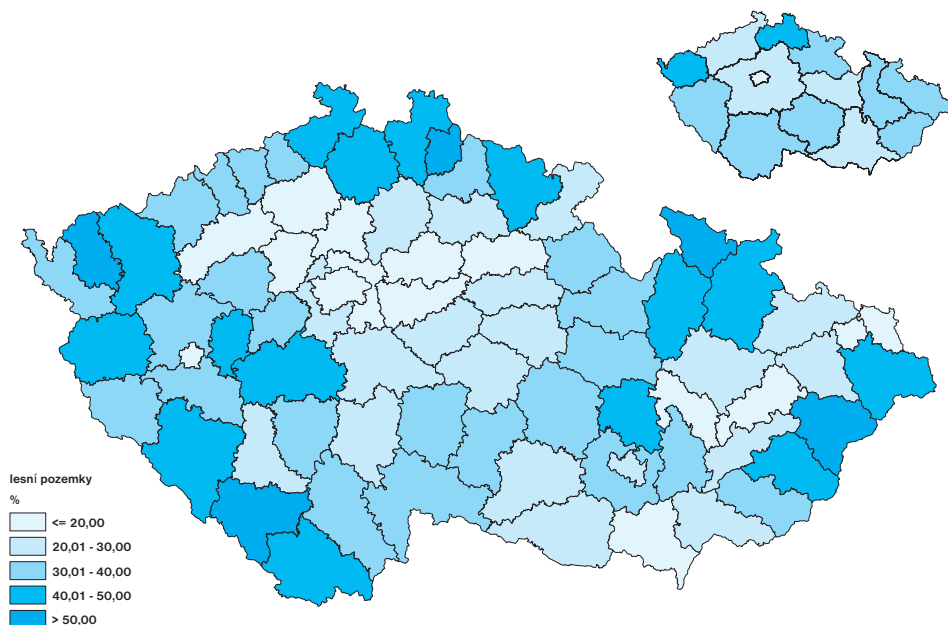
	Měřicí jednotka	1995	2000	2003
Lesní požáry	počet požárů	581	701	979
	ha	227	215	351
Škody způsobené zvěří	tis. Kč	41 799	36 374	27 416

Rozloha lesních pozemků v České republice zůstává zhruba stejná – v roce 2003 se lesy rozprostíraly na 2,644 mil. hektarů, z toho lesy ve vlastnictví státu zabíraly 1,628 mil. hektarů. Od roku 1990 však zalesňování pokračuje pomalejším tempem a stále méně je vysazováno jehličnanů.

V České republice se v roce 2003 v porovnání s rokem 1993 vytěžilo o 45% více dřeva, přičemž rychleji (více než dvojnásobně) vzrostla těžba listnatých dřevin, zejména javoru, lípy a buku. Vytěžené objemy listnáčů jsou však ve srovnání s těžbou jehličnatých dřevin daleko nižší (jen asi desetinové). Modřinu bylo vytěženo čtyřikrát více, borovice téměř dvakrát. V objemech se však stále těží především smrkové dřevo – proti roku 1993 o třetinu více.

V roce 2003 bylo z ČR vyvezeno dřevo za 12,2 mld. korun, přičemž cena jednoho vyvezeného kubíku byla proti roku 1993 dvojnásobná. Z toho vyplývá, že objem vyvezeného dřeva zůstává přibližně stejný. Dřevo se však také dováží. Poznáte z tabulky na předcházející stránce, jaký je poměr dovezeného a vyvezeného dřeva podle m³ i jeho hodnoty v korunách, a to zvlášť za vyvážené jehličnany a listnáče? A víte z jakého dřeva se hlavně vyrábí zápalky? Z osiky. Možná i tím se dá zčásti vysvětlit relativně vysoký podíl dovozu listnatých dřevin, protože těžba osiky je v České republice téměř zanedbatelná.

Podíl lesních pozemků na celkové rozloze území v roce 2003

ODPADY

Odpadem je každá movitá věc, které se osoba zbavuje. Zákon č. 185/2001 Sb. zachovává pouze dvě kategorie odpadů - odpad **nebezpečný** a **ostatní**.

Produkce odpadů podle vybraných odvětví v roce 2003

Odvětví	Celkem	z toho nebezpečné
Produkce celkem	25 172 816	1 194 619
z toho:		
Stavebnictví	7 954 902	53 652
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a tepelné energie	5 242 502	28 667
Výroba základních kovů a hutních výrobků	2 140 822	322 795
Zemědělství, myslivost a související činnosti	1 091 075	5 097
Výroba potravinářských výrobků a nápojů	972 169	8 962
Shromažďování, úprava a rozvod vody	828 888	1 245
Výroba elektrických strojů a zařízení j. n.	740 584	61 995
Výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken	675 342	127 615
Odstraňování odpadních vod a odpadů, čištění města, sanační a podobné činnosti	644 826	213 504
Zpracování dřeva, výroba dřevařských, korkových, proutěných a slaměných výrobků kromě nábytku	623 060	2 842
Těžba uhlí, lignitu a rašeliny	603 682	4 875
Výroba a opravy strojů a zařízení j. n.	475 144	33 927
Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	459 555	20 985

Produkce odpadů podle sídla podniku v územním členění v roce 2003

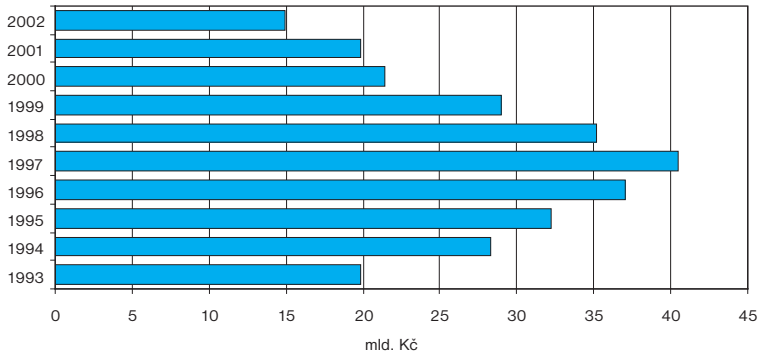
Území	Celkem	z toho nebezpečné
Česká republika	25 172 816	1 194 619
kraj:		
Hl. m. Praha	7 552 314	133 149
Středočeský	1 425 997	132 894
Jihočeský	870 519	60 970
Plzeňský	2 056 015	21 081
Karlovarský	699 899	9 600
Ústecký	1 863 459	154 801
Liberecký	303 174	55 701
Královéhradecký	644 198	23 974
Pardubický	557 148	25 324
Vysočina	670 552	34 384
Jihomoravský	3 419 392	64 137
Olomoucký	1 135 813	70 779
Zlínský	621 429	41 273
Moravskoslezský	3 352 907	366 552

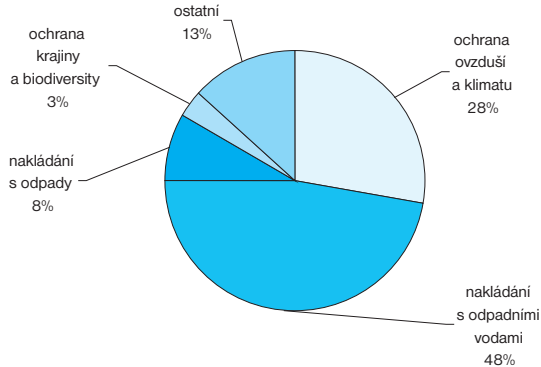
V roce 2003 bylo v ČR vyprodukováno 25,2 mil. tun odpadu, z toho 1,2 mil. tun odpadu nebezpečného. Největší objem nebezpečného odpadu vzniká v odvětví vyrábějícím kovy a hutní výrobky, které je přitom z pohledu celkového objemu produkovaného odpadu v pořadí až na třetím místě.

Dokážete se znalostmi o rozložení průmyslové výroby v České republice vysvětlit, proč jsou jako největší producenti odpadů uvedeny regiony severu Moravy, severu Čech a také Praha?

Investice na ochranu životního prostředí

Investice na ochranu životního prostředí v roce 2002

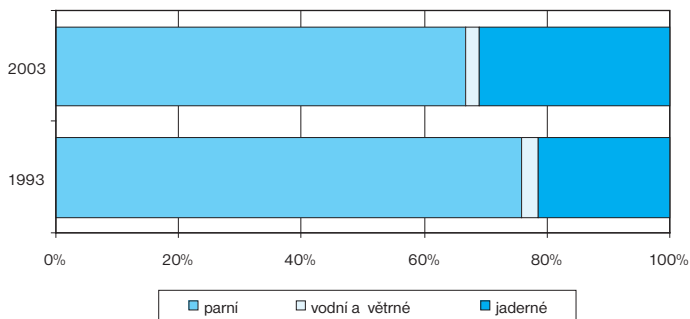
ENERGETIKA

Elektrická energie

v mil. kWh

	1993	1995	2000	2003
Výroba elektřiny celkem	58 882	60 847	73 466	83 227
v tom:				
parní elektrárny	44 652	46 326	57 550	55 551
vodní a větrné elektrárny	1 596	2 274	2 313	1 798
jaderné elektrárny	12 627	12 230	13 590	25 872
spalovací motory a plynové turbíny	7	17	13	6
Dovoz	5 952	6 722	8 725	10 086
Vývoz	8 056	6 304	18 742	26 299

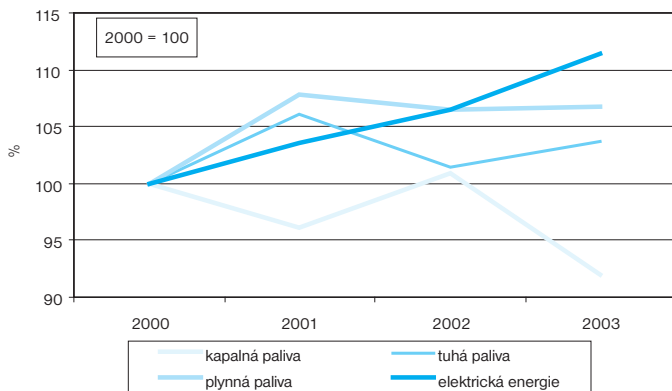
Výroba elektřiny podle typu elektráren

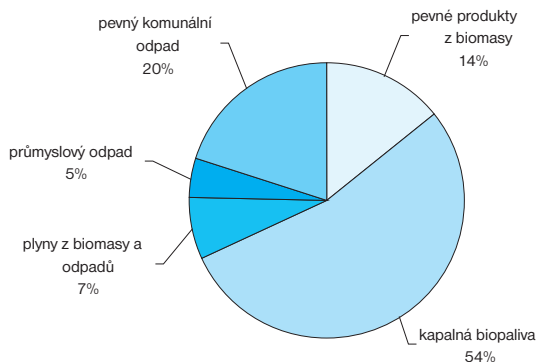
Spotřeba paliv a elektrické energie

	Měřicí jednotky	2000	2001	2002	2003
Paliva:					
kapalná	TJ	118 218	113 598	119 341	108 817
tuhá	TJ	883 352	937 199	896 113	916 436
plynná	TJ	258 729	278 871	275 358	276 171
Elektrická energie	GWh	37 942	39 280	40 388	42 279

Spotřeba paliv a elektrické energie

Spotřeba obnovitelných druhů paliv na výrobu tepla v roce 2003

UŽITEČNÉ ODKAZY

Český statistický úřad:

www.czso.cz/zivotni_prostredi

www.czso.cz/energetika

www.czso.cz/rocenka_zivotni_prostredi (na Ročenku na kap. 3, Životní prostředí)

Další:

www.cenia.cz

Česká informační agentura životního prostředí

www.chmi.cz

Český hydrometeorologický ústav

www.env.cz

Ministerstvo životního prostředí

sop.default.cz

Správa ochrany přírody

www.nature.cz

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR

KVÍZOVÉ OTÁZKY

Odpovědi na kvízové otázky najdete na konci publikace.

1. Který je náš „nejmladší“ národní park?
2. Která kategorie zdrojů znečištění měla v roce 2003 největší podíl na výskytu oxidu uhelnatého?
3. Je větší podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodů pro veřejnou potřebu nebo jich víc bydlí v domech napojených na veřejnou kanalizaci?
4. Kdo je největším vlastníkem lesů ČR a jak velký podíl vlastní?
5. V roce 2003 byla větší těžba dřeva modřinu nebo buku?
6. Jak velký je podíl produkce nebezpečného odpadu na celkové produkci odpadů v odvětví výroby základních kovů a hutních výrobků a jaký je podíl tohoto odvětví na produkci nebezpečných odpadů v ČR celkem?
7. Je vývoj spotřeby kapalných paliv a elektrické energie stejný?

Víte, že...

Česká republika stárne? Narůstá počet starších lidí, což bude klást v budoucnu na společnost i ekonomiku vyšší nároky. V roce 1994 došlo poprvé k přirozenému úbytku českého obyvatelstva, když počet zemřelých převyšil počet narozených. Ani stále rostoucí počet cizích státních příslušníků migrujících do České republiky nepříznivý trend do roku 2003 nezvrátil a celkový úbytek obyvatelstva pokračoval až do roku 2002. Porodnost charakterizuje strmý pokles – podle údajů za rok 2003 připadalo na 100 žen 118 dětí, zatímco v roce 1991 to bylo 186 dětí (pro zajištění prosté reprodukce obyvatel by ale na 100 žen mělo připadat 200 narozených dětí, což znamená, že žena by měla porodit alespoň dvě děti). Příznivé je však zvyšování tzv. střední délky života, naděje dožití. Chlapec s rokem narození 2003 má naději, že se dožije 72 let, holčička 78,5 let (jde o průměrná čísla za Českou republiku). Lidé odkládají vstup do manželství, ale počet rozvodů se v období 1993 až 2003 příliš nezměnil. Zatímco v roce 1993 rodily ženy první dítě v průměru ve 22,2 letech, v roce 2003 ve 26,1 letech. Počet emělych přerušeni těhotenství klesl za období 1993 až 2003 o 58 %.

Není-li uvedeno jinak, všechna data se týkají roku 2003.

Základní ukazatele

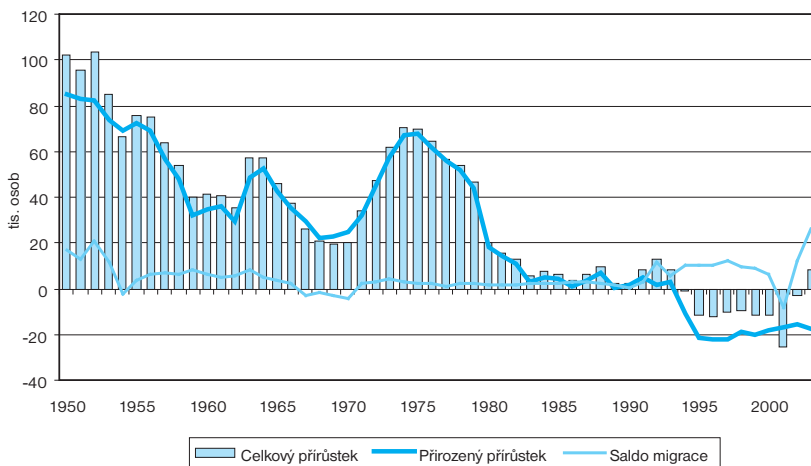
	Měřicí jednotka	1993	1995	2000	2003
Obyvatelstvo (střední stav) ¹⁾	osoby	10 330 607	10 330 759	10 272 503	10 201 651
z toho ženy	osoby	5 313 657	5 310 596	5 273 177	5 233 462
Obyvatelstvo (stav k 1. 1.)	osoby	10 325 697	10 333 161	10 278 098	10 203 269
Narození (živé)	osoby	121 025	96 097	90 910	93 685
Zemřeli	osoby	118 185	117 913	109 001	111 288
Přirozený přírůstek/úbytek	osoby	2 840	-21 816	-18 091	-17 603
Přistěhovalí	osoby	12 900	10 540	7 802	60 015
Vystěhovalí	osoby	7 424	541	1 263	34 226
Přírůstek/úbytek stěhováním	osoby	5 476	9 999	6 539	25 789
Obyvatelstvo (stav k 31. 12.)	osoby	10 334 013	10 321 344	10 266 546	10 211 455
Sňatky	počet	66 033	54 956	55 321	48 943
Rozvody	počet	30 227	31 135	29 704	32 824
Naděje dožití při narození					
muži	roky	69,2	70,0	71,7	72,0
ženy	roky	76,4	76,9	78,4	78,5
Živě narození na 1 000 obyvatel	‰	11,7	9,3	8,9	9,2
Zemřeli na 1 000 obyvatel	‰	11,4	11,4	10,6	10,9
Přirozený přírůstek/úbytek na 1 000 obyvatel	‰	0,3	-2,1	-1,8	-1,7
Sňatky na 1 000 obyvatel	‰	6,4	5,3	5,4	4,8
Rozvody na 100 sňatků	%	45,8	56,7	53,7	67,1

¹⁾ Střední stav obyvatelstva je počet obyvatel (mužů a žen) vybilancovaný k 1. 7. sledovaného roku

Střední stav obyvatelstva je počet obyvatel České republiky k 1. červenci sledovaného roku.

Přírůstek obyvatel

Na přelomu 90. let minulého století došlo k demografickému zvratu – přirozenému úbytku obyvatelstva České republiky (počet narozených byl menší než počet zemřelých). V roce 1995 ubylo proti roku 1994 téměř 22 tis. obyvatel. Přestože se v následujících letech pokles o něco zmínil (-17,6 tis. obyvatel v roce 2003), byl pokračující celkový úbytek obyvatelstva jen zčásti zlepšován imigrací do České republiky. Teprve v roce 2003 se situace zlepšila: přirozený úbytek obyvatelstva sice dále pokračoval, ovšem celkově došlo k přírůstku obyvatelstva díky prudce zvýšené imigraci do České republiky. Příliv cizinců ale sílil už po roce 2000. V roce 2003 přijala ČR ze zahraničí 60 015 přistěhovalých, což bylo o 25 789 osob více než vystěhovalých z České republiky.

OBYVATELSTVO

Věková struktura (stav k 31. 12.)

	Měřicí jednotka	1993	1995	2000	2003
absolutní počet					
Celkem	tis. osob	10 334	10 321	10 267	10 211
0-14	tis. osob	2 010	1 893	1 661	1 554
15-64	tis. osob	6 981	7 056	7 179	7 234
65+	tis. osob	1 343	1 372	1 423	1 423
80+	tis. osob	280	277	250	293
struktura					
0-14	%	19,4	18,3	16,2	15,2
15-64	%	67,6	68,4	69,9	70,9
65+	%	13,0	13,3	13,9	13,9
80+	%	2,7	2,7	2,4	2,9
syntetické ukazatele					
Index stáří	%	66,8	72,5	85,5	91,6
Index ekonomického zatížení	%	48,0	46,3	43,0	41,2
Průměrný věk - celkem	roky	36,8	37,3	38,8	39,5
muži	roky	35,1	35,6	37,1	37,9
ženy	roky	38,4	38,9	40,3	41,0

V každé zemi existuje skupina osob, která vzhledem ke svému věku může pracovat ve svém zaměstnání či podnikat, a skupina osob, která zatím - nebo už - pracovat nemůže (děti a staří lidé).

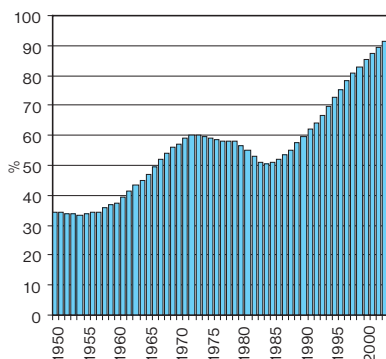
Ekonomové nazývají poměr mezi těmito dvěma skupinami tzv. indexem ekonomického zatížení (viz přesná definice ve „vykřičníku“ spolu s indexem stáří).

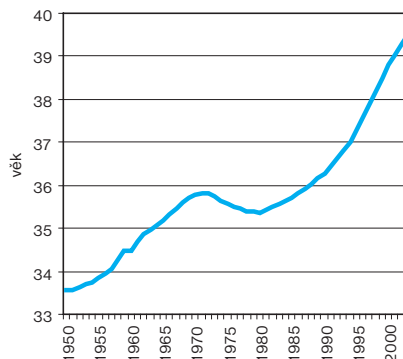
Index stáří udává počet osob ve věku 65 a více let na 100 dětí ve věku do 14 let.

Index ekonomického zatížení porovnává počet dětí ve věku do 14 let a osob ve věku 65 let a starších na 100 osob ve věku 15 až 64 let.

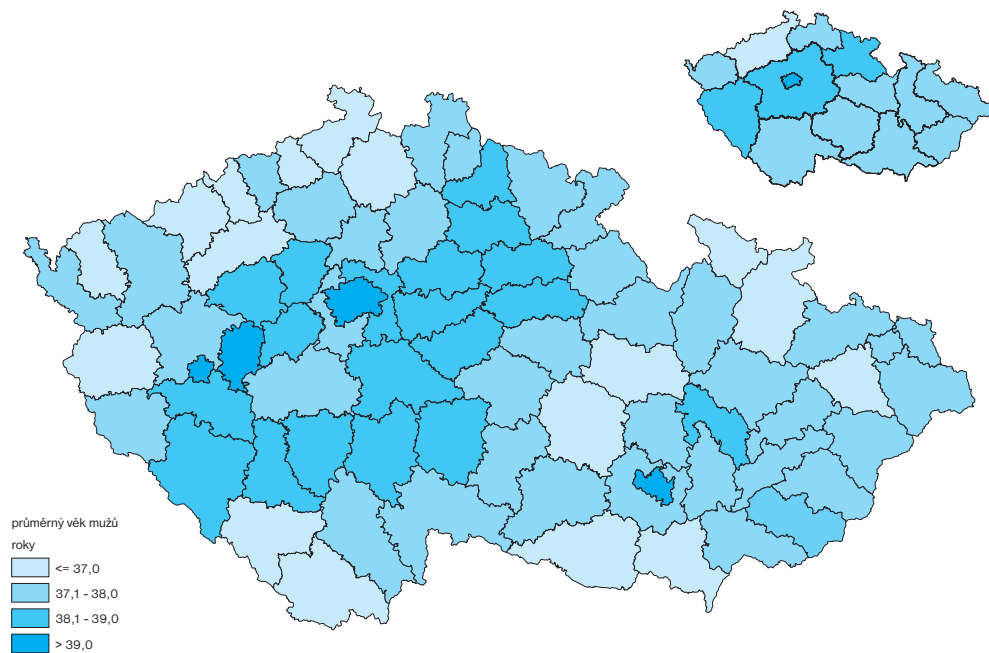
Index stáří

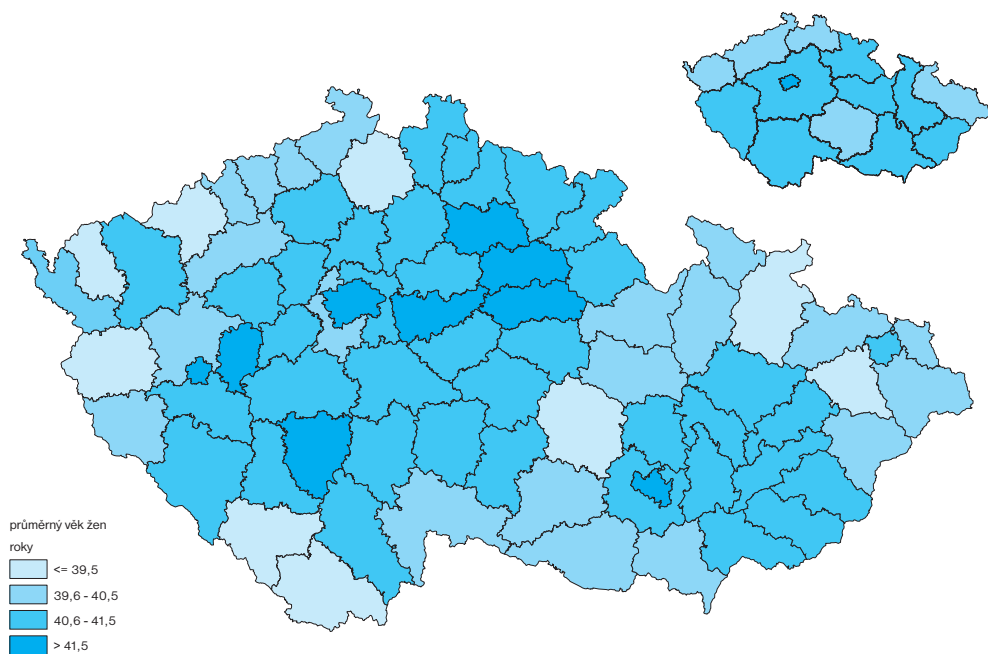
Průměrný věk

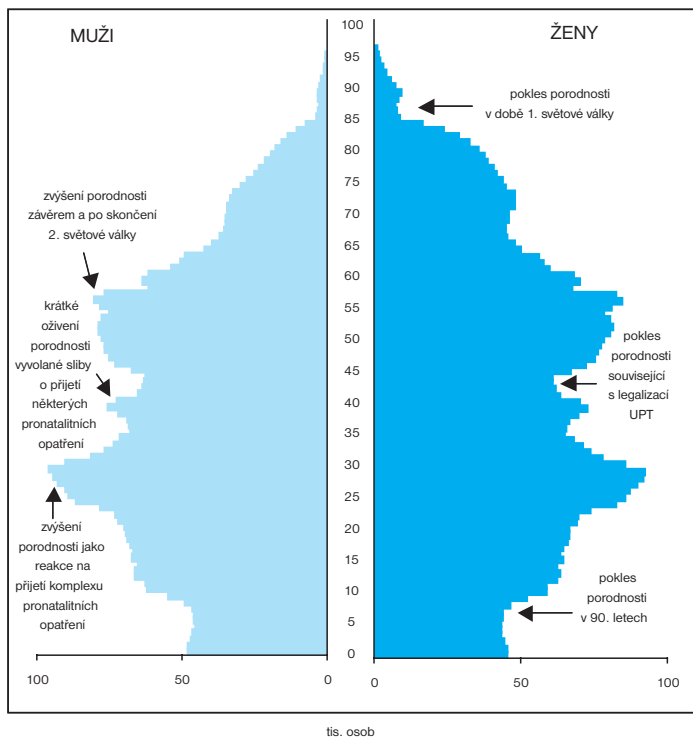
Průměrný věk mužů v roce 2003

Průměrný věk žen v roce 2003

Věkové složení obyvatelstva k 31. 12. 2003

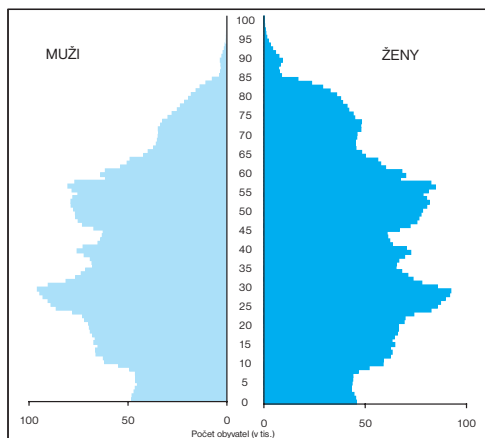
Víte, čemu se říká „**strom života**“? Zvláštnímu grafickému znázornění věkové struktury obyvatelstva, které připomíná strom. Dá se z něj vyčíst a odvodit, proč v určitém období mohla klesat či stoupat porodnost, rozdíly věkové struktury mužů a žen. „Strom života“ lze sestavit z prognózovaných údajů.

Jak se podle několika uvedených grafů změni odhadované věkové složení obyvatelstva v obdobích do roku 2050? Bude představovat nějaká rizika? Co vás na prognózovaných „stromech života“ dokázalo zaujmout?

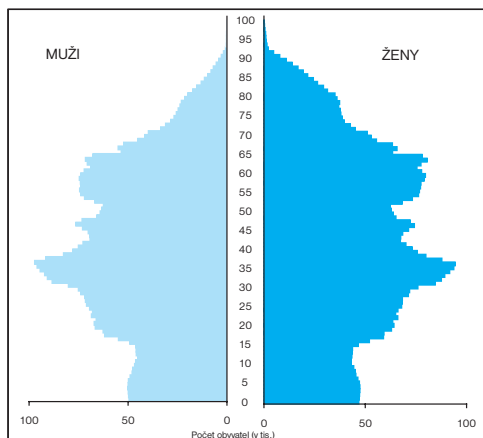

Současné a předpokládané věkové složení obyvatelstva

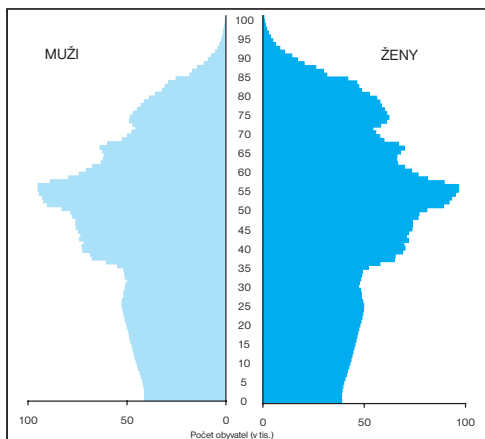
2003

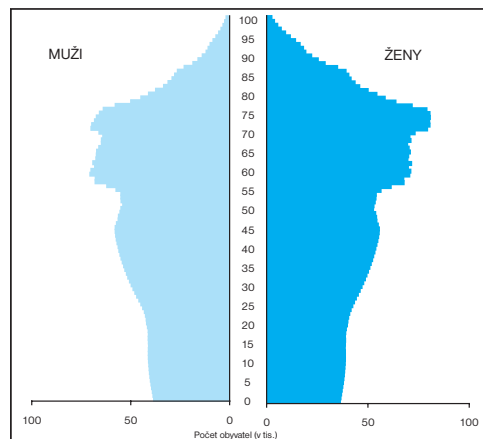
2010

2030

2050

OBYVATELSTVO

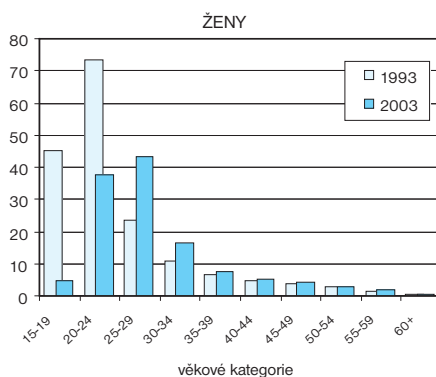
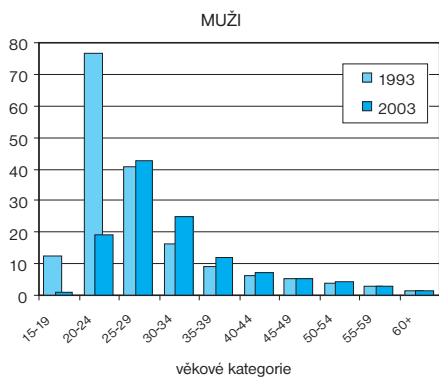
Sňatky podle vzájemného věku snoubenců v roce 2003

Věk ženicha	Celkem	Věk nevěsty																								
		16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60+
Celkem	48 943	20	31	515	938	1 463	2 230	2 657	3 792	4 428	4 674	4 510	4 044	3 228	2 613	1 929	1 253	1 017	812	678	2 538	1 697	1 610	1 117	669	440
16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	5	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	89	2	4	27	21	7	8	7	1	2	2	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
19	180	5	2	33	45	23	17	17	11	6	7	3	2	1	5	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
20	374	1	5	54	41	69	48	38	23	24	15	17	11	9	2	4	5	1	-	-	4	2	-	1	-	-
21	724	1	3	40	92	112	142	87	60	57	48	25	16	9	11	8	5	4	2	1	1	-	-	-	-	1
22	1 274	2	4	62	121	151	194	182	147	120	73	59	48	35	23	17	11	9	5	1	5	1	1	2	-	-
23	2 085	3	1	61	107	176	238	317	369	251	173	86	55	27	18	15	6	5	11	8	2	-	-	-	-	
24	2 923	1	3	42	90	179	294	371	452	532	316	200	142	112	63	34	26	18	3	21	8	-	-	-	-	-
25	3 750	1	5	39	78	153	270	341	546	621	630	383	263	140	104	63	26	23	21	9	30	3	1	-	-	-
26	4 149	-	1	35	94	125	242	270	506	573	681	668	372	193	145	73	47	33	23	20	43	3	1	1	-	-
27	4 198	-	1	29	52	103	197	251	389	552	627	626	588	297	177	111	53	30	27	22	58	5	3	-	-	-
28	4 018	1	-	26	48	82	163	206	343	450	543	560	560	439	218	132	71	44	33	27	54	12	4	2	-	-
29	3 659	2	2	17	30	76	110	138	256	349	413	466	467	402	362	149	99	74	35	31	55	20	5	-	-	1
30	2 807	-	-	10	28	47	71	114	197	224	279	345	349	315	276	207	100	71	50	30	69	18	4	2	1	-
31	2 146	-	-	7	23	32	50	73	115	147	209	221	268	251	226	167	104	74	42	30	80	18	7	2	-	-
32	1 808	-	-	8	11	27	47	53	74	105	147	173	194	192	184	171	111	92	48	36	90	33	10	1	1	-
33	1 498	1	-	7	8	18	31	47	70	91	108	137	140	153	153	142	106	72	46	36	98	24	4	5	1	-
34	1 155	-	-	3	11	10	18	29	38	69	75	109	95	108	103	83	86	69	48	36	113	39	9	4	-	-
35-39	4 250	-	-	4	21	37	54	66	137	158	198	242	300	328	353	350	266	230	232	204	686	255	97	27	5	-
40-44	2 275	-	-	4	12	18	17	32	30	54	80	79	93	99	101	109	90	94	99	91	511	402	173	72	13	2
45-49	1 946	-	-	2	4	7	10	10	14	24	39	32	30	58	43	50	34	37	37	55	349	420	456	165	55	15
50-54	1 666	-	-	2	1	6	5	6	11	13	8	13	16	23	24	29	19	20	32	27	167	276	481	356	111	20
55-59	1 073	-	-	2	-	2	4	1	1	3	1	6	1	6	10	7	7	6	6	8	62	111	222	315	235	57
60+	991	-	-	1	-	1	-	-	2	1	2	6	2	2	2	5	7	3	2	6	30	37	130	161	247	344

Sňatky a bilance manželství

	Sňatky	Zaniklá manželství					prohlášením za neplatná
		celkem	v tom				
			rozvodem	úmrtím			
				muže	ženy		
1993	66 033	77 637	30 227	34 798	12 608	4	
1995	54 956	76 828	31 135	33 920	11 769	4	
2000	55 321	72 644	29 704	31 524	11 413	3	
2003	48 943	75 794	32 824	31 426	11 541	3	

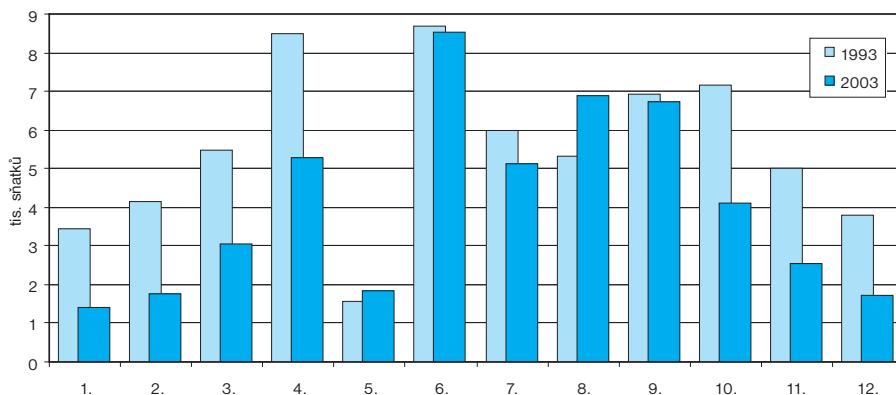
Míra sňatečnosti

Průměrný věk snoubenců při 1. sňatku

	1993	1995	2000	2003
Muži	23,9	24,6	26,6	28,0
Ženy	21,6	22,3	24,2	25,5

Sňatky podle kalendářních měsíců

OBYVATELSTVO

Lidé do manželství příliš nespěchají. Přestože v průběhu let 1993 až 2003 se samotný počet rozvodů za rok dramaticky nezvýšil, v poměru ke sňatkům je tomu jinak – zatímco v roce 1993 připadalo na 100 nových uzavřených sňatků 46 rozvodů, v roce 2003 už 67 rozvodů. Není to však tím, že se lidé více rozvádějí. Na vině je spíše menší počet sňatků. Ještě v roce 1993 uzavírala velká většina mužů sňatek ve věku 20-24 let, stejně jako většina dívek (zde hned na druhém místě věková skupina 15-19 let). V roce 2003 však připadalo nejvíce sňatků na věkovou skupinu 25-29 let (u žen přitom byla u této skupiny míra sňatečnosti dokonce vyšší než u mužů). Ovšem když svatbu, tak v červnu – tento měsíc zůstává stále nejoblíbenější pro uzavírání sňatků.

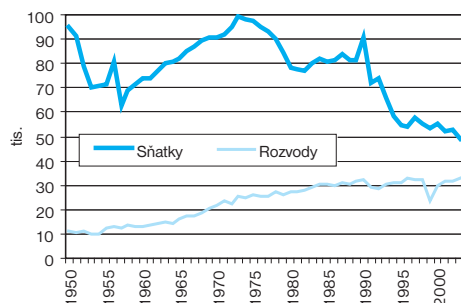
Co si myslíte o odkladu manželství či přímo programově společném životě bez oddacího listu? Dáte v budoucnu přednost svatbě nebo se vám zdá normální situace ve Skandinávii, kde třetina párů vychovává děti mimo manželství?

Ukončená rozvodová řízení podle výsledku

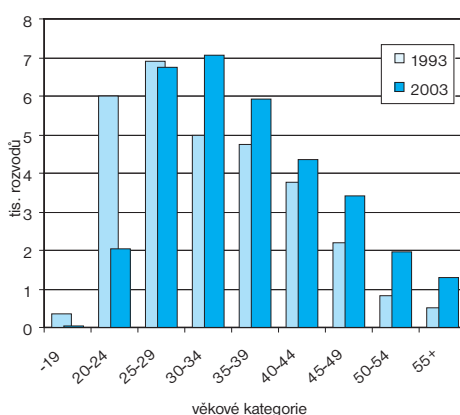
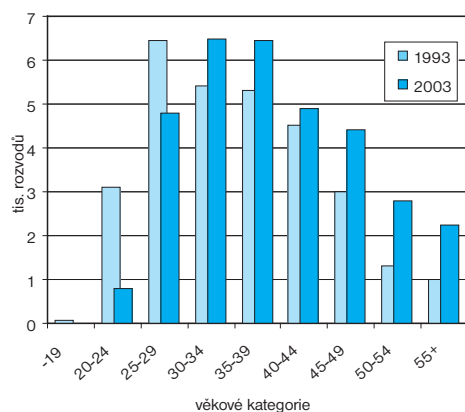
	1993	1995	2000	2003
Rozvodová řízení celkem	38 269	38 766	34 946	37 781
Povolené rozvody	30 227	31 135	29 704	32 824
Zamítnuté rozvody	283	318	192	134
Usmíření	7 052	6 545	4 220	3 669
Jiné rozhodnutí	707	768	830	1 154

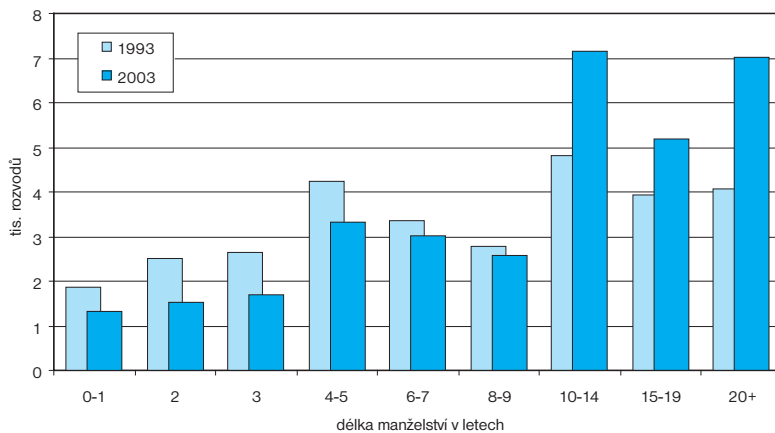
Sňatky a rozvody

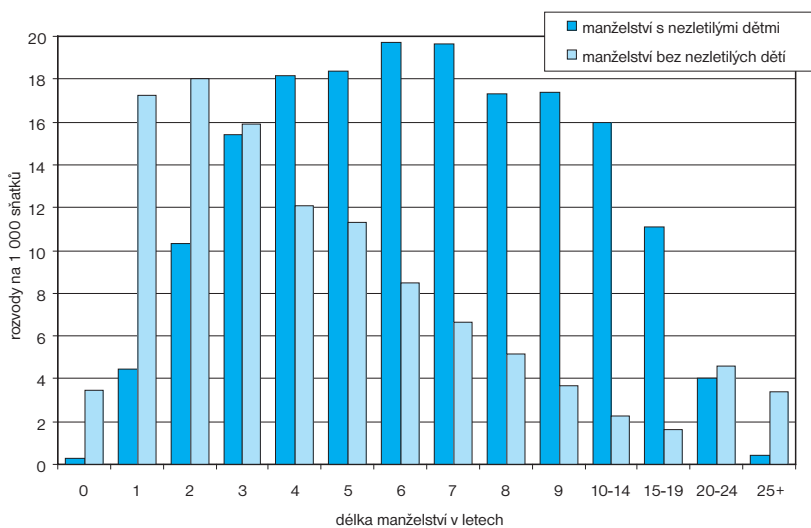
Rozvody podle věku

Rozvody podle délky trvání manželství

Rozvodovost manželství s nezletilými dětmi a bez nich podle délky trvání manželství v roce 2003

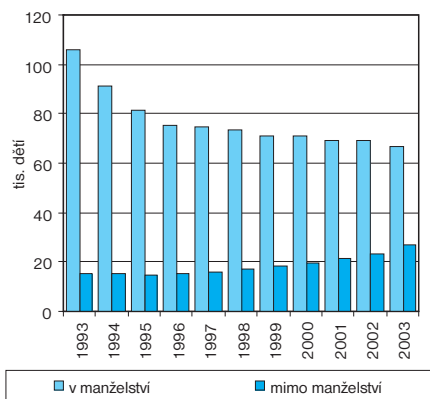
OBYVATELSTVO

Živě narození podle legitimacy a pořadí narození

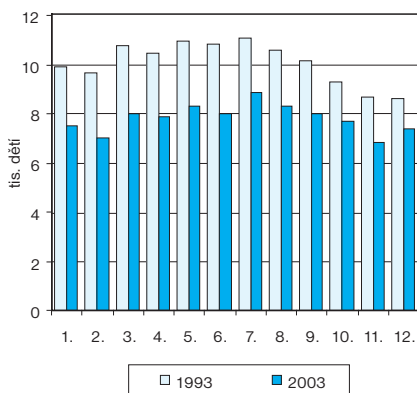
	Celkem	v tom narození									
		v manželství						mimo manželství			
		celkem	v tom pořadí					celkem	v tom pořadí		
			1.	2.	3.	4.	5.+		1.	2.	3.+
1993	121 025	105 702	49 367	41 334	10 784	2 837	1 380	15 323	9 328	3 143	2 852
1995	96 097	81 150	35 877	33 606	8 333	2 204	1 130	14 947	8 645	3 420	2 882
2000	90 910	71 118	32 209	29 127	7 067	1 732	983	19 792	11 695	4 746	3 351
2003	93 685	66 972	29 282	28 262	6 964	1 568	896	26 713	16 081	6 561	4 071

Živě narozené děti

podle legitimacy

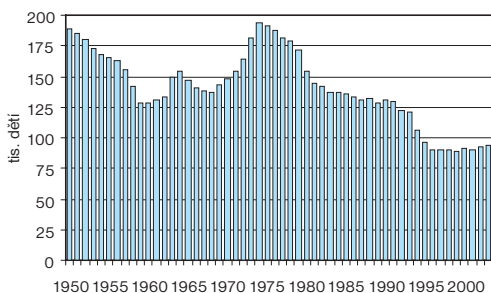
podle měsíců narození

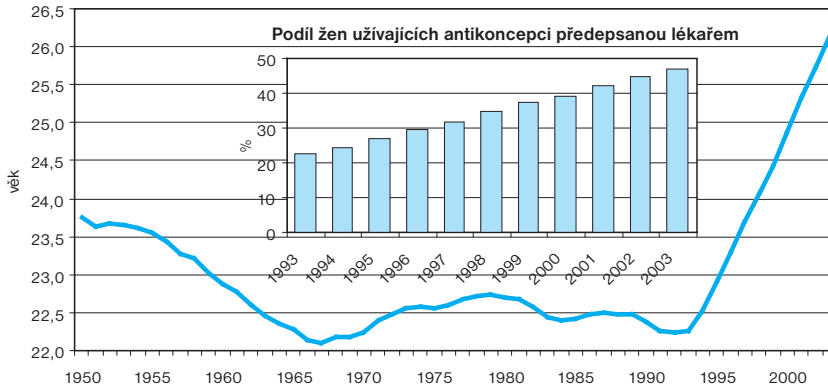
Nejoblíbenější jména dětí v lednu 2005

	Chlapci	Đívky
1.	Jan	Tereza
2.	Jakub	Eliška
3.	Tomáš	Adéla
4.	Adam	Natálie
5.	Ondřej	Anna
6.	Martin	Karolína
7.	Filip	Kristýna
8.	Lukáš	Aneta
9.	Vojtěch	Nikola
10.	Matěj	Kateřina

Živě narozené děti

Průměrný věk prvorodiček

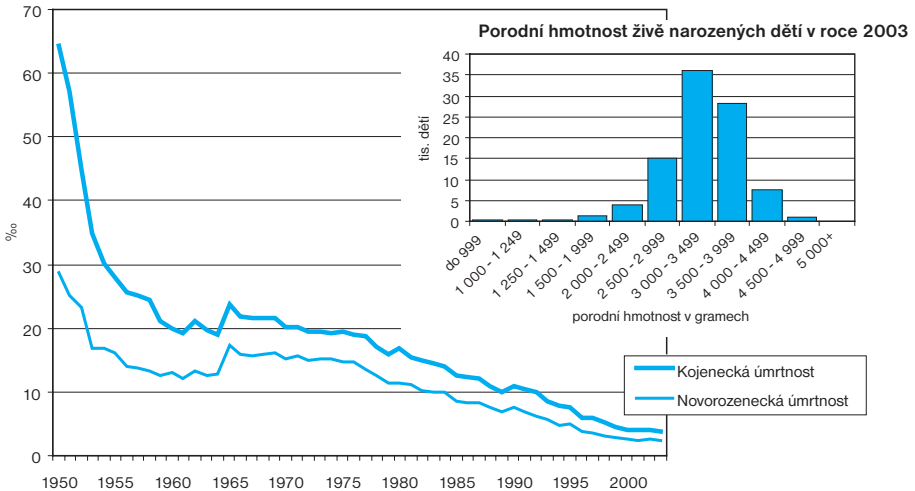

Za **živě narozené dítě** je v ČR považován plod, který projevil po narození alespoň jednu známku života a má porodní hmotnost 500 g a vyšší, případně nižší než 500 g, přežije-li 24 hodin po porodu. Známkami života se rozumí dech, srdeční akce, pulsace pupečnicku nebo aktivní pohyb svalstva.

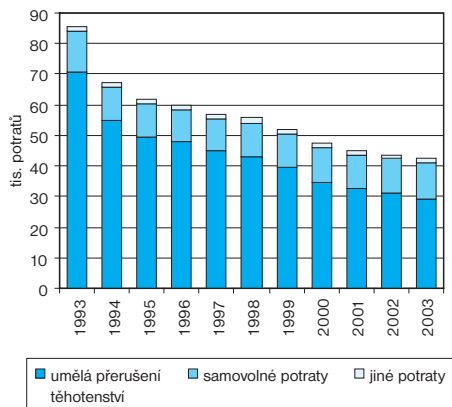
Kojenecká úmrtnost vyjadřuje počet zemřelých kojenců (tj. dětí, které zemřely ve věku 0 až 364 dnů) připadající na 1 000 dětí živě narozených ve stejném časovém intervalu.

Novorozenecká úmrtnost je podobný ukazatel, zahrnuje však počet zemřelých novorozenců, tj. dětí ve věku 0 až 27 dnů.

Kojenecká a novorozenecká úmrtnost

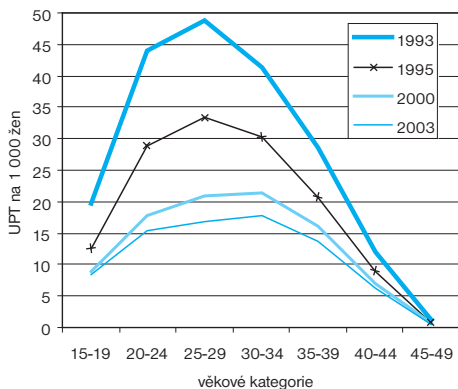

Potraty celkem

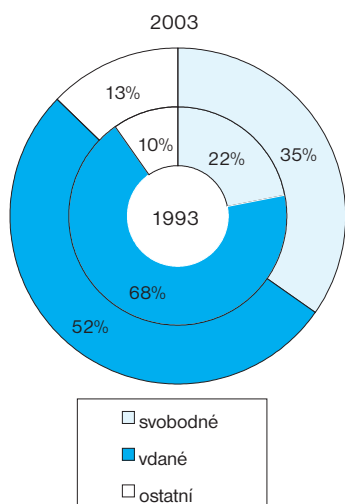

Míra umělé potrativosti podle věku žen

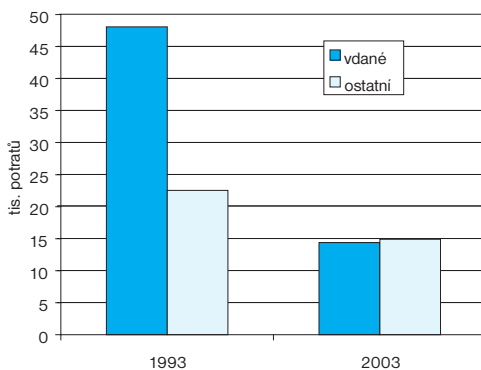
počet uměle přerušovaných těhotenství na 1 000 žen podle věku

Potraty celkem podle rodinného stavu žen

z toho umělá přerušeni těhotenství

Umělá přerušeni těhotenství se stále podílejí většinou na celkovém počtu potratů. Avšak právě díky jejich značnému poklesu se snižuje i celkový počet potratů. V desetiletí 1993 až 2003 se změnil poměr, pokud jde o rodinný stav žen. Zatímco v roce 1993 činily potraty u svobodných dívek 22% z celkového počtu, v roce 2003 už 35%.

Počet vdaných žen, které se rozhodly uměle přerušit těhotenství, klesl za uvedenou dekádu zhruba o dvě třetiny a v roce 2003 byl dokonce nižší než u svobodných dívek a ostatních žen. Ve změnách se však může promítat i skutečnost, že ochota vstupovat do manželství klesá.

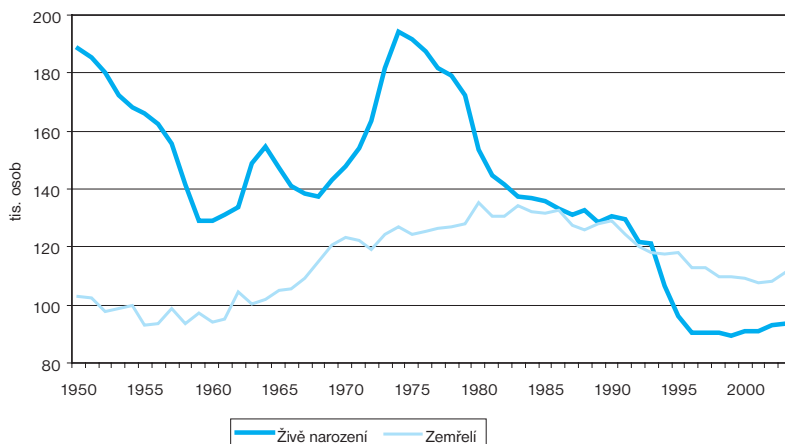
Naděje dožití (střední délka života) vyjadřuje počet roků, které pravděpodobně prožije osoba právě x-letá za předpokladu, že se po celou dobu jejího dalšího života nezmění řád vymírání zjištěný úmrtnostní tabulkou. Ukazatel se nejčastěji používá při narození, kdy vyjadřuje pravděpodobnou délku života právě narozené osoby.

Naděje dožití

Věk (roky)	Muži				Ženy			
	1993	1995	2000	2003	1993	1995	2000	2003
0	69,3	70,0	71,7	72,0	76,4	76,9	78,4	78,5
1	69,1	69,5	71,0	71,3	76,1	76,4	77,6	77,8
5	65,2	65,6	67,1	67,4	72,2	72,5	73,7	73,9
10	60,3	60,7	62,1	62,5	67,3	67,6	68,8	68,9
15	55,3	55,8	57,2	57,5	62,3	62,6	63,8	63,9
20	50,6	51,0	52,4	52,7	57,4	57,7	58,9	59,0
25	45,9	46,3	47,6	47,9	52,5	52,8	54,0	54,1
30	41,1	41,3	42,9	43,2	47,6	47,9	49,1	49,2
35	36,4	36,8	38,1	38,4	42,8	43,1	44,2	44,3
40	31,8	32,2	33,4	33,8	38,0	38,2	39,3	39,4
45	27,4	27,7	28,9	29,2	33,3	33,5	34,6	34,7
50	23,2	23,5	24,7	24,9	28,7	28,9	30,0	30,1
55	19,3	19,6	20,7	20,9	24,3	24,5	25,5	25,6
60	15,8	15,9	17,0	17,2	20,0	20,2	21,2	21,3
65	12,7	12,7	13,7	13,8	10,1	16,2	17,1	17,1
70	10,0	9,8	10,8	10,8	12,5	12,5	13,3	13,3
75	7,7	7,5	8,2	8,1	9,4	9,3	9,9	9,8
80	5,9	5,8	6,1	5,9	7,0	6,7	7,1	6,9
85	4,6	4,3	4,4	4,1	5,1	4,6	4,8	4,5
90	3,7	3,2	3,1	2,8	3,9	3,1	3,1	2,8
95	3,2	2,4	2,1	1,8	3,2	2,0	1,9	1,6
100	2,0	1,5	1,3	1,2	2,0	1,2	1,1	1,0

Číslo, které udává, kolika let se může dožít novorozené dítě (tzv. naděje dožití), se od roku 1993 stále zvyšuje. Zatímco chlapec narozený v uvedeném roce měl naději, že se dožije 69,3 let, chlapec narozený v roce 2003 se pravděpodobně dožije 72 let. Naděje dožití u novorozené holčičky vzrostla ze 76,4 let v roce 1993 na 78,5 roků v roce 2003. Proč se podle vás zvyšuje naděje dožití?

Narození a zemřelí

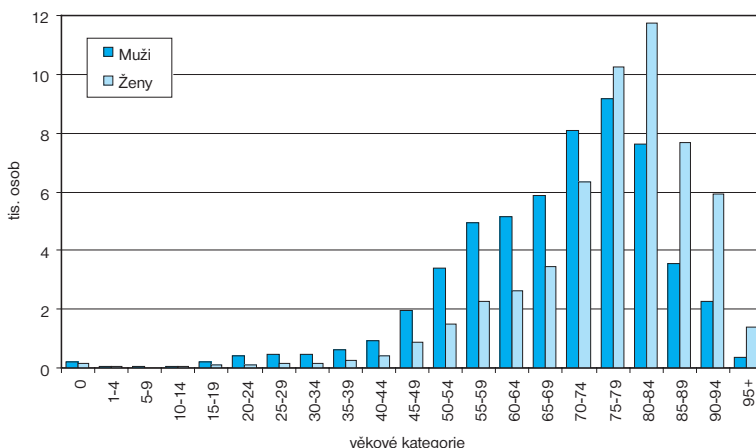

Zemřelí podle příčin smrti

Třídy příčin úmrtí (podle 10. revize Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů)	1993 ¹⁾	1995	2000	2003
Celkem	118 332	117 913	109 001	111 288
I. Některé infekční a parazitární nemoci	321	245	268	306
II. Novotvary	28 132	28 631	28 705	29 364
III. Nemoci krve, krevetvorných orgánů a některé poruchy týkající se mechanismu imunity	139	116	94	99
IV. Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek	1 595	934	1 476	1 488
V. Poruchy duševní a poruchy chování	142	65	110	164
VI. Nemoci nervové soustavy	939	1 113	1 458	2 057
VII. Nemoci oka a očních adnex	-	1	-	-
VIII. Nemoci ucha a bradavkového výběžku	-	2	-	-
IX. Nemoci oběhové soustavy	66 073	65 951	58 192	58 065
X. Nemoci dýchací soustavy	4 814	5 076	4 959	5 286
XI. Nemoci trávicí soustavy	4 159	4 326	4 239	4 607
XII. Nemoci kůže a podkožního vaziva	26	34	15	15
XIII. Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně	53	60	40	32
XIV. Nemoci močové a pohlavní soustavy	1 855	1 581	1 466	1 457
XV. Těhotenství, porod a šestinedělí	14	2	5	4
XVI. Některé stavy vzniklé v perinatálním období	567	400	220	193
XVII. Vrozené vady, deformace a chromosomální abnormality	362	257	111	127
XVIII. Příznaky, znaky a abnormální klinické a laboratorní nálezy nezařazené jinde	631	617	573	729
XIX. Poranění, otravy a některé jiné následky vnějších příčin	8 510	8 502	7 070	7 295

¹⁾ S účinností od 1. 1. 1994 byla v ČR zavedena Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů MKN-10. Proti předchozí MKN-9 se rozsah příčin smrti rozšířil a byly pozměněny názvy a pořadí příčin smrti. Srovnatelnost dat roku 1993 a následujících roků není úplně přesná.

Zemřelí podle věku a pohlaví v roce 2003

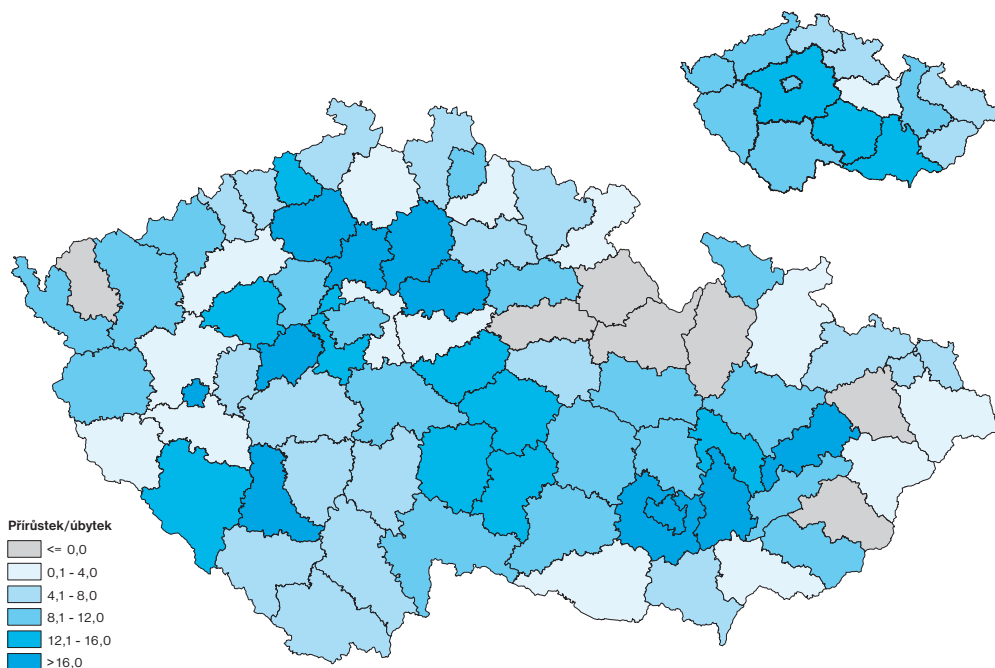
Ženy se dožívají vyššího věku než muži. Jak ukazuje graf, až do věkového rozmezí 70-74 let umírá podle věkových kategorií zhruba dvojnásobně více mužů než žen. Teprve poté převažují v počtech zemřelých ženy, což vyplývá z předchozího vývoje úmrtnosti.

Vnitřní stěhování v České republice

	1993	1995	2000	2003
Stěhování celkem	241 261	203 877	199 716	211 487
v tom typ stěhování:				
z obce do obce v okrese	134 953	112 332	109 791	108 252
z okresu do okresu v kraji	48 993	42 355	32 592	36 089
z kraje do kraje	57 315	49 190	57 333	67 146
	na 1 000 obyvatel			
Stěhování celkem	23,4	19,7	19,4	20,7
v tom typ stěhování:				
z obce do obce v okrese	13,1	10,9	10,7	10,6
z okresu do okresu v kraji	4,8	4,1	3,2	3,5
z kraje do kraje	5,5	4,7	5,6	6,6

Zahraniční stěhování

	1993	1995	2000	2003
Přistěhovalí z ciziny	12 900	10 540	7 802	60 015
z toho ze Slovenska	7 276	3 845	2 826	24 410
Vystěhovalí do ciziny	7 424	541	1 263	34 226
z toho na Slovensko	7 232	140	413	18 316
Přírůstek/ úbytek stěhováním	5 476	9 999	6 539	25 789
z toho Slovensko	44	3 705	2 413	6 094

Přírůstek/úbytek cizinců v České republice k 31. 12. 2003

OBYVATELSTVO

Zahranční stěhování podle vybraných zemí v roce 2003

	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek/ úbytek stěhováním
Celkem	60 015	34 226	25 789
z toho:			
Slovensko	24 410	18 316	6 094
Ukrajina	15 692	5 441	10 251
Vietnam	3 583	930	2 653
Rusko	1 834	1 011	823
Polsko	1 653	1 040	613
Německo	1 228	950	278
Moldavsko	1 194	485	709
Spojené státy	1 172	741	431
Bulharsko	646	502	144
Bělorusko	590	437	153
Mongolsko	512	268	244
Čína	489	252	237
Spojené království	488	454	34
Francie	462	283	179
Rumunsko	440	141	299
Japonsko	358	86	272
Rakousko	339	315	24
Kanada	307	148	159
Itálie	274	197	77
Jugoslávie	265	151	114
Nizozemsko	245	149	96
Kazachstán	232	69	163
Makedonie	173	118	55
Izrael	156	71	85
Indie	154	38	116
Švýcarsko	154	78	76
Austrálie	134	54	80
Arménie	127	38	89
Chorvatsko	121	89	32
Libye	115	71	44
Turecko	106	37	69
Španělsko	103	70	33

UŽITEČNÉ ODKAZY

Český statistický úřad:

www.czso.cz/obyvatelstvo

www.czso.cz/scitani_lidu

www.czso.cz/animovane_grafy

www.czso.cz/rocenka_obyvatelstvo

Další:

www.uzis.cz Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

www.soc.cas.cz Sociologický ústav AVČR

archiv.soc.cas.cz Sociologický datový archiv

KVÍZOVÉ OTÁZKY

Odpovědi na kvízové otázky najdete na konci publikace.

1. Jak velký byl věkový rozdíl nejmladšího ženicha s nejstarší nevěstou v roce 2003?
2. Jak velký byl podíl usmiřených manželství z rozvodových řízení v roce 2003? Jaký je trend usmiření proti roku 1993?
3. O kolik se prodloužila délka dožití u mužů i žen během let 1993 a 2003?
4. Které nemoci jsou dlouhodobě nejčastější příčinou úmrtí?

ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST

Víte, že...

Nejvyšší mzdy mají u nás pracovníci bank, pojišťoven a také zaměstnaní v oblasti informačních technologií. Že nejvíce vzrostla nezaměstnanost lidí ve věku 45-59 let, že základní vzdělání mělo 27 % žen a jen 15 % mužů, zatímco vysokoškolské 8 % žen a 12 % mužů, a že nejvíce u nás zaměstnaných cizinců pochází ze Slovenska a Ukrajiny.

Nen-li uvedeno jinak, všechna data se týkají roku 2003.

Obyvatelstvo podle ekonomické aktivity

v tis. osob

	1993	1995	2000	2003
Obyvatelstvo starší 15 let	8 292,7	8 406,4	8 586,4	8 636,9
Pracovní síla	5 093,6	5 170,6	5 186,1	5 132,3
Zaměstnaní v NH	4 873,5	4 962,6	4 731,6	4 733,2
Nezaměstnaní	220,0	208,1	454,5	399,1
15 až 29 let	101,4	97,3	185,9	153,7
30 až 44 let	71,8	67,3	146,4	130,1
45 až 59 let	35,7	36,1	116,5	110,0
60 a více let	11,1	7,4	5,7	5,4
Ekonomicky neaktivní	3 199,1	3 235,8	3 400,3	3 504,6

Pracovní síly zahrnují všechny osoby starší 15 let, které byly v daném období buď zaměstnané nebo nezaměstnané.

Zaměstnaní jsou osoby, které byly placené zaměstnané nebo zaměstnané ve vlastním podniku.

Nezaměstnaní jsou osoby, které byly ve sledovaném období bez práce (nebyly zaměstnané za mzdu ani neměly práci ve vlastní firmě), hledaly aktivně práci a byly připraveny k nástupu do práce (okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů). Tato definice je východiskem pro měření obecné míry nezaměstnanosti prováděné čtvrtletně ČSÚ a vychází z definice Mezinárodní organizace práce.

Ekonomicky neaktivní jsou všechny osoby, které v daném období nebyly ani zaměstnané ani nezaměstnané.

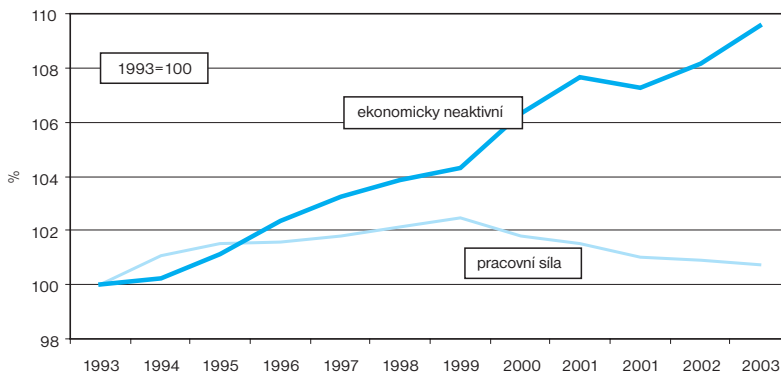
Pracovní síla ovlivňuje ekonomický vývoj v zemi. Na tom, jaký je počet dospělých schopných pracovat (zaměstnaných i nezaměstnaných), závisí mimo jiné, jak rychle poroste ekonomika. To pak ovlivňuje i úroveň života lidí. Stav, kdy jsou v dané zemi zaměstnaní všichni, kteří jsou schopni pracovat, je prakticky nedosažitelný. Ekonomové proto mluví o tzv. přirozené míře nezaměstnanosti. S ní se také počítá ve složitých modelech, podle nichž se určují možnosti hospodářství země a porovnávají se s výkonem, kterého momentálně ekonomika dosahuje – jak využívá surovin, strojů a nástrojů, půdy, peněz a samozřejmě také pracovní síly, která je k dispozici.

Jen samo množství lidí však nestačí. Důležité jsou i jejich dovednosti, osvojené zručnosti a také jejich vzdělanost. Pak hovoříme o kvalitaci pracovní síly. Kvalifikovaní jsou schopni vyrobit za určitou dobu více než méně kvalifikovaní, jsou tedy produktivnější. Právě produktivita práce (ale i ostatní už zmíněné vlivy) patří k důležitým srovnáním s jinými státy a každá země se snaží dosáhnout produktivity co nejvyšší. Už proto, že čas, který se vyšší produktivitou ušetří, je vlastně volným časem.

ZAMĚŠTNANOST A NEZAMĚŠTNANOST

Produktivnější či méně produktivní však může být nejen dělník u stroje ve výrobní hale nebo truhlář ve své dílně. To samé lze říci také o dalších profesích – sekretářka, kadeřnice, programátor, architekt a třeba i bankovní úředník. I když je pravda, že v takovýchto profesích se výkon měří obtížněji než v případech, kdy lze výsledek práce jednoduše spočítat, jako třeba pečivo. Například u policisty. Někdo může říci, že čím výkonnější policista, tím více zadržených, kteří spáchali přešůpek nebo trestný čin. Co když ale policista slouží v oblasti, kde je nízká kriminalita? Napadají vás další kuriózní příklady, v nichž je měření produktivity práce obtížné? Co třeba vědecký pracovník?

Pracovní síly a ekonomicky neaktivní (15+)

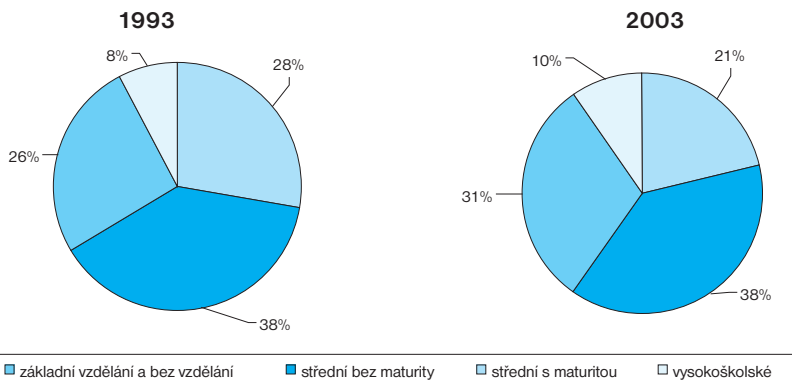

ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST

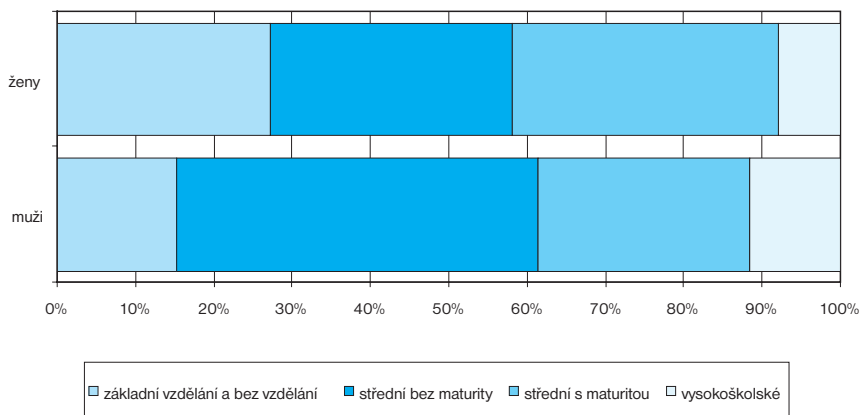
Obyvatelstvo starší 15 let podle vzdělání

v tis. osob

	1993	1995	2000	2003
Obyvatelstvo ve věku 15 let a více	8 292,7	8 406,4	8 586,4	8 636,9
v tom se vzděláním:				
základním a bez vzdělání	2 289,7	2 236,3	2 072,3	1 851,0
středním bez maturity	3 206,8	3 255,3	3 199,4	3 299,2
středním s maturitou	2 139,3	2 255,7	2 579,1	2 650,6
vysokoškolským	647,5	658,6	735,2	831,7

Struktura vzdělání mužů a žen v roce 2003

ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST

Průměrná hrubá měsíční mzda představuje podíl mezd (bez tzv. ostatních osobních nákladů) připadající za měsíc na jednoho pracovníka vedeného v evidenci zaměstnavatelem. Obsahuje základní mzdu, příplatky a doplátky, prémie a odměny, náhrady, odměny za pracovní pohotovost, případně jiné složky mzdy, které zaměstnanec obdržel v tomto období k výplatě. Jde o peníze, které prošly účetnictvím zaměstnavatele. Takto vykázaná hrubá mzda obsahuje i to, co člověk musí odvést zdravotní pojišťovně, na sociální zabezpečení a také jako daň státu, případně další srážky dohodnuté se zaměstnavatelem, apod.

Když se hovoří o mzdě, používá se často pojem nominální a reálná. Na výplatním lístku od zaměstnavatele je uvedeno, kolik člověk za měsíc vydělal v hrubém, ale i v čistém – po odečtu pojistného a daně ze mzdy vztážené k danému měsíci. Je tedy čistá mzda reálnou mzdou? Není. A i když se to nabízí, za reálnou mzdu nepovažujeme ani čistou mzdu sníženou o splácené úvěry, leasingové splátky nebo další srážky ze mzdy, které si lidé se zaměstnavatelem někdy dohodnou a o to pak vidí na svých bankovních účtech nebo ve výplatních sáčcích méně.

Reálná mzda je pojem užívaný ekonomy. Ukazuje, kolik si člověk vydělal za předpokladu, že by ceny toho, co si za svou mzdu kupuje, zůstaly proti předchozímu období stejné. Zatímco nominální mzdu si můžeme představit jako číslo vtištěné na výplatním lístku, povědomí o své reálné mzdě má málokdo. Pro zjednodušení si můžeme reálnou mzdu vypočítat: jestliže průměrná nominální mzda činí 15 tis. korun a spotřebitelské ceny (více v kapitole Životní úroveň) stouply o 3 %, pak reálná mzda odpovídá 15 tis. korun sníženým o 3 %.

Průměrné hrubé měsíční mzdy v národním hospodářství podle odvětví OKEČ (Odvětvová klasifikace ekonomických činností)

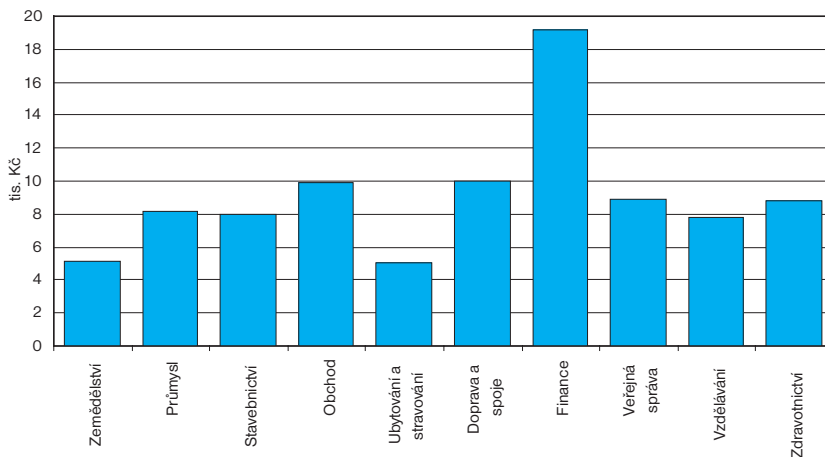
v Kč

Odvětví	Průměrné hrubé měsíční mzdy		
	1995	2000	2003 ¹⁾
Celkem	8 307	13 614	16 920
v tom:			
A Zemědělství, myslivost, lesnictví	6 878	10 284	12 014
B Rybolov a chov ryb	-	11 908	14 474
PRŮMYSL CELKEM (C až E)	8 148	13 589	16 293
C Těžba nerostných surovin	10 039	16 603	19 692
D Zpracovatelský průmysl	7 854	13 188	15 832
E Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	9 730	17 163	21 217
F Stavebnictví	8 837	13 531	16 852
G Obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost	7 201	14 171	17 144
H Ubytování a stravování	7 352	10 425	12 405
I Doprava, skladování a spoje	8 241	14 842	18 281
J Finanční zprostředkování	14 017	25 630	33 223
K Činnosti v oblasti nemovitostí, pronájmu; podnikatelské činnosti	8 896	14 950	18 385
L Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	10 580	15 064	19 484
M Vzdělávání	7 426	11 283	15 312
N Zdravotnictví a sociální péče; veterinární činnosti	7 529	11 747	16 311
O Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	6 720	11 440	13 937

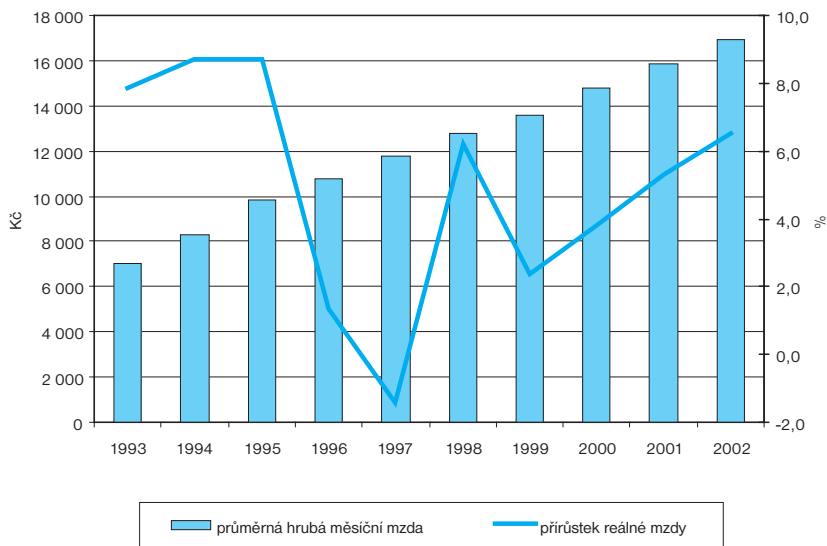
¹⁾ předběžné údaje

ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST

Přírůstky průměrné hrubé měsíční mzdy v odvětvích za období 1995 - 2003

Průměrná hrubá měsíční nominální mzda v Kč a meziroční vývoj reálné mzdy v %

ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST

Víte, proč má většina zaměstnanců menší mzdu než je průměrná hrubá mzda zveřejňovaná ČSÚ (definice je uvedena u tabulky "Průměrné hrubé měsíční mzdy v národním hospodářství podle odvětví")?

Průměrná mzda není ukazatelem, který by měl vypovídat o většině zaměstnanců, právě tak jako průměrná známka nevypovídá o většině známek žáka ve školním roce. Průměrnou mzdu „nadhodnocují“ lidé s vysokými platy - není jich sice moc, ale výše jejich platů posune celkovou hodnotu ukazatele výš. Pro názornost malý příklad:

Představme si firmu, kde pracuje 99 dělníků za 10 000 korun měsíčně a ředitel s platem 100 000 korun měsíčně. Celkový objem mezd v tomto hypotetickém podniku pak bude $99 \times 10\,000 + 100\,000 = 1\,090\,000$. Vydělíme-li tento objem počtem všech zaměstnanců (tedy i ředitele), dostaneme průměrnou mzdu ve výši 10 900 Kč. Když se zaměstnanci toto číslo dozví, bude jich 99 % repat, že berou méně, než činí průměr. A stejně tak to funguje i na úrovni celé ekonomiky. Do celostátní průměrné mzdy se dále promítají též rozdíly mezi profesemi, vzděláním, věkem, pohlavím, podnikatelskou a nepodnikatelskou sférou, regiony a podobně.

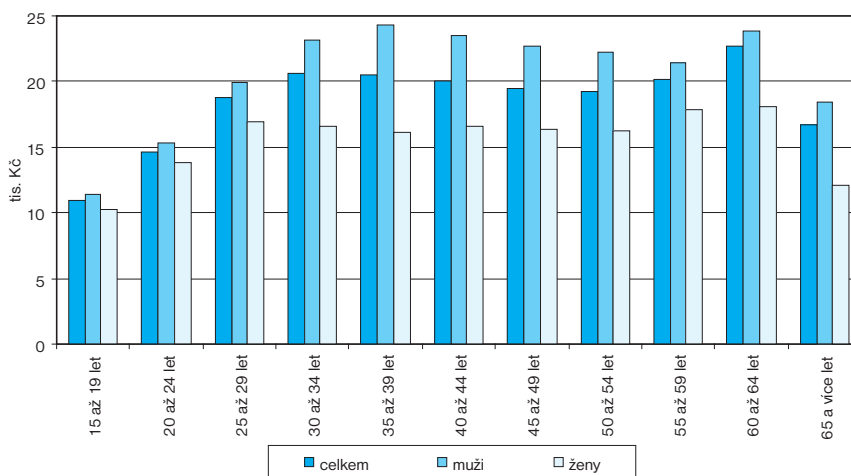
Kolik lidí má tedy nižší mzdu než je průměrná? Podle odhadu ČSÚ braly v roce 2002 mzdu nižší než průměr téměř dvě třetiny zaměstnaných.

Průměrná hrubá měsíční mzda podle hlavních tříd klasifikace zaměstnání v roce 2003

v Kč

Zaměstnání	Celkem	Muži	Ženy
zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	40 047	45 700	27 065
vědečtí a odborní duševní pracovníci	26 166	30 641	22 517
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	20 780	24 262	18 244
nižší administrativní pracovníci	15 707	18 555	14 936
provozní pracovníci ve službách a obchodě	12 721	15 180	11 359
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	12 063	12 932	11 211
řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé	16 260	17 220	12 004
obsluha strojů a zařízení	16 106	17 384	12 970
pomocní a nequalifikovaní pracovníci	11 355	13 023	10 087

Průměrná hrubá měsíční mzda podle věkových kategorií v roce 2003

ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST

Neumístění uchazeči o zaměstnání jsou občané trvale bydlící v určité oblasti, kteří nejsou zaměstnáni (neberou mzdu od zaměstnavatele) a neppracují ve vlastní firmě. Za neumístěného je počítán ten, kdo požádal úřad práce o nalezení vhodného zaměstnání.

Míra registrované nezaměstnanosti je podíl, kde v čitateli je počet neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli pracovní síla, tj. zaměstnaní a nezaměstnaní. Z nezaměstnaných pak ti, kteří splňují určité předpoklady.

Neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa (stav k 31. 12.)

Rok	Míra registrované nezaměstnanosti (%) ¹⁾	Neumístění uchazeči o zaměstnání				Volná pracovní místa	
		celkem	ženy	z toho		celkem	z toho pro občany se změněnou pracovní schopností
				občané se změněnou pracovní schopností	absolventi škol		
1990	0,73	39 379	20 169	.	3 505	57 616	.
1991	4,13	221 749	127 196	17 032	24 568	48 402	1 016
1992	2,57	134 788	77 684	15 502	17 435	79 422	2 316
1993	3,52	185 216	103 592	20 016	23 859	53 938	1 666
1994	3,19	166 480	96 632	22 015	19 997	76 581	1 418
1995	2,93	153 041	88 113	22 687	20 085	88 047	1 506
1996	3,52	186 339	105 100	31 455	27 178	83 976	1 489
1997	5,23	268 902	151 772	40 460	44 174	62 284	1 291
1998	7,48	386 918	205 401	48 951	68 220	37 641	1 242
1999	9,37	487 623	248 120	57 615	70 751	35 117	1 349
2000	8,78	457 369	229 804	59 025	57 938	52 060	2 811
2001	8,90	461 923	231 870	61 518	57 393	52 084	2 108
2002	9,81	514 435	257 438	66 907	59 895	40 651	1 747
2003	10,31	542 420	272 498	71 806	54 217	40 188	1 587

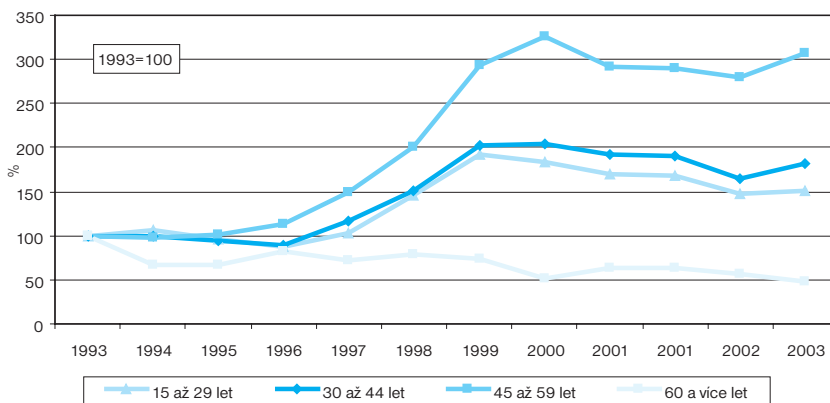
Neumístění uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa podle krajů k 31. 12. 2003

Území	Míra registrované nezaměstnanosti (%) ¹⁾	Neumístění uchazeči o zaměstnání				Volná pracovní místa	
		celkem	ženy	z toho		celkem	z toho pro občany se změněnou pracovní schopností
				občané se změněnou pracovní schopností	absolventi škol		
Česká republika	10,31	542 420	272 498	71 806	54 217	40 188	1 587
kraj:							
Hl. m. Praha	4,02	25 448	13 310	3 137	2 209	8 482	371
Středočeský	7,43	43 937	23 178	5 783	4 678	5 970	220
Jihočeský	6,96	22 158	11 880	3 059	2 624	2 203	173
Plzeňský	7,60	21 650	11 211	2 954	2 016	2 550	97
Karlovarský	10,62	17 362	7 983	1 715	1 528	1 147	31
Ústecký	17,94	76 499	38 038	8 937	6 460	2 745	79
Liberecký	9,48	21 065	10 942	2 968	2 037	1 785	91
Královéhradecký	7,89	22 146	11 317	3 259	2 322	2 298	39
Pardubický	9,42	24 165	12 453	3 818	2 449	2 448	124
Vysočina	9,20	23 841	12 576	3 250	2 936	1 317	31
Jihomoravský	11,45	65 454	32 719	9 480	6 831	3 128	152
Olomoucký	12,48	40 770	19 980	5 248	3 957	2 493	49
Zlínský	10,61	31 621	15 898	4 684	4 214	1 219	108
Moravskoslezský	16,84	106 304	51 013	13 514	9 956	2 403	22

¹⁾ z celkového počtu disponibilních pracovních sil

ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST

Nezaměstnaní podle věkových skupin

Nezaměstnanost se měří hned několika ukazateli. Dávají poněkud odlišné výsledky a je tedy třeba vědět, zejména při srovnávání s jinými státy, který z nich je vhodné použít. První způsob zjištění míry nezaměstnanosti počítá s registrovanými na úřadech práce a neohlíží se na to, zda zaměstnaný může nebo nemůže nastoupit ihned do práce. Ten udává míru nezaměstnanosti nejvyšší.

Přísnější způsob již zohledňuje pouze dosažitelné nezaměstnané a jejich evidence se tak „na papíře“ snižuje. Oba způsoby výpočtu používá Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a zveřejňovány jsou každý měsíc. Pokud se setkáte s pojmem **míra registrované nezaměstnanosti**, je v něm obsaženo právě tohle - zpravidla se rozlišuje jen podle toho, zda jde o starou nebo novou metodiku (tedy první nebo druhý popsany způsob). Podle výše zmíněné takto definované nezaměstnanosti lze zjistit, že zatímco počet nezaměstnaných byl celý rok 2003 vyšší než 500 tisíc osob, volných pracovních míst bylo jen okolo 40 tisíc a jejich počet nerostl.

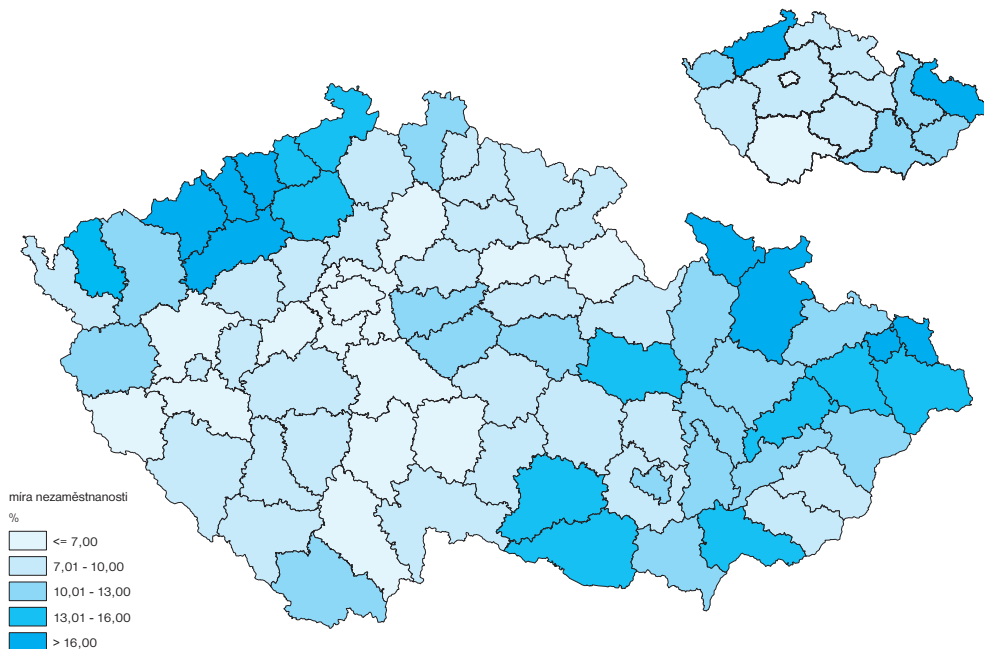
Třetí způsob výpočtu míry nezaměstnanosti používá ČSÚ. Vychází z tzv. **výběrového šetření pracovních sil**, které se provádí čtvrtletně. Podle něj jsou nezaměstnanými ti, kteří byli poslední měsíc bez práce (dokonce nepracovali ani hodinu v týdnu), práci aktivně hledali a mohou nastoupit hned nebo do dvou týdnů. Výsledek pak udává tzv. **obecnou míru nezaměstnanosti**.

Rozdíl mezi prvním a třetím způsobem zjišťování míry nezaměstnanosti rozhodně není zanedbatelný. Koncem roku 2004 to bylo 526 tis. proti 420 tis. lidí bez práce. Kromě těch, co nemohou nastoupit do zaměstnání, jsou tu tedy desetitisíce osob, které jsou sice zaregistrovány na úřadech práce, ale o práci velký zájem nejeví. Můžete si vypočítat podle platného životního minima (v kapitole o životní úrovni), kolik miliard je takovými lidem vyplaceno na dávkách v nezaměstnanosti, případně i sociálních dávkách.

ZAMĚŠTNANOST A NEZAMĚŠTNANOST

Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. 2003

UŽITEČNÉ ODKAZY

Český statistický úřad:

www.czso.cz/prace

www.czso.cz/rocenka_zamestnanost

Další:

www.mpsv.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí

portal.mpsv.cz

Integrovaný portál MPSV

KVÍZOVÉ OTÁZKY

Odpovědi na kvízové otázky najdete na konci publikace.

1. Jak velký byl v roce 2003 podíl obyvatel starších 15 let s vysokoškolským vzděláním? Bylo více vysokoškolsky vzdělaných mužů nebo žen? Jaký je trend vzdělanosti obyvatel ČR?
2. Ve kterém odvětví byla v roce 2003 nejvyšší a ve kterém nejnižší hrubá měsíční mzda?
3. Kolik bylo v roce 2003 na 1 volné pracovní místo nezaměstnaných a jakou naději na zaměstnání měli občané se změnou pracovní schopnosti?
4. Ve kterém kraji byla v roce 2003 nejvyšší míra registrované nezaměstnanosti a ve kterém nejnižší?

ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

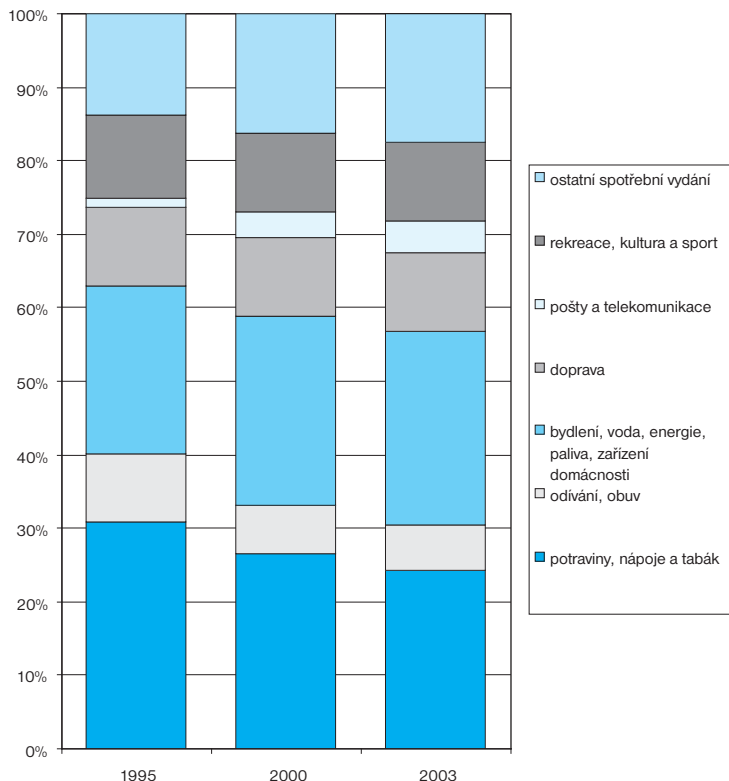
Víte, že...

V roce 2003 spotřeboval v průměru jeden obyvatel České republiky 80,6 kg masa (hlavně vepřového), 256 vajec, 73,6 kg brambor, 58,5 litrů mléka a 4,5 kg másla, což bylo vesměs méně než v roce 1993? Že zvýšil spotřebu zeleniny na 78 kg, ovoce na 76,2 kg a ryby na 5,3 kg? Že výchova a výživa v přepočtu na jedno dítě stála rodinu v průměru 40 695 korun a podíl starobního důchodu a čisté mzdy klesl na 55,2% z 60,1% v roce 1993?

Ze 4 064 tis. českých domácností mělo v roce 2003 připojení telefonní linky 2 557 tisíc a osobní počítač 966 tisíc. Internet na domácím počítači používalo 601 tis. domácností, především s připojením přes telefonní linku (79%), vysokorychlostní připojení využívalo 10% domácností s internetem na svém počítači.

Není-li uvedeno jinak, všechna data se týkají roku 2003.

Struktura spotřebních vydání domácností

Struktura peněžních příjmů a výdajů domácností

průměry na 1 člena domácnosti

	1995	2000	2003
Peněžní příjmy úhrnem (Kč)	65 215	97 807	114 760
z toho (%):			
pracovní příjmy	74,9	75,3	75,1
sociální příjmy	20,0	20,6	20,6
Peněžní vydání úhrnem (Kč)	62 488	94 010	108 023
z toho (%):			
daň z příjmů	7,0	6,8	7,0
zdravotní a sociální pojištění	9,4	8,5	8,4
Čistá peněžní vydání úhrnem (Kč)	52 207	79 625	91 365
A. Spotřební vydání (Kč)	49 430	73 015	84 568
v tom (%):			
Potraviny a nealkoholické nápoje	26,8	23,2	21,2
Alkoholické nápoje, tabák	4,1	3,3	3,0
Odivání, obuv	9,2	6,7	6,2
Bydlení, voda, energie, paliva	14,5	18,5	19,7
z toho:			
nájemné a ostatní služby související s bytem	4,3	6,1	6,5
ústřední topení, teplá voda	3,0	3,7	3,6
elektřina a plyn	4,1	6,6	7,3
Bytové vybavení, zařízení domácnosti	8,3	7,2	6,7
Zdraví	1,4	1,6	1,9
Doprava	10,8	10,6	10,7
z toho nákup a provoz osobních dopravních prostředků	8,9	8,7	8,9
Pošty a telekomunikace	1,1	3,5	4,3
Rekreace, kultura a sport	11,5	10,8	10,8
z toho dovolená s komplexními službami	3,0	2,6	2,5
Vzdělání	0,7	0,6	0,6
Stravovací a ubytovací služby	4,6	5,2	5,2
Ostatní zboží a služby	7,0	8,8	9,7
z toho osobní péče	3,0	2,9	3,0
B. Ostatní vydání (Kč)	2 777	6 610	6 797
z toho pořízení, rekonstrukce domu (bytu) (%)		58,7	56,6

Peněžní příjmy domácností přepočtené na jednoho člena stouply v roce 2003 na téměř 115 tis. korun, když v roce 1995 dosahovaly 65 tis. korun. Přibližně tentýž růst (76%) zaznamenala i čistá peněžní vydání, když stoupla, opět v přepočtu na jednoho člena domácnosti, na 91 tis. korun proti 52 tisícům v roce 1995. Zatímco klesá podíl spotřeby potravin a nealkoholických nápojů na spotřebních vydáních domácností, roste podíl výdajů na bydlení a s ním spojené služby, výdajů na nákup vybavení do bytu. Ve statistice je znát i rostoucí podíl vybavenosti mobilními telefony, protože výdaje položky, do níž spadají i tyto komunikační prostředky, stouply v roce 2003 proti roku 1995 téměř čtyřikrát.

Výrazně však rostou i ostatní vydání, nejen výdaje domácností na spotřebu. Spotřební vydání se sice v uvedeném období zvýšila o 71 %, ovšem ostatní vydání (více než polovinu z nich tvoří vydání na pořízení a rekonstrukci domu či bytu) stoupla za tu dobu o 145 %.

ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

Spotřeba nejdůležitějších druhů potravin na 1 obyvatele

	Měřicí jednotka	1993	1995	2000	2003
Obiloviny ¹⁾	kg	164,5	160,8	136,3	142,3
Pšeničná mouka	kg	88,5	88,1	86,6	91,0
Žitná mouka	kg	22,4	20,0	11,1	12,9
Rýže	kg	3,9	4,4	4,6	5,0
Chléb	kg	60,3	58,5	56,0	54,3
Pšeničné pečivo běžné a jemné	kg	38,4	42,1	42,8	43,8
Těstoviny	kg	3,3	3,8	6,5	5,6
Maso celkem ²⁾	kg	84,3	82,0	79,4	80,6
z toho:					
vepřové	kg	48,1	46,2	40,9	41,5
hovězí	kg	19,8	18,5	12,3	11,5
telecí	kg	0,3	0,3	0,2	0,1
drůbež	kg	11,7	13,0	22,3	23,8
Ryby celkem	kg	4,5	4,9	5,4	5,3
Mléko a mléčné výrobky ³⁾	kg	190,1	187,8	214,1	223,4
Mléko konzumní	l	72,8	64,6	57,8	58,5
Sýry celkem	kg	6,1	6,5	10,5	11,3
Tvaroh	kg	2,4	2,8	3,4	3,4
Vejce	kusy	318,0	290,0	275,0	256,0
Máslo	kg	5,3	4,5	4,1	4,5
Sádlo vepřové vč. slaniny	kg	6,1	5,2	4,8	4,7
Tuky a oleje ⁴⁾	kg	23,4	22,7	22,8	25,0
Rostlinné jedlé tuky a oleje	kg	14,5	15,4	16,3	15,7
Ovoce v hodnotě čerstvého	kg	72,7	72,1	75,0	76,2
z toho citrusové plody	kg	12,8	15,4	14,9	15,7
Zelenina v hodnotě čerstvé	kg	74,2	78,0	82,9	80,0
Luštěniny	kg	1,8	1,9	2,0	2,1
Brambory	kg	84,0	76,5	77,0	73,6
Cukr	kg	38,9	38,9	36,1	43,0
Cukrovinky čokoládové, čokoláda, kakao	kg	3,9	4,8	4,7	5,2
Cukrovinky nečokoládové	kg	2,2	2,7	2,5	2,3
Čaj	kg	0,3	0,3	0,3	0,2
Zrnková káva pražená	kg	2,2	2,3	2,4	2,3
Nápoje nealkoholické	l	112,1	121,3	206,0	266,0
z toho minerální vody	l	16,7	18,0	47,0	60,0

¹⁾ v hodnotě zrna

²⁾ maso hovězí, telecí, vepřové, skopové, kozí, koňské a králíčí, drůbež a zvěřina v hodnotě masa na kosti vč. vnitřností

³⁾ v hodnotě mléka, bez másla

⁴⁾ v hodnotě čistého tuku

Dá se z tabulky popisující spotřebu nejdůležitějších druhů potravin na jednoho obyvatele zjistit, zda se během let 1993 až 2003 zlepšily stravovací návyky obyvatel České republiky? Jak se změnila spotřeba například živočišných tuků nebo zeleniny? A jak interpretovat fakt, že v roce 1993 vypil každý z nás v průměru 112,1 litrů nealkoholických nápojů a v roce 2003 už 266 litrů, když v tom zahrnutá spotřeba minerálních vod na obyvatele stoupla za toto období ze 16,7 litru na 60 litrů?

Indexy spotřebitelských cen

v %

	prosinec 1999 = 100			
	1993	1995	2000	2003
Spotřebitelské ceny zboží a služeb celkem	61,9	74,2	102,9	109,8
Potraviny a nealkoholické nápoje	74,2	90,9	102,0	102,8
Alkoholické nápoje, tabák	63,9	72,7	101,5	107,8
Odivání a obuv	63,5	77,9	97,7	89,0
Bydlení, voda, energie, paliva	41,2	51,5	106,3	126,3
Bytové vybavení, zařízení domácností, opravy	74,0	83,3	99,4	97,9
Zdraví	40,4	63,4	103,3	116,1
Doprava	63,5	72,5	106,0	104,4
Pošta a telekomunikace	44,3	56,3	101,5	107,8
Rekreace a kultura	65,1	79,5	101,3	108,3
Vzdělávání	38,7	63,1	101,8	111,6
Stravování a ubytování	62,4	75,8	101,5	109,9
Ostatní zboží a služby	70,6	81,3	102,6	114,8

Když ekonomové hovoří o změně indexu spotřebitelských cen či míře inflace, snaží se popsat to, co většinu lidí při pohledu do peněženek velmi zajímá – je draže nebo levněji? Toto „zdražování“ či „zlevňování“ má být zachyceno srovnáním cen ve dvou obdobích (počítané jednoduchými i složitějšími způsoby, viz definice míry inflace). Růst či pokles cen však nelze spočítat u všeho zboží a všech služeb, které je možné nakoupit – šlo by o nadlidský úkol. Do pomyslného košíku se proto vybírají takové produkty a služby, za které lidé utrácejí především. Ty pak reprezentují i ostatní zboží a služby - nazývají se tak **reprezentanty** a jejich úhrn **spotřebním košem**.

Proč se však strážce vaší rodinné pokladny rozčiluje, když každý měsíc zveřejňovaný růst spotřebitelských cen neodpovídá tomu, jak cenový vývoj pocítuje zrovna váš domácí rozpočet? Stojí za tím právě spotřební koš – možná vydáváte za potraviny více (či méně) než je jejich podíl ve spotřebním koši navoleném statistiky pro propočtení inflace, možná utratíte více (či méně) za benzín, provoláte mobilním telefonem, zaplatíte za značková trička, léky v lékárně, atd. Každá domácnost tak má svůj vlastní „spotřební koš“, v němž jsou zastoupena vydání podle právě jejich potřeb. Ta mohou mít jinou váhu než ta, která odpovídá oficiálnímu spotřebnímu koši, z něhož jsou počítány změny cen.

Ekonomům však zamotávají hlavu ještě další věci: zboží a služby zařazené do spotřebního koše nejsou neměnným sortimentem. Auto vyrobené v roce 2003 je určitě jiné než auto téže značky ze 70. let a ještě daleko výraznějším příkladem je osobní počítač – rozdíl mezi funkcemi tohoto produktu vyrobeného v roce 1995 a produktem například z roku 2000 je i přes velmi krátké časové rozmezí nebetyčný. Vaši rodiče si možná vzpomenou na smetanový jogurt v bachraté skleničce s džemem na dně: byl to jediný druh jogurtu, který si bylo možné koupit, čemuž se při nynějším pohledu na regály zaplněné nejrůznějšími druhy tohoto mléčného výrobku ani nechce věřit. Jak si tedy při takových změnách ve zboží poradit a vybrat ta správná pro cenová srovnání? Co s rozdílnou kvalitou, parametry, šíří výběru a dalšími odlišnostmi? Nezbyvá než poctivě přiznat, že změřit přesně změny cen je nemožné.

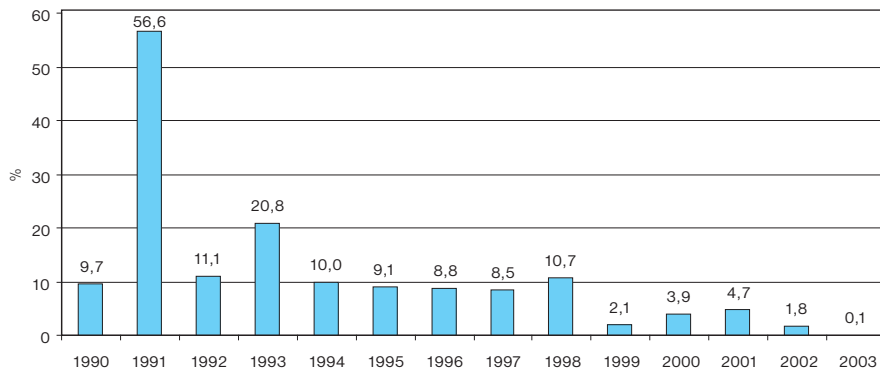
Přesto však odhadnete z tabulky, která výdajová skupina zdražila v letech 1993 až 2003 nejvíce a která nejméně?

Míra inflace je přírůstek průměrného indexu spotřebitelských cen za posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12ti měsíců. Index spotřebitelských cen měří vývoj spotřebitelských cen, které se sledují na spotřebním koši (cenovými reprezentanty jsou takové výrobky a služby, které se významně podílejí na výdáních obyvatelstva).

Míra inflace

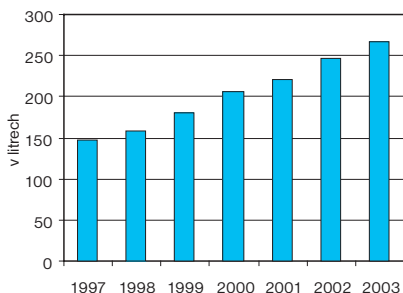
Zatímco v roce 2003 byly ceny pro spotřebitele téměř stejné jako v předchozím roce, v roce 1991 došlo k jejich skokovému růstu o téměř 57 %. Po tomto největším zatížení se však v dalších letech vyvíjely ceny mírněji. Česká republika se tak v období přeměny hospodářství na tržní ekonomiku nemusela potýkat s příliš vysokou mírou inflace jako okolní země, které zápolily dlouhá léta s dvojciferným růstem spotřebitelských cen.

Spotřeba alkoholických nápojů a cigaret na 1 obyvatele

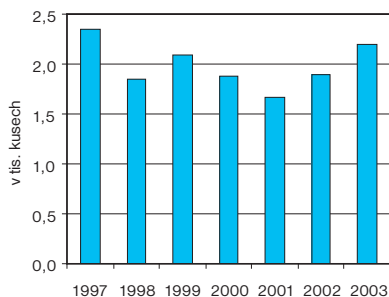
	Měřicí jednotka	1993	1995	2000	2003	Index 2003/2002
Alkoholické nápoje	litry	.	.	184,3	186,4	101,1
Lihoviny (40%)	litry	7,8	7,9	8,3	8,4	101,2
Víno	litry	15,3	15,4	16,1	16,3	100,6
víno hroznové	litry	.	.	13,5	13,9	101,5
víno ostatní	litry	.	.	2,6	2,4	96,0
Pivo	litry	153,6	156,9	159,9	161,7	101,1
Cigarety	ks	1 912	2 185	1 882	2 192	115,8

Spotřeba nealkoholických nápojů a cigaret na 1 obyvatele ČR

Spotřeba nealkoholických nápojů

Spotřeba cigaret

**Domácnosti podle sociálních skupin
- vybrané ukazatele o bytě a vybavenosti domácností v roce 2003**

	Průměrná domácnost	v tom domácnosti			
		zaměstnanců	zemědělců	samostatně činných	důchodců
VYBRANÉ ÚDAJE O BYTĚ					
Typ domu (%)					
rodinný dům	37,2	33,3	76,0	44,4	37,6
ostatní	62,8	66,7	24,0	55,6	62,4
Druh bytu (%)					
vlastní dům / byt	50,4	46,0	78,7	56,1	53,3
družstevní	23,3	25,7	8,1	19,8	21,7
nájemní aj.	26,4	28,3	13,2	24,1	25,1
Vytápění (%)					
dálkové, ústřední	48,4	50,1	12,4	41,4	52,0
vlastní ústřední/etážové v rodinném domě	32,6	29,6	64,8	40,9	31,6
etážové, plynové, elektrické v bytě	15,6	17,4	14,7	15,3	12,2
kombinované, jiný způsob	3,4	2,9	8,2	2,4	4,2
Vybavení plynem ze sítě (%)	70,7	71,9	43,3	71,6	70,8
Počet obytných místností na byt	3,0	3,0	3,6	3,4	2,6
Obytná plocha v m ² na osobu	20,3	18,2	21,1	19,0	29,7

VYBAVENOST (počet předmětů na 100 domácností)

Chladnička	48,3	40,3	56,1	41,2	66,9
Mraznička	42,9	42,1	82,3	44,0	39,7
Chladnička s mrazničkou	61,7	69,3	56,2	69,8	43,4
Automatická pračka	89,9	96,5	94,2	101,0	71,1
Běžná pračka	21,0	15,0	29,4	9,8	37,2
Myčka nádobí	11,8	13,6	13,7	27,5	1,5
Mikrovlnná trouba	59,7	68,1	76,4	74,9	33,7
Televizor barevný	122,4	127,0	123,8	132,1	108,5
Televizor černobílý	7,9	6,9	7,9	6,3	10,7
Satelitní souprava	10,2	10,6	10,5	14,7	7,0
Kabelová televize	27,1	29,0	10,8	26,2	25,6
Radiomagnetofon	74,1	82,8	85,4	76,4	54,4
CD přehrávač	28,3	36,1	20,3	44,0	6,3
Hi-fi souprava	41,4	50,9	34,8	67,9	10,7
Videorekordér	58,3	70,0	69,4	81,6	22,1
Videokamera	9,2	11,0	11,2	17,9	1,6
Osobní počítač	34,2	42,8	32,8	66,9	2,4
Telefon pevný	72,4	71,3	66,0	79,5	72,3
Telefon mobilní	122,1	150,5	129,5	168,9	42,7
Internet	11,0	13,4	11,4	19,4	2,9
Jízdní kolo	155,4	187,9	205,7	208,5	60,4
Motocykl	10,0	11,1	32,5	10,9	4,9
Osobní automobil	68,3	73,5	93,8	101,0	39,7
Garáž	30,5	28,4	53,0	35,8	29,9
Rekreační objekt	13,5	12,7	3,2	14,8	15,6
Zahradní domek	4,7	4,9	2,7	2,6	5,4

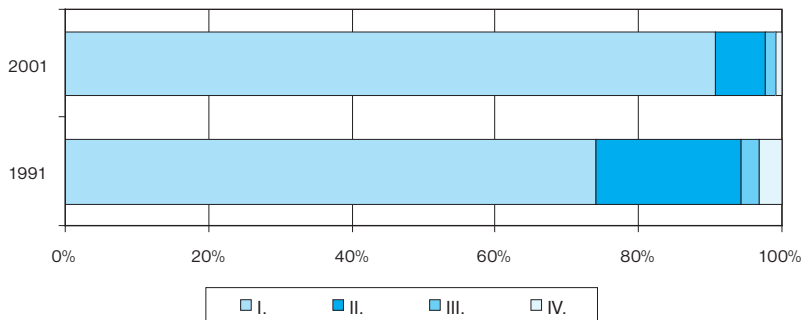
ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

Kvalita bydlení z výsledků SLDB

Ukazatele bydlení podle SLDB v letech 1961 až 2001

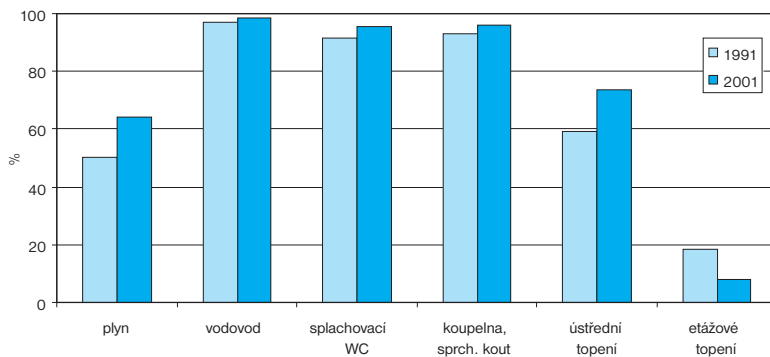
	1961	1970	1980	1991	2001
Průměrná obytná plocha (m²)					
na byt	35,5	39,1	42,7	45,9	49,5
na obytnou místnost	19,6	18,6	17,7	17,2	18,2
na 1 osobu	10,5	12,4	14,6	16,6	18,6
Průměrný počet osob					
na byt	3,36	3,15	2,92	2,76	2,64
na obytnou místnost	1,86	1,50	1,21	1,04	0,98
Počet obytných místností na byt	1,80	2,10	2,41	2,66	2,72

Kategorie trvale obydlených bytů

Vybavenost trvale obydlených bytů podle SLDB v letech 1991 a 2001

	1991		2001	
	absolutně	%	absolutně	%
Trvale obydlené byty celkem	3 705 681	100,0	3 827 678	100,0
z toho byty vybavené:				
plynem	1 854 163	50,0	2 453 702	64,1
vodovodem v bytě	3 591 476	96,9	3 770 500	98,5
splachovacím záchodem vlastním	3 390 079	91,5	3 650 028	95,4
koupelnou, sprchovým koutem	3 453 835	93,2	3 678 207	96,1
ústředním topením	2 187 457	59,0	2 816 000	73,6
etážovým topením	688 507	18,6	311 314	8,1

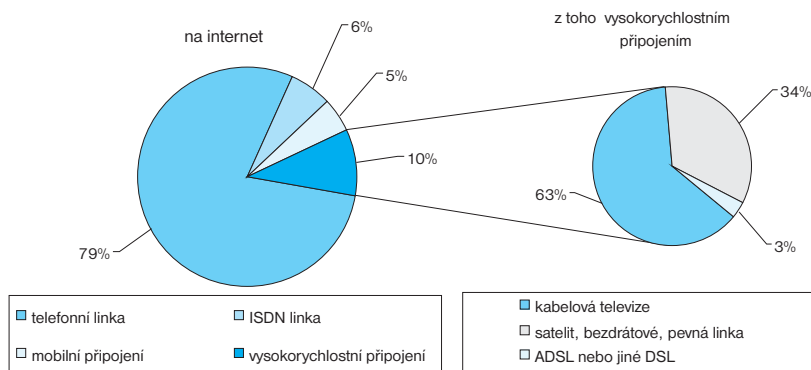

Vybavenost domácností informační a komunikační technologií v roce 2003

Území	Domácnosti celkem (tis.)	z nich vybavené					
		pevnou telefonní linkou		osobním počítačem		z toho připojeným k internetu	
		tis. domácností	% ¹⁾	tis. domácností	% ¹⁾	tis. domácností	% ¹⁾
Česká republika	4 064	2 557	62,9	966	23,8	601	14,8
kraj:							
Hl. m. Praha	283	249	88,0	106	37,5	83	29,3
Středočeský	407	296	72,7	97	23,8	63	15,5
Jihočeský	321	205	63,9	61	19,0	38	11,8
Plzeňský	344	226	65,7	78	22,7	40	11,6
Karlovarský	201	122	60,7	44	21,9	32	15,9
Ústecký	272	123	45,2	47	17,3	26	9,6
Liberecký	183	110	60,1	44	24,0	24	13,1
Královéhradecký	218	133	61,0	44	20,2	30	13,8
Pardubický	256	153	59,8	65	25,4	40	15,6
Vysočina	180	106	58,9	50	27,8	28	15,6
Jihomoravský	409	273	66,7	122	29,8	76	18,6
Olomoucký	235	123	52,3	34	14,5	21	8,9
Zlínský	277	183	66,1	65	23,5	41	14,8
Moravskoslezský	478	255	53,3	109	22,8	59	12,3

¹⁾ podíl na celkovém počtu domácností v daném kraji

Připojení počítače v domácnosti

ISDN (Integrated Services Digital Network) – digitální linka napojená na digitální komunikační síť, která je budována a rozvíjena především na základě stávající telefonní sítě. Místo modemu využívá ISDN adaptér a maximální přenosová rychlost je 128 kbit/s – dočasné připojení.

ADSL (Asymmetric Digital Subscriber Line) – digitální technologie, pracující na rozdílu od ISDN na vysokofrekvenčním pásmu umožňujícím nárůst přenosové rychlosti u stávajících účastnických přípojek – dočasné připojení.

ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

Přístup jednotlivců k mobilnímu telefonu, osobnímu a přenosnému počítači a na internet v roce 2003

	Mobilní telefon		Osobní počítač doma		Přenosný počítač		Internet doma	
	v tis.	%	v tis.	%	v tis.	%	v tis.	%
Celkem 15+	5 717,2	66,0	2 826,5	32,6	207,0	2,4	1 797,0	20,8
muži	3 014,5	72,1	1 470,6	35,2	136,8	3,3	936,6	22,4
ženy	2 702,7	60,3	1 355,9	30,3	70,2	1,6	860,4	19,2
podle věkových skupin:								
15-24	1 204,3	85,6	720,4	51,2	24,4	1,7	449,4	31,9
25-34	1 449,8	86,8	582,5	34,9	67,8	4,1	372,1	22,3
35-44	1 088,6	81,5	655,1	49,0	70,0	5,2	426,9	32,0
45-54	1 025,8	67,1	543,6	35,6	29,4	1,9	354,1	23,2
55-64	630,0	48,9	242,7	18,8	12,2	0,9	150,5	11,7
65 a více	318,7	22,3	82,3	5,8	3,3	0,2	44,0	3,1
podle vzdělání:								
základní	866,6	46,7	429,0	23,1	5,6	0,3	241,4	13,2
střední bez maturity	2 142,0	63,9	722,5	21,6	21,6	0,6	398,3	11,9
střední s maturitou	2 037,9	76,3	1 173,6	44,0	82,3	3,1	778,9	29,2
vysokoškolské	670,7	85,7	501,4	64,1	97,5	12,5	378,4	48,4

Základní informace o životním minimu

Životní minimum je společensky uznanou minimální hranicí příjmu, pod níž nastává stav hmotné nouze. Bylo zavedeno zákonem č. 463/1991 Sb., o životním minimu, koncem roku 1991. Vymezuje výši nezbytných finančních prostředků pro domácnost k dočasnému zajištění základních životních potřeb jejích členů. Životní minimum patří do systému dávek státní sociální podpory, který zabezpečuje pomoc zejména rodinám s dětmi ve stanovených sociálních situacích. Jeho výše (resp. jeho násobky či různé koeficienty) hrají roli při zjišťování, zda mají lidé nárok na některé dávky a pro výpočet většiny dávek státní sociální podpory. Můžete se s tímto pojmem setkat ale i ve finančním světě – zadatel o úvěr jistě ví, že banky a některé jiné společnosti poskytující půjčky zkoumají výši životního minima v poměru k jeho příjmům a poté se rozhodují.

Složky životního minima jsou dvě. První část má vztah k základním osobním potřebám jednotlivých členů domácnosti. Mezi tyto osobní potřeby patří výživa, ošacení, obuv, ostatní průmyslové výrobky pro krátkodobé použití, služby a osobní rozvoj (informace, vzdělání). Druhá část životního minima vyjadřuje potřebu finančních zdrojů nezbytných k úhradě společných nákladů na domácnost, tj. především nákladů na bydlení a související služby.

Částky životního minima nejsou dané jednou provždy, ale průběžně se upravují podle vývoje spotřebitelských cen, aby byla zachována jejich reálná hodnota. V době vydání této ročenky platily peněžní částky podle nařízení vlády č. 664/2004 Sb. s účinností od 1. 1. 2005.

Ukazatel	Datum účinnosti od						
	1.1.1996	1.10.1996	1.7.1997	1.4.1998	1.4.2000	1.10.2001	1.1.2005
Částky životního minima k zajištění výživy a ostatních osobních potřeb občana činí měsíčně Kč:							
pro nezaopatřené děti ve věku							
do 6 let	1 320	1 410	1 480	1 560	1 600	1 690	1 720
6 – 10 let	1 460	1 560	1 640	1 730	1 780	1 890	1 920
10 – 15 let	1 730	1 850	1 940	2 050	2 110	2 230	2 270
15 – 26 let	1 900	2 030	2 130	2 250	2 310	2 450	2 490
pro ostatní osoby	1 800	1 920	2 020	2 130	2 190	2 320	2 360
Částky životního minima k zajištění nezbytných nákladů na domácnost činí měsíčně Kč:							
jednotlivec	860	970	1 020	1 300	1 580	1 780	1 940
dvoučlenná domácnost	1 130	1 270	1 330	1 700	2 060	2 320	2 530
tří až čtyřčlenná domácnost	1 400	1 570	1 650	2 110	2 560	2 880	3 140
pět a vícečlenná domácnost	1 580	1 770	1 860	2 370	2 870	3 230	3 520

Příklad výpočtu životního minima od 1. 1. 2005

Rodina s dvěma dětmi ve věku 8 a 12 let

měsíční částka životního minima k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb:

$$1\ 920 + 2\ 270 + 2\ 360 \times 2 = 8\ 910$$

měsíční částka životního minima k zajištění nezbytných nákladů na domácnost: 3 140

Celková částka životního minima pro tuto čtyřčlennou rodinu činí 12 050 Kč.

ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

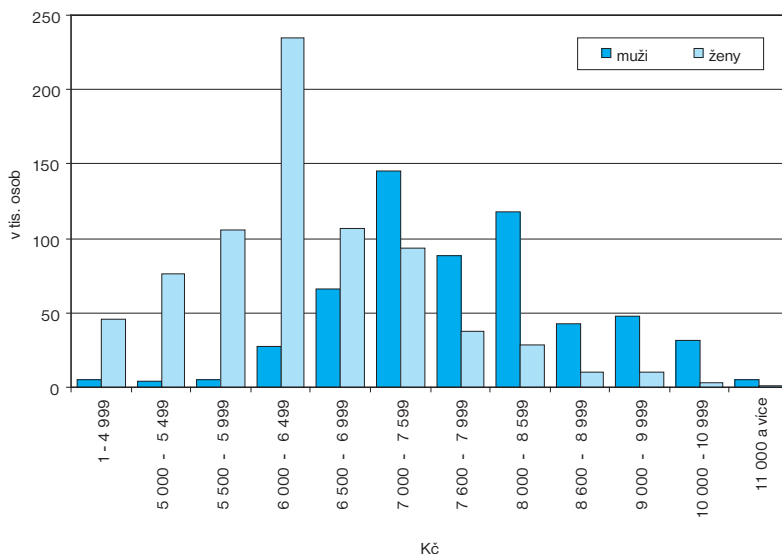
Průměrný starobní důchod

	Průměrný starobní důchod v Kč	Počet starobních důchodců	Podíly v %:	
			starobní důchod/ čistá mzda	starobní důchodci/ obyvatelstvo
1993	2 734	1 808 008	60,1	17,5
1994	3 059	1 802 780	57,2	17,4
1995	3 578	1 802 837	56,6	17,5
1996	4 213	1 770 277	56,0	17,2
1997	4 840	1 802 664	58,3	17,5
1998	5 367	1 848 423	59,0	18,0
1999	5 724	1 879 883	58,2	18,3
2000	5 962	1 906 759	57,1	18,6
2001	6 352	1 922 772	56,1	18,8
2002	6 830	1 907 830	56,5	18,7
2003	7 071	1 914 219	55,2	18,8
Index 2003/1993	258,6	105,9	91,9	107,2
Průměrné roční tempo růstu	10,0	0,6	x	x

V roce 2003 bylo v České republice 1 914 219 starobních důchodců, což představovalo proti roku 1993 zvýšení jejich počtu o 5,9 %. Průměrný starobní důchod se však za tu dobu zvýšil o 158,6 %. Výše vypláčených důchodů tak byla výrazně vyšší než by odpovídalo přírůstku starobních důchodců. Zdá se vám poměr nevysvětlitelně vysoký? Nalistujte si stránku v kapitole Národní hospodářství o růstu mezd a růstu cen. Teprve podle jejich vývoje můžete provést vlastní úvahu o tom, zda je průběžné zvyšování důchodů (tzv. valorizace) odpovídající.

Důležitější než samotná výše starobního důchodu je jeho poměr k průměrné mzdě. V mezinárodních srovnání je sice zpravidla sledována poměrná výše starobních důchodů k průměrné hrubé mzdě, ovšem více o vzájemném vztahu mezi starobními důchody a příjmy zaměstnaných vypovídá poměr starobního důchodu a čisté mzdy (ta oproti hrubé mzdě nezahrnuje daň z příjmů a jí podobné položky), jak je uvedeno v tabulce. Z té je také patrné, že zatímco podíl starobních důchodců na celkovém počtu obyvatel narůstá, výše jejich důchodu v poměru k čisté mzdě naopak klesá. Co se dá z takového vývoje usoudit, víme-li z kapitoly Obyvatelstvo, že počet narozených v 90. letech minulého století stále klesal?

Důchodci podle výše starobního důchodu k 31. 12. 2003

UŽITEČNÉ ODKAZY

Český statistický úřad:

www.czso.cz/zivotni_uroven

www.czso.cz/socialni_zabezpeceni

www.czso.cz/scitani_lidu

www.czso.cz/rocenka_zivotni_uroven

Další:

www.mpsv.cz

Ministerstvo práce a sociálních věcí

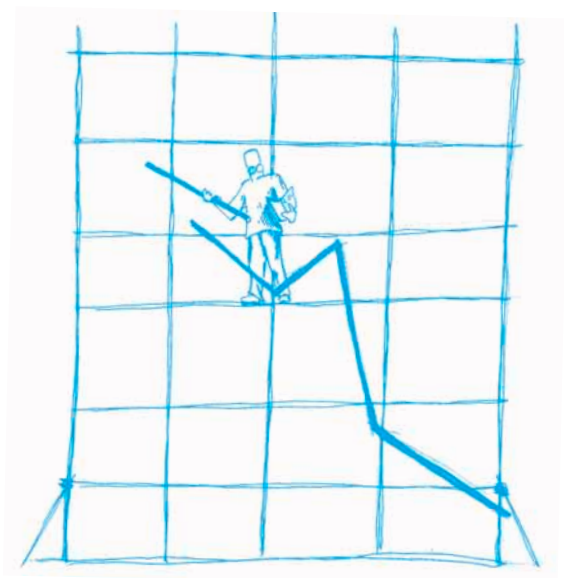
portal.mpsv.cz

Integrovaný portál MPSV

KVÍZOVÉ OTÁZKY

Odpovědi na kvízové otázky najdete na konci publikace.

1. Která položka tvoří největší část výdajů domácností?
2. Jaký je od roku 1993 trend ve spotřebě jednotlivých druhů masa na 1 obyvatele?
3. Ve kterém kraji byly v roce 2003 nejlépe vybaveny domácnosti osobním počítačem?
4. Jaké bylo životní minimum pětičlenné rodiny se třemi dětmi ve věku 9, 14 a 16 let, psem, kočkou a dvěma kanáry v březnu 2005?
5. Jak velký byl v roce 2003 průměrný starobní důchod a jaký byl jeho poměr k čisté mzdě? Jaký je trend podílu starobních důchodců na obyvatelstvu mezi lety 1993 až 2003?

KULTURA A SPORT

Víte, že...

V roce 1993 stál lístek na filmové představení v průměru jen asi 20 korun, zatímco v roce 2003 už téměř 90 korun? Že hrady a zámky si prohlédlo skoro dvakrát více návštěvníků a zdvojnásobil se počet vydaných knižních titulů? Překvapí vás, že v roce 2004 natočil tři z pěti nejprodávanějších alb ve zpěvácké kategorii Daniel Landa? Myslíte si, že někdo překoná v dlouhodobě vynikajících výkonech oštěpaře Jana Železného?

Není-li uvedeno jinak, všechna data se týkají roku 2003.

KULTURA

Státní divadla

	1993	1995	2000	2003
Divadla		53	52	50
Stálé scény v provozu	78	81	84	96
Sedadla v divadlech	27 364	25 595	25 211	27 546
Divadelní soubory	81	77	82	79
Představení	14 215	13 814	14 196	13 409
z toho:				
činohra	7 515	7 506	7 575	7 065
opera	1 335	1 102	1 084	1 075
opereta	993	817	686	563
balet	457	390	397	426
loutkové divadlo	2 699	2 980	3 093	2 934
Počet divadelních her v repertoáru	1 074	1 146	1 215	1 228
z toho:				
činohra	590	633	638	646
opera	142	141	160	149
opereta	85	71	63	61
balet	54	51	59	73
loutkové divadlo	125	149	169	172
Premiéry	414	434	430	422
z toho:				
činohra	265	265	240	241
opera	49	35	51	48
opereta	30	24	20	18
balet	14	15	18	21
loutkové divadlo	34	37	46	41
Nabídnutá místa na všech představeních (tis.)	5 884	5 447	5 280	4 846
Návštěvníci (tis.)	4 265	4 305	4 289	3 837
Návštěvnost (%)	72,5	79,0	81,2	79,2

Státní divadelní scéna v České republice se v období 1993 až 2003 významně nezměnila. Počty divadel, sedadel i počty představení zůstaly přibližně stejné - vzrostl však počet stálých scén v provozu. Také návštěvnost státních divadel, po poklesu v první polovině 90. let, se od roku 1995 udržuje zhruba na stejné úrovni, mírně však klesá počet nabídnutých míst na všech představeních. Dominují činohra a loutkové divadlo, které se na počtu představení podílejí z 82 %.

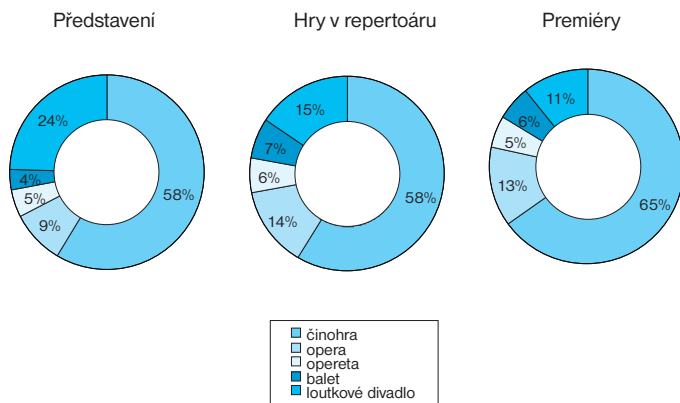
Výraznější vývoj zaznamenávají soukromá divadla, kde se počet divadelních souborů v roce 2003 proti roku 1995 více než zdvojnásobil (od roku 2000 je však zaznamenán úbytek) a téměř dvakrát vyšší je i počet stálých scén v provozu. Proti státním divadlům byl v roce 2003 počet odehraných představení zhruba poloviční.

Jaké divadelní představení jste v poslední době viděli?

Soukromá divadla

	1993	1995	2000	2003
Divadla	.	.	.	.
Stálé scény v provozu	.	18	27	31
Sedadla v divadlech	.	4 420	5012	5526
Divadelní soubory	.	18	63	43
Představení	.	4 713	7 801	6 838

Státní divadla v roce 2003

Kina

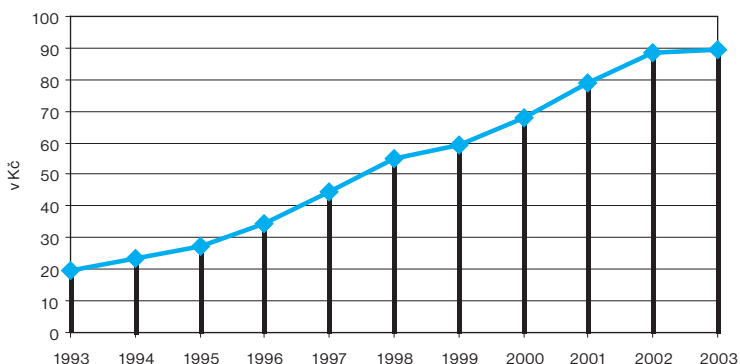
	1995	2000	2003
Kina celkem	800	690	623
v tom:			
kina s jedním kinosálem	795	678	601
kina se dvěma a více kinosály (multikina)	5	12	22
Filmy uvedené v premiéře	131	164	208
v tom:			
česká tvorba	19	¹⁾ 17	²⁾ 17
zahraniční tvorba	112	147	191

¹⁾ vč. 3 celovečerních dokumentárních programů

²⁾ vč. 3 celovečerních dokumentárních a animovaných programů

Multikina, kde se dá s praženou kukuřicí a colou strávit celý den, začátkem 90. let skoro nikdo neznal. Teď se především tato kina s mnoha sály podílejí na rostoucí ceně vstupného na filmová představení. V premiérových filmech dominuje zcela zahraniční tvorba – zatímco ještě v roce 1995 bylo českých filmů uváděných v premiéře 17 %, v roce 2003 už jen necelých 9 %. Do kina ale s bystrým zrakem nebo slušnou jazykovou výbavou – téměř všechny zahraniční filmy jsou s českými titulky. V roce 2003 bylo jen 1 % zahraničních filmů uvedeno v původním znění (bez titulků) a 4 % byly nadabovány.

Vstupné na filmová představení: průměrná cena lístku

Činnost jednotlivých kulturních zařízení

	1993	1995	2000	2003
Muzea¹⁾	217	234	325	332
pobočky	218	215	250	272
výstavy	1 922	2 339	2 731	²⁾ 3 469
návštěvníci (tis.)	6 828	7 482	7 851	²⁾ 8 749
Galerie (muzea výtvarných umění)¹⁾	37	37	49	58
výstavy	657	609	553	.
návštěvníci (tis.)	1 549	1 432	1 452	.
výstavy v zahraničí	14	14	17	³⁾ 88
Hvězdárny, planetária a astronomické pozorovatelný	26	23	¹⁾ 48	¹⁾ 54
návštěvníci (tis.)	409	413	491	535
Zoologické zahrady	13	15	15	15
návštěvníci (tis.)	2 618	2 925	3 963	3 861
Hrady, zámky a ostatní památkové objekty¹⁾	.	118	197	245
návštěvníci (tis.)	.	5 935	9 090	10 420

¹⁾ celkem, vč. nestátních zařízení

²⁾ vč. výstav a návštěvníků galerií (muzeí výtvarných umění)

³⁾ vč. výstav muzeí

Galerie = místnost (místnosti), kde je umístěna sbírka obrazů, soch či jiných uměleckých předmětů

V roce 2003 bylo vydáno 16 451 knižních titulů, což byl dvojnásobný počet ve srovnání s rokem 1993. Rozmanitost vydávaných knih je však spojena s nižším vydaným nákladem. Až stotisícové náklady, v nichž byly před desítkami let vydávány knihy poezie, jsou zřejmě nenávratnou minulostí. Dnes pokládají vydavatelé za úspěch, když prodají titul z beletrie v dvacetitisícovém nákladu. Máte raději knihy nebo internet?

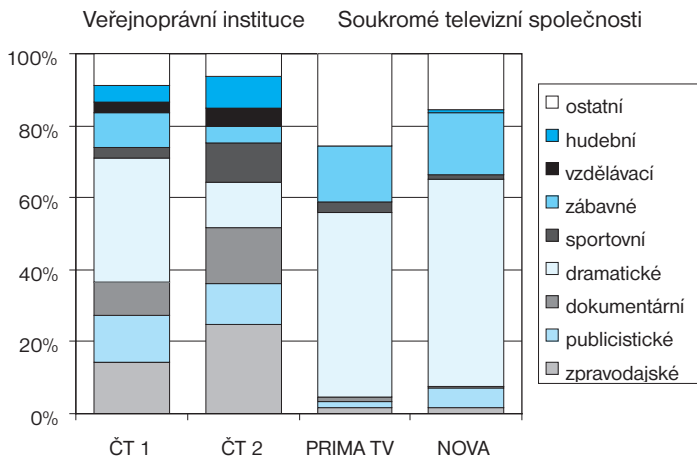
Tisk novin, časopisů a knih

	1993	1995	2000	2003
Noviny a časopisy (periodický tisk)				
Tituly celkem ¹⁾	1 367	4 380	3 295	3 372
v tom: deníky	31	75	103	96
týdeníky	168	368	85	92
čtrnáctideníky a měsíčníky	902	1 900	627	722
ostatní časopisy	266	2 037	2 480	2 462
Knihy (neperiodický tisk)				
Tituly celkem	8 203	8 994	11 965	16 451

¹⁾ v roce 1995 byly uvedeny všechny zaregistrované tituly, i když nebyly vydávány; od roku 1999 se publikují tituly na základě předložených povinných výtisků

Televizní vysílání

Struktura pořadů podle zastoupení programových typů v roce 2003

Rozhlasové vysílání¹⁾

	2001		2002		2003	
	veřejno- právní	soukromé ¹⁾	veřejno- právní	soukromé ²⁾	veřejno- právní	soukromé ³⁾
Rozhlasové vysílání úhrnem (v hodinách)	86 702	394 770	93 246	420 882	105 004	411 990
Podíl vysílaných pořadů (%):						
zpravodajských	42,5	9,4	47,4	7,0	42,0	5,7
vzdělávacích	1,5	1,0	1,0	0,3	0,9	0,4
kulturních	3,8	2,2	3,3	1,0	3,3	1,5
zábavných	43,7	66,3	40,7	73,9	42,4	70,1
náboženských	1,1	0,2	0,8	0,2	0,6	0,2
reklamních	0,3	5,1	0,6	5,7	0,6	6,0
ostatních	7,1	15,8	6,2	11,9	10,2	16,1

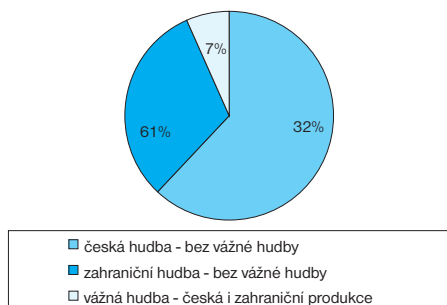
¹⁾ údaje za veřejnoprávní instituce a držitele licencí k soukromému rozhlasovému vysílání

¹⁾ údaje vykazalo 55 držitelů licencí k soukromému rozhlasovému vysílání

²⁾ údaje vykazalo 62 držitelů licencí k soukromému rozhlasovému vysílání

³⁾ údaje vykazalo 60 držitelů licencí k soukromému rozhlasovému vysílání

Prodané hudební nosiče v roce 2003

Prodané nosiče se zvukovými nahrávkami

v tis. ks

	1993	1995	2000	2003
Prodané nosiče celkem	6 040	7 890	6 598	4 371
v tom podle hudebního nosiče:				
LP (dlouhohrající gramofonové desky)	409	29	5	4
singly	76	33	34	13
CD	1 642	3 717	4 331	3 286
MC	3 913	4 022	2 158	695
ostatní	-	89	70	373
v tom:				
česká hudba - bez vážné hudby	3 013	3 970	3 147	2 702
zahraniční hudba - bez vážné hudby	2 435	3 303	2 378	1 381
vážná hudba - česká i zahraniční produkce	592	617	1 073	288

Nejprodávanejší alba roku 2004**Nejprodávanejší album celkově**

SUPERSTAR TOP 10

Zpěvák

DANIEL LANDA
 SÁMER ISSA
 JAROMÍR NOHAVICA
 DANIEL LANDA
 DANIEL LANDA

Zpěvačka

ANETA LANGEROVÁ
 ŠÁRKA VAŇKOVÁ
 LUCIE BILÁ
 ANASTACIA
 HELENA VONDRÁČKOVÁ

Skupina

O-ZONE
 U2
 KARMA
 LUCIE
 CHINASKI

ČESKO HLEDÁ SUPERSTAR-TOP10

NEOFOLK
 BUSTED
 BABYLON
 VEČER S PÍSNÍ KARLA KRYLA
 VLTAVA TOUR

SPOUSTA ANDĚLŮ
 VĚŘÍM NÁHODÁM
 LÁSKA JE LÁSKA/BEST OF
 ANASTACIA
 HÁDEJ

DISCO-ZONE
 HOW TO DISMANTLE AN ATOMIC BOMB
 MALO POMALO
 LUCIE V OPEŘE
 PREMIUM - BEST OF

Pramen: Mezinárodní federace hudebního průmyslu

Řekli byste, že podle počtu prodaných hudebních nosičů - CD, audiokazet a gramofonových desek - stoupá podíl české hudby oproti hudbě zahraniční? Jestliže v roce 1993 byla polovina prodaných nosičů s českou hudbou, v roce 2003 už to bylo 62 %. V těchto číslech však není zahrnuta vážná hudba, česká ani zahraniční. Její podíl na prodaných nosičích dosahoval v roce 1993 10 %, o deset let později pak 6,6 %.

Čekali jste takový úspěch Anety Langerové po vítězství v prvním ročníku Superstar nebo je pro vás jedničkou Sámer Issa?

SPORT

Sportovní zařízení podle krajů v roce 2003

Území	Koupaliště a bazény	z toho kryté bazény	Hřiště	Tělocvičny	Stadiony včetně krytých	Zimní stadiony včetně krytých
Česká republika	1 298	319	10 180	5 179	917	218
kraj:						
Hl. m. Praha	51	30	253	191	24	10
Středočeský	94	26	1 412	552	123	30
Jihočeský	144	13	875	361	63	17
Plzeňský	92	14	469	271	69	12
Karlovarský	40	14	326	164	22	4
Ústecký	118	29	385	327	65	20
Liberecký	80	20	403	249	50	10
Královéhradecký	100	19	905	406	68	18
Pardubický	76	12	671	329	66	21
Vysočina	99	14	801	317	43	17
Jihomoravský	108	28	1 251	679	82	16
Olomoucký	59	16	692	388	53	8
Zlínský	106	25	684	310	59	10
Moravskoslezský	131	59	1 053	635	130	25

Účast České republiky na OH (od roku 1993)

Olympijské hry	Rok konání	Počet startujících českých sportovců		
		celkem	muži	ženy
Zimní olympijské hry				
XVII. LILLEHAMMER	1994	65	49	16
XVIII. NAGANO	1998	63	50	13
XIX. SALT LAKE CITY	2002	78	59	19
Letní olympijské hry				
XXVI. ATLANTA	1996	115	76	39
XXVII. SYDNEY	2000	122	89	33
XXVIII. ATÉNY	2004	142	80	62

Na to, že má Česká republika jen zhruba 10 mil. obyvatel, jsou úspěchy českých sportovců pozoruhodné. Ve sportech masové obliby, ledním hokeji a fotbale, patříme ke světovému, resp. evropskému vrcholu. Z líhně tenisových talentů dosáhli někteří na absolutní světovou špičku. Mistry světa, Evropy a olympijské vítěze máme i mezi atlety, kanoisty, běžci na lyžích... Stačí zalistovat v následujících stránkách.

Odpověď na otázku, kdo je neúspěšnější českou běžkyní na lyžích v posledním desetiletí, je jednoduchá. Ale kdo je nejúspěšnějším atletem, když mistrů světa, mistrů Evropy a olympijských vítězů máme víc... Trojnásobný zisk zlaté olympijské medaile oštěpaře Jana Železného však zřejmě nikdo brzy nepřekoná.

Umístění reprezentantů ČR na ZOH

Lillehammer - 1994

Sport	Disciplína	Umístění	Tým/sportovec
SEVERSKÁ KOMBINACE	Družstva	5.	Zbyněk Pánek, Milan Kučera,
LEDNÍ HOKEJ	Lední hokej - muži	5.	František Máka Tým ČR
BĚH NA LYŽÍCH	Kombinace - ženy	6.	Kateřina Neumannová
KRASOBUSLENÍ	Krasobruslení - sportovní páry	6.	Radka Kovaříková - René Novotný
SKOKY NA LYŽÍCH	Velký můstek - jednotlivci	7.	Jaroslav Sakala
BOBY	Dvojbob - muži	7.	Jiří Džmura - Pavel Polomský
SKOKY NA LYŽÍCH	Velký můstek - družstva	7.	Ladislav Dluhoš, Zbyněk Krompolt, Jiří Parma, Jaroslav Sakala
BIATLON	Štafeta 4x7,5 km - ženy	7.	Jana Kulková, Jiřina Pelcová, Iveta Knížková, Eva Háková
BĚH NA LYŽÍCH	5 km - klasicky - ženy	8.	Kateřina Neumannová
BĚH NA LYŽÍCH	Štafeta 4x10 km - muži	8.	Lubomír Buchta, Václav Korunka, Jiří Teplý, Pavel Benc
KRASOBUSLENÍ	Krasobruslení - taneční páry	8.	Kateřina Mrázová - Martin Šimeček

Nagano - 1998

Sport	Disciplína	Umístění	Tým/sportovec
LEDNÍ HOKEJ	Lední hokej - muži	1.	Tým ČR
BĚH NA LYŽÍCH	5 km - klasicky - ženy	2.	Kateřina Neumannová
BĚH NA LYŽÍCH	Kombinace - ženy	3.	Kateřina Neumannová
BIATLON	20 km - muži	4.	Ivan Masařík
AKROBATICKÉ LYŽOVÁNÍ	Skoky - muži	4.	Aleš Valenta
SEVERSKÁ KOMBINACE	Jednotlivci	5.	Milan Kučera
BĚH NA LYŽÍCH	Štafeta 4x5 km - ženy	6.	Jana Šaldová, Kateřina Neumannová, Kateřina Hanušová, Zuzana Kocumová
BIATLON	Štafeta 4x7,5 km - ženy	6.	Kateřina Losmanová, Irena Česneková, Eva Háková, Jiřina Pelcová
SKOKY NA LYŽÍCH	Velký můstek - družstva	7.	Jakub Sucháček, František Jež, Michal Doležal, Jaroslav Sakala
SKOKY NA LYŽÍCH	Velký můstek - jednotlivci	8.	Michal Doležal
BOBY	Dvojbob - muži	8.	Pavel Puškar - Jan Kobián
SEVERSKÁ KOMBINACE	Družstva	8.	Marek Fiurášek, Milan Kučera, Jan Matura, Ladislav Rygl

Salt Lake City - 2002

Sport	Disciplína	Umístění	Tým/sportovec
AKROBATICKÉ LYŽOVÁNÍ	Skoky - muži	1.	Aleš Valenta
BĚH NA LYŽÍCH	15 km - volnou technikou - ženy	2.	Kateřina Neumannová
BĚH NA LYŽÍCH	Kombinace - ženy	2.	Kateřina Neumannová
BĚH NA LYŽÍCH	Štafeta 4x5 km - ženy	4.	Kateřina Neumannová, Helena Balatková, Kamila Rajdlová, Kateřina Hanušová
LEDNÍ HOKEJ	Lední hokej - muži	5.	Tým ČR
BIATLON	Štafeta 4x7,5 km - muži	5.	Zdeněk Vítek, Ivan Masařík, Petr Garabík, Roman Dostál
BĚH NA LYŽÍCH	30 km - volnou technikou - muži	6.	Lukáš Bauer
BĚH NA LYŽÍCH	Štafeta 4x10 km - muži	7.	Lukáš Bauer, Martin Koukal, Jiří Magál, Petr Michl
KRASOBUSLENÍ	Krasobruslení - sportovní páry	8.	Kateřina Beránková - Otto Dlabola
BIATLON	Štafeta 4x7,5 km - ženy	8.	Eva Háková, Kateřina Losmanová, Irena Česneková, Magda Rezlerová
BĚH NA LYŽÍCH	50 km - klasicky - muži	8.	Lukáš Bauer

Umístění reprezentantů ČR na LOH

Atlanta - 1996

Sport	Disciplína	Umístění	Tým/sportovec
ATLETIKA	Hod oštěpem - muži	1.	Jan Zelezný
KANOISTIKA	C1 1000 metrů - muži	1.	Martin Doktor
KANOISTIKA	K1 slalom - ženy	1.	Štěpánka Hilgertová
KANOISTIKA	C1 500 metrů - muži	1.	Martin Doktor
KANOISTIKA	C1 slalom - muži	2.	Lukáš Pollert
KANOISTIKA	C2 slalom - muži	2.	Miroslav Šimek - Jiří Rohan
TENIS	Čtyřhry - ženy	2.	Jana Novotná - Helena Suková
STŘELBA	Běžící terč - muži	3.	Miroslav Januš
TENIS	Dvouhra - ženy	3.	Jana Novotná
ATLETIKA	Trojskok - ženy	3.	Šárka Kašpárková
ATLETIKA	Desetiboj - muži	3.	Tomáš Dvořák
STOLNÍ TENIS	Dvouhra - muži	4.	Petr Korbel
TENIS	Čtyřhry - muži	5.	Jiří Novák - Jan Vacek
VESLOVÁNÍ	Skif - muži	5.	Václav Chalupa
STŘELBA	Malorážka vleže - muži	5.	Milan Mach
KANOISTIKA	C2 slalom - muži	6.	Pavel Štercl - Petr Štercl
STŘELBA	Vzduchová puška - ženy	6.	Marta Nedvědová
ATLETIKA	Desetiboj - muži	7.	Robert Změlík
ATLETIKA	4x400 metrů - ženy	7.	Naděžda Koštovalová, Ludmila Formanová, Helena Fuchsová, Hana Benešová
STŘELBA	Malorážka 3x40 - muži	7.	Václav Bečvář
STŘELBA	Libovolná pistole - muži	7.	Martin Tenk
STŘELBA	Trap - muži	8.	Jiří Gach
ZÁPAS	Řecko-římský (polotěžká váha) (97 kg) - muži	8.	Marek Švec
STŘELBA	Vzduchová puška - muži	8.	Milan Bakeš
VESLOVÁNÍ	Dvojky bez kormidelnice - ženy	8.	Hana Dariusová - Sabina Telenská

Sydney - 2000

Sport	Disciplína	Umístění	Tým/sportovec
ATLETIKA	Hod oštěpem - muži	1.	Jan Zelezný
KANOISTIKA	K1 slalom - ženy	1.	Štěpánka Hilgertová
STŘELBA	Skeet - muži	2.	Petr Málek
BOX	Lehká střední váha (81 kg) - muži	2.	Rudolf Kraj
ATLETIKA	Desetiboj - muži	2.	Roman Šebrle
STŘELBA	Libovolná pistole - muži	3.	Martin Tenk
TRIATLON	Triatlon muži	3.	Jan Řehula
KANOISTIKA	C2 slalom - muži	3.	Marek Jiras - Tomáš Máder
ATLETIKA	Tyč ženy	4.	Daniela Bártová
ATLETIKA	800 metrů - ženy	5.	Helena Fuchsová
PLAVÁNÍ	200 metrů prsa - muži	5.	Daniel Málek
STŘELBA	Malorážka vleže - muži	5.	Václav Bečvář
PLAVÁNÍ	100 metrů prsa - muži	5.	Daniel Málek
KANOISTIKA	C2 slalom - muži	5.	Ondřej Štěpánek - Jaroslav Volf
KANOISTIKA	K1 slalom - ženy	5.	Irena Pavelková
ATLETIKA	Desetiboj - muži	6.	Tomáš Dvořák
STŘELBA	Trap - muži	6.	David Kostecký
KANOISTIKA	K1 slalom - muži	7.	Tomáš Kobes
ATLETIKA	4x400 metrů - ženy	7.	Jitka Burianová, Hana Benešová, Lenka Ficková, Helena Fuchsová
JACHTING	Europe - ženy	7.	Lenka Šmídová
ATLETIKA	Hod kladivem - muži	8.	Vladimír Maška
KANOISTIKA	C1 1000 metrů - muži	8.	Martin Doktor
ATLETIKA	Hod oštěpem - ženy	8.	Nikola Tomečková
STŘELBA	Běžící terč - muži	8.	Miroslav Januš
KANOISTIKA	C1 500 metrů - muži	8.	Martin Doktor

Umístění reprezentantů ČR na LOH

dokončení

Atény - 2004

Sport	Disciplína	Umístění	Tým/sportovec
ATLETIKA	Desetiboj - muži	1.	Roman Šebrle
JACHTING	Europe - ženy	2.	Lenka Šmídová
VESLOVÁNÍ	Párová čtyřka - muži	2.	Jakub Hanák, David Jirka, Tomáš Karas, David Kopřiva
STŘELBA	Sportovní pistole - ženy	2.	Lenka Hyková
ATLETIKA	Skok vysoký - muži	3.	Jaroslav Bába
MODERNÍ PĚTIBOJ	Jednotlivci - muži	3.	Libor Capalini
KANOISTIKA	C2 slalom - muži	3.	Ondřej Štěpánek - Jaroslav Volf
STŘELBA	Vzduchová puška - ženy	3.	Kateřina Kůrková
ATLETIKA	Hod oštěpem - ženy	4.	Nikola Břejchová
VESLOVÁNÍ	Skif - ženy	4.	Miroslava Knapková
ATLETIKA	Hod diskem - ženy	4.	Věra Pospíšilová-Cechlová
KANOISTIKA	C1 1000 metrů - muži	4.	Martin Doktor
CYKLISTIKA	Časovka jednotlivkyň - ženy	5.	Lada Kozlíková
VESLOVÁNÍ	Dvojskif - muži	5.	Ondřej Synek - Milan Doleček
CYKLISTIKA	Bodovací závod - muži	5.	Milan Kadlec
BASKETBALL	Basketbal - ženy	5.	Tým ČR
KANOISTIKA	C1 500 metrů - muži	5.	Martin Doktor
VESLOVÁNÍ	Skif - muži	5.	Václav Chalupa
KANOISTIKA	K1 slalom - ženy	5.	Štěpánka Hilgertová
TENIS	Dvouhra - muži	5.	Tomáš Berdych
KANOISTIKA	C1 slalom - muži	5.	Tomáš Indruch
MODERNÍ PĚTIBOJ	Jednotlivci - muži	6.	Michal Michalík
KANOISTIKA	C2 slalom - muži	7.	Marek Jiras - Tomáš Máder
ATLETIKA	Skok vysoký - muži	8.	Svatoslav Ton

Umístění reprezentantů ČR na zimních a letních olympijských hrách do 8. místa

Olympijské hry	Rok konání	Umístění								
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	
Zimní olympijské hry										
XVII. LILLEHAMMER	1994	-	-	-	-	2	2	4	3	
XVIII. NAGANO	1998	1	1	1	2	1	2	1	3	
XIX. SALT LAKE CITY	2002	1	2	0	1	2	1	1	3	
Letní olympijské hry										
XXVI. ATLANTA	1996	4	3	4	1	3	2	4	4	
XXVII. SYDNEY	2000	2	3	3	1	6	2	3	5	
XXVIII. ATÉNY	2004	1	3	4	4	9	1	1	1	

Atény 2004: přehled medailí získaných sportovci jednotlivých států světa

Pořadí podle počtu zlatých medailí	Stát	Získané medaile			Celkem medailí	Pořadí podle celkového počtu medailí
		zlato	stříbro	bronz		
1.	USA	35	39	29	103	1.
2.	Čína	32	17	14	63	3.
3.	Rusko	27	27	38	92	2.
4.	Austrálie	17	16	16	49	4.
5.	Japonsko	16	9	12	37	6.
6.	Německo	14	16	18	48	5.
7.	Francie	11	9	13	33	7.
8.	Itálie	10	11	11	32	8.
9.	Jižní Korea	9	12	9	30	9.
10.	Velká Británie	9	9	12	30	9.
11.	Kuba	9	7	11	27	11.
12.	Ukrajina	9	5	9	23	12.
13.	Maďarsko	8	6	3	17	16.
14.	Rumunsko	8	5	6	19	14.
15.	Řecko	6	6	4	16	17.
16.	Norsko	5	0	1	6	32.
17.	Holandsko	4	9	9	22	13.
18.	Brazílie	4	3	3	10	21.
19.	Švédsko	4	1	2	7	28.
20.	Španělsko	3	11	5	19	14.
21.	Kanada	3	6	3	12	19.
22.	Turecko	3	3	4	10	21.
23.	Polsko	3	2	5	10	21.
24.	Nový Zéland	3	2	0	5	37.
25.	Thajsko	3	1	4	8	24.
26.	Bělorusko	2	6	7	15	18.
27.	Rakousko	2	4	1	7	28.
28.	Etiopie	2	3	2	7	28.
29.	Irán	2	2	2	6	32.
29.	Slovensko	2	2	2	6	32.
31.	Čína -Taipei	2	2	1	5	37.
32.	Gruzie	2	2	0	4	46.
33.	Bulharsko	2	1	9	12	19.
34.	Jamajka	2	1	2	5	37.
34.	Uzbekistán	2	1	2	5	37.
36.	Maroko	2	1	0	3	51.
37.	Dánsko	2	0	6	8	24.
38.	Argentina	2	0	4	6	32.
39.	Chile	2	0	1	3	51.
40.	Kazachstán	1	4	3	8	24.
41.	Keňa	1	4	2	7	28.
42.	Česká republika	1	3	4	8	24.
43.	Jihoafriická republika	1	3	2	6	32.
44.	Chorvatsko	1	2	2	5	37.
45.	Litva	1	2	0	3	51.
46.	Egypt	1	1	3	5	37.
46.	Švýcarsko	1	1	3	5	37.
48.	Indonésie	1	1	2	4	46.
49.	Zimbabwe	1	1	1	3	51.
50.	Azerbájdžán	1	0	4	5	37.

Atény 2004: přehled medailí získaných sportovci jednotlivých států světa

dokončení

Pořadí podle počtu zlatých medailí	Stát	Získané medaile			Celkem medailí	Pořadí podle celkového počtu medailí
		zlato	stříbro	bronz		
51.	Belgie	1	0	2	3	51.
52.	Bahamy	1	0	1	2	58.
52.	Izrael	1	0	1	2	58.
54.	Kamerun	1	0	0	1	64.
54.	Dominikánská republika	1	0	0	1	64.
54.	Irsko	1	0	0	1	64.
54.	Spojené arabské emiráty	1	0	0	1	64.
58.	Severní Korea	0	4	1	5	37.
59.	Litva	0	4	0	4	46.
60.	Mexiko	0	3	1	4	46.
61.	Portugalsko	0	2	1	3	51.
62.	Finsko	0	2	0	2	58.
62.	Srbsko a Černá Hora	0	2	0	2	58.
64.	Slovinsko	0	1	3	4	46.
65.	Estonsko	0	1	2	3	51.
66.	Hongkong	0	1	0	1	64.
66.	Indie	0	1	0	1	64.
66.	Paraguay	0	1	0	1	64.
69.	Nigérie	0	0	2	2	58.
69.	Venezuela	0	0	2	2	58.
71.	Kolumbie	0	0	1	1	64.
71.	Eritrea	0	0	1	1	64.
71.	Mongolsko	0	0	1	1	64.
71.	Sýrie	0	0	1	1	64.
71.	Trinidad a Tobago	0	0	1	1	64.

UŽITEČNÉ ODKAZY

Český statistický úřad:

www.czso.cz/kultura

www.czso.cz/rocenka_kultura_sport

Další:

www.mkcr.cz	Ministerstvo kultury ČR
www.ipos-mk.cz	Národní informační a poradenské středisko pro kulturu
www.mkcr.cz	Národní knihovna ČR
www.ifpicr.cz	Mezinárodní federace hudebního průmyslu
www.olympic.cz	Český olympijský výbor
www.cstv.cz	Český svaz tělesné výchovy

KVÍZOVÉ OTÁZKY

Odpovědi na kvízové otázky najdete na konci publikace.

Kultura

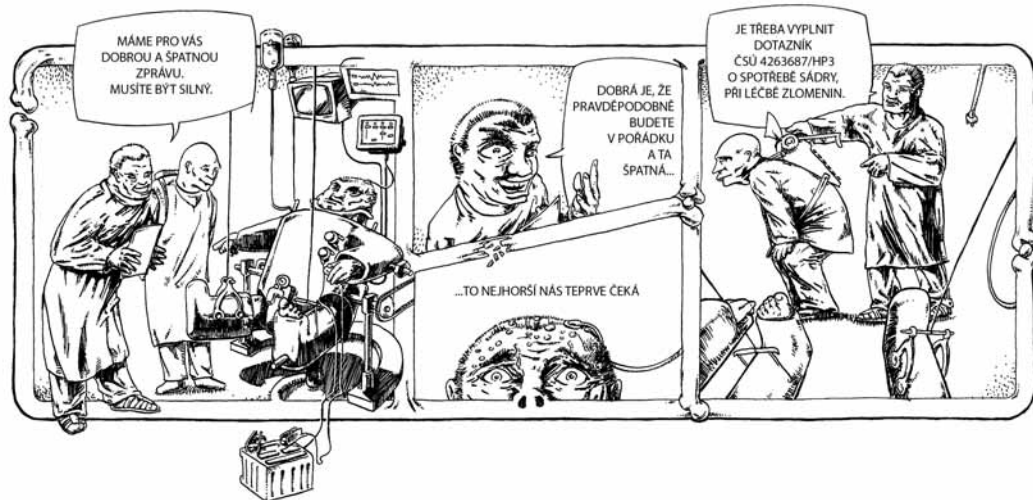
Kolik si myslíte, že existuje v ČR:

1. muzeí a) 3 320 b) 332 c) 32
2. galerií a) 258 b) 158 c) 58
3. hvězdáren, planetárií a astronomických pozorovatelů a) 14 b) 34 c) 54
4. zoologických zahrad a) 15 b) 25 c) 35
5. Kolik různých novin a časopisů (titulů celkem) se u nás vydávalo v roce 2003? a) 372 b) 3 372 c) 30 372
6. Kolik knih (titulů celkem) se u nás vydalo v roce 2003? a) 451 b) 6 451 c) 16 451

Sport

1. Na které z olympiád konaných v posledních deseti letech získali naši sportovci nejvíce zlatých medailí? V jakých disciplínách?
2. Kolik zlatých medailí získali sportovci z Etiopie na OH v Athénách v roce 2004?
3. Na kolikátém místě se na OH v Athénách umístila ČR podle počtu získaných zlatých medailí a na kolikátém místě podle celkového počtu medailí?

Víte, že...

Přesný původ onemocnění cukrovkou, kterou v České republice trpí 6,7% obyvatel, není dosud přesně znám? Že zdravotní pojišťovny vydaly v roce 2003 na zdravotní péči o lidi více než 144 mld. korun? Že průměrná délka jednoho případu pracovní neschopnosti narostla na 30,5 dne? V průměru 15 cigaret denně kouří asi pětina žen a třetina mužů, což je každý čtvrtý dospělý. Spotřeba marihuany stoupla během let 2000 až 2003 o 3 347 kg. Nadváhu mají dvě třetiny mužů a polovina žen, každý pátý muž i žena jsou obézní.

Není-li uvedeno jinak, všechna data se týkají roku 2003.

Vybrané ukazatele zdravotnictví

	2000	2001	2002	2003
Lékaři	42 507	43 201	43 824	44 106
Počet obyvatel na 1 lékaře	242	236	233	230
Lůžka ve zdravotnických zařízeních na 1 000 obyvatel	10,6	11,0	11,1	11,2
z toho v nemocnicích	6,6	6,5	6,5	6,5
Hospitalizovaní pacienti v nemocnicích celkem (tis.)	2 017	2 032	2 108	2 180
Průměrná ošetřovací doba v nemocnicích (dny)	8,6	8,5	8,3	8,3

Veřejné zdravotní pojištění je v České republice poskytováno Všeobecnou zdravotní pojišťovnou (VZP) a dále osmi zaměstnaneckými zdravotními pojišťovnami. Výdaje těchto institucí na zdravotní péči představovaly v roce 2003 více než 144 mld. korun, když výdaje z místních rozpočtů dosáhly 12,3 mld. korun a výdaje ze státního rozpočtu 8,2 mld. korun. Počet obyvatel připadajících na jednoho lékaře od roku 2000 do roku 2003 každoročně mírně klesal, stejně jako průměrná doba ošetření v nemocnici, která v roce 2003 činila 8,3 dny.

Výdaje na zdravotnictví

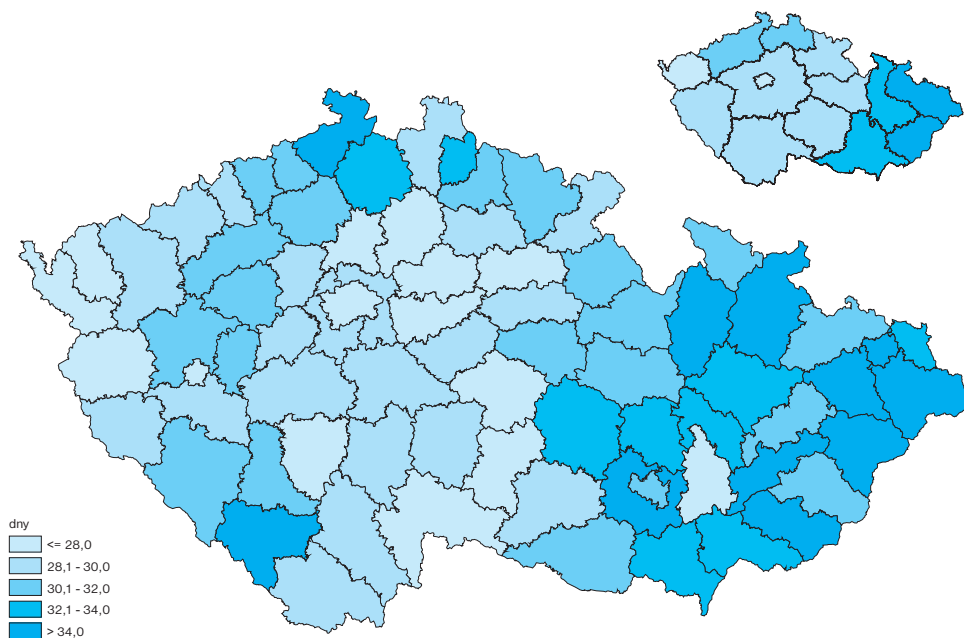
	2000	2001	2002	2003
Celkem				mil. Kč
státní rozpočet	6 923	12 793	14 952	8 236
místní rozpočty	8 117	2 252	2 697	12 345
zdravotní pojišťovny	110 903	121 544	135 647	144 008

Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz

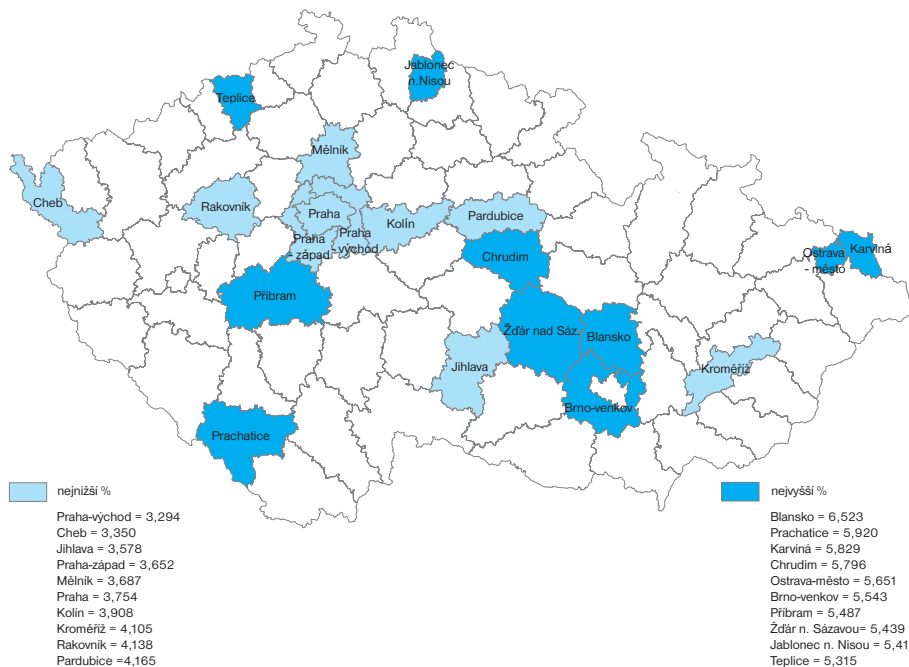
	1993	1995	2000	2003
Průměrný počet osob nemocensky pojištěných	4 711 075	4 708 151	4 517 546	4 435 434
Nově hlášené případy pracovní neschopnosti	3 925 021	4 324 828	3 812 185	3 621 995
v tom:				
pro nemoc	3 573 150	4 043 621	3 552 379	3 382 329
pro pracovní úraz	109 908	106 275	92 906	83 019
pro ostatní úrazy	241 963	174 932	166 900	156 647
Kalendářní dny pracovní neschopnosti (tis.)	91 138	105 693	106 730	110 306
Nově hlášené případy pracovní neschopnosti na 100 nemocensky pojištěných	83,3	91,9	84,4	81,7
Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti (kalendářní dny)	23,2	24,4	28,0	30,5
Průměrné procento pracovní neschopnosti	5,3	6,2	6,5	6,8

Počet kalendářních dnů, v nichž byli lidé v pracovní neschopnosti, se v roce 2003 proti roku 1993 zvýšil o více než pětinu. A to přesto, že během uvedeného desetiletí poklesl počet nemocensky pojištěných osob a spíše klesající trend měly i nově přihlášené případy pracovní neschopnosti na 100 nemocensky pojištěných. Člověk v pracovní neschopnosti (jde o trvání pouze jednoho případu) tak byl v roce 2003 v průměru nemocný 30,5 kalendářního dne, když v roce 1993 „jen“ 23,2 dne. To určitě nemá jen jednu příčinu. Zkuste si promyslet, co všechno za tím může být. Lze k tomu využít i uvedené regionální kartogramy.

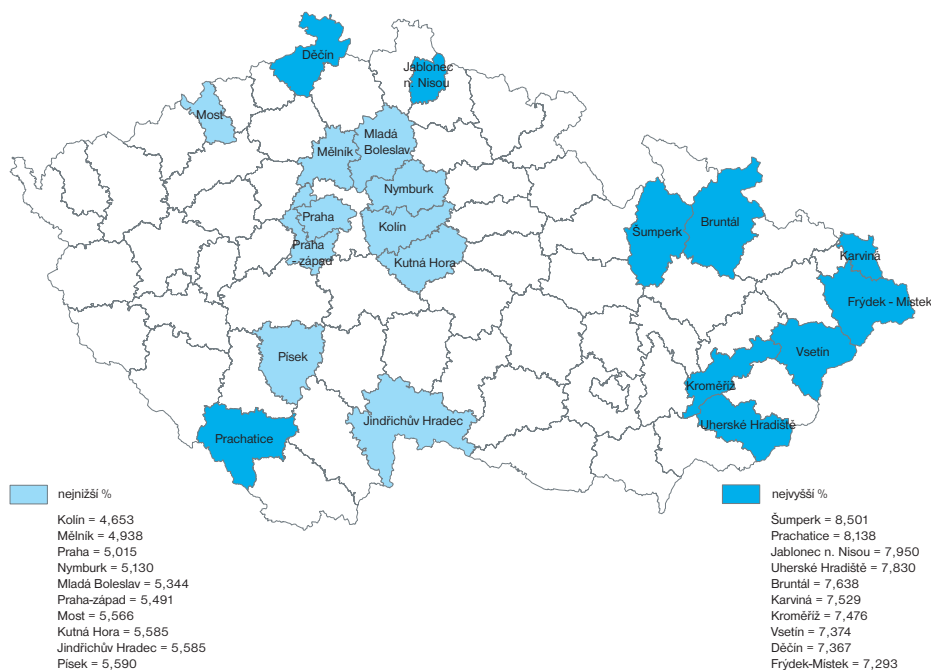
Průměrná doba trvání 1 případu pracovní neschopnosti v roce 2003

Okresy s nejvyšším a nejnižším procentem pracovní neschopnosti pro nemoc v roce 1993

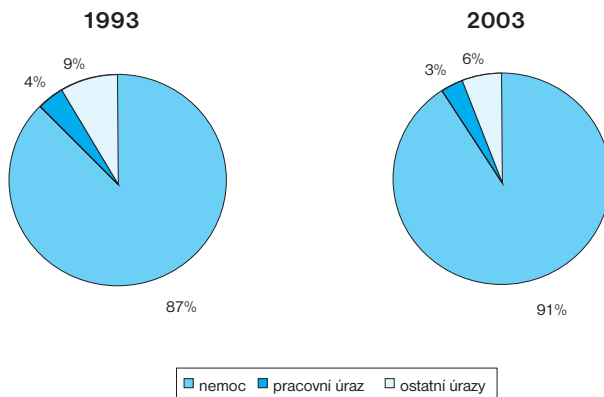

Okresy s nejvyšším a nejnižším procentem pracovní neschopnosti pro nemoc v roce 2003

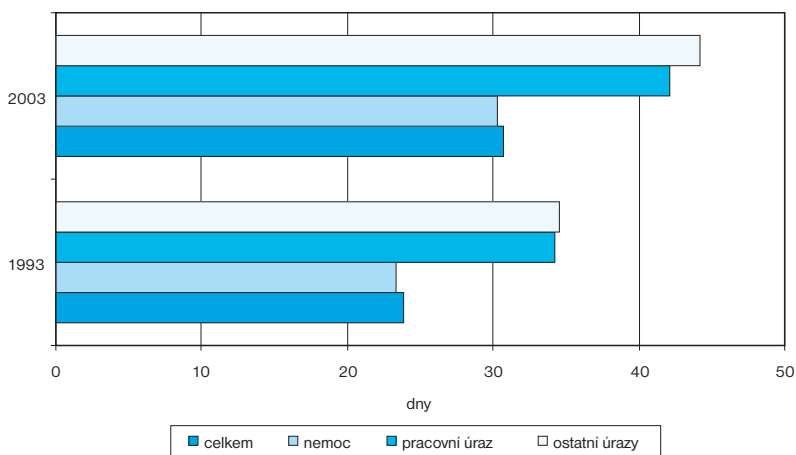

Důvody pracovní neschopnosti

Průměrná délka trvání 1 případu pracovní neschopnosti

Průměrné procento pracovní neschopnosti za rok se vypočítá jako podíl počtu kalendářních dnů pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz a průměrného počtu zaměstnanců nemocensky pojištěných, násobeno počtem kalendářních dní v roce.

Zdravotnická zařízení celkem (stav k 31. 12.)

	2000	2001	2002	2003
Zdravotnická zařízení celkem				
lůžka (místa)	119 353	119 481	119 865	121 651
lékaři	38 330	39 127	39 784	40 037
v tom:				
Nemocnice (lůžková a ambulantní část)				
zařízení	211	202	201	201
lůžka	67 457	66 818	66 668	66 492
místa	621	626	616	654
lékaři	15 438	15 728	16 096	16 394
Odborné léčebné ústavy, celkem				
zařízení	223	231	237	246
lůžka (místa)	44 846	45 686	46 324	48 093
lékaři	1 309	1 349	1 381	1 430
z toho:				
Léčebny pro dlouhodobě nemocné				
lůžka	6 713	7 202	7 438	7 285
Léčebny TBC a respiračních nemocí				
lůžka	1 300	1 192	1 192	1 080
Psychiatrické léčebny				
lůžka	10 075	10 139	10 045	9 977
Rehabilitační ústavy				
lůžka	880	880	886	886
Lázeňské léčebny				
lůžka	22 179	22 532	22 972	25 058
Ozdravovny				
lůžka	964	964	964	964
Hospice				
lůžka	158	158	171	203
Samostatná ambulantní zařízení				
místa	264	289	305	315
lékaři	20 400	20 740	21 012	21 352
z toho:				
Polikliniky, sdružená ambulantní zařízení				
místa	29	35	29	29
lékaři	1 324	1 353	1 381	1 397
Zdravotnická střediska				
místa	26	26	26	26
lékaři	583	556	528	506
Samostatné ordinace praktického lékaře	13 159	13 273	13 340	13 393
v tom lékaři:				
pro dospělé	4 421	4 443	4 459	4 503
pro děti a dorost	2 095	2 099	2 099	2 097
stomatologové	5 636	5 689	5 711	5 711
gynekologové	1 007	1 042	1 071	1 082
Samostatné ordinace odborného lékaře specialisty				
lékaři	4 965	5 186	5 412	5 692
Zvláštní zdravotnická zařízení				
místa	6 165	6 062	5 952	6 097
lékaři	462	502	511	556
z toho:				
Kojenecké ústavy a dětské domovy				
místa	2 060	2 060	2 034	2 049
Dětské stacionáře a dětská centra				
místa	1 752	1 733	1 562	1 571
Zařízení lékárenské péče				
lékárny a výdejny	1 893	1 971	2 072	2 139
Hygienická služba				
zařízení	87	87	86	30
lékaři	665	658	646	219
Ostatní zdravotnická zařízení				
lékaři	54	150	138	87

Lékaři - přepočtený počet pracovníků (součet úvazků jednotlivých pracovníků zdravotnických zařízení, přepočtený podle délky plně týdenní pracovní doby, stanovené pro dané zařízení či pracoviště)

Hospice - soukromá zařízení poskytující paliativní péči (útěšnou péči o osoby nevyлéčitelně nemocné)

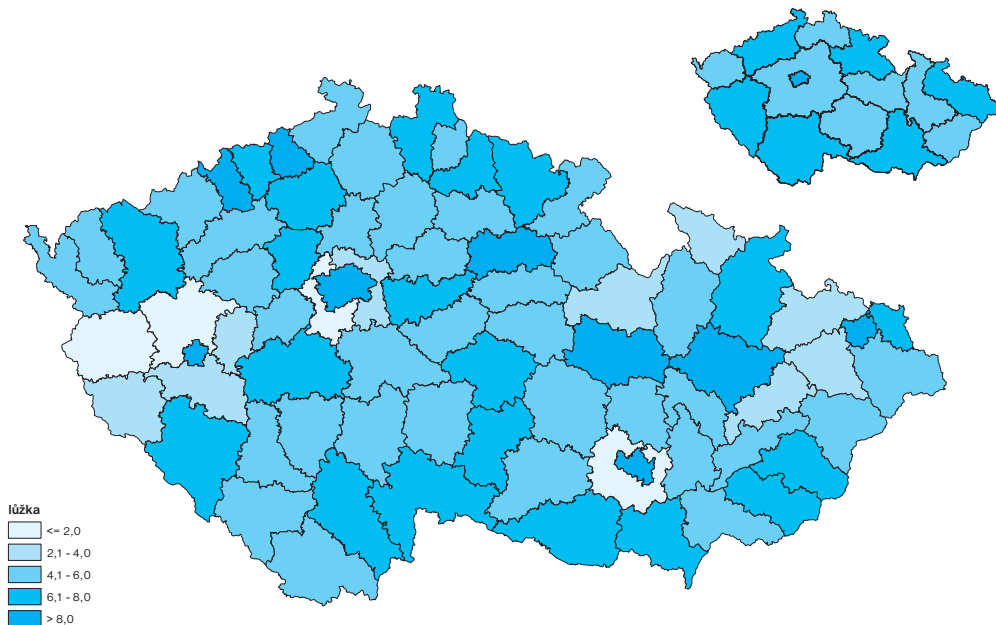
ZDRAVOTNICTVÍ

I během krátkého období 2000 až 2003 lze v soustavě zdravotní péče České republiky postřehnout změny. Jednoduchými propočty za pomoci čísel z tabulky je vidět, že lůžek ve zdravotnických zařízeních bylo v úhrnu více o 1,9% a počet lékařů se zvýšil o 4,5%. V ambulantních zařízeních se stav příliš neměnil, nepočítáme-li úbytek ambulantních lékařů zdravotnických středisek o 13,2%. Jinak tomu však bylo u nemocnic a také odborných léčebných ústavů, kde je více patrný nárůst počtu lůžek i počtu lékařů.

Byla by vaše rodina schopna postarat se o někoho ze svého středu, kdo zestárl nebo onemocněl a stal se nemohoucí? Počet lůžek v hospicích jako soukromých zařízeních, kde žijí nevléčitelné nemocní, stoupl během tří let o 28,5%, v léčebnách o dlouhodobě nemocné o 8,5%. Ovšem pozor – 617 lůžek navíc v těchto zařízeních dohromady je i přes vysoké procentní nárůsty jen málo v porovnání s tím, že za stejné období stoupl počet lůžek v lázeňských zařízeních o 2 879. Zkuste vysvětlit proč a propočítejte další zajímavá srovnání.

České zdravotnictví má, co se týká vývoje a výzkumu i odborných zařízení, několik špičkových světových pracovišť, jako například centrum dětské kardiologie pražské nemocnice Motol.

Lůžka v nemocnicích na 1 000 obyvatel v roce 2003

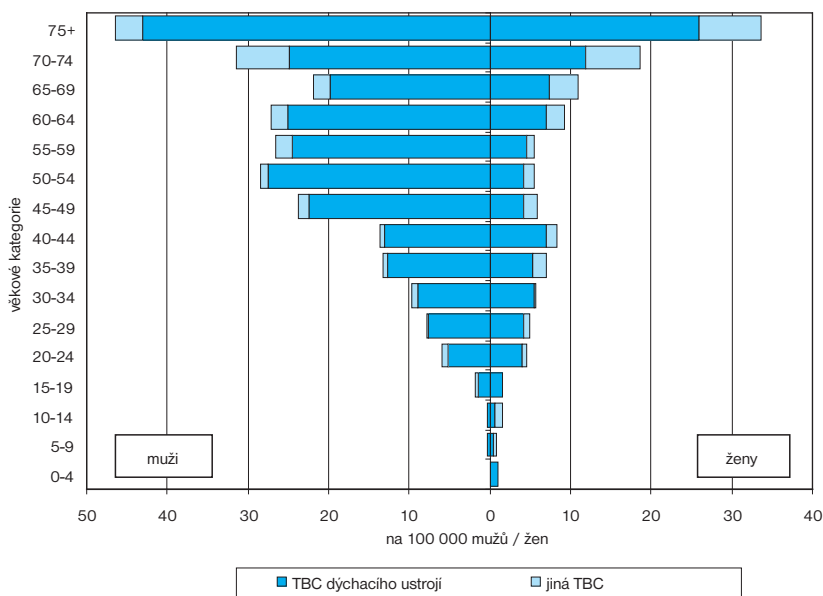
Infekční nemoci povinně hlášené

Diagnóza (MKN-10)	2000	2001	2002	2003
Břišní tyfus	-	1	1	2
Paratyfus B	1	-	-	2
Jiné infekce způsobené salmonelami	40 233	33 594	27 964	26 899
Shigellosis (úplavice bacilární)	548	354	286	381
Dávivý kašel	395	237	442	444
Spála	2 965	2 808	3 405	4 288
Vírová encefalitida přenášená klišťaty	719	633	647	606
Plané neštovice	38 665	35 343	33 474	35 719
Spalničky	9	6	4	30
Zarděnky	743	894	3 156	28
Vírová hepatitida	1 979	1 713	1 548	1 519
Tuberkulóza dýchacího ústrojí	1 244	1 185	1 037	1 011
Jiná tuberkulóza	198	165	163	151
Syfilis ¹⁾	967	1 376	976	.
Gonokoková infekce ¹⁾	888	880	911	.
AIDS - nově hlášené případy	14	6	9	9
AIDS - kumulativní údaje k 31. 12.	148	154	163	172

¹⁾ včetně cizinců

Tuberkulóza patří mezi povinně hlášená infekční onemocnění. V roce 2003 byla situace v rozšíření všech typů tuberkulózy velmi příznivá, 1 162 hlášených případů je historicky nejnižší číslo v celém sledovaném vývoji tohoto onemocnění u nás.

Výskyt tuberkulózy podle věku v roce 2003

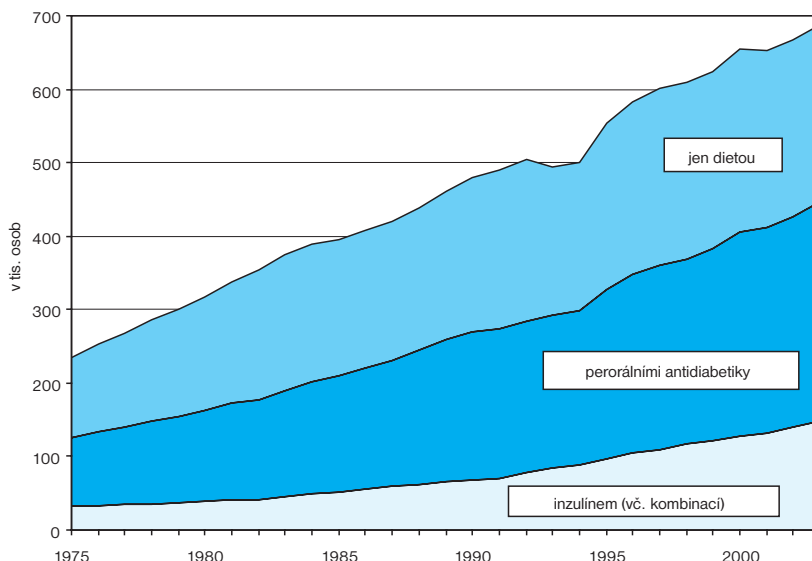

Činnost diabetologických ordinací (stav k 31. 12.)

Ukazatel	2000	2001	2002	2003
Léčení diabetici celkem	654 164	653 418	667 135	686 865
v tom:				
muži	296 419	297 501	304 400	314 810
ženy	357 745	355 917	362 735	372 055
Na 100 000 obyvatel připadá léčených diabetiků				
mužů	5 932,3	5 988,4	6 128,8	6 328,2
žen	6 788,6	6 794,3	6 927,0	7 104,7
Osoby léčené				
jen dietou	248 660	241 558	240 022	241 094
perorálními antidiabetiky	277 303	280 202	287 415	297 456
insulinem	98 966	98 448	102 297	105 279
kombinovanou léčbou (insulin + perorální antidiabetika)	29 235	33 210	37 401	43 036

Onemocnění cukrovkou (diabetes mellitus) rychle narůstají, a to nejen v České republice, ale na celém světě. Podle odhadů Světové zdravotnické organizace má tato civilizační choroba v nepříliš vzdálené budoucnosti postihnout až 10% světové populace. V ČR jí v roce 2003 trpělo 6,73% obyvatelstva (v roce 2000 šlo o 6,42% obyvatelstva). Na 100 tisíc léčených diabetiků připadá 7 105 žen a 6 328 mužů. Zejména tzv. cukrovka II. typu postihuje spíše starší populaci a souvisí značně se životním stylem. Slyšeli jste někdy o tom, jak lze riziko onemocnění cukrovkou co nejvíce snížit?

Léčení diabetici podle druhu léčby

Sledovaná (dispenzarizovaná) onemocnění u dětí a dorostu v roce 2003

Onemocnění (podle 10. revize Mezinárodní statistické klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů – MKN-10)	Případy			
	absolutně		na 100 000	
	děti (0-14 let)	dorost (15-19 let)	děti (0-14 let)	dorostu (15-19 let)
Celkem	462 074	189 947	29 725,4	28 604,7
I. Některé infekční a parazitární nemoci	13 194	3 918	848,8	590,0
II. Novotvary	2 357	824	151,6	124,1
III. Nemoci krve, krevtovorných orgánů a některé poruchy týkající se mechanismu imunity	15 363	3 575	988,3	538,4
IV. Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek	31 528	17 380	2 028,2	2 617,3
z toho: diabetes mellitus	1 737	953	111,7	143,5
obezita, hyperalimentace a její následky	18 241	9 689	1 173,5	1 459,1
V. Poruchy duševní a poruchy chování	20 383	8 160	1 311,2	1 228,8
z toho: mentální anorexie	300	798	19,3	120,2
mentální retardace	10 994	3 726	707,2	561,1
VI.-VIII. Nemoci nervové soustavy, oka a očních adnex, nemoci ucha a bradavkového výběžku	110 929	50 028	7 136,1	7 533,9
z toho: epilepsie	9 664	3 567	621,7	537,2
dětská mozková obrna	7 289	1 751	468,9	263,7
poruchy vidění, slabozrakost, slepota	71 448	34 799	4 596,3	5 240,5
poruchy sluchu, nedoslýchavost, hluchota	4 619	2 077	297,1	312,8
IX. Nemoci oběhové soustavy	9 579	7 153	616,2	1 077,2
z toho juvenilní hypertenze	1 473	4 546	94,8	684,6
X. Nemoci dýchací soustavy	113 351	39 272	7 291,9	5 914,1
z toho astma	42 752	16 208	2 750,3	2 440,8
XI. Nemoci trávicí soustavy	8 192	4 683	527,0	705,2
XII. Nemoci kůže a podkožního vaziva	53 365	17 494	3 433,0	2 634,5
XIII. Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně	28 702	19 752	1 846,4	2 974,5
XIV. Nemoci močové a pohlavní soustavy	26 945	9 893	1 733,4	1 489,8
z toho infekce močové soustavy	18 425	6 610	1 185,3	995,4
XVII. Vrozené vady, deformace	28 186	7 815	1 813,2	1 176,9
z toho: vrozené vady oběhové soustavy	10 501	2 730	675,5	411,1
vrozené deformity kyčle	5 975	1 811	384,4	272,7

ZDRAVOTNICTVÍ

Úrazy dětí ve věku 0 až 14 let

	Úrazy dětí celkem			
	absolutně		na 100 000 dětí	
	2002	2003	2002	2003
Úrazy dětí celkem	454 831	454 098	28 339	28 900
z toho zlomeniny	120 648	116 517	7 517	7 416
podle místa vzniku:				
dopravní	23 434	23 333	1 460	1 485
školní	82 279	78 656	5 126	5 006
sportovní	122 534	124 446	7 635	7 920
ostatní	226 584	227 663	14 118	14 489
pod vlivem:				
alkoholu	143	158	9	10
drog	38	39	2	2

Drogy

	2000	2001	2002	2003
Celková spotřeba drog				
marihuana (kg)	8 157	9 273	10 388	11 504
extáze (tis. ks)	892	1 003	1 115	1 235
LSD (tis. ks)	266	269	272	275
pervitin (kg)	4 159	3 991	3 822	3 654
heroin (kg)	2 826	2 624	2 422	2 220
Hodnota spotřebovaných drog (mil. Kč)	9 301	9 238	9 120	9 082
marihuana	2 039	2 318	2 597	2 876
extáze	223	251	223	247
LSD	53	54	54	55
pervitin	4 160	3 991	3 923	3 655
heroin	2 826	2 624	2 422	2 221

UŽITEČNÉ ODKAZY

Český statistický úřad:

www.czso.cz/zdravotnictvi

www.czso.cz/rocenka_zdravotnictvi

Další:

www.uzis.cz

Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

www.szu.cz

Státní zdravotní ústav

KVÍZOVÉ OTÁZKY

Odpovědi na kvízové otázky najdete na konci publikace.

1. Ve kterém okrese naší republiky bylo v roce 2003 nejnižší a kde nejvyšší procento pracovní neschopnosti?
2. Kolik dětí do 14 let trpělo v roce 2003 astmatem?
3. Kolik korun v České republice v roce 2003 vydali narkomani za drogy a jaká droga je narkomany nejvíce užívána?

Víte, že...

Přestože během let 1993 až 2003 klesl počet žáků základních škol o 9,9%, počet jejich učitelů naopak stoupl o 2,9 %? Na vysokých školách při výrazném zvýšení počtu studentů o 83,6% vzrostl počet profesorů a docentů o 7,2% a ostatních pedagogických pracovníků o 4,9 %. Počet zahraničních studentů na českých vysokých školách se ztrojnásobil, zatímco počet domácích studentů vzrostl 1,7krát. Povzbudivé působí, že podíl přijatých na vysoké školy z celkového počtu přihlášených stále vzrůstá – ve školním roce 2002/2003 u magisterských studií to bylo 53,4%, zatímco ve školním roce 2000/2001 jen 44,7 %.

Není-li uvedeno jinak, všechna data se týkají roku 2003.

Studium prezenční = denní

Studium distanční = studium při zaměstnání

Studium kombinované = ostatní formy studia, např. dálkové, individuální, externí apod.

Děti, žáci, studenti a učitelé

	1993	1995	2000	2003
Děti, žáci a studenti na školách				
mateřských	331 509	333 433	279 838	280 491
základních (v tis.)	1 061	1 005	1 057	956
gymnáziích	122 171	133 093	137 777	143 006
středních odborných	219 249	229 909	211 399	219 963
středních odborných učilištích	287 012	201 150	190 186	195 834
vyšších odborných	-	-	26 605	30 681
vysokých celkem	127 137	139 774	189 881	233 442
v denním studiu	113 085	126 345	165 670	197 956
v tom: čeští státní příslušníci	109 471	123 460	159 611	187 287
zahraniční studenti	3 614	2 885	6 059	10 669
ostatní formy studia ¹⁾	14 052	13 429	24 211	35 486
Učitelé na školách				
mateřských	27 394	28 080	23 800	23 244
základních	63 767	63 019	68 155	65 615
gymnáziích	8 965	10 903	11 502	12 175
středních odborných	16 854	18 458	19 414	20 791
středních odborných učilištích	11 243	8 344	10 042	11 083
vyšších odborných	-	-	2 679	3 237
vysokých				
profesoři a docenti	4 437	4 177	4 203	4 757
ostatní pedagogičtí pracovníci	9 026	8 715	8 588	9 464

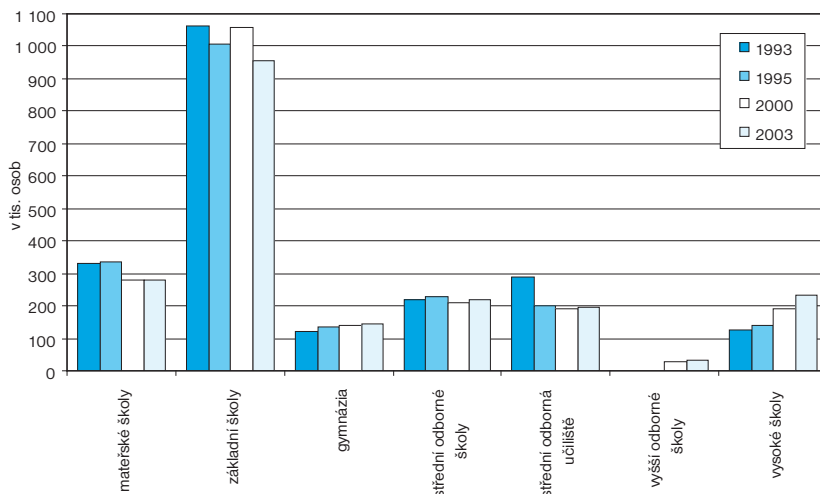
¹⁾ studium distanční a kombinované

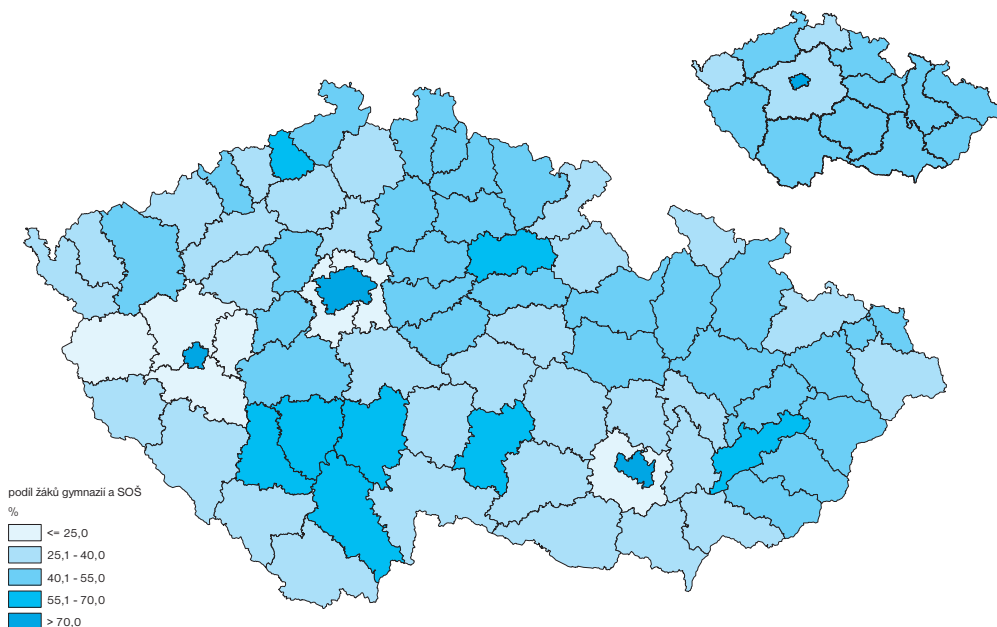
ŠKOLSTVÍ

V průběhu let 1993 až 2003 stoupl v českém školství počet studentů vysokých škol a mírně také gymnázií. Na ostatních typech škol počet studentů stagnoval či klesl. Menší počet žáků ve třídách je pozitivním jevem, lze ho odvodit z celkového poklesu počtu žáků základních škol v poměru k rostoucímu počtu učitelů. Z tabulky se dá vypočítat, že na gymnáziích sice počet studentů o něco stoupl (o 17,1%), ale počet vyučujících vzrostl ještě rychleji (o 35,8%). Jak je tomu na vaší škole? O kolik se v průměru snížil počet žáků ve třídě?

Děti, žáci a studenti na školách

Podíl žáků gymnázií a SOŠ (s ÚSV) na populaci ve věku 15-19 let v roce 2003

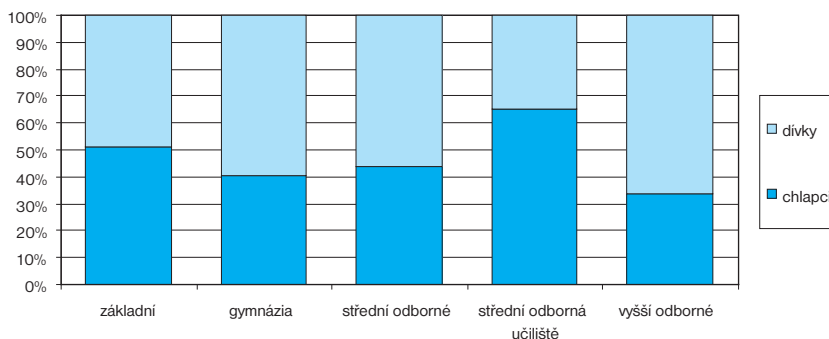

Pozn: žáci gymnázia bez ročníků základní školy a bez škol speciálních a při VÚ

Chlapci a dívky na školách v ČR - školní rok 2003/2004 (denní studium)

	Celkem	v tom	
		chlapci	dívky
Školy			
základní	956 324	491 115	465 209
gymnázia	142 167	57 334	84 833
střední odborné	203 225	88 725	114 500
střední odborná učiliště	179 561	117 304	62 257
vyšší odborné	25 550	8 610	16 940

Chlapci a dívky na školách ve školním roce 2003/2004 (denní studium)

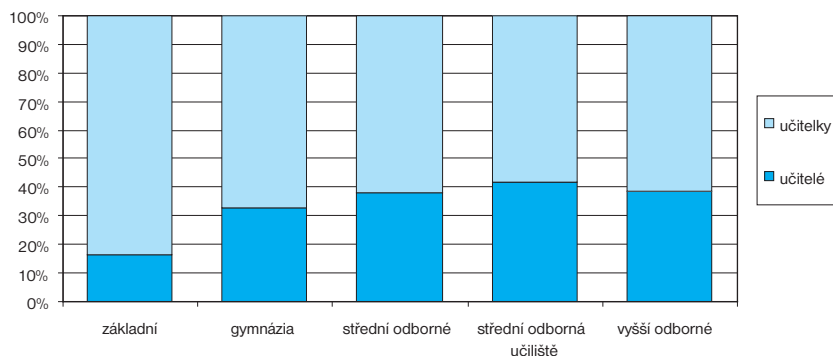

Přetrvává feminizace českého školství. Ve školním roce 2003/2004 byla patrná převaha počtu učitelek nad počtem učitelů ve všech typech škol od mateřských po vyšší odborné školy s výjimkou středních odborných učilišť (SOU). Co se týká studujících, na školách v denním studiu převažovaly spíše dívky, opět s výjimkou SOU. Jejich podíl byl nejvyšší na vyšších odborných školách (69%) a gymnáziích (60%).

Učitelé a učitelky na školách v ČR - školní rok 2003/2004 (denní studium)

	Celkem	v tom	
		učitelé	učitelky
Školy			
základní	65 615	10 922	54 693
gymnázia	12 175	3 994	8 181
střední odborné	20 791	7 881	12 910
střední odborná učiliště	11 083	4 634	6 449
vyšší odborné	3 237	1 248	1 989

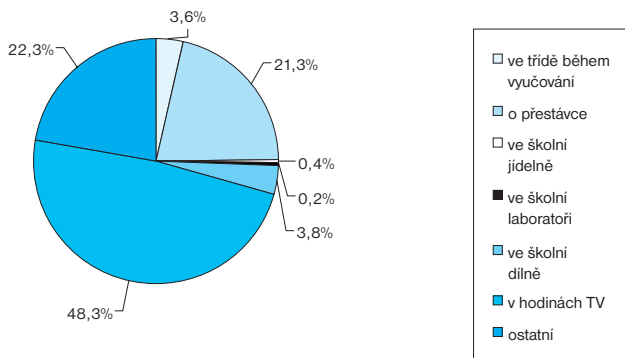
Učitelé a učitelky na školách ve školním roce 2003/2004 (denní studium)

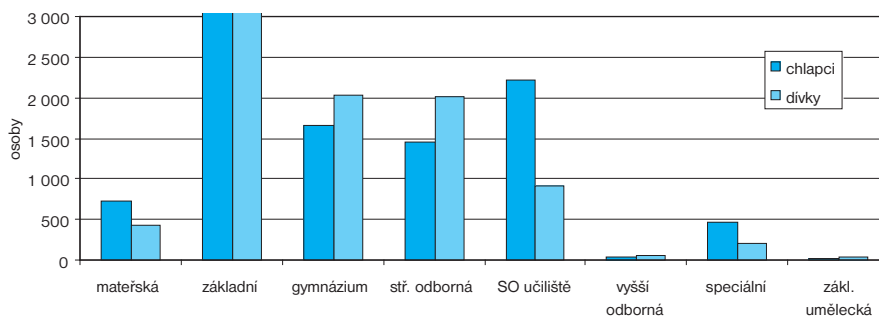
Úrazy dětí, žáků a studentů ve školách ve školním roce 2003/2004

	Registrované úrazy celkem	v tom						
		ve třídě během vyučování	o přestávce	ve školní jídelně	ve školní laboratoři	ve školní dílně	v hodinách tělesné výchovy	ostatní
Děti, žáci a studenti celkem	41 483	1 476	8 829	185	98	1 576	20 052	9 267
z toho ve školách:								
mateřských	1 149	295	-	6	-	-	100	748
z toho dívky	423	101	-	2	-	-	45	275
základních	25 145	814	7 301	126	9	80	13 107	3 708
z toho dívky	11 420	308	2 673	51	3	17	6 723	1 645
gymnáziích	3 684	59	346	10	35	-	2 513	721
z toho dívky	2 023	28	150	6	16	-	1 391	432
středních odborných	3 464	71	317	3	41	64	2 362	606
z toho dívky	2 008	56	171	1	33	32	1 351	364
středních odborných učilištích	3 134	50	281	12	9	1 119	1 190	475
z toho dívky	910	16	103	8	5	230	369	179
vyšších odborných	78	5	7	-	2	1	24	39
z toho dívky	49	5	6	-	1	-	13	24
speciálních	679	41	187	-	-	33	315	103
z toho dívky	213	15	61	-	-	2	107	28
základních uměleckých	44	21	6	-	1	-	-	16
z toho dívky	31	15	3	-	-	-	-	13

Úrazy podle místa ve školním roce 2003/2004

Úrazy podle škol ve školním roce 2003/2004

Běžné výdaje na 1 dítě / 1 žáka v roce 2003

v Kč

Území	Úroveň ISCED-97				
	preprimární	primární	nižší sekundární	vyšší sekundární	nástavbové
Česká republika	32 775	37 082	36 821	44 627	50 324
kraj:					
Hl. m. Praha	41 636	40 103	39 906	42 694	52 082
Středočeský	32 238	36 521	36 220	42 666	44 893
Jihočeský	26 138	40 005	39 670	51 908	62 896
Plzeňský	32 498	37 417	36 642	41 205	44 215
Karlovarský	37 522	36 702	36 796	47 309	30 642
Ústecký	35 474	37 745	37 193	44 835	60 209
Liberecký	32 911	40 234	39 892	47 983	59 012
Královéhradecký	32 950	38 523	38 362	49 693	57 034
Pardubický	33 531	35 378	35 441	49 483	62 671
Vysočina	28 713	37 777	37 443	50 848	57 918
Jihomoravský	32 148	33 940	34 041	41 495	44 489
Olomoucký	29 493	35 587	35 282	42 973	46 306
Zlínský	33 881	35 153	34 956	43 542	45 345
Moravskoslezský	30 116	36 383	36 046	41 339	43 796

Převodní tabulka Mezinárodní klasifikace vzdělávání (ISCED) a české vzdělávací soustavy

Název	Stupeň ISCED	odpovídá v českém školském systému
preprimární	ISCED 0	Předškolní výchova probíhající v mateřských, speciálních mateřských školách, přípravný stupeň na základní škole, osoby bez vzdělání
primární	ISCED 1	1. stupeň základní školy (1. - 5. ročník) a speciální základní školy, pomocná škola
nižší sekundární	ISCED 2	2. stupeň základní školy (6. - 9. ročník), 2. stupeň speciální základní školy, 1. a 2. ročník 6letého gymnázia, 1. až 4. ročník 7 a 8letého gymnázia či konzervatoří, učiliště se zvlášť upravenými plány, praktické školy, pracovní stupně pomocné a zvláštní školy
vyšší sekundární	ISCED 3	Střední školství, tj. čtyřletá gymnázia a vyšší ročníky 6-8letých gymnázií (všeobecné vzdělávání), střední odborné školy (včetně vyšších ročníků tanečních konzervatoří), 3 a víceletá střední odborná učiliště (odborné vzdělávání) a rekvalifikační kurzy ukončené výučním listem
nástavbové	ISCED 4	Nástavbové studium, učební obory a rekvalifikační kurzy pro absolventy středních škol, kurzy v délce 6 měsíců až 2 let, pomaturitní studium na jazykových školách, prakticky zaměřené studium pro maturanty kratší než 2 roky

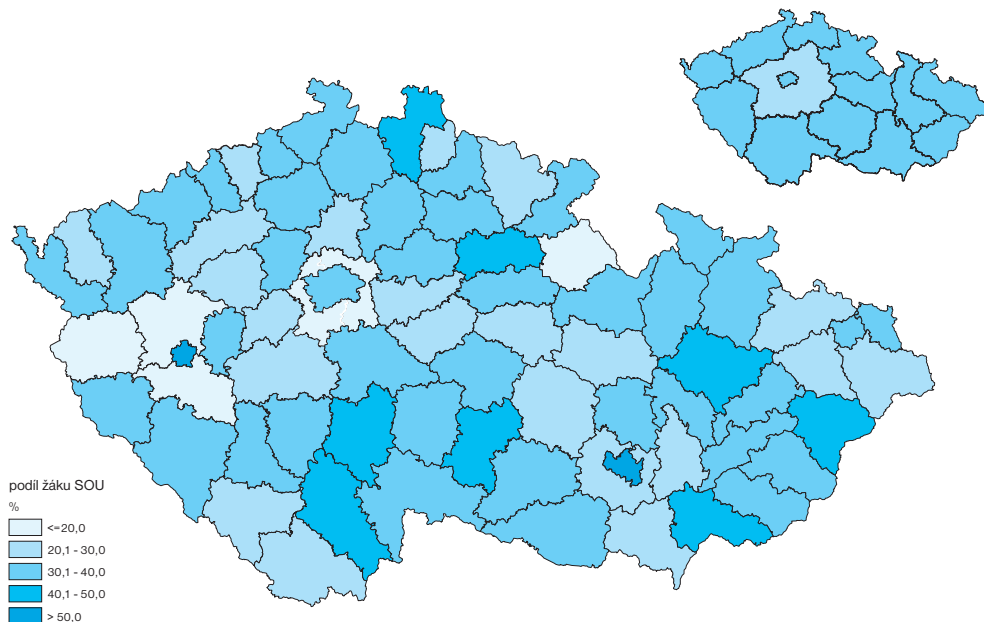
Žáci a absolventi středních odborných škol - podle skupin oborů ve školním roce 2003/2004 (denní studium)

	Žáci	z toho dívky	Absolventi za minulý školní rok	z toho dívky
Celkem	203 225	114 500	43 004	25 042
v tom obory:				
ekologie a ochrana životního prostředí	2 162	1 322	471	310
hornictví a hornická geologie, hutnictví, slévárenství	449	109	117	36
strojírenství a strojírenská výroba	16 568	777	3 892	220
elektrotechnika	21 699	738	4 517	145
technická chemie	2 762	1 746	749	474
potravinářství	1 852	1 203	495	313
textilní výroba a oděvnictví	2 861	2 697	631	601
zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů	1 375	171	330	50
kožedělná a obuvnická výroba, zpracování plastů	239	158	61	48
polygrafie, zpracování papíru	767	512	181	108
stavebnictví, geodézie a kartografie	13 810	3 195	3 188	764
doprava a telekomunikace	4 296	2 767	950	704
speciální a interdisciplinární technické obory	1 208	36	209	7
zemědělství a lesnictví	10 064	5 463	2 186	1 190
veterinářství a veterinární prevence	1 014	771	259	199
zdravotnictví	18 326	17 036	4 596	4 389
ekonomika a administrativa, podnikání v oborech, odvětví	57 566	41 960	11 852	9 008
gastronomie, hotelnictví a turismus, obchod	12 849	9 621	2 629	1 994
právo, právní a veřejnosprávní činnost	7 166	5 604	1 553	1 263
osobní a provozní služby	32	32	22	22
publicistika, knihovnictví a informatika	602	499	55	47
pedagogika, učitelství a sociální péče	8 462	7 960	1 871	1 790
obecně odborná příprava	8 050	4 184	475	243
umění, užité umění	8 667	5 888	1 572	1 109
integrováný ročník	379	51	143	8

Na středních odborných školách (SOŠ) studovalo ve školním roce 2003/2004 celkem 203 255 chlapců a dívek. Z toho si více než čtvrtina (57 566) vybrala obor ekonomika, administrativa a podnikání. Zájem byl také o strojírenství a elektrotechniku (38 267 studentů) a zdravotnictví (18 326) studentů.

Podíl žáků SOU na populaci ve věku 15-19 let v roce 2003

**Žáci a absolventi středních odborných učilišť
- podle skupin oborů ve školním roce 2003/2004 (denní studium)**

	Žáci	z toho dívky	Absolventi za minulý školní rok	z toho dívky
Celkem	179 561	62 257	53 620	19 131
v tom obory:				
hornictví a hornická geologie	335	1	88	-
strojírenství a strojírenská výroba	30 985	447	8 945	113
elektrotechnika	25 845	212	7 456	60
technická chemie	1 588	1 015	524	356
potravinářství	6 818	4 972	2 189	1 641
textilní výroba a oděvnictví	4 969	4 852	1 668	1 642
zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů, kožedělná a obuvnická výroba	11 017	439	3 341	153
polygrafie, zpracování papíru, filmu a kartografie	1 972	940	590	263
stavebnictví, geodézie	11 360	20	3 405	9
doprava a telekomunikace	1 448	839	600	389
zemědělství a lesnictví	9 427	2 455	2 967	660
ekonomika, administrativa, podnikání v oborech, odvětví	11 715	7 337	3 851	2 340
gastronomie, hotelnictví a obchod	48 257	27 024	13 803	7 885
osobní a provozní služby	10 973	10 596	3 464	3 387
umění a užité umění	2 852	1 108	729	233

Střední odborná učiliště měla ve školním roce 2003/2004 celkem 179 561 žáků s největším počtem v oboru gastronomie, hotelnictví a obchod

Studenti veřejných vysokých škol ve školním roce 2003/2004¹⁾

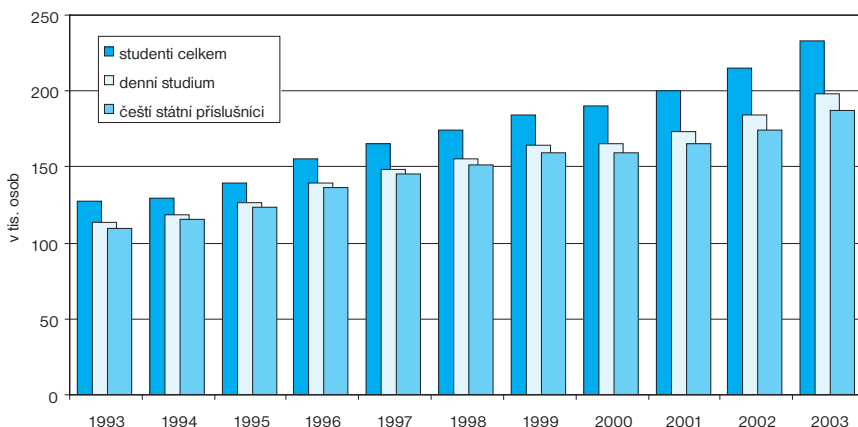
Veřejná vysoká škola	Studenti		v tom			
			českého státního občanství			jiného státního občanství ¹⁾
	celkem	z toho ženy	v tom studium			
			celkem	z toho ženy	distanční a kombinované	
Celkem	256 408	125 743	196 792	96 309	46 766	12 850
v tom:						
Univerzita Karlova, Praha	44 996	26 064	33 013	19 661	7 451	4 532
Jihočeská univerzita, České Budějovice	7 971	5 254	6 491	4 324	1 409	71
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem	7 340	4 621	5 549	3 445	1 744	47
Masarykova univerzita, Brno	29 216	17 239	20 353	12 058	7 157	1 706
Univerzita Palackého, Olomouc	15 857	10 431	10 479	7 107	4 446	932
Veterinární a farmaceutická univerzita, Brno	2 070	1 616	1 767	1 425	135	168
Ostravská univerzita, Ostrava	6 962	4 747	5 202	3 656	1 679	81
Vysoká škola pedagogická, Hradec Králové	5 837	3 464	3 971	2 452	1 839	27
Slezská univerzita, Opava	3 939	2 375	3 055	1 888	690	194
České vysoké učení technické, Praha	22 903	3 765	19 706	3 266	2 231	966
Vysoká škola chemicko-technologická, Praha	3 130	1 667	2 539	1 401	490	101
Západočeská univerzita, Plzeň	14 673	6 591	13 435	6 169	1 085	153
Technická univerzita, Liberec	7 296	3 622	5 661	2 752	1 190	445
Univerzita Pardubice, Pardubice	6 393	3 147	4 837	2 482	1 495	61
Vysoké učení technické, Brno	17 582	3 244	15 106	2 676	1 911	565
Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava	17 789	6 146	13 380	4 971	3 962	447
Univerzita Tomáše Bati, Zlín	5 838	2 908	3 460	1 706	2 162	216
Vysoká škola ekonomická, Praha	15 504	8 173	12 628	6 651	1 335	1 541
Česká zemědělská univerzita, Praha	11 306	5 633	8 196	4 074	2 953	157
Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Brno	7 245	3 787	5 781	3 110	1 292	172
Akademie múzických umění, Praha	1 259	610	1 054	491	63	142
Akademie výtvarných umění, Praha	283	113	256	99	-	27
Vysoká škola uměleckoprůmyslová, Praha	425	193	397	180	7	21
Janáčkova akademie múzických umění, Brno	594	333	476	265	40	78

¹⁾ vč. doktorského studia

¹⁾ studium prezenční, distanční a kombinované

Na veřejných vysokých školách v ČR studovalo ve školním roce 2003/2004 celkem 256 408 studentů, z toho nepatrně více mužů (130 685). Zahraničních studentů bylo 12 850, z toho více než třetina studovala na Univerzitě Karlově (UK) v Praze. UK má specifikum nejen v tom, že desetinu celkového počtu studentů tvoří cizinci, ale i v převaze studujících žen (z celkového počtu 44 996 jich bylo 26 064). Zdá se, že u mimopražských vysokých škol je podíl studentů oproti studentkám vyšší, ale rozhoduje spíše typ školy – na univerzitách většinou převažují studentky.

Studenti vysokých škol

Studenti a absolventi soukromých vysokých škol ve školním roce 2003/2004

Soukromá vysoká škola	Studenti	z toho ženy	Absolventi za minulý školní rok
Celkem	13 286	7 339	735
v tom:			
Bankovní institut, Praha	1 288	636	-
Evropský polytechnický institut, Kunovice	591	273	161
Vysoká škola hotelová, Praha 8	1 265	705	185
Vysoká škola finanční a správní, Praha	1 995	979	-
Vysoká škola Karlovy Vary o.p.s., Karlovy Vary	592	316	42
ŠKODA AUTO a.s. Vysoká škola, Mladá Boleslav	274	109	-
Literární akademie s. r. o., Praha	285	186	1
Vysoká škola podnikání a.s., Ostrava	1 300	633	139
Institut restaurování a konzervačních technik, Litomyšl o.p.s.	66	45	12
Vysoká škola cestovního ruchu, hotelnictví a lázeňství, Praha 1	85	44	-
Soukromá vysoká škola ekonomických studií, s.r.o., Praha 8	450	245	-
Soukromá vysoká škola obchodní v Praze, o.p.s.	342	246	22
Akademie STING, o.p.s., Brno	486	289	55
Pražský technologický institut, o.p.s.	58	11	-
Vysoká škola veřejné správy a mezinárodních vztahů v Praze	291	176	-
Vysoká škola J.A.Komenského, o.p.s. Praha 1	1 520	1 158	-
Vysoká škola Karla Engliša v Brně, o.p.s.	261	111	-
Anglo-americký institut	306	169	12
Vysoká škola psychosociálních studií Praha	69	53	-
Vysoká škola aplikovaného práva	297	160	-
Vysoká škola ekonomie a managementu	286	166	-
Vysoká škola v Plzni	276	244	-
University of New York in Prague	344	136	85
Vysoká škola manažerské informatiky a ekonomie	118	24	-
Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů	204	115	-
Mezinárodní baptistický teologický seminář	40	6	-
Středočeský vysokoškolský institut	187	103	21
Západomoravská vysoká škola Třebíč, o. p. s.	10	1	-

Zákon č. 111/1998 Sb. (o vysokých školách), s účinností od 1. 1. 1999 umožnil vznik soukromých vysokých škol. Tyto vysoké školy poskytují bakalářské studium, plně hrazené studenty.

Terciární vzdělávání - celkový přehled o přijímacím řízení - podle formy a druhu studia

Forma studia Druh studia	Počet podaných příhlášek	Počet přihlášených ¹⁾	Index příhlášek	Počet přijatých ²⁾	Počet zapsaných ³⁾	Úspěšnost uchazečů (% přijatých z přihlášených)
2000/2001						
Celkem	229 393	110 486	2,076	54 456	52 248	49,3
denní / prezenční	190 184	82 941	2,293	44 112	42 328	53,2
v tom: bakalářský studijní program	42 247	31 231	1,353	10 186	8 365	32,6
magisterský studijní program	130 043	65 969	1,971	29 500	27 904	44,7
vyšší odborné školy	17 894	12 565	1,424	8 275	6 949	65,9
dálkové / distanční a kombinované	39 209	32 323	1,213	10 859	10 166	33,6
v tom: bakalářský studijní program	20 497	17 886	1,146	4 746	4 476	26,5
magisterský studijní program	15 386	13 595	1,132	4 054	3 876	29,8
vyšší odborné školy	3 326	3 068	1,084	2 207	1 856	71,9
2001/2002						
Celkem	265 663	113 714	2,340	66 698	64 001	58,7
denní / prezenční	230 746	89 208	2,590	55 791	53 490	62,5
v tom: bakalářský studijní program	58 921	39 750	1,480	15 850	12 744	39,9
magisterský studijní program	146 249	67 509	2,170	34 468	31 938	51,1
vyšší odborné školy	25 579	17 963	1,420	12 162	10 239	67,7
dálkové / distanční a kombinované	34 917	28 875	1,210	11 534	10 769	39,9
v tom: bakalářský studijní program	21 699	18 787	1,160	6 442	5 942	34,3
magisterský studijní program	10 583	9 545	1,110	3 562	3 290	37,3
vyšší odborné školy	2 635	2 519	1,050	1 708	1 577	67,8
2002/2003						
Celkem	263 476	119 130	2,212	73 720	70 464	61,9
denní / prezenční	224 554	91 831	2,445	60 602	58 005	66,0
v tom: bakalářský studijní program	77 180	50 322	1,534	24 946	20 431	49,6
magisterský studijní program	121 213	61 248	1,979	32 705	29 181	53,4
vyšší odborné školy	26 161	19 402	1,348	12 769	10 736	65,8
dálkové / distanční a kombinované	38 922	32 100	1,213	13 961	12 823	43,5
v tom: bakalářský studijní program	26 211	22 278	1,177	8 743	8 008	39,2
magisterský studijní program	9 421	8 557	1,101	3 279	2 991	38,3
vyšší odborné školy	3 289	3 097	1,062	2 116	1 881	68,3

¹⁾ Každý uchazeč je započten pouze jednou - bez ohledu na to, kolik přihlášek ke studiu podal.

²⁾ Každý přijatý je započten pouze jednou - bez ohledu na to, na kolik škol byl přijat.

³⁾ Každý zapsaný je započten pouze jednou - bez ohledu na to, na kolik škol se zapsal.

Naděje na dosažení vysokého vzdělání pro ty, kteří o ně mají zájem, stoupá. Počet přijatých do tzv. terciárního vzdělávání (vysoké a vyšší odborné školy) roste totiž daleko rychleji než počet přihlášených. Jestliže ve školním roce 2000/2001 podalo přihlášku o 2,9% více uchazečů než v roce předchozím a ve školním roce 2002/2003 meziročně o 4,8% více, pak přijatých zájemců o studium bylo v těchto letech o 22,5%, resp. o 26,5% více.

Celkové procento úspěšnosti přijetí v celé sféře terciárního vzdělávání však zvyšují vyšší odborné školy, kde je pravděpodobnost přijetí ke studiu vyšší proti studiu bakalářskému a magisterskému, jak je patrné z tabulky.

Terciární vzdělávání - uchazeči o studium - podle typu školy

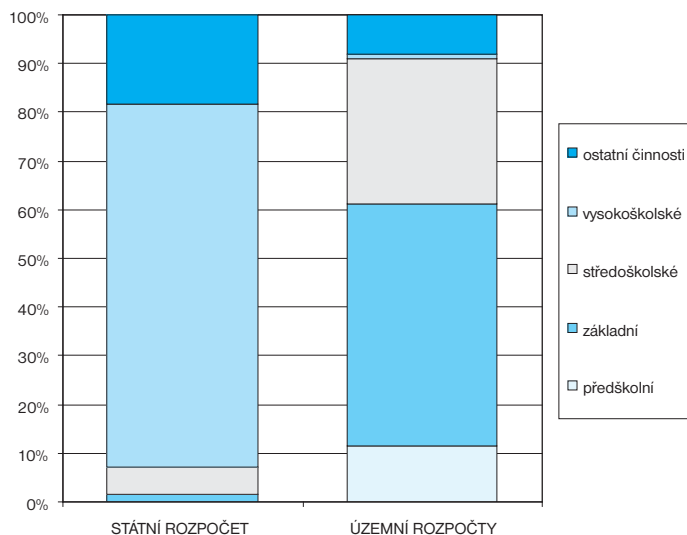
Ukazatel	2000/2001	2001/2002	2002/2003
Přihlášení celkem¹⁾	110 486	113 714	119 130
v tom: jen na vysokou školu	95 080	93 395	96 910
jen na vyšší odbornou školu	7 001	8 714	10 282
na VŠ i VOŠ současně	8 405	11 605	11 938
Přijetí celkem²⁾	54 456	66 698	73 720
v tom: jen na vysokou školu	44 010	52 863	58 897
jen na vyšší odbornou školu	9 242	12 022	12 643
na VŠ i VOŠ současně	1 204	1 813	2 180
Zapsaní celkem³⁾	52 248	64 001	70 464
v tom: jen na vysokou školu	43 451	52 198	57 862
jen na vyšší odbornou školu	8 535	11 474	12 122
na VŠ i VOŠ současně	262	329	480

¹⁾ Každý uchazeč je započten pouze jednou - bez ohledu na to, kolik přihlášek ke studiu podal.

²⁾ Každý přijatý je započten pouze jednou - bez ohledu na to, na kolik škol byl přijat.

³⁾ Každý zapsaný je započten pouze jednou - bez ohledu na to, na kolik škol se zapsal.

Výdaje na vzdělávání v roce 2003

UŽITEČNÉ ODKAZY

Český statistický úřad:

www.czso.cz/skolstvi

www.czso.cz/rocenka_skolstvi

Další:

www.msmt.cz Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

www.uiv.cz Ústav pro informace ve vzdělávání

portal.skolaonline.cz Vzdělávací a informační portál Škola online

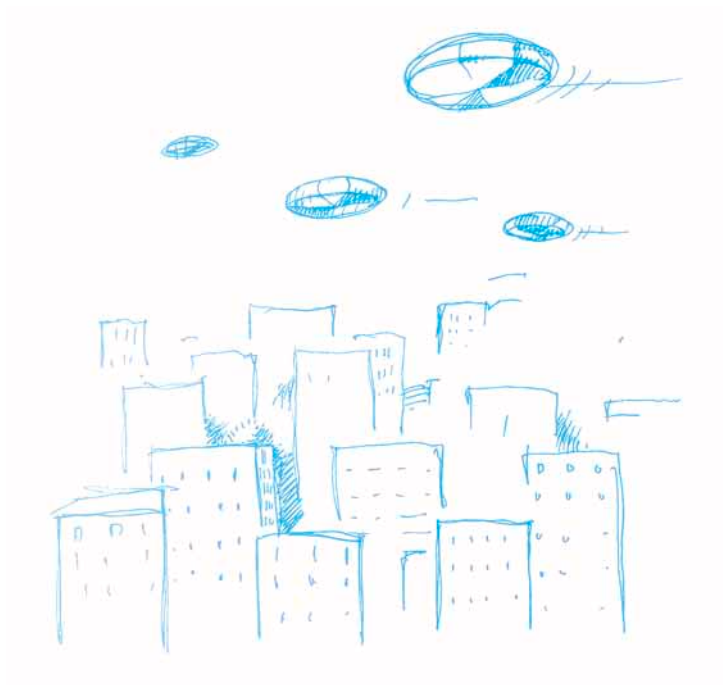
www.ceskaskola.cz Česká škola – web pro základní a střední školy

www.ceremat.cz Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání

KVÍZOVÉ OTÁZKY

Odpovědi na kvízové otázky najdete na konci publikace.

1. Bylo ve školním roce 2003/2004 na některém typu škol více učitelů než učitelek? Kde byl rozdíl nejmenší?
2. Kde dochází k největšímu počtu úrazů dětí a žáků ve školách?
3. Jak velký je maximální rozdíl mezi výdaji na 1 žáka 2. stupně základní školy v krajích v roce 2003?

Víte, že...

Průmysl a stavebnictví patří k nejdůležitějším odvětvím národního hospodářství, protože z jejich vývoje se dá usoudit na budoucí růst celé ekonomiky? Ten se měří ukazatelem, který ekonomové nazývají hrubý domácí produkt (HDP). Na jeho dynamice závisí i rozvoj těch sfér, které samy nic hmotného neprodukuje, ale jsou pro fungování společnosti nezbytné – školství, zdravotnictví, kultura, správa země a další.

Víte, že v roce 2003 vzrostl proti roku 1994 objem silniční nákladní dopravy 12krát? Že firem bylo 13krát víc než v roce 1990, průmysl měl 1,3 mil. pracovníků, ale více než polovina zaměstnaných v ekonomice pracovala ve službách? Že klesá podíl orné půdy, že počet vyvezených osobních aut stoupl v roce 2004 proti roku 1994 o 250% a přes 36% českého vývozu směřovalo do Německa? Že zahájených staveb rodinných domů bylo o téměř polovinu víc než v roce 2000?

Není-li uvedeno jinak, všechna data se týkají roku 2003.

Organizační struktura národního hospodářství

Dobře hospodařit znamená dobře zacházet se zdroji. Je to tím těžší, čím složitější je systém. Hospodaření v rodině má na jedné straně zdroje, to znamená výtěžky a jiné příjmy rodičů, na druhé straně velmi rozmanité výdaje jejich členů. I nesrovnatelně složitější systém země, národní hospodářství, funguje stejně – vytváří zdroje a dále je spotřebovává. Dochází k tomu díky zákonitostem a vzájemným vazbám, které fungují samy o sobě a potřeba zásahů je ve srovnání s hospodařením rodiny výrazně menší. V tržní ekonomice rozhoduje o umístění zdrojů trh, síla hospodářské politiky závisí na rozhodnutí vlád. Důležitá je i udržitelnost rozvoje. Organizační strukturu národního hospodářství tvoří firmy (podniky), ale také soukromé osoby, které mají postavení podnikatele (více v poznámce s vykřičníkem). Tyto ekonomické subjekty zaměstnávají pracovníky a vyrábějí či poskytují služby. Za tím účelem nakupují suroviny a materiál (i ze zahraničí), investují do strojů a své výrobky pak prodávají (i do zahraničí). Takovýmto způsobem, velmi zjednodušeně popsáno, funguje národní hospodářství.

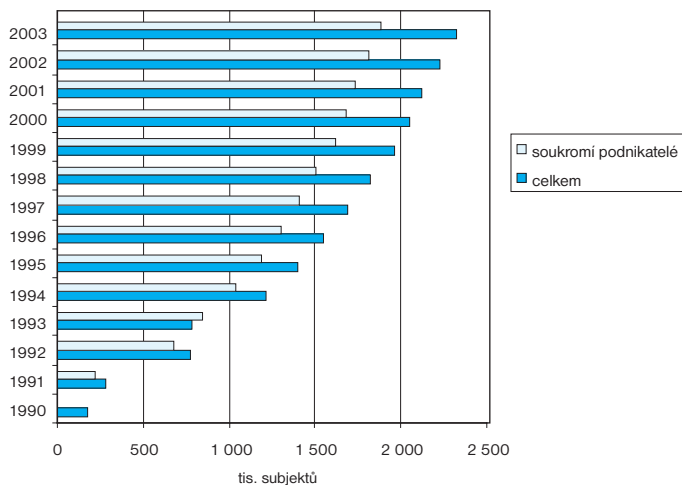
Údaje o organizační struktuře národního hospodářství jsou sestaveny z dat vedených v **Registru ekonomických subjektů (RES)**. V něm jsou evidovány **ekonomické subjekty**, tj. právnické osoby a dále fyzické osoby, které mají postavení podnikatele. Slouží především pro statistická zjišťování.

NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

Ekonomické subjekty podle převažující činnosti (stav k 31. 12.)

	1993		1995		2000		2003	
	Počet	v %	Počet	v %	Počet	v %	Počet	v %
Celkem	1 250 216	100,0	1 321 096	100,0	2 050 770	100,0	2 325 977	100,0
Zemědělství, myslivost, lesnictví	90 893	7,3	112 816	8,5	130 595	6,4	133 879	5,8
Rybolov a chov ryb	421	0,0	375	0,0	588	0,0	655	0,0
Těžba nerostných surovin	1 039	0,1	637	0,0	558	0,0	620	0,0
Zpracovatelský průmysl	229 521	18,4	185 703	14,1	262 130	12,8	305 272	13,1
Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	1 352	0,1	1 546	0,1	1 281	0,1	1 423	0,1
Stavebnictví	171 760	13,7	142 831	10,8	221 417	10,8	256 273	11,0
Obchod; opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost	294 727	23,6	412 289	31,2	638 014	31,1	667 757	28,7
Ubytování a stravování	66 186	5,3	54 347	4,1	97 751	4,8	115 373	5,0
Doprava, skladování a spoje	48 213	3,9	46 835	3,6	70 390	3,4	82 293	3,5
Finanční zprostředkování	3 799	0,3	8 439	0,6	71 321	3,5	70 379	3,0
Činnosti v oblasti nemovitosti a pronájmu; podnikatelské činnosti	220 321	17,6	213 991	16,2	334 317	16,3	426 402	18,3
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	10 237	0,8	9 016	0,7	11 559	0,6	11 702	0,5
Vzdělávání	16 167	1,3	15 258	1,2	23 998	1,2	33 591	1,4
Zdravotní a sociální péče; veterinární činnosti	20 268	1,6	26 639	2,0	29 640	1,4	32 701	1,4
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	74 584	6,0	90 150	6,8	156 966	7,7	187 415	8,1

Ekonomické subjekty

V roce 2003 byl počet ekonomických subjektů 13krát vyšší než v roce 1990, počet soukromých podnikatelů vzrostl 15krát. Zatímco v roce 1990 činil podíl státních podniků na úhrnném počtu 2%, v roce 2003 pouze 0,04%. Novým jevem byl příchod zahraničních investorů, kteří vstupovali s kapitálem do českých firem (koupí celého podniku nebo jeho části) nebo stavěli nové firmy tzv. „na zelené louce“. Počet podniků se zahraniční majetkovou účastí v České republice stoupl za uvedené období téměř 12krát, z 9 333 v roce 1990 na 108 960 v roce 2003. Celkem bylo v roce 2003 podle RES zaregistrováno 2 325 977 ekonomických subjektů.

Počty firem se zahraniční majetkovou účastí nemusí zcela vypovídat o jejich podílu na ekonomickém výkonu země. V ČR je však podíl na výkonech průmyslu a zejména na vývozu velmi významný – na tržbách (objemu peněz získaném prodejem výrobků) v průmyslu se podílejí více než polovinou a na přímém průmyslovém vývozu dokonce z více než 70%, přestože zaměstnávají jen 38% počtu zaměstnanců odvětví.

PRŮMYSL

Průmysl je velmi členitým odvětvím národního hospodářství. Zahrnuje těžbu nerostných surovin, zpracovatelský průmysl a výrobu a rozvod elektřiny, plynu a vody. Často používaný výraz „strojírenství“ patří do průmyslového odvětví Výroba a opravy strojů a zařízení.

Po svém vzniku v roce 1918 získalo tehdejší Československo kvalitní průmyslovou základnu s významným zastoupením kovodělného průmyslu, protože české země patřily k průmyslově nejrozvinutějším částem Rakouska-Uherska. Od té doby se struktura průmyslu v různých obdobích měnila podle toho, jak rostla či klesala váha určitých průmyslových odvětví.

V roce 2003 stržily průmyslové firmy za prodej zboží 2,1 bil. korun. Zaměstnávaly 1,3 mil. pracovníků, jejichž počet klesl za léta 1989 až 2004 o 560 tisíc. Na hrubém domácím produktu (HDP), měřícím úhrnné výkonnosti ekonomiky, se podílely z jedné třetiny. Zahraniční investoři oceňují, že čeští pracovníci v průmyslu jsou ve srovnání s pracovníky v jejich mateřských zemích levnější a přitom vysoce kvalifikovaní. Průměrná mzda zaměstnaných v průmyslu v roce 2003 činila 16 308 korun. (Více o zahraničních investorech v části Organizační struktura národního hospodářství).

Aktivní podnikatelské subjekty a průměrný počet zaměstnanců v průmyslu v členění podle odvětví

	Počet aktivních podnikatelských subjektů				Průměrný evidenční počet zaměstnanců (tis. fyz. osob)			
	2000	2001	2002	2003	2000	2001	2002	2003
Průmysl celkem	149 530	160 794	160 349	156 124	1 369	1 379	1 350	1 308
v tom:								
C Těžba nerostných surovin	270	289	296	283	59	57	52	50
Těžba energetických surovin	38	42	39	40	51	49	45	43
Těžba ostatních nerostných surovin	232	247	257	243	8	8	7	7
D Zpracovatelský průmysl	148 560	159 730	159 204	154 996	1 237	1 253	1 227	1 192
Výroba potravinářských výrobků a nápojů a tabákových výrobků	6 320	6 424	6 244	6 186	141	140	139	136
Výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	15 061	14 290	13 649	13 544	116	114	104	93
Výroba usní a výrobků z usní	1 060	1 502	1 239	1 078	20	18	16	12
Zpracování dřeva, výroba dřevařských výrobků kromě nábytku	26 178	27 793	30 160	29 664	48	50	47	46
Výroba vlákniny, papíru a výrobků z papíru; vydavatelství a tisk	8 067	9 447	9 262	10 141	52	52	52	52
Výroba koksů, jaderných paliv, rafinérské zpracování ropy	15	18	22	21	4	4	3	3
Výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken	1 718	1 905	1 759	1 256	44	42	43	42
Výroba pryžových a plastových výrobků	2 609	3 349	2 501	2 948	54	61	63	67
Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	6 839	7 172	7 172	7 201	81	80	78	74
Výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků	33 806	38 587	37 688	36 961	206	202	195	188
Výroba a opravy strojů a zařízení j. n.	7 258	7 258	6 911	7 371	149	144	145	144
Výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení	24 341	27 202	26 458	24 550	148	162	158	157
Výroba dopravních prostředků a zařízení	807	1 263	942	961	102	108	113	110
Zpracovatelský průmysl j. n.	14 481	13 520	15 197	13 114	72	76	71	68
E Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	700	775	849	845	73	69	71	a

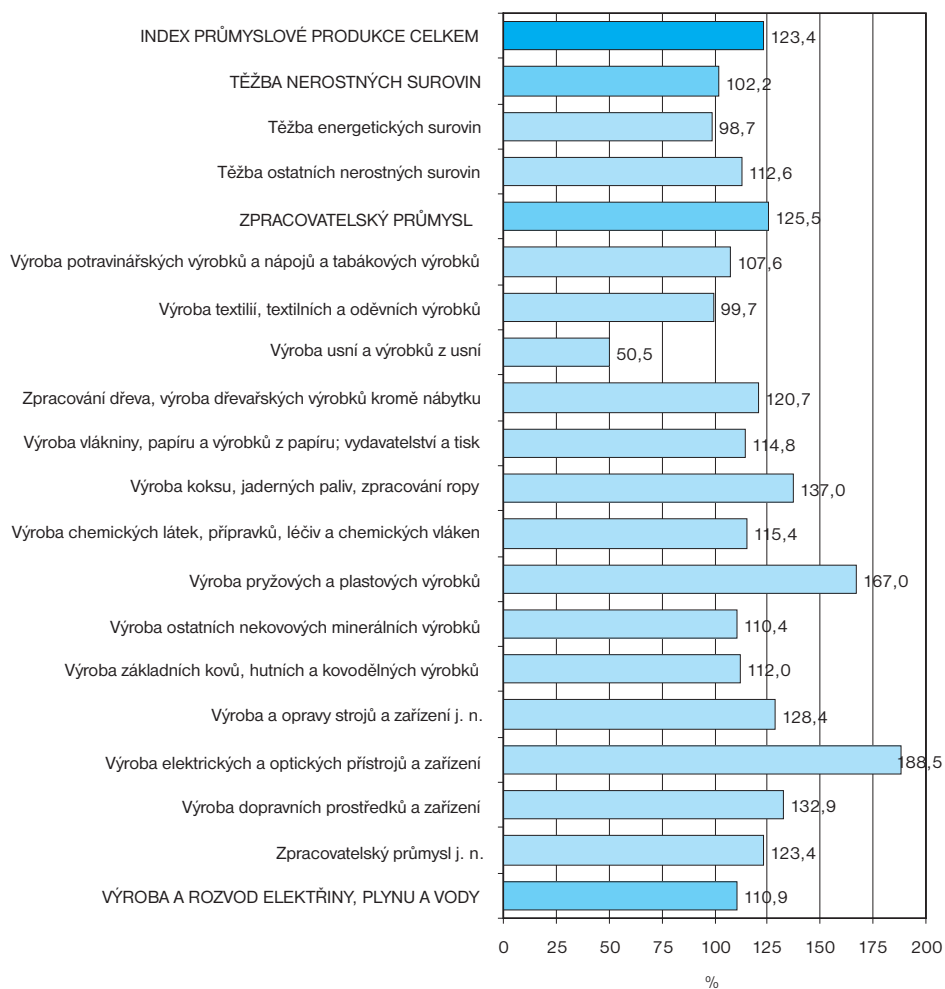
NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

Výroba vybraných výrobků

Ukazatel	Měřicí jednotka	1993	1995	2000	2003
Uhlí hnědé	tis. t.	65 119	57 163	49 854	49 792
Hnojiva dusíkatá	tis. t.	194	265	257	251
Plastické hmoty	tis. t.	421	496	628	773
Pytle, sáčky a kelímky z plastů	t	5 535	6 895	20 761	26 215
Portlandský cement	tis. t.	5 393	4 831	4 093	3 502
Jeřáby	ks	594	725	484	917
Energie elektrická	GWh	58 882	60 847	73 466	83 227
Maso hovězí čerstvé nebo chlazené	t	135 965	99 685	74 687	78 680
Maso vepř. čerstvé nebo chlazené	t	252 023	223 257	181 512	227 789
Drůbež nedělená, čerstvá nebo chlazená	t	.	25 274	41 723	74 208
Drůbež nedělená, zmrazená	t	.	92 945	66 011	38 133
Mléko a smetana s obsahem tuku do 6 %	tis. l	659 059	533 132	474 586	496 772
Mléko a smetana s obsahem tuku nad 6 %	tis. l	69 665	85 679	26 032	27 113
Máslo	t	83 193	70 468	63 882	58 108
Sýry a tvaroh	t	108 335	119 161	151 666	149 112
Chléb čerstvý	t	365 865	361 052	335 784	345 828
Pečivo čerstvé běžné	t	199 703	225 308	267 994	279 440
Pečivo čerstvé cukrářské	t	24 775	30 042	43 637	52 495
Destiláty, likéry a ostatní lihové nápoje	tis. l	88 932	77 902	69 367	57 636
Víno z čerstvých hroznů, kromě šumivého, vinný mošt	tis. l	52 480	69 793	53 815	73 978
Pivo	tis. hl	17 366	17 687	17 796	18 216
Minerální vody a sodovky bez přísad	tis. l	181 510	358 348	680 091	846 702
Ostatní nealkoholické nápoje	tis. l	471 731	776 772	1 508 221	1 619 548
Prádlo ložní	tis. kusů	4 527	4 224	3 896	5 021
Koberce a ostatní textilní podlahové krytiny	tis. m ²	10 018	7 270	10 005	7 468
Oděvy nepletené, neháčkované	tis. kusů	8 706	7 013	5 966	5 218
Oděvy pletené, háčkované	tis. kusů	995	1 359	926	1 182
Obuv usňová	tis. párů	15 057	15 002	3 398	1 202
Kabelky	kusy	.	339 865	175 296	114 952
Noviny, časopisy, periodika vycházející nejméně 4x týdně	mil. kusů	963	927	734	480
Mýdla	t	28 417	36 054	36 613	30 392
Lustry a ost. stropní svítidla	tis. kusů	627	635	2 909	5 855
Motorová vozidla pro nákladní dopravu	kusy	33 873	22 052	23 641	666
Motocykly a jízdní kola s pomocným motorem	kusy	20 960	7 210	6 389	i.d.
Kola jízdní	kusy	461 854	518 849	229 377	i.d.
Dřevěný nábytek do ložnic	kusy	68 698	109 676	188 413	226 006
Dřevěný nábytek do jídelen a obývacích pokojů	kusy	143 001	386 423	371 471	1 097 226
Zlatnické, stříbrnické a šperkařské výrobky a jejich díly	mil. Kč	.	539	737	584
Hračky představující zvířata nebo jiné než lidské bytosti	mil. Kč	.	142	166	141
Elektrické vláčky a příslušenství k nim; zmenšené modely a ost.	mil. Kč	.	122	117	1 180
Tužky, tuhy, pastely, kreslicí uhle, psací nebo kreslicí křídly	mil. Kč	189	302	696	681

Během krátkého období let 2000 až 2003 stoupla nejvíce výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení (o 88,5%) a výroba plastů a výrobků z gumy (o 67%). Naopak produkce kožedělného průmyslu klesla na polovinu. Bereme-li růst vybraných výrobků v hmotném vyjádření, pak v roce 2003 bylo proti roku 1993 vyrobeno 4,7krát více litrů minerálních vod, 3,4krát více ostatních nealkoholických nápojů, zatímco objem piva zůstal téměř nezměněn. Řekli byste, že proti roku 1995 byla produkce drůbeže v čerstvém či chlazeném stavu téměř třikrát vyšší a u drůbeže ve zmrazeném stavu poklesla zhruba na polovinu? A že například výroba elektrických vláček a zmenšených modelů vyjádřená v korunách vzrostla během let 1995 až 2003 téměř 10krát a jen v roce 2003 jich bylo vyrobeno za 1,2 mld. korun?

Indexy průmyslové produkce v roce 2003 (2000 = 100)

ZEMĚDĚLSTVÍ

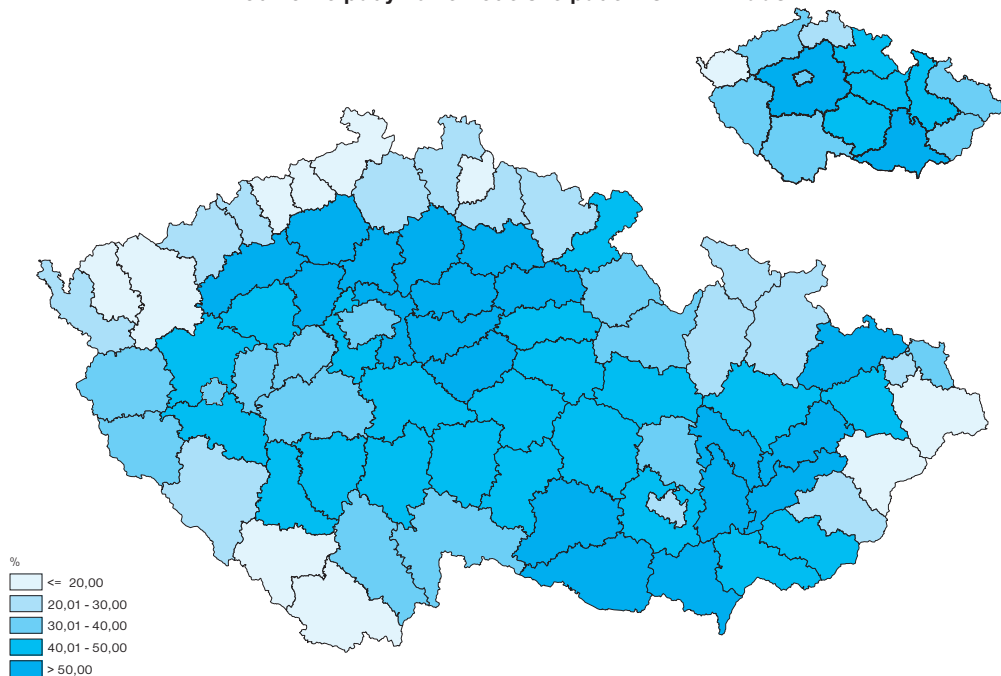
Podíl zemědělství na HDP ukazuje stupeň rozvinutosti země. Čím je nižší, tím je země považována za hospodářsky vyspělejší - její obyvatelé tráví méně času obstaráváním prostředků pro svoji výživu. V České republice pracovalo v roce 2003 v zemědělství 3,4% z celkového počtu zaměstnaných v národním hospodářství a jeho podíl na HDP činil 2,6%. Zemědělství nezajišťuje pouze výživu, ale působí také na životní prostředí, utváření i podobu krajiny.

Podle údajů za rok 2003 bylo pro zemědělství využíváno 54,1% rozlohy země, v roce 1993 šlo o 54,3%. Klesl i podíl orné půdy - na 71,7% úhrnu zemědělských ploch. Vysoké podíly orné půdy jsou zejména ve středních Čechách a na jižní Moravě. Ekologicky bylo v roce 2003 obhospodařováno 4,6% půdy, zatímco v roce 1995 jen 0,4%. Stav hospodářských zvířat s výjimkou drůbeže klesají, roste však jejich užitkovost. Klesá i spotřeba masa, mléka a vajec na jednoho obyvatele. Co pokládáte za hlavní důvody tohoto vývoje? Více než polovina ploch je oseta obilím, ale postupně až na 17% ploch se zvýšil podíl technických plodin, jako je slunečnice, sója, léčivé rostliny, apod. Čím byste vysvětlili snižující se osevní plochy některých druhů plodin?

Bilance půdy (stav k 31. 12.)

	v tis. ha			
	1993	1995	2000	2003
Celková výměra ČR	7 887	7 887	7 887	7 887
v tom:				
zemědělská půda	4 282	4 280	4 280	4 269
z toho:				
orná půda	3 173	3 143	3 082	3 062
chmelnice	11	11	11	11
vinice	16	16	16	17
trvalé travní porosty	873	902	961	971
nezemědělská půda	3 604	3 607	3 607	3 618
Podíl zeměd. půdy na celkové rozloze ČR (v %)	54,3	54,3	54,3	54,1
Podíl orné půdy na zemědělské půdě (v %)	74,1	73,4	72,0	71,7
Ekologicky obhospodařovaná půda		15	166	197
Podíl ekologicky obhospodařované půdy (v %)		0,4	3,9	4,6

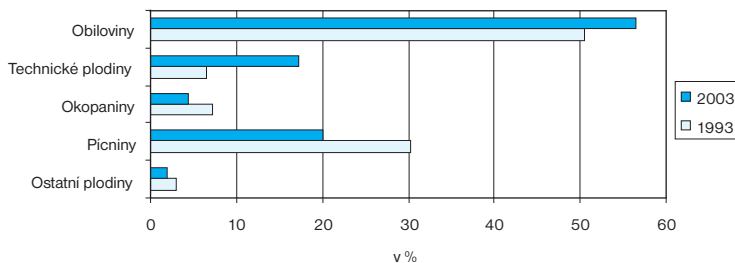
Podíl orné půdy na zemědělské půdě k 31. 12. 2003

Hektarové výnosy sklizně hlavních zemědělských plodin

	v t/ha		
	Průměr let		
	1990-1994	1995-1999	2000-2004
Obiloviny	4,52	4,17	4,45
Luskoviny	2,57	2,38	2,27
Okopaniny	20,22	31,40	37,16
Technické plodiny	.	2,17	2,17
Píceřiny na orné půdě - seno	6,62	6,10	5,71

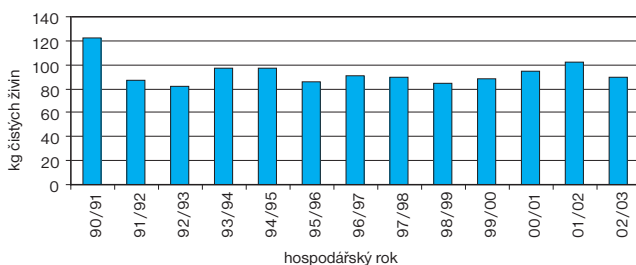
Osevní plochy zemědělských plodin

SKLIZEŇ hlavních zemědělských plodin

	v tis. t		
	Průměr let		
	1990-1994	1995-1999	2000-2004
Obiloviny	7 320	6 765	7 022
Luskoviny	156	127	78
Okopaniny	2 415	5 491	4 590
Technické plodiny	.	784	934
Píceřiny na orné půdě	6 520	4 834	3 356

Spotřeba průmyslových hnojiv na 1 ha zemědělské půdy (bez samostatně hospodařících rolníků)

Stavy hospodářských zvířat

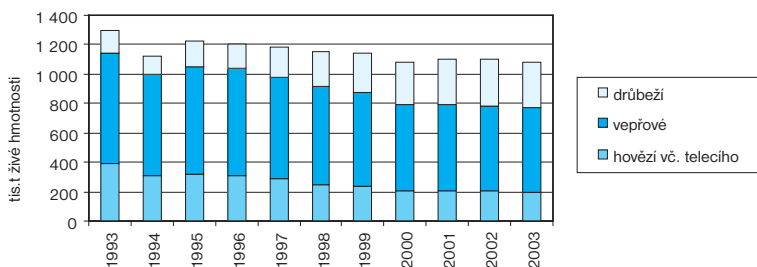
	v tis. ks			
	1993	1995	2000	2003
Skot	2 161	1 989	1 582	1 428
Prasata	4 071	4 016	3 594	3 127
Ovce a berani	196	134	90	116
Drůbež	24 974	27 875	32 043	25 494

NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

Užitkovost hospodářských zvířat

	Měřicí jednotka	1993	1995	2000	2003
Průměrná roční dojivost 1 krávy	litry	3 823,5	4 117,2	5 254,6	5 756,2
Průměrná roční snáška 1 slepice	ks	241,9	260,7	277,0	275,2

Výroba masa

Výroba, spotřeba, dovoz a vývoz masa, mléka a vajec

	Měřicí jednotka	1993	1995	2000	2003
Maso					
Výroba celkem	tis. t ž. hm.	1 297	1 229	1 084	1 078
Spotřeba na 1 obyvatele	kg	84,3	82,0	79,4	80,6
Dovoz	tis. tun	.	31	61	89
Vývoz	tis. tun	.	12	16	27
Mléko					
Výroba celkem	mil. litrů	3 350	3 031	2 708	2 646
Spotřeba na 1 obyvatele	litry	72,8	64,6	57,8	56,7
Dovoz	mil. litrů	.	5	24	51
Vývoz	mil. litrů	.	17	21	14
Vejce					
Snáška vajec	mil. ks	3 100	3 047	3 064	1 859
Spotřeba na 1 obyvatele	ks	318	290	275	256
Dovoz	tuny	.	2 574	3 467	3 428
Vývoz	tuny	.	5 041	4 311	8 301

MYSLIVOST A RYBÁŘSTVÍ

Pro myslivost je v České republice využíváno 6 755 tis. ha výměry honebních ploch. Tyto honitby zahrnují lesní pozemky, pole a některé vodní plochy. Stavů zvěře jsou sledovány, což má význam pro jejich ochranu a také veterinární medicínu. Znalost početních stavů zvířat pomáhá přirozené rovnováze živočichů v přírodě, brání vyhubení některých druhů nebo naopak jejich nadměrným přírůstkům. V letech 1993 až 2003 stoupaly výrazně stavy vysoké a černé zvěře, což podle zemědělců značně poškozovalo jejich produkci. Na druhé straně dlouhodobě klesá počet zajíců, bažantů a koroptví. Co stojí podle vás za úbytky této zvěře?

Vedle myslivosti využívá přírodní zdroje i rybolov. Vodních ploch je v České republice přibližně 159 tis. hektarů. Ročně se v rybnících, rybochovných zařízeních a ve sportovních revírech uloví přibližně 25 tis. tun sladkovodních ryb, hlavně kapra. Objemy ostatních druhů ryb jsou z pohledu chovu určeného k prodeji nepodstatné. Povodně v roce 2002 sice chov ryb poškodily, ale produkce kapra nebyla výrazněji narušena. V posledních letech stoupá obliba rybiho masa a je ho potřeba více dovážet. V roce 2003 bylo dovezeno za 225 mil. korun ryb a jiných vodních živočichů, a to hlavně z Číny.

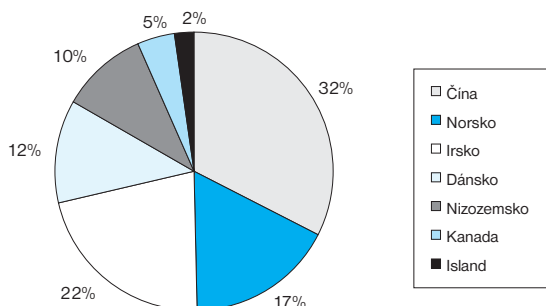
Jarní kmenové stavy zvěře (stav k 31. 3.)

	v kusech			
	1993	1995	2000	2003
Zvěř jelení	20 841	17 712	24 373	23 096
Zvěř srnčí	227 015	221 450	263 609	272 864
Zvěř černá	25 094	26 492	42 831	44 705
Zajíci	396 264	386 652	365 481	329 065
Koroptve	63 833	73 641	52 154	52 852
Bažanti	265 111	244 231	261 536	260 520

Výlov ryb v rybnících a tekoucích vodách

	1993	1995	2000	2003
Výlov ryb celkem v tunách	23 427	22 608	24 129	24 797
z toho (v %):				
kapr obecný	85,8	85,0	85,6	84,5
tolstolobec pestrý a tolstolobik bílý	2,7	1,9	2,2	3,0
pstruh duhový	2,4	3,0	3,0	2,5
amur bílý	1,1	1,3	1,0	1,7
štika	0,9	1,0	1,0	1,0
lín	1,3	1,4	1,1	1,0

Dovoz ryb v roce 2003 podle hlavních zemí

STAVEBNICTVÍ

Stavebnictví patří k významným odvětvím ekonomiky. Jestliže investice do strojů ukazují na budoucí prosperitu, investice do staveb odrážejí rostoucí bohatství země – platí to zejména o výstavbě bytů a nevýrobních budov. Stavby sloužící tzv. infrastruktuře (dálnice, rozvody plynu, elektřiny a vody) stejně jako i stavby výrobních budov mají pro budoucí vývoj země tytéž příznivé dopady jako investice do strojů. Je samozřejmě důležité, kdo výstavbu platí - mohou to být podnikatelé, stát nebo sami lidé. Od poloviny 90. let minulého století to však byli ve stále rostoucí míře také zahraniční investoři. V roce 2003 pracovalo ve stavebnictví 7,9% z celkového počtu zaměstnaných. Nejvíce lidí bylo zaměstnáno ve stavebních firmách o velikosti 25-49 zaměstnanců (viz tabulka - statistická zjišťování byla prováděna u firem s 20 a více zaměstnanci).

Stavební práce podle směru výstavby ^{1/}

	v mil. Kč, běžné ceny			
	2000	2001	2002	2003
Stavební práce celkem	259 670	295 706	311 172	346 752
Stavební práce podle dodavatelských smluv na nové výstavbě, modernizacích a rekonstrukcích v tuzemsku	193 596	219 192	228 344	252 005
v tom (%):				
bytové budovy	15,4	15,0	15,5	17,3
nebytové budovy nevýrobní	19,4	16,4	17,0	16,2
nebytové budovy výrobní	27,5	33,7	30,4	29,5
inženýrské stavby	35,6	33,7	35,8	35,4
vodohospodářské stavby	2,1	1,2	1,3	1,6

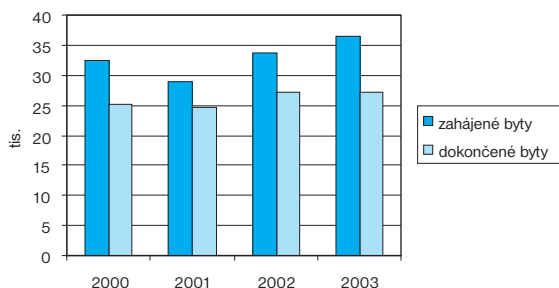
^{1/} údaje vztahující se k souboru všech podniků

Pracovníci ve stavebnictví a zaměstnanci ve stavebních podnicích (s 20 a více zaměstnanci)

	v tis. osob			
	2000	2001	2002	2003
Pracovníci celkem ^{1/}	394,9	380,9	373,8	381,6
Zaměstnanci celkem	164,9	158,6	156,6	153,8
Zaměstnanci podle velikosti podniku:				
20 - 24	9,3	9,3	9,4	9,9
25 - 49	33,4	34,5	35,2	34,6
50 - 74	20,2	19,7	20,6	21,3
75 - 99	13,5	13,6	13,1	12,6
100 - 199	27,4	25,2	25,0	23,8
200 - 299	13,1	13,0	11,6	11,1
300 - 399	8,5	7,1	7,3	6,7
400 - 499	5,1	5,0	4,3	4,9
500 - 999	12,5	11,7	10,5	8,8
1 000 a více	21,9	19,5	19,6	20,1

^{1/} údaj o počtu pracovníků, na rozdíl od ostatních údajů v této tabulce, zahrnuje kromě zaměstnanců ekonomických subjektů podnikatelské sféry i soukromé podnikatele

Bytová výstavba ^{1/}

^{1/} ve stavbách pro bydlení, v domech s pečovatelskou službou, v nebytových objektech, adaptovaných nebytových prostorách

Byty v nových budovách podle způsobu výstavby

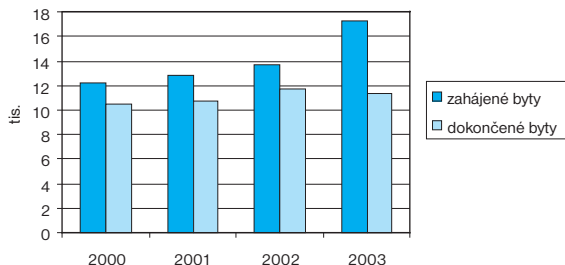
	v %			
	2000	2001	2002	2003
Počet dokončených bytů	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom:				
z cihel, tvárníc a bloků	69,0	71,3	85,0	73,7
z panelových bloků a blokových panelů	22,2	19,4	10,6	22,0
celomontované	6,2	6,3	2,5	3,6
ostatní	2,6	3,0	1,9	0,7

Velikosti bytů v dokončených bytových domech

	2000	2001	2002	2003
Podíl z celkového počtu bytů (%)				
garsoniery	8,5	9,7	11,5	7,9
byty s kuchyní a 1 pokojem ^{1/}	22,8	21,3	31,5	21,2
2 pokoje	37,5	36,7	31,1	38,3
3 pokoje	25,7	25,1	20,7	26,0
4 a více pokojů	5,5	7,2	5,2	6,6
Počet pokojů na 1 byt	2,0	2,1	1,9	2,1
Průměrná obytná plocha 1 bytu (m ²)	45,2	48,0	43,7	49,3

^{1/} vč. dvougarsonier

Byty v rodinných domech

NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

Velikosti bytů v dokončených rodinných domech

	2000	2001	2002	2003
Podíl z celkového počtu bytů (%)				
garsoniery	0,3	0,4	0,3	0,4
byty s kuchyní a 1 pokojem ^{1/}	1,1	1,2	1,1	1,3
2 pokoje	5,4	5,4	5,4	4,6
3 pokoje	17,0	17,4	15,9	15,9
4 a více pokojů	76,1	75,6	77,3	77,7
Počet pokojů na 1 byt	4,4	4,4	4,4	4,4
Průměrná obytná plocha 1 bytu (m ²)	96,9	96,3	97,0	96,6

^{1/} vč. dvugarsonier

Dokončené bytové a rodinné domy v nové výstavbě

	Celkem	v tom	
		bytové domy	rodinné domy
2000 - počet domů	10 031	330	9 701
počet bytů	16 392	5 926	10 466
2001 - počet domů	10 294	322	9 972
počet bytů	16 605	5 912	10 693
2002 - počet domů	11 335	326	11 009
počet bytů	18 110	6 393	11 717
2003 - počet domů	11 205	433	10 772
počet bytů	19 117	7 720	11 397

Téměř celá 90. léta nová bytová výstavba skomírala. Poté však došlo ke změně – mezi lety 2000 až 2003 vzrostl počet zahajovaných staveb bytů rychleji než počet bytů dokončených. Důvodem byla lepší možnost získat hypoteční úvěr od bank a úvěr od stavebních spořitelen. Peníze na bydlení se ve srovnání s 90. léty začaly půjčovat při výrazně nižších úrokových sazbách. Nabídka bank oslovila širší počet uchazečů, nejen bohaté rodiny, jako v předchozím období.

Zahajovaná výstavba v bytových domech vzrostla v roce 2003 proti roku 2000 o 41,5 %, u bytů v rodinných domech 8,9 %.

Byty v bytových domech se staví o něco větší, v rodinných domech zůstává jejich velikost přibližně stejná.

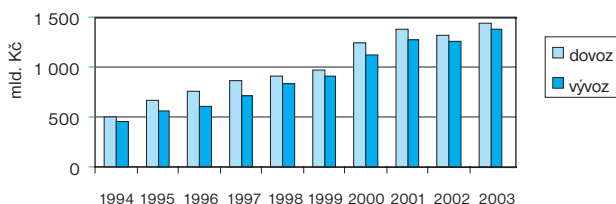

ZAHRANIČNÍ OBCHOD

Česká republika je zemí s intenzivní zahraničně-obchodní výměnou zboží. Více než polovina vytvořeného produktu se vyváží. Hodnota dovozu je rovněž významná, protože většina důležitých strategických surovin se na území ČR nevyskytuje buď vůbec nebo jen v malém množství (ropa, zemní plyn, rudy). Rozdíl mezi hodnotou vývozu a hodnotou dovozu se nazývá obchodní bilance. Je výsledkem vzájemné výměny zboží. Pokud se setkáte s výrazem záporná obchodní bilance či obchodní deficit, není tím míněno nic jiného, než že dovoz převyšuje vývoz. Chce-li země v takové situaci svůj zahraniční obchod zlepšit, musí více vyvážet než dovážet (docílit vyššího objemu vývozu než dovozu). V zahraničním obchodě ČR hraje významnou roli dovoz a vývoz strojů.

Nezáleží však pouze na tom, kolik tun (či jiných měřicích jednotek) zboží se doveze či vyveze. Jde také o to, jak se vyvíjejí ceny dovozu a ceny vývozu. Jejich vzájemný vývoj může totiž výsledek zahraničního obchodu zlepšovat nebo naopak zhoršovat. Troufnete si odhadnout, jak se do velikosti záporné obchodní bilance promítne stav, kdy ceny vývozu z dané země rostou a ceny dovozu naopak klesají? Je taková situace pro zahraniční obchod země výhodná?

Zahraníční obchod

Zahraníční obchod

	v mil. Kč			
	1994	1995	2000	2003
Dovoz	498 377	665 740	1 241 924	1 440 723
Vývoz	458 842	566 171	1 121 099	1 370 930
Bilance	-39 535	-99 569	-120 825	-69 793

Naši nejvýznamnější obchodní partneři - dovoz

	v mil. Kč				
	1994	1995	2000	2003	2003 - podíl na celku (%)
Německo	149 446	209 668	400 538	469 319	32,6
Itálie	24 099	35 485	64 194	76 501	5,3
Slovensko	65 841	78 424	74 582	74 713	5,2
Francie	18 002	26 897	61 643	70 975	4,9
Rusko	36 382	49 778	80 237	65 834	4,6
Rakousko	40 147	45 981	61 332	61 757	4,3
Polsko	12 888	18 079	44 332	59 809	4,2

NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

Naši nejvýznamnější obchodní partneři - vývoz

	v mil. Kč				
	1994	1995	2000	2003	2003 - podíl na celku (%)
Německo	156 439	209 579	453 521	507 154	37,0
Slovensko	67 800	79 480	86 056	109 114	8,0
Rakousko	32 915	37 323	66 956	85 617	6,2
Polsko	15 899	25 497	60 898	65 673	4,8
Francie	11 280	15 074	45 085	64 884	4,7
Itálie	19 060	21 112	42 388	60 713	4,4
Rusko	15 784	16 726	14 915	16 440	1,2

Dovoz vybraného zboží

	Měšící jednotka	1994	1995	2000	2003
Ropa	tis. tun	6 493	6 948	5 819	6 344
Zemní plyn	mil. m ³	7 322	8 049	9 550	6 914
Železná ruda	tis. tun	7 283	9 146	6 933	8 222
Bavlna	tis. tun	55	61	65	53
Vlna	tis. tun	6	7	20	22
Rýže	tis. tun	42	63	55	60
Osobní automobily	kusy	77 902	123 210	121 882	157 631

Vývoz vybraného zboží

	Měšící jednotka	1994	1995	2000	2003
Barevné televizory	tis. kusů	34,3	19,0	1 308,0	946,9
Obuv	mil. párů	18,7	16,8	12,4	8,1
El. motory na střídavý proud	tis. kusů	947	1 001	4 150	4 916
Osobní automobil	kusy	103 713	121 360	325 081	332 756
Bižuterie	mil. Kč	2 405	3 069	7 054	8 723
Chmel	tuny	7 562	6 530	4 650	4 397
Pivo	mil. l	154	155	167	218

V posledních letech se České republice daří zlepšovat zápornou obchodní bilanci. Neméně příznivě lze však hodnotit také vývoz v průběhu 90. let, kdy se českým firmám podařilo prosadit i na trzích s velkou konkurencí. Největšími obchodními partnery ČR jsou země Evropské unie. V roce 2004 směřovalo do Německa 36,2 % celkového vývozu a dovoz z Německa se na celkovém dovozu podílel ze 31,7 %.

Přes polovinu českého vývozu tvoří stroje a dopravní prostředky. Počet vyvezených osobních automobilů v roce 2004 byl proti roku 1994 vyšší o 233 %. Velmi rychle roste také vývoz výpočetní techniky při významném dovozu především komponent tohoto zboží z Asie. S Čínou, ale také s Ruskem, odkud je dovážena velká část objemu ropy a plynu ke zpracování, má Česká republika zápornou obchodní bilanci. Naopak přebytek obchodní bilance máme se zeměmi EU.

SLUŽBY

Stejně jako v mnoha rozvinutých zemích pracuje i v České republice v sektoru služeb nadpoloviční většina z celkového počtu zaměstnaných v národním hospodářství. Takovýto podíl je znakem vyspělé struktury ekonomiky.

Služby je možné chápat jako „nejmladší“ druh ekonomické činnosti lidí. Sami víte, že v dávných dobách představovalo zemědělství a lov hlavní a v podstatě jedinou hospodářskou aktivitu, v antice a středověku pak přistoupila řemesla a obchod. Od 19. století došlo k výraznému posunu díky novým objevům a technickým novinkám. Vznik manufaktur zahájil obrovskou průmyslovou éru vrcholící ve 20. století.

„Obsluha“ rostoucí ekonomiky si však žádala rozvoj služeb. Vznikaly stále nové a ve druhé polovině minulého století začal sektor služeb v ekonomikách vyspělých zemí podílem na zaměstnanosti a HDP převažovat nad sektorem průmyslu. V České republice pracovalo v roce 1993 ve službách 48,5% zaměstnaných v národním hospodářství, v roce 2003 tento podíl vzrostl na 56,1 %. Zcela nové druhy služeb vznikly v souvislosti s globalizací a informatikou.

Zaměstnanci v národním hospodářství

	1993		1995		2000 ¹⁾		2003 ¹⁾	
	tis. osob	%	tis. osob	%	tis. osob	%	tis. osob	%
Celkem	4 852,7	100,0	3 123,1	100,0	4 731,6	100,0	4 733,2	100,0
Sektor primární	444,3	9,2	298,9	9,6	311,1	6,6	266,5	5,6
sekundární	2 051,9	42,3	1 353,8	43,3	1 798,0	38,0	1 810,1	38,3
terciární	2 356,5	48,5	1 470,4	47,1	2 620,1	55,4	2 655,4	56,1

¹⁾ údaj celkem včetně zaměstnanců, u kterých nebylo zjištěno zařazení do sektoru

Popsaný historický vývoj se odráží i v sektorovém rozdělení národního hospodářství.

Primární sektor představuje sektor prvovýroby, tj. zemědělství, myslivost, lesnictví, rybolov a těžbu nerostných surovin.

Sekundární sektor zahrnuje sektor zpracovatelského průmyslu (tj. výrobu výrobků a polotovarů), výrobu elektřiny a odvětví stavebnictví.

Terciární sektor obsahuje služby, tj. obchod, opravy motorových vozidel a zboží, pohostinství a ubytování, cestovní ruch, dopravu a spoje, peněžnictví a pojišťovnictví, činnosti v oblasti nemovitosti a pronájmu, veřejnou správu, obranu a sociální zabezpečení, školství, zdravotnictví, podnikatelské činnosti a ostatní služby.

Obchod

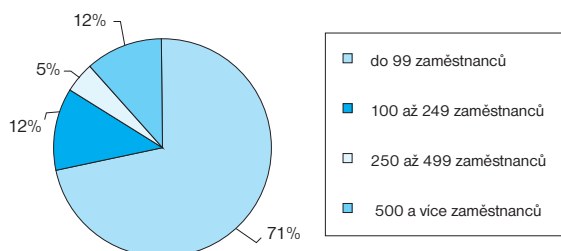
Základní ukazatele v odvětví obchodu obsahují údaje o podnicích s převažující činností obchod, tj. prodej, údržba a opravy motorových vozidel a prodej pohonných hmot, velkoobchod a zprostředkování velkoobchodu a maloobchod, opravy spotřebního zboží.

Základní ukazatele v odvětví obchodu

	2000	2001	2002	2003
Počet podniků (firem)	266 959	251 028	258 943	.
Počet pracovníků	753 562	770 648	734 811	774 032
z toho: pracující majitelé	265 556	278 383	240 221	233 181
Průměrná hrubá měsíční mzda na 1 osobu (Kč)	12 657	13 636	14 342	14 708
Tržby (mil. Kč)	2 070 851	2 263 673	2 323 077	2 618 110

V letech 2000 až 2003 ubývalo firem působících v obchodě, přičemž ale počet pracovníků rostl. Zvyšuje se tedy velikost firem a jejich majitelé zaměstnávají více lidí (počet pracujících majitelů naopak o 12% poklesl). Tržby za uvedené období rostly podstatně rychleji (+26,4%) než počet pracovníků (+2,7%) a průměrná mzda (+16,2%).

Tržby obchodu podle velikosti subjektů v roce 2003

V průběhu 90. let vzniklo v maloobchodní síti velké množství nových subjektů. V roce 1999 působilo v ČR 109 126 maloobchodních jednotek s prodejní plochou 10 150 041 m² a počtem zaměstnanců 304 990. V malých obcích prodejny zanikaly. Od druhé poloviny 90. let nastoupily na český trh supermarkety, hypermarkety a tzv. diskontní prodejny (prodej omezeného sortimentu velmi levného zboží). Trvdá konkurence mezi těmito hlavně zahraničními obchodními řetězci byla jednou z rozhodujících příčin, proč spotřebitelské ceny po roce 2000 rostly jen velmi mírně. Domníváte se, že působení velkých obchodních řetězců má u nás i jiné dopady než je stlačování cen pro spotřebitele?

Cestovní ruch

Do statistiky cestovního ruchu jsou zahrnuty údaje o kapacitě a výkonech hromadných ubytovacích zařízení a o účastnících zahraničního cestovního ruchu.

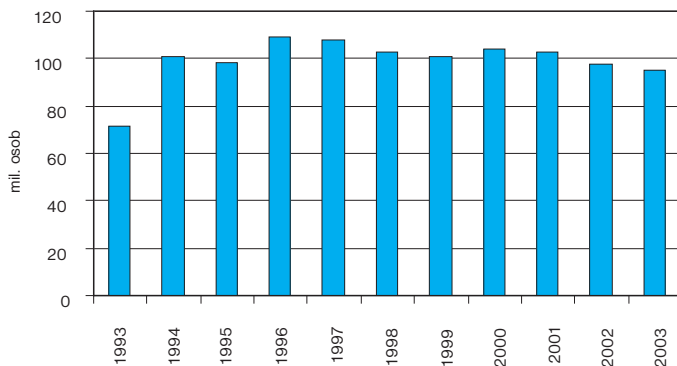
Hromadná ubytovací zařízení cestovního ruchu

	2000	2001	2002	2003
Hromadná ubytovací zařízení	7 377	7 013	9 098	8 211
Lůžka (tis.)	420	399	485	448
Místa pro stany a karavany (tis.)	39	37	40	47
Příjezdy hostů celkem (tis.)	10 446	10 571	9 610	11 346
z toho cizinci	4 489	5 110	4 579	5 076
Přenocování hostů celkem (tis.)	45 661	37 720	33 295	39 343
Průměrná délka pobytu (ve dnech)	5,4	4,6	4,5	4,5
z toho cizinci	4,5	4,2	4,2	4,3

V období 2000 až 2003 bylo pro cestovní ruch České republiky typické, že přijíždělo více hostů, ovšem na stále kratší dobu. V roce 2003 přijala hromadná ubytovací zařízení pro cestovní ruch o 8,6% turistů více než v roce 2000, z toho cizinců bylo o 13,1% více. Cizinci se na počtu ubytovaných hostů podíleli méně než polovinou. Délka pobytu se zkrátila z 5,4 dne v roce 2000 na 4,5 dne v roce 2003. Počet lůžek se zvýšil o 6,7% na 448 tisíc. Výjezdů českých občanů do zahraničí bylo v roce 2003 o 16,4% více než v roce 1993, ovšem od roku 1995 je patrný jejich pokles.

Cestovní ruch přináší České republice každoročně významné finanční přínosy. Jestliže v roce 1993 činily příjmy z pobytu cizinců 45,4 mld. korun, pak v roce 2003 už 100,3 mld. korun (nejvíce peněz, 124,9 mld. korun, připlynulo do ČR v roce 1998). Atraktivní jsou kromě přírodních krás i pamětihodnosti. Víte, že v roce 2004 bylo na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO zařazeno už 14 českých měst? Která dvě kromě Prahy byla mezi prvními?

Příjezdy zahraničních návštěvníků do ČR ¹⁾

¹⁾ rok 1993 bez úseku státní hranice se Slovenskem

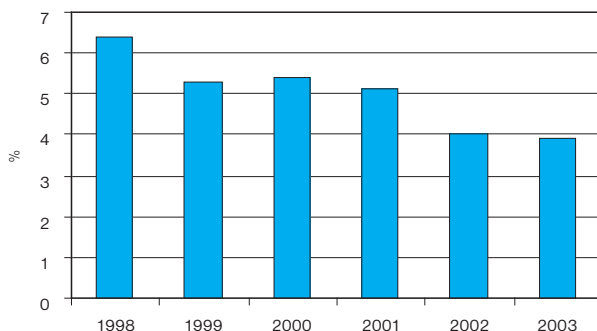
Výjezdy občanů ČR do zahraničí

	v tis. osob			
	1993 ¹⁾	1995 ²⁾	2000	2003
Celkem	30 981	44 873	38 177	36 074
z toho přes hraniční přechody:				
s Německem	16 497	16 131	10 817	9 947
s Rakouskem	7 415	7 284	6 857	7 395
s Polskem	6 509	14 925	10 341	7 888
se Slovenskem		6 248	8 756	8 806

¹⁾ bez úseku státní hranice se Slovenskem

²⁾ do srpna bez železničních hraničních přechodů se Slovenskem

Podíl příjmů z cestovního ruchu na HDP

NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

Doprava

Poloha uprostřed Evropy dělá z České republiky rušnou obchodní křižovatku. V období 1994 až 2003 došlo k velmi výraznému růstu silniční nákladní dopravy (bylo přepraveno 12krát více objemu) při mírném poklesu železniční, letecké a vodní dopravy. Jaké jsou podle vás následky takového výrazného posunu? Jak by se daly změnit?

V roce 2003 bylo proti roku 1994 přepraveno na železnici o 28 % méně osob, v silniční dopravě dokonce o 57 % méně. Letadlo však použilo jako dopravní prostředek ve srovnání s rokem 1994 téměř 3,5krát více lidí.

Výkony nákladní dopravy

Doprava	Měřicí jednotka	1994	1995	2000	2003
Železniční	tis. t	97 033	108 871	98 253	93 292
Silniční	tis. t	37 098	578 796	414 725	447 956
Vnitrozemská vodní	tis. t	4 906	4 441	1 906	1 276
Potrubní: ropa	tis. t	6 920	7 083	8 346	8 962
zemní plyn	mil. m ³	44 400	48 882	44 217	40 007
Letecká	t	27 677	17 562	18 950	19 852

Výkony osobní dopravy

Doprava	1994	1995	2000	2003
Železniční	242 182	227 147	184 735	174 179
Silniční	987 000	644 000	439 000	417 000
Letecká	1 358	1 857	3 484	4 584

v tis. osob

Infrastruktura silniční dopravy

	1995	2000	2003
Délka silnic a dálnic celkem	55 500	55 408	55 447
Dálnice v provozu	414	499	518
Silnice	55 086	54 909	54 929
v tom silnice I. třídy	6 459	6 031	6 121
silnice II. třídy	14 273	14 688	14 667
silnice III. třídy	34 354	34 190	34 141

v km

Počty vozidel

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Osobní automobily	3 192 532	3 391 541	3 492 961	3 439 745	3 438 870	3 529 791	3 647 067	3 706 012
Nákladní automobily	225 477	246 621	260 276	268 259	275 617	296 412	323 434	340 094
Motocykly	918 159	929 627	927 080	799 647	748 140	755 482	760 219	751 634

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

Hrubý domácí produkt (HDP) je základním národohospodářským ukazatelem užívaným pro měření výkonnosti celé ekonomiky. Jak z názvu vyplývá, je měřítkem produktu, ukazatelem nově vytvořené hodnoty a slouží k odhadu a srovnávání míry ekonomického rozvoje dané země. Jestliže HDP je v penězích vyjádřená hodnota všeho, co bylo vyprodukováno v zemi za jeden rok, je důležité zdůraznit, že řeč je o nově vytvořené hodnotě - do HDP se nezapočítávají suroviny a materiály spotřebované při výrobě (tzv. mezispotřeba), protože ty už jsou výsledkem produkce minulých období. Sečtením této nově vytvořené hodnoty (ekonomové hovoří o hrubé přidané hodnotě) za jednotlivá odvětví dostáváme HDP zjištěný tzv. výrobní metodou.

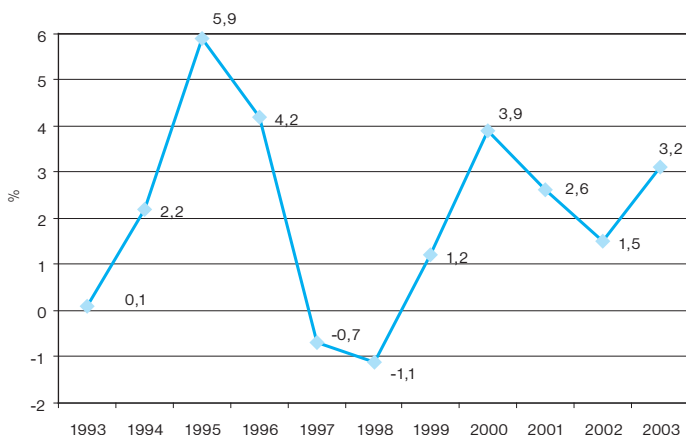
HDP je však také možné určit tzv. výdajovou metodou, shrnutím hodnot spotřebovaných domácnostmi a ve sféře spravované státem, připočtením investic a zohledněním výsledku zahraničního obchodu (rozdílu mezi vývozem a dovozem). Zjistit velikost HDP je značně složité, poznamenejme tedy jen, že třetí metodou je výpočet používající příjmy.

Pomocí HDP můžeme sledovat vývoj hospodářství v čase. Pro mezinárodní srovnání je také významný HDP připadající na jednoho obyvatele.

Je tedy HDP měřítkem bohatství země? Ne tak docela, jak ukazuje příklad. Po katastrofálních povodních v srpnu 2002 bylo mnoho práce s úklidem zasažených oblastí, výstavbou zničených domů a budov, mostů, s kácením poškozených stromů a sázením nových, někde i regulací toků. Výkony všech odvětví, která se na obnově podílela - zejména však stavebnictví - byly samozřejmě zahrnuty do HDP, který tím vzrostl. Vzrostlo však úměrně tomu také bohatství země? Spíše ne. Vždyť se přece „pouze“ nahrazovalo, co povodeň zničila. Musíme připustit, že nově postavený dům má zřejmě vyšší hodnotu, než původní starší dům - o tento rozdíl je tedy jeho vlastník „bohatší“. Určitě však ne o tolik, kolik odpovídá vykázané přidané hodnotě při jeho stavbě, z národohospodářského pohledu pak přírůstku HDP.

Moderní ekonomové doporučují používat pro měření rozvinutosti země více ukazatelů než pouze HDP - zejména charakteristik životního prostředí a kvality života. Více o HDP a jeho sporných vlastnostech najdete i v komentářích kapitoly ČR a svět.

Meziroční procentuální přírůstek/úbytky hrubého domácího produktu ČR ve stálých cenách

NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

V roce 2003 se Hlavní město Praha podílelo více než čtvrtinou na HDP České republiky (v roce 1993 jen z 19,6%). Druhé místo zaujímá Moravskoslezský kraj, jehož podíl se však za uvedené období snížil na 10,4 %. Které další kraje zvýšily a které snížily svůj podíl na HDP České republiky? Co vede podle vás k posilování podílu Prahy?

Regionální struktura HDP

Území	v %			
	1993	1995	2000	2003
Česká republika	100,0	100,0	100,0	100,0
kraje:				
Hl. m. Praha	19,6	21,5	24,7	25,7
Středočeský	8,6	8,3	9,0	9,0
Jihočeský	5,6	5,5	5,5	5,4
Plzeňský	5,3	5,4	5,2	5,0
Karlovarský	2,9	2,7	2,4	2,3
Ústecký	7,6	7,7	6,6	6,4
Liberecký	3,7	3,5	3,5	3,4
Královéhradecký	4,8	4,6	4,7	4,7
Pardubický	4,4	4,3	4,2	4,1
Vysočina	4,2	4,1	4,0	3,9
Jihomoravský	10,8	10,3	10,1	10,3
Olomoucký	5,2	5,1	4,9	4,8
Zlínský	5,2	5,1	4,8	4,6
Moravskoslezský	12,1	11,9	10,4	10,4

Podíl odvětví národního hospodářství na HDP České republiky

	v %			
	1993	1995	2000	2003
Národní hospodářství celkem	100,0	100,0	100,0	100,0
v tom:				
Zemědělství a lesní hospodářství	5,3	4,1	3,8	2,8
Dobývání nerostných surovin	2,8	2,4	1,5	1,3
Zpracovatelský průmysl	24,5	23,0	26,5	26,2
Výroba a rozvod elektřiny, tepla, vody	6,0	5,2	4,7	4,1
Stavebnictví	7,8	8,7	6,7	6,6
Obchod, opravy spotřebního zboží	11,7	12,4	12,1	11,7
Pohostinství a ubytování	1,9	2,5	2,1	2,1
Doprava, skladování, pošty a telekomunikace	8,6	10,3	9,8	10,8
Peněžnictví a pojišťovnictví	6,4	2,8	2,9	3,3
Komerční služby	11,9	13,7	14,2	14,6
Veřejná administrativa	4,4	5,3	5,3	5,7
Školství	3,0	3,9	3,8	4,0
Zdravotnictví, veter. a sociální činnost	3,0	2,7	3,6	4,1
Ostatní veřejné, sociální a osobní služby	2,5	3,1	3,1	2,7

Klesá podíl zemědělství a těžby na HDP, stoupá už tak vysoký podíl zpracovatelského průmyslu. Na růstu podílu v odvětví dopravy, pošt a telekomunikací se určitě podílel bouřlivý vývoj v používání mobilních telefonů. Řekli byste, že čím více používáte svůj mobil (a přirozeně více platíte operátorovi za tuto službu), tím více se vy sami podílíte na růstu HDP, protože i tím roste přidaná hodnota v telekomunikačním odvětví?

Zkuste posoudit změny podílů i v dalších odvětvích a vyhodnoťte podle nich celkové posuny ve struktuře národního hospodářství. Jsou pozitivní?

CENY

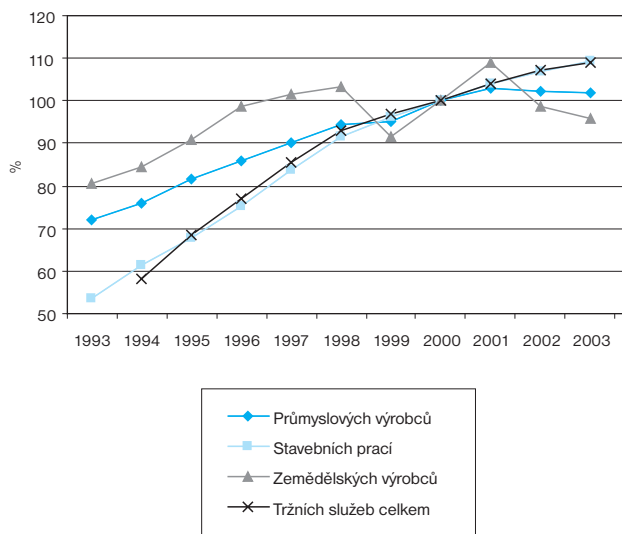
Růst či pokles cen v ekonomice měří cenové indexy. Porovnávají cenovou úroveň daného období s cenovou úrovní období zvoleného pro srovnání - tím se zjistí změny například proti stejnému období předchozího roku či měsíce. Vývoj spotřebitelských cen zajímá nejširší okruh lidí, protože s ním mají osobní zkušenost - nakupuje téměř každý. Vývoj tohoto indexu měří míru inflace (zdražení). Hraje důležitou roli také při propočtu tzv. reálné mzdy. Nebudeme opakovat, co už jsme podrobně rozebrali a pro lepší pochopení nalistujeme stránky s podrobným vysvětlením v kapitolách Životní úroveň a také Zaměstnanost a nezaměstnanost. Cenová statistika však sleduje nejen ceny pro spotřebitele, ale daleko širší cenové spektrum (přehled v poznámce s vykřičníkem).

Stejně jako jsme si v kapitole Zaměstnanost vysvětlili rozdíl mezi nominální a reálnou mzdou, narážíme na pojmy „nominální“ a „reálný“ také u HDP. A opět jsou v tom ceny. Záleží totiž na tom, v jakých cenách HDP počítáme. Když násobíme objem produkce cenami platnými v běžném období, získáme HDP v běžných cenách. Na jeho případném růstu se však podílí jak vyšší objem produkce, tak i změněné ceny. Aby se získal „reálnější“ pohled na vývoj ekonomiky, snaží se statistici vliv změn cen vyloučit. Převádí HDP v běžných cenách do tzv. cen stálých. Tomuto přepočtu říkájí nepřilíš hezkým slovem „deflování“ a používají k němu právě cenové indexy. Výsledkem je HDP očištěný o vliv cen. Pokud se setkáte s pojmem reálný HDP, jde o HDP vyjádřený ve stálých cenách.

Co tvoří cenovou statistiku ČSÚ a jaké se počítají cenové indexy? U spotřebitelských cen, u tzv. výrobních cen (cen průmyslových výrobců, cen stavebních prací a stavebních objektů, cen zemědělských výrobců), cen lesnictví u surového dříví, cen tržních služeb, dovozních a vývozních cen a cen mezinárodní dopravy, světových cen průmyslových surovin a potravin, cen bankovních služeb ve styku se zahraničím.

Indexy cen výrobců (průměr roku 2000=100)

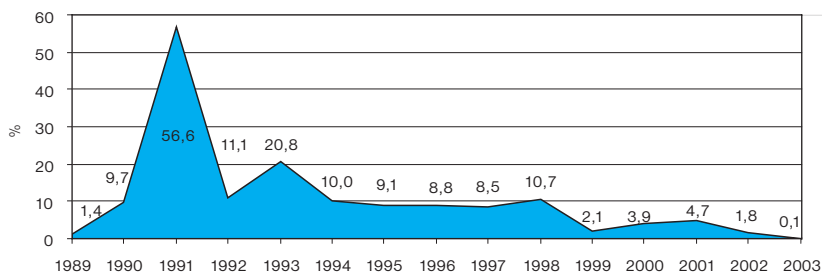

NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

Vývoj spotřebitelských cen zachycuje jejich skokový růst v roce 1991 až po faktickou stagnaci v roce 2003. Po šoku z liberalizace cen počátkem 90. let docházelo ke zmírnění tempa růstu spotřebitelských cen a Česká republika tak patřila, ve srovnání se svými středoevropskými konkurenty reformujícími své ekonomiky, k zemím s nejnižší inflací. V roce 2003 byl růst spotřebitelských cen nižší než v zemích EU 15.

Míra inflace

Změny cen (míra inflace) zajímají také zaměstnance a zaměstnavatele, jejichž zástupci mezi sebou (a za účasti národní banky a vlády) vyjednávají o růstu mezd pro další rok. Když rychleji rostou ceny, požadují odborové svazy jako zástupci zaměstnanců také vyšší růst mezd, aby se zmírnily nepříznivé dopady na zaměstnance, které jim může způsobit zdražení. Přitom se však váží na lékárnických vahách – pokud by byl růst mezd příliš rychlý, snadno by převýšil růst produktivity práce (ta měří výkon na jednoho pracovníka). To by nebylo pro ekonomiku příznivé. Na druhé straně však rychlejší růst mezd podporuje utrácení. A protože souhrnný ekonomický výkon země je měřen ukazatelem vycházejícím právě z výdajů (HDP), pak takovéto chování domácností přispívá i k rychlejšímu růstu ekonomiky. Pokud vás právě tohle zajímá, nalistujte si více o HDP v této kapitole.

Míra inflace nesouvisí jen s nákupy a tedy spotřebou domácností. Podle pohybu cen se rozhoduje o dalších velmi důležitých věcech, které ovlivňují chod ekonomiky. Když ceny rostou, rozhodne se národní banka zdražit peníze, aby zabránila ještě rychlejšímu cenovému nárůstu, který může mít na hospodářství země zhoubný vliv. Udělá to tak, že zvýší úrokové sazby, což vyvolá zájem o investování v dané zemi u investorů hlavně z těch regionů světa, kde jsou úrokové sazby nižší. Ti pak nakupují měnu dané země, čímž posiluje její směnný kurz. Pokud se rozhodnou v této zemi přímo investovat, využívají svých vazeb na mateřskou firmu, zčásti dováží věci potřebné pro výrobu či naopak vyváží hotové výrobky (většinou fungují oba toky současně). To samozřejmě podporuje zahraniční obchod. Jeho dobré výsledky pak znovu posilují měnu, čímž klesá inflace a zvyšuje se konkurenceschopnost země. Zdá se vám ekonomie příliš suchá věda nebo se ji rozhodnete studovat? Proč? A proč ne?

Průměrné ceny zboží a služeb (reprezentantů) zařazených do spotřebního koše¹⁾

v Kčs, Kč

Druh zboží a služeb	1989	1993	1995	2000	2003	
Potraviny a nealkoholické nápoje						
chléb konzumní kminový	kg	2,80	9,60	11,29	14,80	15,56
maso hovězí						
přední s kostí	kg	17,00	42,75	63,31	74,75	69,34
zadní bez kostí	kg	46,00	88,42	127,14	153,66	144,71
maso vepřové						
bůček	kg	20,00	51,11	68,70	71,51	62,94
pečené	kg	46,00	93,37	121,47	123,76	107,00
kuře kuchaňé I. jakost	kg	30,00	50,75	48,85	61,65	53,60
šunkový salám	kg	.	.	132,72	129,62	113,63
filé mražené	kg	25,00	83,66	85,55	118,99	114,16
mléko polotučné	l	2,00	8,43	9,63	12,54	13,38
Eidamská cihla	kg	23,00	84,67	99,10	112,12	108,53
vejce čerstvá	kus	1,20	2,55	2,04	2,89	3,11
máslu čerstvé I. jakost	kg	40,00	78,32	92,44	91,00	111,77
pomaranče I. jakost	kg	.	.	26,65	25,69	31,13
banány žluté I. jakost	kg	.	.	20,84	25,98	22,93
brambory čerstvé pozdní	kg	1,60	3,54	9,70	7,02	14,19
cukr	kg	8,00	19,62	21,19	21,09	17,69
káva pražená zrnková (Standard)	100 g	24,00	136,00	23,48	11,92	6,75
čokoláda mléčná tabulková I. jakost	100 g	11,00	11,90	13,81	17,74	19,05
restaurační stravování						
- svičková na smetaně	1 porce	11,36	25,40	34,80	44,19	45,68
Alkoholické nápoje, tabák						
pivo 10° světlé lahvové	0,5 l	2,50	5,80	6,08	7,62	14,45
jakostní víno bílé	l	28,00	41,42	47,29	57,43	61,45
rum tuzemský tmavý	l	100,00	130,72	138,59	165,49	169,45
Tabák:						
Sparta light s filtrem	krabička	14,00	24,60	27,90	40,99	42,00
Petra s filtrem	krabička	.	.	24,57	39,10	40,00
Odivání a obuv						
pánská košile	1 ks	155,55	236,53	260,85	402,81	506,54
pánská vycházková obuv celoroční	1 pár	348,04	750,92	932,10	1 305,62	1 455,77
dámská vycházková obuv celoroční	1 pár	380,00	655,24	786,14	1 154,73	1 342,27
Doprava						
auto Škoda Favorit 136 L	1 ks	84 600,00	191 191,73	.	.	.
auto Škoda Felicia 135 Lx	1 ks	.	.	217 929,91	229 749,66	.
auto Škoda Fabia 1,9 SDI classic (47kw)	1 ks	.	.	.	.	356 666,97
Bytové vybavení						
televizní přijímač barevný stolní	1 ks	13 000,00	13 336,34	13 929,69	10 972,81	8 652,55
digitální zvuková deska (CD nosič)	1 ks	.	.	236,73	409,04	384,12
Bydlení, voda, energie, paliva						
čistý nájem - byt I. k. - 3 obytné místnosti	měsíc	358,00	460,03	530,71	1 531,21	1 811,32
čistá úhrada za užívání bytu SBD						
- byt I. k. - 3 obytné místnosti	měsíc	200,50	460,63	431,53	763,07	1 015,83
benzín automobilový 91 O special	l l	8,00	18,79	19,08	28,43	24,40
odvoz popela (poplatek za 110 l nádobu)	rok	61,37	496,09	810,20	1 252,14	1 266,32
vodné a stočné	m ³	.	.	15,59	31,50	40,10
elektrina (sazba D02)	kWh	1,05	1,64	1,10	2,61	3,26

¹⁾ průměrné ceny za jednotku v prosinci příslušného roku

UŽITEČNÉ ODKAZY

www.czso.cz/narodni_ucty
www.czso.cz/zemedelstvi
www.czso.cz/stavebnictvi
www.czso.cz/zahranicni_obchod
www.czso.cz/databaze_zahr_obchod
www.czso.cz/sluzby
www.czso.cz/ceny
www.czso.cz/mira_inflace

www.cnb.cz Česká národní banka
www.mpo.cz Ministerstvo průmyslu a obchodu
www.businessinfo.cz Businessinfo – oficiální portál pro podnikání a export

KVÍZOVÉ OTÁZKY

Odpovědi na kvízové otázky najdete na konci publikace.

- O kolik procent se mezi roky 1993 a 2003 zvýšil počet jednotek zapsaných v Registru ekonomických subjektů?
- Umíte odhadnout, ve kterém odvětví se počet registrovaných jednotek v mezidobí od r. 1993 do r. 2003 nejvíce zvýšil?
- Ve kterém odvětví naopak došlo k poklesu počtu registrovaných jednotek v mezidobí od r. 1993 do r. 2003?
- V jakém odvětví průmyslu pracovalo v roce 2002 nejvíce osob?
- V tabulce je důležité odvětví národního hospodářství - v tabulce „Výroba vybraných výrobků“ najdete položku a postupně zapisujte do řádků:

	5.1								
5.2									
	5.3								
	5.4								
5.5									
	5.6								
	5.7								

- tu, které se v r. 1993 vyrobilo 421 tisíc tun, a zapište prvních 5 písmen
- tu, které se v r. 2003 vyrobilo 5 021 tisíc kusů, a zapište první slovo
- tu, které se v r. 2000 vyrobilo 49 854 tisíc tun, a zapište první slovo
- tu, které se v r. 1995 vyrobilo 36 054 tun
- tu, které se v r. 2003 vyrobilo 917 kusů
- tu, které se v r. 1993 vyrobilo 108 335 tun, a zapište první slovo
- tu, které se v r. 2003 vyrobilo 5 855 tis. kusů, a zapište
- Poznáte z mapky uvedené v části „Zemědělství“ úrodná povodí našich řek?
- Umíte posoudit z předložených údajů v části „Zemědělství“, jak se v čase mění jídelniček občanů ČR?
- Spočítejte, kolik zajců připadalo v roce 2003 na 1 ha honební plochy.
- O kolik byla v roce 2003 průměrná plocha bytu v rodinném domku větší než v bytovém domě?
- Víte, co to je obchodní bilance?
- S kterými čtyřmi státy, uvedenými mezi našimi obchodními partnery, měla Česká republika v roce 2003 aktivní obchodní bilanci?
- Hranice kterého státu občané ČR nejvíce využívají při výjezdu do zahraničí?
- O kolik procent se zvýšil počet osob přepravovaných letecky mezi roky 1994 a 2003?
- Podívejte se na tabulku o regionální struktuře HDP a najděte dva kraje, které se na celkovém HDP České republiky podílely v r. 2003 nejméně a ty kraje, které se podílely nejvíce!
- Které zboží bylo v roce 2003 levnější než v roce 1989?

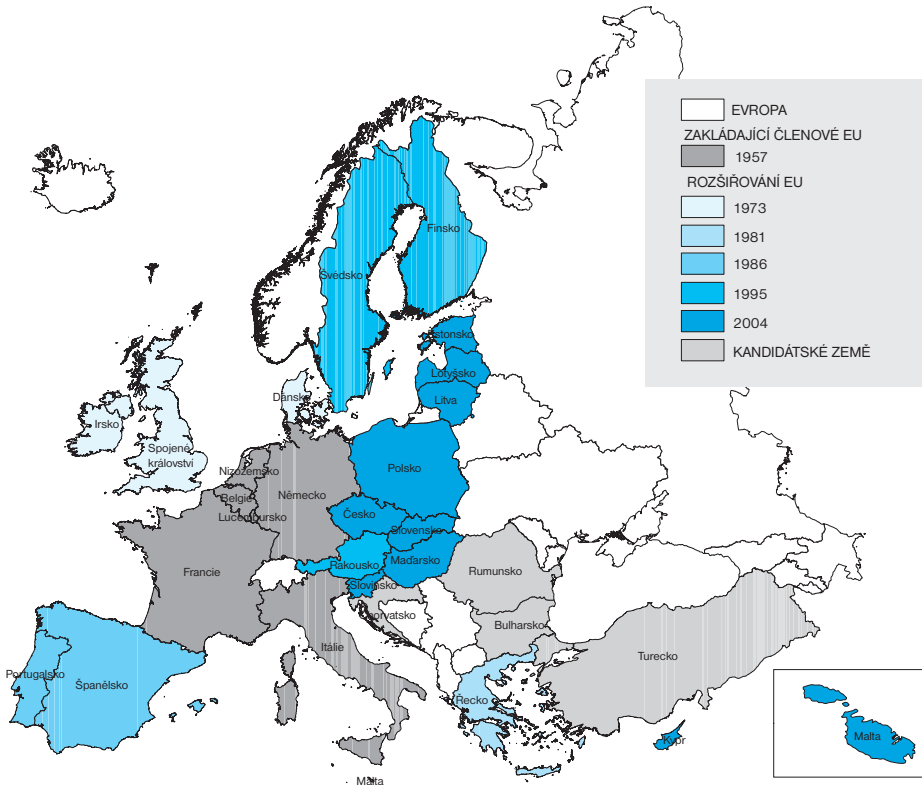

Víte, že...

Evropský statistický úřad Eurostat vypočítal, že země Evropské unie do roku 2050 „zešediví“? Podíl obyvatel v produktivním věku na celkové populaci EU klesne v roce 2050 na 56,7% ze 67,2% v roce 2003. Lidí nad 65 let bude 29,9% proti 16,4% v roce 2003, to znamená zvýšení na 134,5 milionu. Pokud jde o ekonomickou úroveň, Česká republika se přibližuje průměru EU – v roce 2003 dosahoval HDP na jednoho obyvatele ČR 69% průměru EU 25.

Zajímavá jsou však i další srovnání - v zemích EU byl největší počet uživatelů mobilních telefonů v Lucembursku, Litvě a Lotyšsku, největší podíl výdajů na vzdělání z celkových výdajů domácností měli na Kypru, nejvíce žen na 100 mužů připadá v pobaltských republikách, atd.

Ne-li uvedeno jinak, všechna data se týkají roku 2003.

ČESKÁ REPUBLIKA A SVĚT

Střední stav obyvatelstva, rozloha území a hustota osídlení v roce 2003

Země	Obyvatelstvo		Rozloha		Hustota	
	v tis.	pořadí	v tis. km ²	pořadí	počet obyv. na km ²	pořadí
Austrálie	19 890	50.	7 741,2	6.	3	190.
Belgie	10 348	73.	33,1	135.	312	19.
Brazílie	176 596	5.	8 547,4	5.	21	151.
Bulharsko	7 824	90.	110,9	103.	71	93.
Česká republika	10 202	74.	78,9	114.	129	53.
Čína	1 288 400	1.	9 598,1	4.	134	49.
Dánsko	5 387	103.	43,1	130.	125	56.
Egypt	67 559	17.	1 001,5	29.	67	94.
Estonsko	1 350	145.	45,1	129.	30	141.
Finsko	5 210	107.	338,2	64.	15	158.
Francie	59 725	20.	551,5	47.	108	66.
Chorvatsko	4 456	114.	56,5	123.	79	86.
Indie	1 064 399	2.	3 287,3	7.	324	16.
Indonésie	214 471	4.	1 904,6	15.	113	61.
Irsko	3 947	122.	70,3	117.	56	109.
Itálie	57 646	22.	301,3	71.	191	37.
Izrael	6 688	95.	21,1	147.	318	17.
Japonsko	127 210	10.	377,8	61.	337	14.
Jihoafrická republika	45 294	27.	1 221,0	24.	37	131.
Kanada	31 630	36.	9 970,6	2.	3	184.
Kolumbie	44 402	28.	1 139,0	25.	39	128.
Kypr	770	153.	9,3	161.	83	80.
Litva	3 454	126.	65,2	120.	53	112.
Lotyšsko	2 321	137.	64,6	121.	36	133.
Lucembursko	448	162.	2,6	168.	173	44.
Maďarsko	10 120	76.	93,0	108.	109	65.
Malta	399	164.	0,3	189.	1 247	3.
Mexiko	102 291	11.	1 958,2	14.	52	113.
Německo	82 551	12.	357,0	62.	231	35.
Nigérie	135 632	9.	923,8	31.	147	47.
Nizozemsko	16 215	57.	41,5	131.	390	12.
Norsko	4 560	112.	323,9	67.	14	161.
Pákistán	148 439	6.	796,1	35.	186	39.
Polsko	38 195	31.	312,7	69.	122	57.
Portugalsko	10 191	75.	92,0	109.	111	62.
Rakousko	8 059	88.	83,9	112.	96	71.
Rumunsko	22 200	48.	238,4	81.	93	75.
Rusko	143 425	7.	17 075,4	1.	8	176.
Řecko	10 680	71.	132,0	95.	81	82.
Singapur	4 250	116.	0,6	178.	6 855	1.
Slovensko	5 381	104.	49,0	126.	110	64.
Slovinsko	1 964	140.	20,3	149.	97	70.
Spojené království	59 280	21.	242,9	78.	244	33.
Spojené státy	291 044	3.	9 629,1	3.	30	140.
Španělsko	41 101	29.	506,0	50.	81	81.
Švédsko	8 956	82.	450,0	54.	20	152.
Švýcarsko	7 344	91.	41,3	132.	178	43.
Turecko	70 712	15.	774,8	36.	91	77.

Nejlidnatější zemí je Čína, největší rozlohu má Rusko, nejvíce obyvatel na km² žije v Monaku a Singapuru. Pomineme-li Vatikán s plochou pouhých 0,4 km² a tisícem stálých obyvatel, pak má nejmenší počet obyvatel Palau, ostrov ležící východně od Filipín v západní části Tichého oceánu. Nejmenší zemí je Monako (2 km²) a Bermudy (50 km²). Nejnížší hustotu obyvatelstva má Grónsko. V tabulce jsou uvedeny pouze vybrané státy. Hustota obyvatelstva na km² je rovna podílu počtu obyvatel a rozlohy každé země.

Podíl městského obyvatelstva na celkovém počtu obyvatelstva

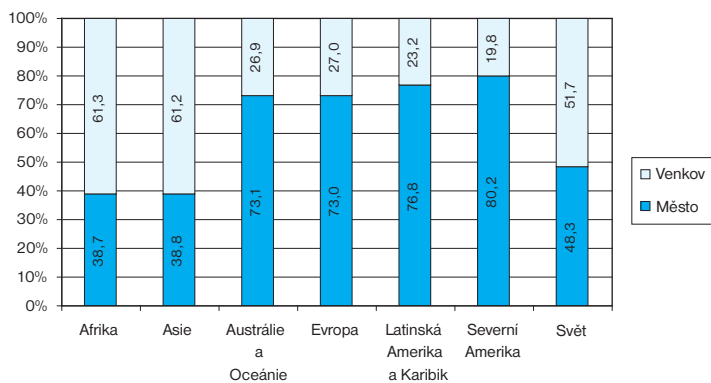
Země	2003	2030	Největší městské aglomerace v roce 2003 (stav k 1. 7.)		
	(stav k 1. 7.)	(předpověď)	Název	Obyvatelstvo v tis.	Podíl na celkovém počtu městského obyv., v %
v %					
Afgánistán	23,3	41,9	Kábul	2 956	53,1
Belgie	97,2	97,9	Brusel	998	10,0
Brazílie	83,1	91,3	Sao Paulo	17 857	12,0
Bulharsko	69,8	79,0	Sofie	1 076	19,5
Česká republika	74,3	77,4	Praha	1 170	15,4
Čína	38,6	60,5	Šanghaj	12 759	2,5
Dánsko	85,3	89,0	Kodaň	1 066	23,3
Egypt	42,1	54,1	Káhira	10 834	35,8
Estonsko	69,4	76,6	Tallinn	391	42,5
Finsko	60,9	67,9	Helsinky	1 075	33,9
Francie	76,3	83,0	Paříž	9 794	21,3
Chorvatsko	59,0	72,1	Záhřeb	688	26,3
Indie	28,3	41,4	Bombaj	17 431	5,8
Irsko	59,9	70,1	Dublin	1 015	42,9
Itálie	67,4	74,3	Milán	4 064	10,5
Izrael	91,6	93,6	Tel Aviv-Jaffa	2 917	49,5
Japonsko	65,4	73,1	Tokio	34 997	41,9
Jihoafriická republika	56,9	70,0	Johannesburg	3 084	12,0
Kanada	80,4	87,2	Toronto	4 880	19,3
Keňa	39,4	62,7	Nairobi	2 575	20,4
Kypr	69,2	76,5	Nikósie	205	37,0
Litva	66,7	72,4	Vilnius	549	23,9
Lotyšsko	66,2	72,0	Riga	733	48,0
Lucembursko	91,9	95,3	Lucemburk	77	18,5
Maďarsko	65,1	75,9	Budapešť	1 708	26,6
Malta	91,7	95,0	Valletta	83	23,0
Mexiko	75,5	82,9	Mexiko	18 660	23,9
Německo	88,1	91,9	Porýní-Severní Porúří	6 560	9,0
Nizozemsko	65,8	77,2	Amsterdam	1 145	10,8
Norsko	78,6	90,1	Oslo	795	22,3
Nový Zéland	85,9	89,0	Auckland	1 117	33,6
Peru	73,9	82,6	Lima	7 899	39,4
Polsko	61,9	69,9	Katovice	2 962	12,4
Portugalsko	54,6	68,7	Lisabon	1 962	35,7
Rakousko	65,8	72,3	Vídeň	2 179	40,8
Rumunsko	54,5	59,0	Bukurešť	1 853	15,2
Rusko	73,3	78,3	Moskva	10 469	10,0
Řecko	60,8	72,4	Atény	3 215	48,2
Slovensko	57,4	64,9	Bratislava	425	13,7
Slovinsko	50,8	59,8	Lublaň	256	25,4
Spojené království	89,1	92,0	Londýn	7 619	14,4
Spojené státy	80,1	86,8	New York-Newark	18 252	7,7
Španělsko	76,5	81,7	Madrid	5 103	16,2
Švédsko	83,4	86,7	Stockholm	1 697	22,9
Švýcarsko	67,5	73,6	Curych	973	20,1
Turecko	66,3	77,7	Istanbul	9 371	19,8

V roce 2003 bylo největší městskou aglomerací světa Tokio s 35 milióny obyvatel. Na druhém místě pak Mexico City s 18,7 mil. obyvatel, ale podle předpovědi OSN se už v roce 2015 vyhoupne na druhou příčku indická Bombaj. Kromě ní jsou v první desítku i dvě další indická města - se 14,2 mil. obyvatel a na 7. místě Kalkata s 13,8 mil. obyvatel. Největší aglomerací severní Ameriky je New York, který se svými 18,3 mil. obyvatel zaujímá třetí místo na světě. V Jižní Americe drží primát brazilské Sao Paulo (4. místo). K nejlidnatějším evropským aglomeracím patří Moskva (18. místo), Paříž (21. místo) a Londýn (27. místo). Největší africkou aglomerací je nigerijský Lagos s 10,1 mil. obyvatel. Ve srovnání s těmito giganty je Praha na 335. místě spíše jen provinčním městečkem...

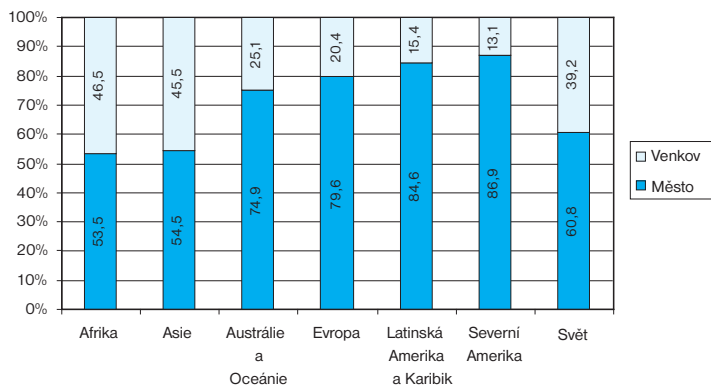

Aglomerace je seskupení, nahromadění sídel (sídelní aglomerace) nebo obyvatel (aglomerace obyvatel).

Podíl městského a venkovského obyvatelstva k 1. 7. 2003

Podíl městského a venkovského obyvatelstva, prognóza 2030

Podíl věkových skupin obyvatelstva na celkovém počtu obyvatelstva v roce 2003

Země	v %					
	0-14 let	15-24 let	25-49 let	50-64 let	65-79 let	80 a více let
Belgie	17,4	12,1	36,2	17,3	13,0	4,0
Bulharsko	14,6	13,9	35,1	19,4	14,3	2,8
Česká republika	15,6	14,1	36,5	19,9	11,2	2,7
Dánsko	18,8	11,1	35,9	19,4	10,8	4,0
Estonsko	16,6	15,1	34,7	17,8	13,0	2,8
Finsko	17,8	12,5	34,3	20,1	11,7	3,6
Francie	18,7	13,0	35,0	17,0	12,1	4,2
Irsko	21,0	16,2	36,6	15,1	8,5	2,6
Island	22,9	14,8	36,1	14,5	8,8	2,9
Itálie ¹⁾	14,4	11,4	37,4	18,6	14,1	4,1
Kypr	20,9	15,6	35,7	16,0	9,2	2,6
Lichtenštejnsko	18,2	12,2	40,6	18,1	8,1	2,7
Litva	18,3	15,0	35,8	16,2	12,1	2,7
Lotyšsko	16,0	15,1	35,2	17,9	13,1	2,8
Lucembursko	18,8	11,4	39,4	16,3	11,0	3,1
Maďarsko	16,1	13,7	36,1	18,7	12,3	3,1
Malta ²⁾	19,2	14,9	34,9	18,4	10,0	2,6
Německo	15,0	11,5	37,1	18,8	13,4	4,1
Nizozemsko	18,6	11,9	37,6	18,1	10,4	3,4
Norsko	20,0	12,0	36,0	17,2	10,3	4,5
Polsko	17,8	16,8	36,1	16,4	10,5	2,2
Portugalsko	15,8	13,4	36,9	17,3	13,1	3,6
Rakousko	16,6	12,0	37,9	18,0	11,6	3,9
Rumunsko	17,0	15,6	36,5	16,7	12,1	2,1
Řecko ³⁾	15,2	14,0	36,0	17,5	13,7	3,6
Slovensko	18,0	16,6	37,5	16,3	9,4	2,1
Slovinsko	15,0	14,0	38,3	18,0	12,1	2,7
Spojené království ¹⁾	18,9	12,1	36,3	17,1	11,6	4,0
Španělsko ²⁾	14,6	13,5	38,8	16,1	13,1	3,9
Švédsko	18,0	11,7	33,8	19,3	11,9	5,3
Švýcarsko	16,9	11,7	37,6	18,2	11,3	4,2

¹⁾ rok 2001

²⁾ rok 2002

³⁾ rok 2000

„Nejstarší“ evropskou zemí je Itálie – lidé starší 65 let se na celkovém počtu obyvatelstva podílejí z 18,2 %. Podobně je tomu v Německu (17,5 %), Řecku (17,3 %) a Švédsku (17,1 %). V této severské zemi je také ze všech evropských zemí největší podíl obyvatel starších 80 let - 5,3 %. V České republice představují lidé nad 65 let 13,9% celkové populace, lidé nad 80 let pak 2,7 % celkového počtu obyvatel.

„Nejmladší“ evropskou zemí je Island, kde podíl dětí ve věku 0-14 let na celkovém počtu obyvatel činí 22,9%, dále pak Irsko (21,0%), Kypr (20,9%) a Norsko (20,0%). Nejmenší podíl dětí má Itálie (14,4%). V České republice dosahuje podíl dětí na celkovém počtu obyvatel 15,6 %.

ČESKÁ REPUBLIKA A SVĚT

Počet žen připadajících na 100 mužů

Země	1993	1995	2000	2003
Belgie	104,5	104,5	104,5	104,4
Bulharsko	103,5	104,1	105,2	105,6
Česká republika	106,0	105,8	105,5	105,4
Dánsko	102,8	102,7	102,3	102,2
Estonsko	114,0	114,3	116,9	.
Finsko	105,7	105,5	105,0	104,6
Francie	105,5	105,7	105,9	105,8
Irsko	101,0	101,3	101,4	101,3
Island	99,4	99,4	99,8	99,9
Itálie	106,0	106,1	106,0	.
Japonsko	103,7	103,9	.	.
Kypr	100,7	101,7	103,3	104,0
Lichtenštejnsko	105,5	105,6	105,5	103,6
Litva	111,3	111,6	113,6	114,1
Lotyšsko	115,2	115,8	117,1	117,3
Lucembursko	103,6	103,7	103,0	102,8
Maďarsko	108,7	109,2	110,1	110,5
Malta	.	102,1	101,6	.
Německo	106,0	105,7	104,9	104,6
Nizozemsko	102,2	102,2	102,2	102,0
Norsko	102,2	102,2	102,0	101,8
Polsko	105,4	105,5	105,8	106,5
Portugalsko	107,6	107,6	107,3	106,9
Rakousko	106,8	106,2	106,9	106,4
Rumunsko	103,5	103,8	104,5	104,9
Řecko	102,7	102,5	103,0	.
Slovensko	105,2	105,3	105,7	106,0
Slovinsko	106,2	106,3	104,8	104,5
Spojené království	104,4	104,1	103,0	.
Spojené státy	104,9	104,8	.	.
Španělsko	104,2	104,3	104,4	.
Švédsko	102,4	102,4	102,3	102,0
Švýcarsko	104,7	104,7	104,7	104,5
EU 25	105,4	105,3	105,1	.
EU 15	105,1	105,0	104,7	.

Nejvíce žen na 100 mužů připadá v Estonsku a přitom tento počet stále stoupá (na 116,9 v roce 2000). Nejméně naopak v Irsku, kde je počet žen a mužů téměř zcela vyrovnán (101,3 v roce 2003).

V České republice je počet žen připadajících na 100 mužů o něco málo vyšší než průměr 25 zemí Evropské unie. Najděte v tabulce zemi, kde je toto číslo přesné na průměru starých zemí EU.

Přirozený přírůstek / úbytek na 1 000 obyvatel

Země	v ‰			
	1993	1995	2000	2003
Belgie	1,4	1,1	1,1	0,5
Bulharsko	-3,0	-5,1	-5,1	-5,7
Česká republika	0,3	-2,1	-1,8	-1,7
Dánsko	0,9	1,3	1,7	1,3
Estonsko	-4,0	-5,1	-3,9	-3,7
Finsko	2,7	2,7	1,4	1,5
Francie	3,1	3,4	4,1	3,5
Chorvatsko	-0,5	-0,1	-1,4	.
Irsko	4,8	4,6	6,1	8,2
Island	10,9	8,8	8,7	7,9
Itálie	-0,1	-0,5	-0,3	-0,5
Kypr	8,0	6,5	4,5	3,6
Lichtenštejnsko	7,9	6,5	6,1	2,9
Litva	0,4	-1,1	-1,4	-3,0
Lotyšsko	-4,9	-7,0	-5,0	-4,9
Lucembursko	3,6	4,0	4,5	2,9
Maďarsko	-3,2	-3,2	-3,7	-4,1
Makedonie	8,4	8,1	5,9	.
Malta	6,7	5,1	3,3	2,3
Německo	-1,2	-1,5	-0,9	-1,7
Nizozemsko	3,8	3,5	4,1	3,7
Norsko	3,0	3,5	3,4	3,1
Polsko	2,7	1,2	0,3	-0,4
Portugalsko	0,8	0,3	1,4	0,4
Rakousko	1,6	0,9	0,2	0,0
Rumunsko	-0,6	-1,5	-0,9	-2,5
Řecko	0,4	0,1	-0,2	0,0
Slovensko	3,9	1,6	0,5	-0,1
Slovinsko	-0,1	0,0	-0,2	-1,0
Spojené království	1,8	1,5	1,2	1,4
Španělsko	1,2	0,4	0,9	1,3
Švédsko	2,4	1,1	-0,3	0,7
Švýcarsko	3,1	2,7	2,2	1,2
EU 25	1,0	0,6	0,7	0,4
EU 15	1,0	0,7	1,0	0,8

Přirozený přírůstek na 1 000 obyvatel je rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a počtem zemřelých osob přepočtený na 1 000 obyvatel. Je-li počet zemřelých vyšší než počet živě narozených, jedná se o **úbytek** obyvatel.

Mnoho evropských zemí - včetně České republiky - zaznamenává úbytek obyvatel. Záporný přirozený přírůstek (tedy úbytek) je v České republice zaznamenán v nepřetržité řadě od roku 1994. Růst počtu obyvatel je od roku 2002 dosažen kladným saldem migrace (tj. větším počtem přistěhovaných než vystěhovaných). Nejrychlejší úbytek obyvatel byl v letech 2001 až 2003 v Bulharsku, naopak největší přirozený přírůstek zaznamenal Island. Podrobnější pohled na ČR naleznete v kapitole Obyvatelstvo.

Naděje dožití novorozence v roce 2002

Země	Celkem	Ženy	Muži
Afghánistán	42,6	43,4	41,9
Alžírsko	69,4	71,2	67,5
Argentina	74,4	78,1	70,8
Austrálie	80,4	83,0	77,9
Belgie	78,4	81,5	75,2
Brazílie	68,9	72,3	65,7
Bulharsko	71,9	75,3	68,7
Česká republika	75,8	79,0	72,4
Čína	71,1	72,7	69,6
Dánsko	77,2	79,5	74,8
Egypt	67,1	69,0	65,3
Estonsko	71,1	77,1	65,1
Etiopie	48,0	49,4	46,8
Finsko	78,2	81,5	74,8
Francie	79,7	83,5	75,9
Indie	61,0	62,0	60,1
Irsko	77,1	79,8	74,4
Itálie	79,7	82,5	76,8
Izrael	79,4	81,4	77,3
Japonsko	81,9	85,3	78,4
Jihoafrická republika	50,7	52,6	48,8
Kanada	79,8	82,3	77,2
Keňa	50,9	51,9	49,8
Kolumbie	71,8	76,3	67,5
Kongo, dem. republika	43,5	46,1	41,0
Korea	75,5	79,4	71,8
Kuba	77,1	79,3	75,0
Kypr	77,3	79,1	75,5
Litva	71,9	77,6	66,2
Lotyšsko	70,3	75,8	64,6
Lucembursko	78,8	81,7	75,7
Maďarsko	72,6	76,8	68,4
Malta	78,1	80,3	75,9
Mexiko	74,4	77,0	71,7
Německo	78,7	81,6	75,6
Nigérie	48,8	49,6	48,0
Nizozemsko	78,6	81,1	76,0
Norsko	79,1	81,7	76,4
Nový Zéland	78,9	81,2	76,6
Pákistán	61,4	61,6	61,1
Peru	69,7	72,0	67,5
Polsko	74,7	78,7	70,6
Portugalsko	77,1	80,5	73,6
Rakousko	79,4	82,2	76,4
Rumunsko	71,4	75,0	68,0
Rusko	64,8	72,1	58,4
Řecko	78,4	81,1	75,8
Saúdská Arábie	70,8	73,9	68,4
Slovensko	74,0	78,3	69,8
Slovinsko	76,7	80,5	72,8
Somálsko	44,3	45,7	43,0
Spojené království	78,2	80,5	75,8
Spojené státy	77,3	79,8	74,6
Španělsko	79,6	83,0	76,1
Švédsko	80,4	82,6	78,0
Švýcarsko	80,6	83,3	77,7
Thajsko	69,3	72,7	66,0
Turecko	70,0	72,2	67,9

Naděje dožití novorozence vyjadřuje očekávanou průměrnou délku života narozeného dítěte za předpokladu, že úmrtnost v době jeho života bude stejná jako v době jeho narození.

Nejdělsího věku se podle propočtů z roku 2002 může dožít narozené dítě v Japonsku, Švýcarsku, Švédsku a Austrálii. Vyplyvá to z přehledů Světové zdravotnické organizace udávajících tzv. střední délku života, které se nyní častěji říká naděje dožití (definice je uvedena v poznámce s vykřičníkem). Nejhorší vyhlídky mají naopak novorozenci v Afghánistánu a Demokratické republice Kongo. V České republice byla naděje dožití přibližně tatáž jakou měla Korea, Polsko nebo Mexiko. Jaké jsou podle vás okolnosti, které ovlivňují naději dožití?

HDP na obyvatele vyjádřený v paritě kupní síly (EU 25 = 100)

v %

Země	2000	2001	2002	2003
Belgie	117	117	117	118
Bulharsko	27	29	29	30
Česká republika	65	66	68	69
Dánsko	127	126	122	123
Estonsko	42	43	46	49
Finsko	114	114	113	113
Francie	114	115	113	111
Irsko	126	129	134	133
Island	126	125	120	119
Itálie	111	110	109	107
Kypr	86	89	83	83
Litva	39	41	42	46
Lotyšsko	35	37	39	41
Lucembursko	219	213	213	215
Maďarsko	53	56	59	61
Malta	79	75	74	75
Německo	112	110	109	108
Nizozemsko	122	124	122	121
Norsko	162	158	150	148
Polsko	46	46	46	46
Portugalsko	77	77	77	74
Rakousko	128	124	123	122
Rumunsko	25	27	29	30
Řecko	72	74	78	81
Slovensko	48	49	51	52
Slovinsko	73	75	75	77
Spojené království	114	115	118	118
Španělsko	92	92	95	98
Švédsko	120	116	115	115
Švýcarsko	135	131	132	131
Turecko	30	26	27	28
EU 25	100	100	100	100
EU 15	110	110	109	109

Parita kupní síly bere v úvahu množství zboží a služeb, které si lze za příjmy pořídit. Proto je pro srovnání hrubého domácího produktu na obyvatele mezi různými zeměmi používán tzv. standard kupní síly poskytující lepší obraz než přepočty pomocí směnných kurzů.

Hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele bývá měřítkem vyspělosti a bohatství země, i když ne úplně přesným. Vyspělost země totiž není daná jen její schopností produkovat s co největším efektem zboží a služby, které se dají prodat. Vychází například i z její kultury. Bohatství si možná už brzy zvykneme měřit spíše množstvím volného času a způsobem jeho trávení, životem bez stresu, zdravým životním prostředím, apod. Zatím je Česká republika podle HDP na obyvatele na hodnotě 69% průměru zemí EU 25 z roku 2003, což je nejvyšší úroveň ve srovnání s Maďarskem, Polskem a Slovenskem. Praha dosahovala úrovně 153% (v roce 2002). Zjistěte z tabulky, kterým zemím se v období 2000 až 2003 dařilo nejrychleji zlepšovat svoji pozici v HDP na obyvatele proti průměru zemí EU 25.

ČESKÁ REPUBLIKA A SVĚT

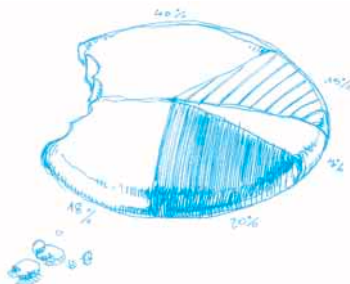
Míra zaměstnanosti v roce 2003

v %

Země	Míra zaměstnanosti					
	Věková skupina 15-64 let			Věková skupina 15-24 let		
	Celkem	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy
Belgie	59,6	67,3	51,8	27,4	29,9	24,7
Bulharsko	52,5	56,0	49,0	20,7	21,7	19,6
Česká republika	64,7	73,1	56,3	30,0	32,3	27,6
Dánsko	75,1	79,6	70,5	59,6	61,5	57,6
Estonsko	62,9	67,2	59,0	29,3	35,9	22,7
Finsko	67,7	69,7	65,7	39,7	40,1	39,2
Francie	63,2	69,4	57,2	30,6	34,0	27,1
Irsko	65,4	75,0	55,8	48,0	51,1	44,8
Itálie	56,1	69,6	42,7	25,2	29,7	20,6
Kypr	69,2	78,8	60,2	37,6	38,7	36,6
Litva	61,1	64,0	58,4	22,5	26,3	18,5
Lotyšsko	61,8	66,1	57,9	31,5	37,1	25,7
Lucembursko	62,7	73,3	52,0	26,4	27,1	25,7
Maďarsko	57,0	63,5	50,9	26,8	29,8	23,8
Malta	54,2	74,5	33,6	47,2	49,1	45,2
Německo	65,0	70,9	59,0	44,5	45,6	43,4
Nizozemsko	73,5	80,9	65,8	67,9	68,5	67,4
Polsko	51,2	56,5	46,0	21,2	23,9	18,3
Portugalsko	67,2	75,0	61,4	38,7	43,0	34,3
Rakousko	69,2	76,4	61,7	51,0	55,4	46,7
Rumunsko	57,6	63,8	51,5	26,4	29,9	22,9
Řecko	57,8	72,4	43,8	25,4	30,8	20,1
Slovensko	57,7	63,3	52,2	27,4	29,3	25,4
Slovinsko	62,6	67,4	57,6	29,1	33,7	24,3
Spojené království	71,8	78,1	65,3	55,5	57,3	53,7
Španělsko	59,7	73,2	46,0	33,4	38,8	27,7
Švédsko	72,9	74,2	71,5	41,2	40,4	42,1
EU 25	62,9	70,9	55,1	36,8	39,7	33,9
EU 15	64,4	72,7	56,1	39,9	42,7	36,9

Míra zaměstnanosti představuje podíl počtu osob s jediným nebo hlavním zaměstnáním v příslušné věkové skupině obyvatel, zde 15-64letých a 15-24letých.

Podíl jednotlivých odvětví na celkové zaměstnanosti v roce 2003

v %

Země	Podíl odvětví na celkové zaměstnanosti		
	Zemědělství	Průmysl	Služby
Belgie	2,2	22,2	75,6
Bulharsko	25,9	27,7	46,4
Česká republika	4,5	39,4	56,1
Dánsko	3,3	22,2	74,5
Estonsko	6,1	32,3	61,5
Finsko	5,1	26,0	68,9
Francie	4,1	21,7	74,3
Irsko	6,5	27,7	65,8
Itálie	4,4	29,0	66,5
Kypr			
Litva	17,8	28,0	54,2
Lotyšsko	13,4	25,8	60,8
Lucembursko	1,3	21,5	77,2
Maďarsko	5,8	31,9	62,3
Malta			
Německo	2,4	27,2	70,4
Nizozemsko	3,3	18,9	77,8
Polsko	18,4	28,6	53,0
Portugalsko	12,6	32,3	55,1
Rakousko	12,9	23,8	63,3
Rumunsko	34,1	31,0	34,9
Řecko	16,0	23,4	60,6
Slovensko	4,4	34,1	61,5
Slovinsko	10,9	36,9	52,2
Spojené království	0,9	18,7	80,4
Španělsko	5,7	29,1	65,2
Švédsko	2,3	22,8	74,9
EU 25	5,2	25,5	69,3
EU 15	4,0	24,6	71,4

Míra nezaměstnanosti v roce 2003

v %

Země	Celkem	Muži	Ženy	Osoby mladší 25 let
Belgie	8,0	7,6	8,4	21,0
Česká republika	7,8	6,2	9,9	18,6
Dánsko	5,6	5,3	5,9	9,9
Estonsko	10,2	10,5	9,9	23,4
Finsko	9,0	9,2	8,9	21,8
Francie	9,5	8,6	10,5	21,1
Irsko	4,6	4,9	4,2	8,3
Itálie	8,4	6,5	11,3	23,7
Japonsko	5,3	5,5	4,9	10,1
Kypr	4,5	3,9	5,2	10,7
Litva	12,7	12,3	13,1	26,9
Lotyšsko	10,4	10,1	10,6	17,9
Lucembursko	3,7	3,0	4,6	11,4
Maďarsko	5,8	6,0	5,5	13,5
Malta	8,0	6,8	10,7	19,1
Německo	9,0	8,2	10,1	14,7
Nizozemsko	3,7	3,5	3,9	6,3
Polsko	19,2	18,6	20,0	41,2
Portugalsko	6,3	5,4	7,2	14,4
Rakousko	4,3	3,9	4,7	8,1
Řecko	9,7	6,2	15,0	26,8
Slovensko	17,5	17,2	17,8	33,8
Slovinsko	6,5	6,0	7,0	15,7
Spojené království	4,9	5,5	4,3	12,3
Spojené státy	6,0	6,3	5,7	12,4
Španělsko	11,5	8,4	16,0	22,7
Švédsko	5,6	6,0	5,2	13,4
EU 25	9,0	8,0	10,2	18,6
EU 15	8,0	7,0	9,2	16,3

Eurostat sestavuje pro členské země EU harmonizované míry nezaměstnanosti. **Harmonizace** značí, že je s národními mikrodaty zacházeno napříč celou Evropou stejným způsobem tak, aby byla umožněna srovnatelnost mezi jednotlivými členskými státy. Definice nezaměstnanosti používaná Eurostatem vychází z definice Mezinárodní organizace práce (ILO). **Míra nezaměstnanosti** vyjadřuje počet nezaměstnaných osob jako % z celkového počtu pracovních sil. Měsíční míry nezaměstnanosti jsou zde odhady založené na výsledcích výběrového šetření pracovních sil EU.

Za nezaměstnané jsou považovány osoby, které souběžně splňují dále uvedené tři podmínky:

- 1) nejsou zaměstnané;
- 2) hledají aktivně práci - formou aktivního hledání práce se rozumí hledání prostřednictvím úřadu práce nebo soukromé zprostředkovatelské práce, dále hledání práce přímo v podnicích, využívání inzercí, podnikání kroků pro založení vlastní firmy, podání žádosti o pracovní povolení a licence nebo hledání zaměstnání jiným způsobem;
- 3) jsou připraveny k nástupu do práce okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo zaměstnání ve vlastním podniku.

Pokud osoby nespĺňují alespoň jednu ze tří uvedených podmínek, jsou klasifikovány jako zaměstnané nebo ekonomicky neaktivní.

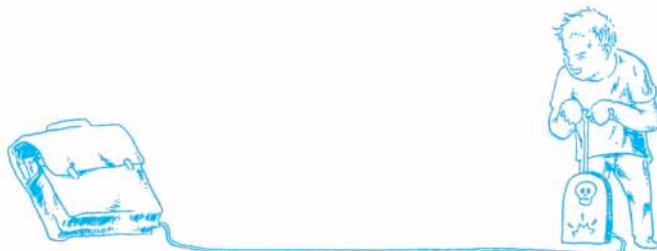
Struktura výdajů domácností v roce 2002

v %

Země	Bydlení, voda, energie, paliva	Potraviny a nealko nápoje	Zdravotnictví	Vzdělávání	Doprava	Oděvy, obuv	Rekreace, kultura	Ostatní
Belgie	23,5	13,6	4,4	0,6	14,7	5,5	8,9	28,8
Bulharsko ¹⁾	23,6	28,5	2,8	0,8	13,4	3,6	4,8	22,5
Česká republika ¹⁾	21,1	20,1	1,3	0,5	10,9	5,8	10,1	30,2
Dánsko	28,8	12,6	2,7	0,8	12,1	5,1	10,3	27,7
Estonsko	21,0	22,9	2,3	1,7	11,3	5,8	7,5	27,5
Finsko	25,5	12,8	3,9	0,5	12,2	4,6	11,1	29,4
Francie ²⁾	23,5	14,5	3,5	0,6	15,1	4,8	8,9	29,1
Irsko ²⁾	20,8	10,7	2,8	1,0	10,6	6,8	7,5	39,8
Island	18,9	19,3	3,1	1,9	12,1	5,9	10,6	28,2
Itálie	19,9	14,6	3,0	0,9	11,9	9,4	7,5	32,7
Kypr ²⁾	7,8	19,6	4,4	2,4	13,2	8,1	7,9	36,6
Litva ²⁾	14,3	31,3	3,5	0,7	15,2	6,4	7,1	21,4
Lotyšsko ¹⁾	14,9	25,5	4,3	2,0	9,5	11,2	6,5	26,2
Maďarsko ²⁾	18,4	19,4	3,6	1,1	15,0	4,6	7,8	30,1
Malta	5,9	20,4	3,6	0,6	13,2	5,6	7,8	42,8
Německo	24,9	12,1	4,2	0,7	14,4	6,1	9,3	28,3
Nizozemsko	20,7	11,2	4,3	0,5	12,0	6,1	11,0	34,2
Norsko ¹⁾	19,6	15,0	2,8	0,5	15,5	5,8	13,0	27,9
Polsko ²⁾	25,6	21,2	4,5	1,5	13,0	4,4	6,6	23,3
Portugalsko ²⁾	10,5	18,8	4,4	1,4	17,2	7,1	6,3	34,4
Rakousko	19,1	12,1	3,3	0,7	13,0	6,4	11,7	33,7
Rumunsko ²⁾	23,9	34,9	2,3	1,1	11,3	3,7	4,6	18,2
Řecko	15,6	15,8	5,7	1,7	8,0	10,4	5,8	37,0
Slovensko	23,2	24,6	1,3	0,6	10,7	6,2	6,8	26,6
Slovinsko ²⁾	20,3	17,1	3,2	0,9	15,6	6,4	9,7	26,8
Spojené království ²⁾	18,2	9,7	1,5	1,6	14,8	6,0	12,4	35,8
Španělsko	14,4	15,9	3,4	1,6	12,1	6,3	8,3	38,0
Švédsko	28,7	12,6	2,6	0,1	13,0	5,7	12,2	25,2

¹⁾ rok 2000

²⁾ rok 2001

ČESKÁ REPUBLIKA A SVĚT

Podíl studentů středních škol na celkovém počtu žáků a studentů

v %

Země	Rok		
	2000	2001	2002
Belgie	26,0	27,1	27,2
Bulharsko	21,0	21,6	22,7
Česká republika	19,6	21,9	21,9
Dánsko	17,4	18,4	17,1
Estonsko	15,6	15,5	16,2
Finsko	22,9	22,9	22,8
Francie	18,3	18,0	18,0
Irsko	15,3	14,7	14,5
Island	23,1	22,8	22,5
Itálie	24,4	24,8	24,9
Kypr	19,9	19,9	19,6
Litva	11,4	11,5	12,1
Lotyšsko	18,3	18,2	17,9
Lucembursko	20,8	20,8	20,4
Maďarsko	21,8	22,1	22,3
Malta	8,2	8,3	9,2
Německo	16,3	16,2	16,5
Nizozemsko	17,5	17,4	17,0
Norsko	18,9	18,3	17,8
Polsko	27,3	27,7	22,0
Portugalsko	18,1	17,9	17,9
Rakousko	21,9	21,7	22,4
Rumunsko	20,0	20,3	21,1
Řecko	18,3	18,6	19,2
Slovensko	20,4	20,8	21,8
Slovinsko	26,1	27,3	26,9
Spojené království	37,2	37,3	41,5
Španělsko	13,4	13,6	13,2
Švédsko	23,8	23,3	22,8
Turecko	16,7	18,6	20,1
EU 25	22,5	22,6	23,0
EU 15	22,2	22,3	23,4

Studenti středních škol představují studenty odpovídající mezinárodní klasifikaci ISCED, úrovní 3 (viz. kapitola Školství). Jedná se o osoby, které již mají ukončenou povinnou školní docházku, a které dále pokračují ve studiu.

Podíl studentů na celkové populaci

v %

Země	Rok		
	2000	2001	2002
Belgie	9,1	9,9	10,2
Bulharsko	7,0	7,0	6,8
Česká republika	9,6	10,1	10,5
Dánsko	10,6	11,0	10,7
Estonsko	10,6	11,4	11,9
Finsko	13,8	14,3	14,3
Francie	9,3	9,1	9,0
Irsko	13,1	13,0	12,7
Island	14,2	14,2	14,9
Itálie	7,7	7,6	8,0
Kypr	7,3	7,9	8,1
Litva	9,9	11,0	11,8
Lotyšsko	9,9	11,0	11,7
Lucembursko	5,8	6,3	6,3
Maďarsko	9,5	9,8	10,1
Malta	5,8	5,9	5,8
Německo	6,4	6,3	6,5
Nizozemsko	8,2	8,5	8,2
Norsko	11,6	11,4	11,4
Polsko	13,0	13,6	13,9
Portugalsko	10,9	10,8	10,5
Rakousko	8,4	8,5	8,9
Rumunsko	8,0	8,9	9,2
Řecko	9,8		12,9
Slovensko		8,6	9,0
Slovinsko	12,1	12,2	12,5
Spojené království	13,7	13,8	16,6
Španělsko	10,2	9,8	9,5
Švédsko	14,7	14,6	14,5
EU 25			14,5
EU 15	9,3	9,6	9,8

Jedná se o podíl studentů na celkové populaci s ukončenou školní docházkou (studující osoby s ukončenou povinnou školní docházkou oproti veškerým osobám s ukončenou povinnou školní docházkou).

Podíl vysokoškolsky vzdělaných osob na populaci ve věkové skupině 25 - 64 let

v %

Země	Rok			
	1999	2000	2001	2002
Austrálie	26,70	27,50	29,00	30,80
Belgie	26,70	27,10	27,60	28,10
Česká republika	10,80	11,00	11,10	11,90
Dánsko	26,50	25,80	26,50	27,40
Finsko	31,30	32,00	32,30	32,60
Francie	21,50	22,00	23,00	24,00
Irsko	20,50	21,80	23,70	25,40
Island	22,40	23,20	24,60	26,30
Itálie	9,30	9,40	10,00	10,40
Japonsko	31,60	33,40	33,80	36,30
Kanada	39,20	40,00	41,60	42,60
Korea	23,10	23,90	25,00	26,00
Lucembursko	18,30	18,30	18,10	18,60
Maďarsko	13,50	14,00	14,00	14,20
Mexiko	13,40	14,60	15,00	15,30
Německo	22,90	23,50	23,20	23,40
Nizozemsko	22,60	23,40	23,20	24,40
Norsko	27,50	28,40	30,20	31,00
Nový Zéland	27,00	28,00	29,20	29,80
Polsko	11,30	11,40	11,90	12,60
Portugalsko	8,70	8,90	9,10	9,30
Rakousko	10,90	13,90	14,10	14,50
Řecko	17,50	17,60	17,80	18,30
Slovensko	10,10	10,40	10,90	11,00
Spojené království	24,80	25,70	26,10	26,90
Spojené státy	35,80	36,50	37,30	38,10
Španělsko	21,00	22,60	23,60	24,40
Švédsko	28,70	30,10	31,60	32,60
Švýcarsko	23,60	24,20	25,40	25,20
Turecko	8,10	8,30	8,40	9,10

Vysokoškolsky vzdělanou osobou se rozumí jedinec, který po získání úplného středního vzdělání nebo úplného středního odborného vzdělání ukončil studium v těchto typech studia: bakalářském a magisterském/inženýrském (odpovídá mezinárodní klasifikaci ISCED 5A, 5B - viz. kapitola Školství). Studium je zakončeno státní zkouškou. Studium doktorandské zahrnuje vědeckou přípravu ukončenou titulem kandidát věd či doktor věd.

Studium cizích jazyků - žáci středních škol v roce 2002

Země	Procentuální zastoupení			Průměrný počet cizích jazyků na žáka
	Angličtina	Němčina	Francouzština	
Belgie	94,1	30,1	47,7	1,8
Bulharsko	80,8	39,3	18,7	1,5
Česká republika	98,9	73,5	17,3	1,3
Dánsko	94,2	71,8	23,6	1,5
Estonsko	91,2	45,6	4,7	2,2
Finsko	99,7	41,5	21,9	
Francie	99,4	30,5		1,7
Irsko		18,7	65,7	0,9
Island	66,2	32,1	14,7	1,2
Itálie	85,9	8,2	27,2	1,3
Kypr	100,0	1,0	60,4	1,6
Litva	76,5	35,1	6,8	1,4
Lotyšsko	89,3	48,1	3,1	
Lucembursko	96,3	96,3	96,3	2,3
Maďarsko	57,6	49,3	6,3	1,1
Malta	78,5	0,8	8,3	0,8
Německo	90,9		27,1	0,7
Nizozemsko	99,9	23,3	22,7	1,5
Polsko	90,6	61,5	14,1	1,4
Rakousko	96,9		42,8	1,3
Rumunsko	87,8	10,7	85,1	1,4
Řecko	95,2	2,1	10,3	1,0
Slovensko	96,0	78,2	12,4	1,4
Slovinsko	98,2	83,0	9,1	1,5
Španělsko	95,9	1,1	27,7	1,2
Švédsko	99,8	48,9	25,8	1,7
EU 25	68,7	17,5	15,3	
EU 15	66,4	8,8	8,7	0,7

Údaje ve sloupcích nadepsaných Angličtina, Němčina a Francouzština představují procentuální podíl žáků středních škol (jedná se o studenty úrovně ISCED 3 dle mezinárodní klasifikace), kteří studují příslušný jazyk jako cizí. Jedná se o osoby, které již mají ukončenou povinnou školní docházku a které dále pokračují ve studiu.

Počet zástupců vybraných zdravotnických profesí připadajících na 100 tisíc obyvatel v roce 2002

Země	Praktičtí lékaři	Zubní lékaři	Lékárníci
Arménie	58	19	4
Ázerbájdžán	19	28	28
Belgie		81	
Bělorusko	27	44	29
Bosna a Hercegovina	21	17	9
Bulharsko	67	78	
Česká republika	72	66	53
Dánsko	67	90	49
Estonsko	73	79	
Finsko	167	90	151
Francie	163	68	104
Gruzie	25	33	8
Chorvatsko	68	68	51
Izrael		113	66
Kazachstán	13	34	19
Kyrgyzstán	49	21	3
Litva	75	67	65
Lotyšsko	44	54	
Lucembursko	88	68	80
Maďarsko	66	48	50
Malta		40	204
Moldavsko	57	33	53
Německo	106	79	59
Nizozemsko	50	47	
Rakousko	139	51	58
Rumunsko		22	6
Rusko	22	32	7
Slovensko	44	44	51
Slovinsko	47	60	40
Švýcarsko	68	49	
Tádžikistán	33	17	11
Ukrajina	28	40	
Uzbekistán		21	3
EU 25	98	60	
Evropa	66	51	51

Počet nově diagnostikovaných případů AIDS na 100 tisíc obyvatel

Země	Rok							
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Albánie	0,09	0,03	0,06	0,03	0,03	0,10	0,39	0,32
Ázerbájdžán	0,03	0,05	0,04	0,03	0,11	0,22	0,21	0,17
Belgie	2,45	2,05	1,23	1,15	1,03	1,28	1,53	1,81
Bělorusko	0,03	0,00	0,02	0,04	0,05	0,00	0,05	0,21
Bosna a Hercegovina	.	0,09	0,08	0,08	0,16	0,05	0,16	0,07
Bulharsko	0,01	0,12	0,10	0,04	0,13	0,20	0,18	0,17
Česká republika	0,13	0,18	0,19	0,08	0,16	0,14	0,06	0,08
Dánsko	4,07	3,02	2,06	1,40	1,43	1,13	1,46	0,76
Estonsko	0,21	0,49	0,21	0,29	0,15	0,22	0,15	0,29
Finsko	0,80	0,47	0,37	0,29	0,19	0,31	0,33	0,40
Francie	9,10	6,87	3,87	3,26	3,07	2,93	2,77	3,36
Gruzie	0,07	0,07	0,12	0,07	0,15	0,31	0,24	1,11
Chorvatsko	0,31	0,40	0,37	0,27	0,35	0,43	0,16	0,45
Irsko	1,47	1,52	0,82	0,49	0,67	0,34	0,34	0,33
Island	1,50	1,12	0,37	0,73	0,00	0,36	0,35	0,00
Itálie	9,88	8,80	5,86	4,21	3,67	3,34	3,10	3,05
Izrael	1,30	1,09	1,10	1,09	0,80	0,99	0,92	1,19
Litva	0,03	0,14	0,08	0,25	0,14	0,20	0,29	0,26
Lotyšsko	0,12	0,20	0,16	0,50	0,75	0,97	1,74	2,35
Lucembursko	3,66	3,13	2,38	2,11	1,16	2,28	0,91	0,22
Maďarsko	0,30	0,45	0,30	0,35	0,36	0,26	0,20	0,26
Malta	0,81	1,07	0,53	1,06	0,26	0,78	0,00	1,01
Moldavsko	0,05	0,02	0,23	0,14	0,07	0,09	0,21	0,45
Německo	2,29	1,92	1,23	1,02	0,90	0,89	0,94	0,87
Norsko	1,54	1,28	0,77	0,88	0,63	0,85	0,60	0,73
Polsko	0,30	0,29	0,32	0,33	0,35	0,31	0,37	0,34
Portugalsko	7,94	9,63	9,59	9,53	9,84	9,16	9,99	7,93
Rakousko	2,56	1,72	1,21	1,21	1,24	1,02	0,66	0,87
Rumunsko	2,84	2,65	2,91	3,01	2,19	2,21	0,95	1,02
Řecko	2,06	2,23	1,63	1,14	1,21	1,18	0,84	0,86
Slovensko	0,04	0,00	0,09	0,06	0,04	0,07	0,09	0,04
Slovinsko	0,81	0,40	0,10	0,66	0,46	0,35	0,25	0,10
Španělsko	18,05	16,73	12,05	8,88	7,34	6,60	5,85	5,90
Švédsko	2,21	1,53	0,86	0,66	0,76	0,63	0,54	0,66
Švýcarsko	8,62	7,20	4,88	3,59	3,64	2,70	2,34	2,71
Turecko	0,04	0,06	0,05	0,06	0,04	0,08	0,06	0,06
Ukrajina	0,08	0,29	0,37	0,59	1,18	1,32	1,73	2,79
Spojené království	3,01	2,43	1,81	1,31	1,24	1,34	1,20	1,48
EU 25	5,46	4,74	3,25	2,53	2,27	2,12	2,00	2,05
EU 15	6,50	5,63	3,85	2,97	2,66	2,48	2,33	2,39

ČESKÁ REPUBLIKA A SVĚT

Fauna - počet známých druhů, z toho podíl ohrožených (v procentech) v roce 2002

Země	Savci		Ptáci		Ryby	
	počet druhů	z toho podíl ohrožených	počet druhů	z toho podíl ohrožených	počet druhů	z toho podíl ohrožených
Austrálie	315	23,2	777	12,1	4 195	0,7
Belgie ¹⁾	57	31,6	167	27,5	46	54,3
Česká republika ²⁾	90	33,3	220	55,9	65	29,2
Dánsko	50	22,0	219	13,2	⁴⁾ 38	⁴⁾ 15,8
Finsko	59	11,9	240	13,3	68	11,8
Francie	122	19,7	357	14,3	415	7
Irsko	³⁾ 31	³⁾ 6,5	193	21,8	27	33,3
Island	4	-	75	34,7	⁴⁾ 5	-
Itálie	118	40,7	473	18,4	⁴⁾ 85	⁴⁾ 31,8
Japonsko	200	24,0	700	12,9	⁴⁾ 183	⁴⁾ 24,0
Kanada	193	17,1	426	9,6	1 021	7,1
Korea	100	17,0	417	14,1	905	1,3
Lucembursko	64	51,6	130	50,0	43	27,9
Maďarsko	83	71,1	373	18,8	⁴⁾ 81	⁴⁾ 32,1
Mexiko	491	24,0	1 054	11,6	2 122	2,9
Německo	79	36,7	240	29,2	⁴⁾ 66	⁴⁾ 68,2
Nizozemsko	64	15,6	170	27,1	⁴⁾ 28	⁴⁾ 82,1
Norsko	88	3,4	222	7,7	195	-
Nový Zéland	46	15,2	170	25,3	1 048	0,8
Polsko	83	18,1	235	26,8	⁴⁾ 55	⁴⁾ 36,4
Portugalsko	98	17,3	313	13,7	⁴⁾ 43	⁴⁾ 18,6
Rakousko ²⁾	82	35,4	219	37,0	58	65,5
Rusko	320	12,5	732	7,7	⁵⁾ 277	⁵⁾ 12,3
Řecko	116	37,9	422	13,0	⁴⁾ 107	⁴⁾ 24,3
Slovensko	90	22,2	341	14,4	⁴⁾ 84	⁴⁾ 23,8
Spojené království ⁶⁾	64	21,9	544	6,4	54	11,1
Spojené státy	466	10,5	1 090	7,2	2 640	2,4
Španělsko	118	21,2	368	14,1	⁴⁾ 68	⁴⁾ 29,4
Švédsko	65	23,1	245	19,2	⁴⁾ 164	⁴⁾ 7,9
Švýcarsko	79	34,2	197	42,6	47	44,7
Turecko	135	22,2	450	6,7	⁴⁾ 192	⁴⁾ 9,9

¹⁾ pouze oblast Flander (přes 40 % území a cca 60 % obyvatel Belgie)

²⁾ včetně vyhynulých druhů

³⁾ mimo mořské savce

⁴⁾ pouze sladkovodní ryby

⁵⁾ sladkovodní ryby včetně třídy kruhoustých

⁶⁾ pouze Velká Británie, savci mimo kytovce, ryby sladkovodní plus žijící ve sladkých i slaných vodách - tažné (např. lososi)

Podle zjištění OECD (země obsažené v tabulce) existuje největší zoologická rozmanitost v Mexiku, Austrálii a díky velikosti a různým podnebným pásům i v USA a v Rusku. Naopak nejméně druhů živočichů žije díky tamějšímu charakteru prostředí na Islandu, kde není jediný plaz či obojživelník. Česká republika se nachází někde uprostřed, ovšem s hroznou bilancí počtu ohrožených druhů - ohrožena je třetina druhů savců a ryb, více než polovina druhů ptáků, téměř všichni obojživelníci. Na území ČR není druh plaza, který by nebyl ohrožen! Totéž platí pro Lucembursko a Maďarsko. U bezobratlých živočichů je situace nejhorší v Belgii a Švýcarsku. Na Islandu není žádný druh savců a ryb ohrožen. Podle kategorií IUCN (Světový svaz ochrany přírody) patří mezi ohrožené druhy živočichů druhy kriticky ohrožené, ohrožené a zranitelné.

Fauna - počet známých druhů, z toho podíl ohrožených (v procentech) v roce 2002

dokončení

Země	Plazi		Obojživelníci		Bezobratlí	
	počet druhů	z toho podíl ohrožených	počet druhů	z toho podíl ohrožených	počet druhů	z toho podíl ohrožených
Austrálie	770	6,4	203	13,3	~ 92 000	.
Belgie ¹⁾	4	50,0	13	30,8	²⁾ 939	39,7
Česká republika ²⁾	11	100,0	20	90,0	43 734	0,4
Dánsko	7	-	14	35,7	3674 ³⁾	³⁾ 15,3
Finsko	5	40,0	5	20,0	26 600	2,9
Francie	38	15,8	39	28,2	38 500	0,3
Irsko	3	33,3	3	33,3	.	.
Island	-	-	-	-	⁴⁾ 1 300	.
Itálie	58	36,2	38	42,1	56 500	4,3
Japonsko	97	18,6	64	21,9	⁵⁾ 35 200	⁵⁾ 1,2
Kanada	42	42,9	42	28,6	34 552	-
Korea	29	10,3	14	14,3	⁴⁾ 11 853	⁴⁾ 0,2
Lucembursko	6	100,0	14	92,9	~ 30 000	.
Maďarsko	16	100,0	16	100,0	> 43 000	> 0,9
Mexiko	704	15,8	290	14,5	29 501	.
Německo	14	78,6	21	57,1	30 570	15,9
Nizozemsko	7	85,7	16	56,3	27 700	.
Norsko	5	20,0	6	50,0	⁶⁾ 17 870	⁶⁾ 2,1
Nový Zéland	61	18,0	4	25,0	22 973	0,1
Polsko	9	33,3	18	0,0	~ 30 000	11,7
Portugalsko	34	8,8	17	-	.	.
Rakousko	16	87,5	21	100,0	⁷⁾ ~ 45 000	.
Rusko	75	12,0	27	18,5	104 000	0,1
Řecko	59	6,8	20	-	32 800	.
Slovensko	12	41,7	18	44,4	24 875	5,2
Spojené království	9	.	14	.	22 778	4,3
Spojené státy	368	7,1	222	3,6	.	.
Španělsko	56	19,6	25	16,0	25 000	1,6
Švédsko	6	50,0	13	46,2	28 500	3,5
Švýcarsko	14	78,6	17	94,1	⁸⁾ 2 251	⁸⁾ 37,3
Turecko	106	16,0	22	13,6	.	.

Vysvětlivky: "~" odhad, ">" více než.

¹⁾ pouze oblast Flander (přes 40 % území a cca 60 % obyvatel Belgie)

²⁾ včetně vyhynulých druhů

³⁾ pouze vybrané druhy hmyzu

⁴⁾ pouze hmyz

⁵⁾ hmyz, koryši mimo mořských, suchozemští a sladkovodní měkkýši

⁶⁾ hmyz, koryši a měkkýši

⁷⁾ hmyz, desetinožci, vidlonožci a měkkýši

⁸⁾ hmyz a měkkýši

ČESKÁ REPUBLIKA A SVĚT

Spotřeba elektřiny a emise CO₂ na osobu, 2002

Země	Spotřeba elektřiny na osobu (kWh)	Emise CO ₂ na osobu (tuny)	Země	Spotřeba elektřiny na osobu (kWh)	Emise CO ₂ na osobu (tuny)
Svět celkem	2 373	3,89	Kolumbie	821	1,26
Albánie	1 427	1,23	Korea	6 495	9,48
Alžírsko	743	2,34	Kuba	1 180	3,19
Angola	116	0,48	Kuvajt	15 102	24,68
Argentina	2 082	3,15	Kypr	4 729	8,31
Arménie	1 223	0,91	Litva	2 828	3,47
Austrálie	10 502	17,36	Lotyšsko	2 280	3,03
Bangladéš	108	0,23	Lucembursko	15 507	20,80
Belgie	8 314	10,90	Maďarsko	3 545	5,46
Bolívie	415	0,98	Malta	4 489	6,38
Brazílie	1 843	1,77	Mexiko	1 832	3,64
Bulharsko	3 792	5,25	Německo	6 742	10,15
Česká republika	5 890	11,27	Nepál	69	0,11
Čína	1 184	2,55	Nigérie	72	0,38
Dánsko	6 506	9,52	Nikaragua	353	0,71
Egypt	1 120	1,91	Nizozemsko	6 696	11,02
Estonsko	4 845	10,54	Norsko	24 526	7,28
Etiopie	27	0,06	Nový Zéland	9 088	8,55
Filipíny	507	0,87	Pákistán	384	0,69
Finsko	16 128	12,21	Paraguay	884	0,65
Francie	7 366	6,16	Peru	737	0,96
Gabon	881	0,98	Polsko	3 217	7,40
Ghana	300	0,32	Portugalsko	4 290	6,07
Gibraltar	3 964	18,08	Rakousko	7 453	8,21
Gruzie	1 258	0,52	Rumunsko	2 027	4,07
Guatemala	370	0,83	Rusko	5 350	10,43
Haiti	37	0,19	Řecko	4 885	8,26
Honduras	539	0,79	Saúdská Arábie	6 103	13,75
Hongkong	5 612	5,43	Senegal	142	0,37
Chile	2 745	2,99	Singapur	7 778	10,01
Chorvatsko	3 075	4,40	Slovensko	5 049	7,04
Indie	421	0,97	Slovinsko	6 526	7,72
Indonésie	428	1,43	Spojené arabské emiráty	11 920	27,54
Irák	1 213	3,35	Spojené království	6 158	8,94
Írán	1 801	5,27	Spojené státy	13 228	19,66
Irsko	6 071	10,86	Srí Lanka	300	0,59
Island	27 764	7,71	Súdán	75	0,24
Itálie	5 447	7,47	Sýrie	1 076	2,75
Izrael	6 486	9,53	Španělsko	5 726	7,48
Japonsko	8 220	9,47	Švédsko	15 665	5,62
Jemen	174	0,58	Švýcarsko	7 989	5,87
Jihoafrická republika	4 542	6,65	Tanzánie	65	0,09
Kamerun	161	0,18	Thajsko	1 682	2,91
Kanada	16 939	16,93	Tunisko	1 076	1,92
Katar	15 525	45,18	Turecko	1 559	2,77
Keňa	121	0,27	Uruguay	1 866	1,24

Spotřeba elektřiny na jednoho obyvatele je nejvyšší v severských zemích (Island, Norsko), kde je její výroba z vodních zdrojů poměrně levná a spotřebu ovlivňují i tamější klimatické podmínky. Nejnižší je naopak v zemích afrických (s výjimkou JAR) a v chudých zemích ostatních kontinentů (Haiti, Nepál).

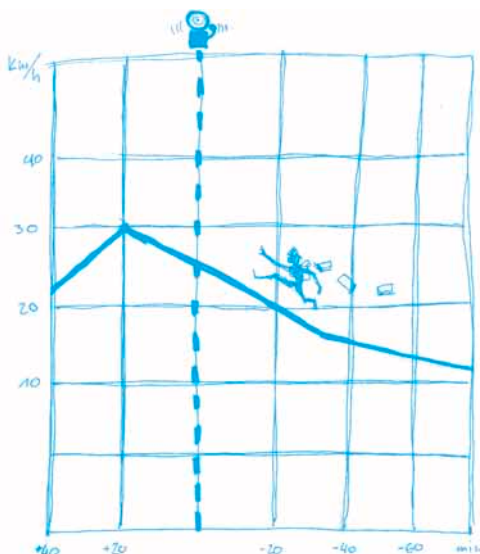
Pokud jde o znečištění, nejméně emise produkují méně rozvinuté země (Demokratická republika Kongo, Etiopie, Tanzánie, Nepál), naopak nejvíce ropné středovýchodní země (Katar, Kuvajt, Bahrajn a Spojené arabské emiráty).

Vybavenost telefony

Země	Mobilní telefony			Hlavní telefonní stanice		
	na 100 obyvatel		změna v %	na 100 obyvatel		změna v %
	1995	2003	2003/2002	1995	2003	2003/2002
Belgie	2,3	84,1	7,1	45,7	49	-0,9
Česká republika	0,4	95,2	12,8	23,2	35,5	-1,3
Dánsko	15,8	88,6	6,5	61,4	67,1	-2,4
Estonsko	2,1	77,4	19	28,4	34,2	-2,7
Finsko	20,4	91,2	5,1	55,1	49,3	-5,8
Francie	2,3	69,9	8	56,1	56,9	-0,6
Irsko	4,4	85,8	13,3	36,4	49,3	-1
Itálie	6,9	96,4	5,5	43,4	45,9	-2
Kypr	6,9	77,2	32	53,8	62,4	4,5
Litva	0,4	62,2	31,9	25,8	23,9	-11
Lotyšsko	0,6	52,3	33	28,9	28	-6,8
Lucembursko	6,6	120,2	14	57,7	54,7	-1
Maďarsko	2,6	78,3	15,4	20,9	35,6	-1,6
Malta	2,9	73	4,7	46,2	53,4	1,2
Německo	4,6	78,5	9,6	51,5	65,8	1,1
Nizozemsko	3,5	77,2	24,3	52,7	61,8	0
Polsko	0,2	45,5	25,2	14,8	32,2	3,6
Portugalsko	3,4	89,9	9,7	35,8	40,3	-3,7
Rakousko	4,8	87,9	5,3	47,8	39,2	-0,9
Řecko	2,6	¹⁾ 84,9	²⁾ 17,0	48,7	47,2	-3,9
Slovensko	0,2	68,4	25,8	21	24,1	-7,7
Slovinsko	1,4	94,4	22,4	30,9	40,8	2,9
Spojené království	9,8	¹⁾ 84,4	²⁾ 11,1	50,3	¹⁾ 52,0	²⁾ -2,3
Španělsko	2,4	89,6	11	38,4	42,7	0,7
Švédsko	23	98,4	10,7	68,2	60,9	-2,2
EU 25	4,9	79,9	8,6	44,2	50,3	-0,3

¹⁾ 2002

²⁾ 2002/2001

UŽITEČNÉ ODKAZY

Český statistický úřad:

www.czso.cz/evropska_data

www.czso.cz/mezinarodni_srovnani

Další:

epp.eurostat.ec.eu.int

Eurostat - Statistický úřad Evropských společenství

www.mzv.cz

Ministerstvo zahraničních věcí

KVÍZOVÉ OTÁZKY

Odpovědi na kvízové otázky najdete na konci publikace.

1. Vyberte správnou odpověď:

(tajenkou je bývalý název země s nejnižšími emisemi oxidu uhličitého na obyvatele na světě)

KDO/kteřá země je největší procentuální zastoupení osob zaměstnaných ve službách?

U) Nizozemsko   V) Lucembursko   Z) Spojené království

KDE je nejvyšší hustota obyvatel na světě:

A) v Singapuru   B) v Pákistánu   C) v Číně

KDO/kteřá země je může chlubit nejvyšším procentuálním zastoupením vysokoškolsky vzdělaných osob mezi obyvateli ve věku 25 - 64 let?

H) USA   I) Kanada   J) Švédsko

KDE/ve které zemi má dítě narozené v roce 2002 naději na prožití nejdelšího života?

P) ve Švýcarsku   R) v Japonsku   S) v Austrálii

KDE je největší různorodost (tj. počet druhů) obojživelníků?

C) v Austrálii   D) v USA   E) v Mexiku

2. Po vyškrtání písmen, která tvoří následující názvy, vám zůstane 8 písmen, ze kterých složíte název největšího města země, ucházejícího se o členství v EU (využijte údaje z tabulek v této kapitole):

- největší městská aglomerace v roce 2003
- země s největším podílem městského obyvatelstva
- země, kde středoškolští studenti studují v průměru největší počet cizích jazyků
- země EU vykazující nejvyšší přirozený přírůstek obyvatelstva v roce 2003
- země s nejvyšším počtem praktických lékařů na 100 tis. obyvatel v roce 2002
- která z následujících zemí má přibližně stejnou rozlohu jako Česká republika:

Litva – Finsko – Rakousko

O	N	I	R	R	M	O
O	G	K	T	I	S	K
A	B	U	E	I	O	I
U	K	E	B	B	K	S
O	O	O	S	U	K	S
A	T	R	L	I	L	F
L	E	K	C	S	N	U

ODPOVĚDI NA KVÍZOVÉ OTÁZKY

ÚZEMÍ

Vyluštění tajenky: ŠUMAVA

1. Moravskoslezský kraj - 228 obyvatel na 1km²
2. Havířov
3. 1c, 2a, 3e, 4b, 5d

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

1. České Švýcarsko (vyhlášen roku 2000)
2. REZZO 4 - 50 %
3. podíl obyvatel zásobovaných vodou - 89,8 %, napojených na kanalizaci jen 77,7 %
4. stát - 61,6 %
5. buk - 667,4 tis. m³ b.k., modřín jen 446,4 tis.m³ b.k.
6. 15,1 % a 27,0 %
7. NE - v porovnání s rokem 2000 spotřeba kapalných paliv klesá - 92,1 %; spotřeba elektrické energie stoupá - 111,4 %

OBYVATELSTVO

1. minimálně 38 let (ženich = 22 let, nevěsta = 60 let a možná i více)
2. v roce 2003 bylo usmířeno téměř 10 % manželství v rozvodovém řízení; v roce 1993 to bylo ale 18 %, trend vykazuje pokles
3. u mužů = o 2,7 roku (ze 69,3 na 72,0 let), u žen = o 2,1 roku (ze 76,4 na 78,5 let)
4. 1. nemoci oběhové soustavy (trvale přes 50 % úmrtí), 2. novotvary (okolo 1 zemřelých)

ZAMĚSTNANOST A NEZAMĚSTNANOST

1. v roce 2003 = 9,63 % obyvatelstva nad 15 let s vysokoškolským vzděláním; více je vysokoškolsky vzdělaných mužů (11,5 %, ženy = 7,9 %); trend vzdělanosti se zvyšuje
2. nejvyšší = odvětví finanční zprostředkování (33 223 Kč), nejnižší = odvětví zemědělství, myslivost, lesnictví (12 014 Kč)
3. 13 nezaměstnaných (542 420 uchazečů na 40 188 míst) a 45 nezaměstnaných občanů se ZPS na 1 volné pracovní místo (71 806 uchazečů na 1 587 míst)
4. nejvyšší = Ústecký kraj (17,94 %), nejnižší = Hl. m. Praha (4,02 %)

ŽIVOTNÍ ÚROVEŇ

1. vydání za potraviny a nealkoholické nápoje (v roce 2003 = 21,2 %)
2. spotřeba vepřového masa klesá (v roce 1993 = 48,1 kg, v roce 2003 = 41,5 kg), spotřeba hovězího masa klesá (z 19,8 kg na 11,5 kg), spotřeba drůbežního masa se zdvojnásobila (z 11,7 kg na 23,8 kg)
3. v Hl. m. Praze = 37,5 % domácností
4. životní minimum = 14 920 Kč na měsíc
(nezaopatřené dítě 6-10 let = 1 920 Kč, nezaopatřené dítě 10-15 let = 2 270 Kč,
nezaopatřené dítě 15-26 let = 2 490 Kč, rodiče = 2x 2 360 = 4 720 Kč,
pětičlenná domácnost = 3 520 Kč, domácí zvířectvo = 0 Kč)
5. v roce 2003 byl průměrný starobní důchod 7 071 Kč; jeho podíl na čisté mzdě činil 55,2 %; podíl starobních důchodců na obyvatelstvu se zvyšuje (index 2003/1993 = 107,2 %)

KULTURA A SPORT

Kultura:

1. b) 332 (včetně nestátních zařízení)
2. c) 58 (včetně nestátních zařízení)
3. c) 54 (včetně nestátních zařízení)
4. a) 15
5. b) 3 372 titulů (deníků, týdeníků, čtrnáctideníků a měsíčníků a ostatních časopisů)
6. c) 16 451 knih

Sport:

1. na OH v Atlantě v roce 1996 (čeští sportovci získali 4 zlaté medaile, disciplíny: 1 medaile atletika - hod oštěpem muži, 3 medaile kanoistika - C1 1000m muži, K1 slalom ženy, C1 500 m muži)
2. 2 zlaté medaile
3. podle počtu zlatých medailí na 42. místě (ze 71), podle celkového počtu medailí na 24. místě

ZDRAVOTNICTVÍ

1. nejnižší = v okrese Kolín (4,653 %), nejvyšší = v okrese Šumperk (8,501 %)
2. 42 752 dětí
3. v roce 2003 bylo vydáno za drogy 9 082 mil. Kč; nejvyšší spotřeba drog = marihuana (11 504 kg za rok)

ŠKOLSTVÍ

1. nebylo, všude je trvale více učitelek; nejmenší rozdíl byl ve školním roce 2003/2004 na středních odborných učilištích, kde podíl učitelů byl téměř 42 %
2. téměř polovina úrazů je registrována v hodinách tělesné výchovy (48,3 %)
3. rozdíl = 5 865 Kč - nejnižší = v Jihomoravském kraji (34 041 Kč); nejvyšší = v Hl. m. Praze (39 906 Kč)

NÁRODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

1. o 86 %
2. finanční hospodaření: 18,5krát
3. těžba surovin: pokles o cca 40 %
4. Výroba základních kovů, hutních a kovodělných výrobků
5. Průmysl
6. Labe, Dyje, Morava
7. klesá spotřeba mléka, masa, vajec
8. 19,1
9. o 47,3 m²
10. vývoz minus dovoz
11. Německo, Slovensko, Rakousko, Polsko
12. sousední země, zvláště Německo
13. o 237,5 %
14. Karlovarský a Liberecký kraj. Praha a Jihomoravský kraj
15. barevná televize

ČRA SVĚT

1. Zaire
2. Istanbul (slova na vyškrtávání: Tokio, Belgie, Lucembursko, Irsko, Finsko, Rakousko)

MĚŘICÍ JEDNOTKY A POUŽITÉ ZNAČKY

MĚŘICÍ JEDNOTKY

%	procento	m	metr
‰	promile	m ²	metr čtvereční
°C	stupeň Celsia	m ³	metr krychlový
(D.U.) B.P. Scale	Dobsonovy jednotky	m ³ /s	metr krychlový za sekundu
g	gram	mil.	milion
GWh	gigawatthodina	mid.	miliarda
ha	hektar	mm	milimetr
hl	hektolitr	s.š.	severní šířky
Kč	koruna česká	t	tuna
Kčs	koruna československá	t/ha	tuna na hektar
kg	kilogram	t/km ²	tuna na kilometr čtvereční
km	kilometr	t/rok	tuna za rok
km ²	kilometr čtvereční	tis.	tisíc
ks	kus	tis. t živ. hm.	tisíc tun živé hmotnosti
kWh	kilowattthodina	TJ	tetrajoul
l	litr	v.d.	východní délky

POUŽITÉ ZNAČKY V TABULKÁCH PUBLIKACE

- ležatá čárka na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval
- . tečka na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý
- x křížek na místě čísla značí, že zápis není možný z logických důvodů
- 0 nula se používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky
- i. d. individuální data
- ~ odhad
- > více než

ZKRATKY

BSK5	biologická spotřeba kyslíku	NP	národní park
C1	kánoe pro jednotlivce	o. p. s.	obecně prospěšná společnost
C2	kánoe pro dvojici	OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
CD	kompaktní disky	OH	olympijské hry
CO	oxid uhelnatý	OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
CO ₂	oxid uhličitý	ORP	obec s rozšířenou působností
ČR	Česká republika	OSN	Organizace spojených národů
ČSÚ	Český statistický úřad	RAS	rozpuštěné anorganické soli
EU	Evropská unie	RES	Registr ekonomických subjektů
HDP	hrubý domácí produkt	REZZO	Registr emisí a zdrojů znečišťování ovzduší
hl. m.	hlavní město	s. r. o.	společnost s ručením omezeným
CHSKCr	chemická spotřeba kyslíku stanovená dichromanovou metodou	SKP	Standardní klasifikace produkce
ILO	Mezinárodní úřad práce	SLDB	Sčítání lidu, domů a bytů
ISCED 97	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání	SO ₂	oxid siřičitý
IUCN	Světový svaz ochrany přírody	SOŠ	střední odborná škola
j. n.	jinde nespecifikované, neuvedené	SOU	střední odborné učiliště
K1	kajak pro jednotlivce	TBC	tuberkulóza
LOH	letní olympijské hry	TV	tělesná výchova
LP	dlouhohrající gramofonové desky	UK	Univerzita Karlova
m n. m.	metry nad mořem	UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
MC	magnetofonové kazety	UPT	uměle přerušená těhotenství
MCHÚ	maloplošná chráněná území	VOŠ	vyšší odborná škola
MKN-10	Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů	VŠ	vysoká škola
NH	národní hospodářství	VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna
NL	nerozpuštěné látky	ZOH	zimní olympijské hry
NOx	oxidy dusíku		

